

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PLANU
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO**

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego

ul. J. Wł. Dawida 1A

50-527 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZESPÓŁ AUTORSKI

mgr inż. Ilona Szarapo

mgr Dariusz Zięba

dr hab. inż. Jan Blachowski

OPRACOWANIA KARTOGRAFICZNE I ELEKTRONICZNE PRZETWARZANIE DANYCH

Małgorzata Wolańska

Ewa Skoczeń

Wrocław, maj 2019 r.

Spis treści:

1.	Wprowadzenie	4
1.1.	Podstawy formalno-prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko	4
1.2.	Cel i zakres Prognozy	6
1.3.	Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	7
2.	Zakres i cele Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego oraz powiązania z innymi dokumentami	10
2.1.	Zawartość Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	10
2.2.	Cele Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	11
2.3.	Powiązania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa z innymi dokumentami strategicznymi.	12
2.4.	Informacja o prognozach oddziaływania na środowisko dokumentów powiązanych z projektem zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego	14
3.	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz sposoby ich uwzględniania w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.....	14
4.	Analiza stanu środowiska	25
4.1.	Analiza stanu środowiska wraz z identyfikacją problemów ochrony środowiska	25
4.2.	Podsumowanie analizy stanu środowiska oraz ocena uwzględnienia problemów i zagrożeń środowiskowych w PZPWD	40
5.	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko	62
5.1.	Ocena oddziaływania na środowisko kierunków polityki przestrzennej województwa.....	62
5.2.	Ocena oddziaływania na środowisko ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Wrocławia	111
6.	Podsumowanie informacji o przewidywanych znaczących oddziaływaniach na środowisko, w tym cele i przedmiot ochrony obszarów NATURA 2000. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów.	136
7.	Ocena transgranicznego oddziaływania projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa na środowisko.	145
8.	Propozycje monitoringu skutków realizacji postanowień zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa	150
9.	Analiza zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa (wariant „zero”).....	151
10.	Analiza możliwych rozwiązań minimalizujących, kompensujących i alternatywnych, rekomendacje i propozycje zmian zapisów w projekcie PZPWD	155
10.1.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	155
10.2.	Rozwiązania alternatywne i rekomendacje	156
11.	Streszczenie	163
12.	Literatura	171
13.	Spis tabel i rysunków	171

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawy formalno-prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) do planu zagospodarowania przestrzennego województwa wynika z art. 46 ustawy z dnia 03 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa OOS) (Dz.U.2017.1405 t.j. z dnia 2017.07.21).

Zgodnie z art. 3 ust. 1. Ustawy OOS prognoza oddziaływania na środowisko, zwana dalej Prognozą stanowi jeden z elementów SOOŚ. Za sporządzenie Prognozy odpowiada organ opracowujący projekt dokumentu.

Ustawa OOS implementuje obowiązki wynikające z dyrektyw:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE.L.2001.197.30);
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. UE.L.2012.26.1);
- Dyrektywy Rady nr 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz.UE.L.1992.206.7).

Przy opracowaniu Prognozy uwzględniono także inne obowiązujące przepisy prawa wspólnotowego i krajowego oraz konwencje i umowy międzynarodowe:

- Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym sporządzoną w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku, (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110);
- Konwencję o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzoną w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702);
- Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzoną w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 roku (Dz. U. z 2000 r. nr 28 poz. 346) (Konwencja Helsińska);
- Konwencję o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzoną w Ramsar dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z dnia 29 marca 1978 r.);
- Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro z dnia 5 czerwca 1992 r.;
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z dnia 30 września 1976 r.);
- Konwencję o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, ratyfikowaną w 1996 r. (Dz. U. z 2003 r. nr 2, poz. 17) (Konwencja Bońska);
- Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzoną w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r., ratyfikowaną przez Wspólnotę Europejską (w tym Polskę) w dniu 17 lutego 2005 r.;
- Dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tj. Dz. Urz. UE L 327, 22.12.2000 z późn. zm.);
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/80/WE z dnia 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania (Dz. Urz. WE L 309 z 27.11.2001);

- Dyrektywę 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz. Urz. UE L 189 z 18.07.2002 r.);
- Dyrektywę 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylającą dyrektywę Rady 93/76/EWG (Dz. Urz. WE L 114 z dn. 27.04.2006 r.);
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (CAFE) (Dz. Urz. WE L 152 z 11.06.2008 r.);
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącą zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli - pakiet energetyczno-klimatyczny Unii Europejskiej (Dz. Urz. WE L 24 z 29.01.2008 r.);
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającą ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz. Urz. WE L z 2008 r. Nr 164, poz.19) (Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej – RDSM);
- Dyrektywę 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. UE L 312 z 11 listopada 2008 r.);
- Dyrektywę 2009/28/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylającą dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. Urz. WE L 140 z 5.06.2009 r.);
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tekst jedn. Dz. Urz. WE L 20 z 2010 r.);
- Strategię UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu; Komunikat KE/216/2013;
- Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2018.799 t.j. z dnia 2018.04.27);
- Ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U.2018.992 t.j. z dnia 2018.05.24);
- Ustawę z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2017.1073 t.j. z dnia 2017.06.02);
- Ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2017.2187 t.j. z dnia 2017.11.28);
- Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2018.142 t.j. z dnia 2018.01.17);
- Ustawę Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U.2017.1566 z dnia 2017.08.23);
- Ustawę z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U.2018.954 t.j. z dnia 2018.05.21);
- Ustawę Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 r. (Dz.U.2017.2126 t.j. z dnia 2017.11.17 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112 t.j. z dnia 2014.01.22);
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dn. 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, (Dz.U.2012.1031 z dnia 2012.09.18);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2016.2183 z dnia 2016.12.28);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U.2014.1409 z dnia 2014.10.16);
- Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, opublikowaną w Monitorze Polskim z 27 kwietnia 2012 r. poz. 252, jako załącznik do Uchwały Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.

1.2. Cel i zakres Prognozy

Celem Prognozy jest analiza i zapewnienie włączenia aspektów środowiskowych oraz zrównoważonego rozwoju do zapisów projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (PZPWD) oraz ocena środowiskowych skutków realizacji projektowanego dokumentu.

Prognoza w szczególności:

- analizuje zgodność projektu dokumentu z celami ochrony środowiska określonymi w dokumentach nadrzędnych szczebla unijnego, krajowego i regionalnego;
- określa sposób uwzględnienia w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (zwany również Planem województwa lub PZPWD) zasad zrównoważonego rozwoju;
- ocenia zapewnienie w projekcie Planu województwa prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zachowanie bioróżnorodności;
- ocenia sposób w jaki realizacja ustaleń planu może oddziaływać na środowisko;
- ocenia proponowane w dokumencie rozwiązania w kontekście minimalizowania możliwych konfliktów i zagrożeń.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa nie jest aktem prawa miejscowego. Jest aktem kierownictwa wewnętrznego wiążącym organy i jednostki organizacyjne samorządu województwa, natomiast nie stanowi on podstawy prawnej dla decyzji administracyjnych ustalających lokalizację inwestycji. Plan województwa określa politykę przestrzenną regionu, uwzględniając ustalenia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz zadania rządowe służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Plan województwa nie wskazuje sposobu przeznaczenia terenu, a jedynie wskazuje przewidziane funkcje dla poszczególnych obszarów. W związku z powyższym w Prognozie przedstawiono potencjalne skutki dla środowiska realizacji ustaleń projektu Planu. Szczegółowa ocena oddziaływania rozstrzygnięć przestrzennych dokonywana jest na etapie prognozy oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz oceny oddziaływania inwestycji na środowisko w raporcie oddziaływania na środowisko.

Prognoza do Planu województwa sporządzona została zgodnie z art.51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy OOŚ. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo nr ZNS.9022.2.8.2018.DG z dnia 12 stycznia 2018 r.) uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismo nr WSI.411.5.2018.JN z dnia 1 lutego 2018 r.) uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko zgodnie z treścią całego art. 51 ust, 2 Ustawy OOŚ, zwracając uwagę na konieczność uwzględnienia poniższych zagadnień:

Prognoza powinna w szczególności określać, analizować i oceniać potencjalny wpływ ustaleń projektu na:

- przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz ich integralność,
- ochronę przyrody pozostałych obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 ze zm.),
- drożność korytarzy ekologicznych,
- cenne zbiorowiska roślinne mogące występować na terenach planowanych pod nowe zagospodarowanie,

- prognoza winna przedstawiać działania minimalizujące negatywne oddziaływania planowanego nowego zagospodarowania w odniesieniu do ww. elementów środowiska przyrodniczego.

Ponadto prognoza winna:

- identyfikować elementy krajobrazu szczególnie cenne ze względu m. in. na wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne lub estetyczno-widokowe, które wymagają zachowania lub określenia zasad i warunków kształtowania,
- - oceniać oddziaływanie ustaleń projektu planu na wartości krajobrazowe terenu oraz wskazywać zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu i działania mające na celu zapewnienie właściwej ochrony krajobrazów i możliwości ich kształtowania.

Prognoza powinna stanowić:

- ocenę projektu z punktu widzenia ochrony środowiska jako całości — ocenie należy zatem poddać wszystkie elementy środowiska, na które ustalenia tego projektu mogą wywierać wpływ przekształcający,
- analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska mogą stanowić zaprojektowane w planie zadania,
- propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do zmniejszenia, ograniczenia lub eliminacji tych zagrożeń,
- prognoza winna oszacować na ile zadania zawarte w projekcie pozwolą na zachowanie istniejących wartości środowiska, wzbogacą lub odtworzą obniżone wartości środowiska oraz w jakim stopniu będą potęgować zagrożenia już istniejące.

Informacje zawarte w prognozie winny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu (art. 52 ust. 1 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*).

Zgodnie z art. 52 wyżej cyt. ustawy, prognoza winna uwzględniać informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów powiązanych z przedmiotowym projektem.

Rzetelnie sporządzone streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Podlegający ocenie projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego formułuje politykę przestrzenną województwa, zgodną ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz strategiami i programami rządowymi, w tym Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

PZPWD określa cele, kierunki i zasady rozwoju przestrzennego województwa, nie wskazuje przy tym docelowego przeznaczenia terenów ani nie określa dokładnych lokalizacji poszczególnych form zagospodarowania. Stąd, przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano metodę, polegającą na ocenie skutków dla środowiska realizacji kierunków określonych w Planie (z uwzględnieniem najważniejszych działań), a w szczególności ocenie, czy kwestie środowiskowe zostały w nich ujęte w należyty sposób.

Analizę stanu środowiska województwa dolnośląskiego sporządzono na podstawie diagnozy głównych uwarunkowań przestrzennych i tendencji rozwojowych, wykonanej w ramach Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego województwa dolnośląskiego oraz na podstawie diagnozy, opracowanej do projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, części pt. „Zasoby środowiska i systemy ich ochrony, turystyka” jak również danych publikowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Analizę ujęcia europejskich i krajowych celów środowiskowych w polityce przestrzennej województwa wykonano w oparciu o informacje zawarte w Podręczniku do strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko dla polityki spójności na lata 2007-2013. W analizie i ocenie opisowej oddziaływania planowanych ustaleń Planu województwa wykorzystano istniejące materiały źródłowe, w tym oceny oddziaływania na środowisko przygotowane dla innych dokumentów strategicznych i przedsięwzięć oraz dane statystyczne i sporządzone analizy.

Projekt Planu województwa wraz z jego nieodłączną częścią, tj. projektem Planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowi złożoną strukturę. Prognoza oddziaływania na środowisko obejmuje ocenę celów, kierunków i polityki przestrzennej województwa oraz miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Jako podstawę oceny przyjęto kierunki zagospodarowania przestrzennego, przy wsparciu i uzupełnieniu działaniami, sformułowanymi do każdego kierunku.

Ocena potencjalnego oddziaływania zapisów projektu Planu województwa na środowisko została przeprowadzona dla poszczególnych elementów środowiska, w zakresie określonym w kryteriach oceny, zgodnie z poniższą tabelą (Tab. 1).

Tab. 1. Kryteria oceny poszczególnych elementów środowiska w ramach przeprowadzanej oceny oddziaływania na środowisko

Badane komponenty środowiska	Kryteria oceny
Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej
Korytarze ekologiczne	Zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej
Obszary chronione w tym NATURA 2000	Zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, w tym obszarów sieci NATURA 2000.
Krajobraz	Zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich
Ludzie	Poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.
Wody powierzchniowe i podziemne	Zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.
Powietrze	Poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.
Hałas	Poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas
Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba	Racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.
Przestrzeń	Racjonalna gospodarka przestrzenią
Surowce naturalne	Zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.
Klimat	Łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Dziedzictwo kulturowe

Zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko, wynikających z realizacji projektu PZPWD dokonano ze względu na charakter potencjalnych oddziaływań, istotność oddziaływania na środowisko, czasu trwania oddziaływania oraz źródło i sposób oddziaływania, zgodnie z poniższym wyszczególnieniem:

1. Charakter potencjalnych oddziaływań:

- pozytywne,
- nieistotne,
- negatywne,
- zróżnicowane;

2. Istotność oddziaływania na środowisko:

- oddziaływanie mało istotne,
- oddziaływanie istotne,
- oddziaływanie bardzo istotne;

3. Czas trwania oddziaływania:

- oddziaływania krótkoterminowe (tylko w trakcie wdrażania kierunku),
- oddziaływania średnioterminowe (na etapie rzeczywistego trwania działań danego kierunku),
- oddziaływania długoterminowe (występujące również po zakończeniu trwania działań w ramach danego kierunku);

4. Źródło i sposób oddziaływania:

- oddziaływania bezpośrednie (mające bezpośredni związek pomiędzy ustaleniami projektu PZPWD a środowiskiem),
- oddziaływania pośrednie (nie wynikające bezpośrednio z ustaleń projektu PZPWD 2030 ale mogące być następstwem innych działań będących jego efektem),
- oddziaływania wtórne (wynikające z wpływu oddziaływań bezpośrednich i pośrednich – ale będące skutkiem późniejszych interakcji ze środowiskiem),
- oddziaływania skumulowane.

Zestawienia zidentyfikowanych w ww. sposób oddziaływań dokonano za pomocą macierzy oddziaływań (wpływu) ustaleń projektowanego dokumentu na środowisko (rozdział 6, Tab. 5)

W Prognozie poddano analizie spójność celów i kierunków polityki przestrzennej województwa w odniesieniu do zidentyfikowanych zagrożeń stanu środowiska. Skoncentrowano się w szczególności na identyfikacji znaczących oddziaływań negatywnych - w celu ich zminimalizowania, ograniczenia lub wyeliminowania już na etapie podejmowania decyzji w ramach prowadzonej polityki przestrzennej w województwie. Odniesiono się również do oceny znaczących negatywnych oddziaływań na obszary NATURA 2000 oraz na obszary chronione i zasoby przyrodnicze.

Z uwagi na to, że w Planie województwa określa się wyłącznie ramy czasowe dla realizacji poszczególnych inwestycji wymienionych w Planie, brak jest natomiast jednoznacznych informacji o terminie realizacji poszczególnych działań, możliwa jest wyłącznie przybliżona analiza oddziaływań skumulowanych, określająca potencjalne ryzyko wystąpienia takiego oddziaływania.

W Prognozie przyjęto, że wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniać wymagania odnośnie standardów środowiskowych, przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technik BAT.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które ustalone zostały w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa muszą być uwzględnione w Planie województwa, co wynika z zobowiązań ustawowych. Z uwagi na fakt, że dla tychże inwestycji są sporządzane odrębnie opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w niniejszej Prognozie nie przeprowadzono oceny skutków realizacji inwestycji celu publicznego na środowisko, w celu nie powielania zapisów uwzględnionych w innych dokumentach środowiskowych. Natomiast wnioski wynikające z tych dokumentów zostały przeanalizowane i uwzględnione w trakcie prac nad Prognozą.

Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Ze względu na ramowy charakter projektu Planu województwa i ogólność poszczególnych zapisów, podczas opracowywania Prognozy pojawiły się trudności w szczegółowym scharakteryzowaniu skali, zasięgu i intensywności oddziaływania poszczególnych kierunków na środowisko. Podobnie, nieprecyzyjne ustalenia dotyczące terminu i czasu realizacji poszczególnych działań utrudniły identyfikację i jednoznaczne określenie ryzyka wystąpienia oddziaływania skumulowanego.

Ze względu na przedmiot Prognozy, trudności wynikające z niedostatków techniki, nie miały istotnego wpływu na opracowane wnioski końcowe.

2. ZAKRES I CELE PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ORAZ POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Zawartość Planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego stanowi politykę zagospodarowania przestrzennego, która jest podstawą do realizacji i koordynacji przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego działań z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Plan województwa składa się z tekstu Planu i załączników graficznych oraz dziewięciu rysunków Planu. Integralną częścią projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jest Plan zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF).

Tekst Planu województwa składa się z czterech zasadniczych części:

Tekst Planu składa się z czterech zasadniczych części:

1. Wizja i cele
2. Kierunki polityki przestrzennej
3. Plan zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

1. Wizja i cele

Jest opisem docelowego stanu zagospodarowania przestrzennego w perspektywie 2030 roku i stanowi jednocześnie zestaw celów głównych, którym podporządkowane zostały kierunki polityki przestrzennej województwa.

2. Kierunki polityki przestrzennej

Stanowią zasadniczą - zawierającą ustalenia część Planu. Kierunki polityki przestrzennej podporządkowane zostały realizacji celów głównych wynikających z wizji i sformułowane na podstawie oceny warunków jej realizacji (uwarunkowań) w podziale na:

- działania Samorządu Województwa Dolnośląskiego,
- ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz
- postulaty adresowane do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, samorządów gminnych oraz samorządów ościennych województw i krajów.

Integralną częścią projektu Planu województwa jest projekt Planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF), stanowiący plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego w rozumieniu art. 39 ust. 6 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Główną rolą planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF) jest ustalenie standardów zagospodarowania przestrzennego niezbędnych dla zachowania równowagi społeczno-gospodarczo-środowiskowej. Zasięg WrOF określono na podstawie badań przeprowadzonych w ramach „Studium spójności funkcjonalnej we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym”. W dokumencie tym wykazano, iż Wrocławski Obszar Funkcjonalny obejmuje 27 gmin. Elementami składowymi Planu WrOF są: wizja, cel, kierunki oraz przypisane do kierunków działania, w ramach których dokonano podziału na ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego, postulaty kierowane do Rządu RP, powiatów, gmin i województw i państw, a także ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

W osobnym rozdziale zawarty został wykaz wszystkich inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm, Radę Ministrów, właściwych ministrów lub Sejmik Województwa Dolnośląskiego. Jest to wykaz zawierający wyłącznie ustalenia dla gmin, obowiązujące przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ostatnią część Planu stanowią wytyczne jego realizacji, które określają w jaki sposób i przez kogo zapisy Planu będą wdrażane.

Uwarunkowania, rozumiane jako istniejące i przyszłe warunki wpływające na możliwość realizacji zaplanowanej wizji - stanowią ocenę warunków dokonaną w oparciu o obecną sytuację i dotychczasowe trendy, a także prognozowane zmiany w środowisku. Uwarunkowania są osobnym opracowaniem „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, IRT, luty 2018 r.

W projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego nie określono rekomendacji i wniosków wynikających z audytu krajobrazowego, który jak dotąd nie został uchwalony, z uwagi na brak rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774) w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych.

2.2. Cele Planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego brzmi: „*Jeden region, różne obszary, spójny rozwój, różne potencjały – Dolny Śląsk 2030*”. Została określona na podstawie procesów przestrzennych, które będą miały wpływ na przyszły obraz województwa, i które zostały przyjęte jako determinanty rozwoju. Są to:

- procesy aglomeracyjne, zachodzące w sąsiedztwie głównych miast;
- procesy marginalizacji, zachodzące na obszarach peryferyjnych;
- procesy demograficzne, polegające na zmniejszaniu się liczby mieszkańców i starzeniu się społeczeństwa

- procesy zmian klimatu wywołujące niebezpieczne, ekstremalne zjawiska pogodowe i niekorzystne skutki społeczne i gospodarcze.

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa ma być osiągnięta poprzez 4 główne cele polityki przestrzennej samorządu województwa, tj.:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Zgodnie z przyjętą wizją, przestrzeń WrOF winna charakteryzować się następującymi cechami:

- przestrzeń harmonijnie zagospodarowana: dostępna, spójna, zintegrowana, wielofunkcyjna, bezpieczna;
- przestrzeń zapewniająca wysoki poziom życia: o wysokim standardzie zamieszkiwania, o wysokim standardzie działania gospodarczego;
- przestrzeń doskonale powiązana: funkcjonalnie, przestrzennie, komunikacyjnie;
- przestrzeń wyposażona w usługi: ekosystemowe, środowiskowe, społeczne, biznesowe;
- przestrzeń odporna na zmiany klimatyczne.

Cel Planu WrOF brzmi następująco: „Wrocławski Obszar Funkcjonalny - przestrzeń konkurencyjna w Europie”. Dla tak postawionego celu sformułowano cztery główne kierunki, dla których określone zostały następnio działania.

Kierunki określone w Planie WrOF:

1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF
2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF
3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów
4. Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka

2.3. Powiązania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa z innymi dokumentami strategicznymi.

Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego pozostaje w spójności ze strategiami, planami, programami rozwoju i zamierzeniami inwestycyjnymi podmiotów publicznych w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego.

Zdecydowano w niniejszej Prognozie wskazać powiązania projektu Planu województwa wyłącznie z dokumentami, z którymi posiada on powiązania bezpośrednie i znaczące. Na szczeblu krajowym jest to Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, a na szczeblu regionalnym - projekt Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, który obecnie podlega opiniowaniu i udziałowi społeczeństwa, zgodnie

z procedurą SOOŚ. Z informacji o powiązaniach wyłączono dokumenty strategiczne szczebla międzynarodowego i wspólnotowego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) to rządowy dokument strategiczny, będący podstawą do prowadzenia krajowej polityki przestrzennej państwa i regionów.

W Koncepcji nakreślono wizję przestrzennego zagospodarowania Polski w 2030 roku: *„Polska w roku 2030 to kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Stan ten jest rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych i cywilizacyjnych. Odzwierciedla także reakcje polityki rozwoju na długookresowe wyzwania na bieżące uwarunkowania rozwoju o charakterze koniunkturalnym. Polska w 2030 roku daje szansę rozwoju poszczególnym obywatelom, strzeże ich interesów, jest wiarygodnym i aktywnym partnerem w stosunkach międzynarodowych”*.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wzmacnia podejście terytorialne w planowaniu przestrzennym poprzez wprowadzenie obszarów funkcjonalnych, dążąc do *„ukierunkowania na wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, integracją działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowym systemem zarządzania”*.

W Planie województwa zdelimitowano następujące obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym:

- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego - Wrocławski Obszar Funkcjonalny;
- przygraniczny obszar funkcjonalny;
- Sudecki Obszar Funkcjonalny.

Dodatkowo, ustalone zostały obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym, ze względu na istotne znaczenie dla polityki przestrzennej województwa:

- miejskie obszary funkcjonalne ośrodków regionalnych - Wałbrzyski OF, Jeleniogórski OF oraz Legnicko-Głogowski OF;
- obszar cenny przyrodniczo.

Wizja przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego została oparta o założenia KPZK 2030, w której wizja opiera się na pięciu pożądanym cechach polskiej przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz ładzie przestrzennym.

Projekt Planu województwa jest również spójny z celami polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, określonymi w KPZK 2030.

Strategia rozwoju województwa jest narzędziem zarządzania strategicznego i prowadzenia polityki rozwoju. W sposób zintegrowany określa kierunki rozwoju województwa, uwzględniając zarówno politykę społeczno-gospodarczą jak i przestrzenną. W projekcie **Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030** określono wizję, misję, cel nadrzędny, pięć celów strategicznych, które zostały skonkretyzowane w ramach celów operacyjnych (priorytetów) oraz kierunków działań strategicznych.

Terytorialny wymiar polityki rozwoju koncentruje się na wskazaniu na terenie województwa interwencji skierowanej z poziomu krajowego oraz regionalnego. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 zakłada dwa wymiary terytorialne interwencji publicznej: horyzontalny oraz obszarowy. Wymiar horyzontalny obejmuje działania strategiczne, które realizowane będą na obszarze całego województwa. Wymiar obszarowy obejmuje natomiast działania strategiczne skierowane do konkretnych obszarów województwa – tzw. Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), w których zdiagnozowano koncentrację zjawisk szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji regionalnej polityki rozwoju. Kierunki rozwoju określone w projekcie Strategii są zgodne

w wymiarze terytorialnym z założeniami określonymi w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

2.4. Informacja o prognozach oddziaływania na środowisko dokumentów powiązanych z projektem zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Najbardziej istotne dla sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko PZPWD są prognozy wykonane do dokumentów publicznych o charakterze planów, programów i strategii rangi wojewódzkiej. Przy ocenie oddziaływań na środowisko kierunków działań zawartych w projekcie Planu województwa wykorzystano wnioski wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020 (ECOPLAN – Ryszard Kowalczyk, Opole, kwiecień 2013 r.) oraz z Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (IRT, 2018), jako że obydwa mają charakter wzajemnie uzupełniających się dokumentów o charakterze strategicznym, szczególnie istotnych z punktu widzenia rozwoju regionalnego, zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska. Uwzględniono również wnioski wynikające z prognoz oddziaływania na środowisko innych dokumentów powiązanych z projektem PZPWD, w tym:

- Prognozy oddziaływania na środowisko Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r. (BBF Sp. z o.o., Wrocław 2014)
- Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022 (Atmoterm S.A., Wrocław, 2016r.)
- Prognozy oddziaływania na środowisko programu ochrony środowiska przed hałasem dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2013-2017 (SGS Eko-Projekt Sp. z o.o.)

3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIANIA W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Analizę spójności zapisów projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego z celami ochrony środowiska wykonano w oparciu o dokumenty ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym. Zidentyfikowanym celom ochrony środowiska przyporządkowano kierunki polityki przestrzennej województwa, które odpowiadają na postawione cele, i poprzez wyodrębnione działania sprzyjają osiągnięciu postawionych celów. Analizę przeprowadzono dla 12 dokumentów międzynarodowych (w tym wspólnotowych) oraz dla 8 dokumentów krajowych, a cele w nich zawarte odniesiono odrębnie do kierunków określonych w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego oraz w projekcie Planu WrOF. W poniższej tabeli (Tab. 2) przedstawiono wyniki analizy.

Tab. 2 Analiza spójności celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym z zapisami projektu PZPWD celów ochrony środowiska

Istotne cele środowiskowe wynikające z dokumentów rangi międzynarodowej i krajowej	Kierunki polityki przestrzennej określone w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego- spójne z celami środowiskowymi	Kierunki polityki przestrzennej określone w projekcie Planu WroF - spójne z celami środowiskowymi
Dokumenty rangi międzynarodowej		
<p>Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe pąctwa wodnego, sporządzona w Ramsar dnia 2 lutego 1971 r.</p> <p>Ochrona i utrzymanie w niezmienionym stanie obszarów określanych jak „wodno-błotne”</p>	<p>Kierunek 2.1 <i>Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Kierunek 2.3 <i>Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Kierunek 3.5 <i>Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych- powodzi i suszy</i></p>	<p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</i></p>
<p>Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r.</p> <p>Ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego</p>	<p>Kierunek 2.1 <i>Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Kierunek 2.3 <i>Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p>	<p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</i></p>
<p>Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 09.05.1992 r.</p> <p>Ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych, w tym przez odpowiedni</p>	<p>Kierunek 2.1 <i>Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Kierunek 3.5 <i>Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych- powodzi i suszy</i></p>	<p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WroF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>

<p>dostęp do zasobów genetycznych i odpowiedni transfer właściwych technologii, z uwzględnieniem wszystkich praw do tych zasobów i technologii, a także odpowiednie finansowanie</p>		
<p>Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1996 r.</p> <p>Zachowanie dzikiej fauny i flory, która odgrywa pierwszorzędą rolę w utrzymaniu równowagi biologicznej, która stanowi naturalne dziedzictwo o wartości przyrodniczej, estetycznej, naukowej, kulturowej, rekreacyjnej, gospodarczej</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</p> <p>Kierunek 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu</p> <p>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</p>	<p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</p>
<p>Europejska konwencja krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r.</p> <p>Promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w tym zakresie, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej</p>	<p>Kierunek 1.3 Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej</p> <p>Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</p>	<p>Kierunek 5.4.2 Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF</p> <p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</p>
<p>Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego z 16 listopada 1972 r.</p>	<p>Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</p> <p>Kierunek 2.2</p>	<p>Kierunek 5.4.2 Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF</p> <p>Kierunek 5.4.3</p>

<p>Ochrona dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego o wyjątkowej, powszechnej wartości, m.in. przez nadawanie międzynarodowego statusu ochrony, poprzez wpisani na listę dziedzictwa światowego</p>	<p><i>Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego, krajobrazu do poprawy wizerunku miejsca i jakości życia mieszkańców</i></p>	<p><i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</i></p>
<p>Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.</p> <p>Ustabilizowanie koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej, antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny</p>	<p>Kierunek 3.6 <i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</i></p> <p>Kierunek 3.1 <i>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p>	<p>Kierunek 5.4.1 <i>Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF.</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka</i></p>
<p>Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030; Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 25.09.2015 r.</p> <p>Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony, ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz</p>	<p>Kierunek 1.1 <i>Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Kierunek 3.2 <i>Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczenie wody i odbiór ścieków i zagospodarowanie odpadów</i></p> <p>Kierunek 3.6 <i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</i></p>	<p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>

<p>powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej</p>		
<p>Art. 191 ust 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)</p> <p>Zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska, ochrona zdrowia ludzkiego, ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych, promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów w dziedzinie środowiska, w szczególności zwalczania zmian klimatu.</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</p> <p>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</p> <p>Kierunek 3.1 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</p> <p>Kierunek 3.6 Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</p>	<p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</p> <p>Kierunek 5.4.4 Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</p>

<p>Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu 16.04.2013 r. (COM(2013) 216.</p> <p>Zwiększenie odporności Europy na zamiany klimatu, co oznacza zwiększenie gotowości i zdolności do reagowania na skutki zmiany klimatu na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym, opracowanie spójnego podejścia i poprawę koordynacji</p>	<p>Kierunek 3.1 <i>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p> <p>Kierunek 3.6 <i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).</i></p>	<p>Kierunek 5.4.1 <i>Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF</i></p> <p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka</i></p>
<p>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3 marca 2010 r.)</p> <p>Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej</p>	<p>Kierunek 1.1 <i>Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Kierunek 1.3 <i>Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej</i></p> <p>Kierunek 2.3 <i>Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Kierunek 3.1 <i>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p>	<p>Kierunek 5.4.2 <i>Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF.</i></p> <p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka</i></p>
<p>Europejska konwencja krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r.</p>	<p>Kierunek 1.3 <i>Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej</i></p> <p>Kierunek 2.1</p>	<p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</i></p>

<p>Promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w tym zakresie, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej</p>	<p><i>Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p>	
<p>Dokumenty szczebla krajowego</p>		
<p>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku</p> <p>Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw, ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko</p>	<p>Kierunek 3.1 <i>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p>	<p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WroF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p> <p>Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. Przeciwdziałanie fragmentacji przyrodniczej i ochrona spójności ekologicznej kraju. Racjonalne wykorzystanie i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych oraz złóż kopalin. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa. Adaptacja przestrzeni do skutków zmian klimatu, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, zarządzanie wodami opadowymi w aglomeracjach i pozostałych</p>	<p>Kierunek 1.1 <i>Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Kierunek 2.1 <i>Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Kierunek 2.3 <i>Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Kierunek 3.1 <i>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p> <p>Kierunek 3.5 <i>Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych- powodzi i suszy</i></p> <p>Kierunek 3.6</p>	<p>Kierunek 5.4.1 <i>Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WroF</i></p> <p>Kierunek 5.4.2 <i>Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WroF</i></p> <p>Kierunek 5.4.3 <i>Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</i></p> <p>Kierunek 5.4.4 <i>Kształtowanie struktury osadniczej WroF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>

<p>częściach zlewni, przeciwdziałanie klęskom suszy</p>	<p><i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</i></p>	
<p>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.</p> <p>Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin, wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem oraz zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, wielofunkcyjna gospodarka leśna). Poprawa stanu środowiska (zapewnienie dostępu do czystej wody, racjonalne gospodarowanie odpadami, ochrona powietrza, wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, promowanie zachowań ekologicznych, tworzenie warunków dla zielonych miejsc pracy)</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integracje z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</p> <p>Kierunek 3.1 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</p> <p>Kierunek 3.6 <i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</i></p>	<p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</p> <p>Kierunek 5.4.4 Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012 – 2020</p> <p>Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu. Racjonalne użytkowanie oraz ochrona wód i gleb. Promocja dobrych praktyk rolniczych</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integracje z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</p> <p>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</p> <p>Kierunek 3.1</p>	<p>Kierunek 5.4.2 Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF.</p> <p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</p> <p>Kierunek 5.4.4 Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</p>

	<p>Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</p>	
<p>Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020</p> <p>Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko, promowanie efektywności energetycznej i rozwoju transportu, przyjaznego środowisku, w tym przewozu towarów (transport intermodalny). Modernizacja infrastruktury i taboru przy zastosowaniu nowoczesnych technologii. Ograniczanie fragmentacji środowiska i prowadzenie kompensacji przyrodniczych.</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integracje z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 3.6 Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczanie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</p> <p>Kierunek 4.1 Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T</p> <p>Kierunek 4.2 Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa</p>	<p>Kierunek 5.4.1 Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF.</p>
<p>Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020)</p> <p>Cel główny: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.</p> <p>Realizacja celu ma nastąpić poprzez: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska; Skuteczną adaptację do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p>	<p>Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integracje z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</p> <p>Kierunek 3.1 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</p> <p>Kierunek 4.1</p>	<p>Kierunek 5.4.1 Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF</p> <p>Kierunek 5.4.2 Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF</p> <p>Kierunek 5.4.3 Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.</p> <p>Kierunek 5.4.4</p>

<p>Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	<p><i>Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T</i></p> <p>Kierunek 4.2</p> <p><i>Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa</i></p>	<p><i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>
<p>Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla Obszaru Dorzecza Odry. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r.</p> <p>Celem dokumentu jest wstępna ocena ryzyka powodziowego na obszarze dorzecza Odry a następnie opracowanie map zagrożenia powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP).</p> <p>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym zawiera listę działań nietechnicznych, technicznych i instrumentów wspomagających służących zredukowaniu liczby osób narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.</p>	<p>Kierunek 3.5</p> <p><i>Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.</i></p>	<p>Kierunek 5.4.4</p> <p><i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka</i></p>
<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Odry. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r.</p> <p>Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Planowanie w gospodarowaniu wodami ma zapewnić osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód</p>	<p>Kierunek 3.2.</p> <p><i>Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczenie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.</i></p> <p>Kierunek 3.5.</p> <p><i>Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.</i></p> <p>Kierunek 3.6.</p>	<p>Kierunek 5.4.2</p> <p><i>Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokiej wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF.</i></p> <p>Kierunek 5.4.4</p> <p><i>Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.</i></p>

<p>oraz ekosystemów zależnych od wody, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji i energii mogących negatywnie oddziaływać na wody oraz poprawę ochrony przeciwpowodziowej.</p>	<p><i>Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).</i></p>	

4. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA

Analizę stanu środowiska województwa dolnośląskiego sporządzono na podstawie diagnozy głównych uwarunkowań przestrzennych i tendencji rozwojowych, wykonanej w ramach Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego województwa dolnośląskiego oraz na podstawie diagnozy, opracowanej do projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, części pt. „Zasoby środowiska i systemy ich ochrony, turystyka” jak również danych publikowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Najważniejsze wnioski z analizy stanu środowiska zostały przedstawione w podziale na poszczególne komponenty i zagadnienia, tj.: obszary ochrony przyrody, zasoby kulturowe i krajobrazowe, wody, powietrze i klimat, gleba, lasy oraz kopaliny.

W wyniku przeprowadzonej analizy stanu środowiska, zdiagnozowane zostały trendy zmian i zasadnicze problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

4.1. Analiza stanu środowiska wraz z identyfikacją problemów ochrony środowiska

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski. Sąsiaduje z województwem opolskim, wielkopolskim i lubuskim oraz z Wolnym Państwem Saksonia w Republice Federalnej Niemiec i Republiką Czeską (kraje: liberecki, hradecki, pardubicki i ołomuniecki). Granice krajowe przebiegają wzdłuż naturalnych barier - Nisy Łużyckiej i Sudetów.

Województwo podzielone jest na 30 powiatów, w tym 4 miasta na prawach powiatu: Wrocław – stolica województwa, Jelenia Góra, Legnica i Wałbrzych. Wśród 169 gmin występuje 78 gmin wiejskich, 55 miejsko-wiejskich i 36 miejskich.

Dolny Śląsk to siódme pod względem wielkości obszaru (19 947 km²) województwo w Polsce i piąte pod względem liczby mieszkańców (2,9 mln), z odnotowanym spadkiem od 2010 roku o 0,3%.

Obszary ochrony przyrody

Dolny Śląsk wyróżnia się na tle kraju pod względem różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej. W części górsko-wyżynnej regionu, dzięki specyficznym warunkom dla osadnictwa i prowadzenia intensywnej gospodarki, presja na środowisko jest mniejsza niż na terenach nizinnych, z czego wynika stosunkowo dobry stan zachowania zasobów przyrodniczych oraz większa ilość obszarów chronionych niż w pozostałej części województwa.

W województwie ustanowiono niżej wymienione obszary chronione:

- 2 parki narodowe (o łącznej powierzchni 11 928,28 ha):
  - Karkonoski Park Narodowy (posiada plan ochrony),
  - Park Narodowy Gór Stołowych;
- 67 rezerwatów przyrody (o łącznej pow. 10 688 ha, większość rezerwatów posiada plany zadań ochronnych);
- 101 obszarów europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 (łącznie przyjęto 51 planów zadań ochronnych):
  - 90 obszarów siedliskowych (zatwierdzonych jako mające znaczenie dla Wspólnoty OZW, o łącznej powierzchni 354 732,3 ha),
  - 11 obszarów ptasich OSO (o łącznej powierzchni 292 125,7 ha);
  - 12 parków krajobrazowych (o łącznej pow. 206 320,9 ha) – dla 7 parków obowiązują plany ochrony;

- 18 obszarów chronionego krajobrazu (o łącznej pow. 138 948,5 ha).

Obszary chronione o charakterze ponadlokalnym uzupełniają obszary i obiekty o znaczeniu lokalnym, powoływane do ochrony przez samorządy gmin. Wśród nich znajduje się:

- 16 zespołów przyrodniczo krajobrazowych (o łącznej pow. 9 476,3 ha);
- 188 użytków ekologicznych (o łącznej pow. 5 201,7 ha);
- 1 stanowisko dokumentacyjne (o pow. 0,1 ha);
- 2567 pomników przyrody.

Ogółem formy ochrony przyrody zajmują obszar 371 513,51 ha, tj. 18,6% ogólnej powierzchni województwa, co plasuje region na ostatnim miejscu w Polsce (łądowe i morskie obszary chronione stanowią 32,5 % powierzchni kraju). Powyższe dane nie obejmują niewielkich obszarów chronionych, zawierających się w obrębie większych jednostek oraz obszarów sieci NATURA 2000, które posiadają części wspólne z pozostałymi obszarami chronionymi.

Na terenie województwa znajdują się cenne obszary, objęte międzynarodowymi porozumieniami i programami, które nie są ujęte w polskim prawodawstwie, ale mają bardzo istotne znaczenie dla ochrony walorów przyrodniczych i promocji regionu. Tego typu porozumieniom podlegają:

- obszary wodno-błotne objęte tzw. Konwencją Ramsarską (subalpejskie torfowiska w Karkonoskim Parku Narodowym, obszary w granicach rezerwatu przyrody Stawy Milickie, Stawy Przemkowskie, Torfowiska Doliny Izery).
- Karkonoski Park Narodowy oraz położony na terenie Republiki Czeskiej Krkonoski Narodni Park, objęte są wspólną ochroną w ramach bilateralnego rezerwatu biosfery MaB.

Ponadto, wiele spośród wyżej wymienionych obszarów chronionych stanowi ważne krajowe lub międzynarodowe obszary węzłowe (biocentra lub strefy buforowe) w sieci powiązań ekologicznych. Przez teren województwa dolnośląskiego przebiegają międzynarodowe i krajowe korytarze ekologiczne: korytarz zachodni (KZ), korytarz południowo – centralny (KPdC) oraz korytarz południowy (KPd), których uzupełnieniem są korytarze zaproponowane na poziomie regionalnym, takie jak korytarz doliny Widawy i łącznik doliny Bystrzycy z doliną Odry.

Problemy i zagrożenia:

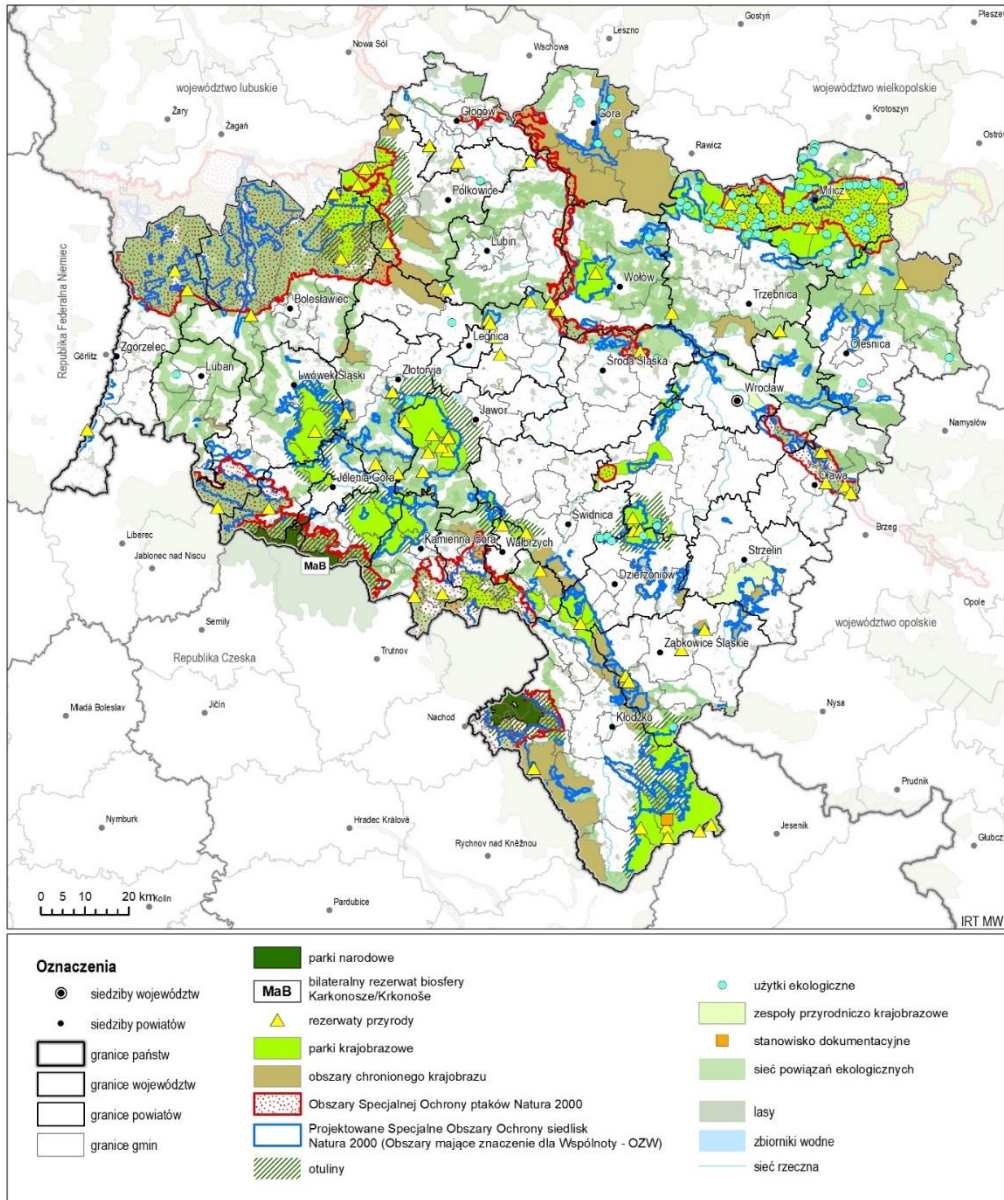
1. Zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego nie są objęte zintegrowanym systemem ochrony.
2. Regionalny system obszarów chronionych wykazuje wiele luk, które powinny być uzupełniane poprzez tworzenie nowych form ochrony przyrody, powiększanie istniejących obszarów oraz rozszerzanie powiązań pomiędzy głównymi węzłami sieci.
3. Brak prawnej formy ochrony korytarzy ekologicznych, stanowiących ważną sieć powiązań ekologicznych, niezbędną dla prawidłowego funkcjonowania środowiska, ochrony przed przekształceniami najcenniejszych obszarów, zapewnienia rozprzestrzeniania i migracji gatunków, a także zachowania specyfiki i różnorodności przyrody Europy.
4. Nadmierna presja inwestycyjna stanowi zagrożenie dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz terenów objętych ochroną, nie posiadających planów ochrony.
5. Zagrożenie dla zapewnienia drożności korytarzy ekologicznych związane głównie z tworzeniem barier uniemożliwiających swobodne przemieszczanie gatunków zwierząt. Do głównych barier zalicza się autostrady i drogi ekspresowe oraz pozostałe drogi o natężeniu ruchu powyżej 10 tys. pojazdów na dobę,

linie kolejowe, zabudowa kubaturowa oraz wylesianie i degradacja terenów otwartych, spowodowane intensywną urbanizacją i rolnictwem.

6. W miejskich obszarach funkcjonalnych brak systemów zielonej infrastruktury jak również koncepcji przebiegów takich systemów, a polityka przestrzenna gmin nie uwzględnia ich budowy.

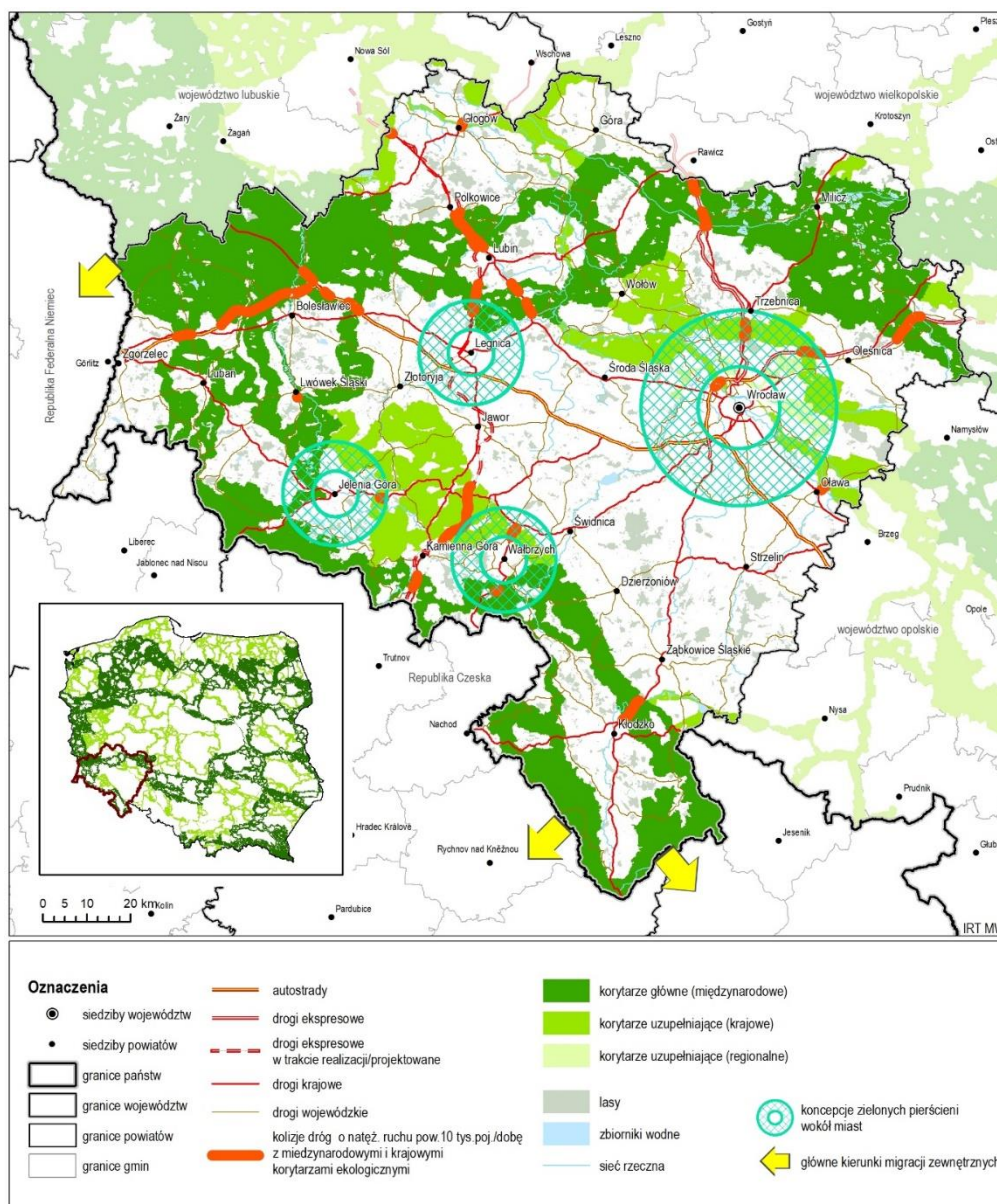
Rys. 1. System przyrodniczych obszarów chronionych województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne IRT

Rys. 2. Sieć powiązań ekologicznych województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne IRT

Krajobraz

Ochronę wartości krajobrazowych reguluje Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji 20 października 2000 r., ratyfikowanej przez Polskę 27 września 2004 r. (obowiązuje od 1 stycznia 2005 r.) Konwencja traktuje krajobraz jako ważny element życia ludzi zamieszkujących w miastach i na wsiach, na obszarach zdegradowanych, pospolitych, jak również odznaczających się wyjątkowym pięknem, dlatego swoim zasięgiem obejmuje terytorium całej Polski.

Obecnie, ochrona krajobrazów szczególnie cennych odbywa się w Polsce poprzez istniejące formy ochrony przyrody, tj. parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu. Jest to jednak ochrona nieskuteczna i przynosząca wiele niekorzystnych zmian w krajobrazie całego kraju. Obowiązujące przepisy krajowe zobowiązują województwa do opracowania audytów krajobrazowych, w ramach których mają zostać zwaloryzowane i ocenione wartości krajobrazowe obszaru województwa oraz zidentyfikowane krajobrazy priorytetowe. Jednak, przedłużające się prace nad audytem, wynikające z braku przepisów wykonawczych do

ustawy krajobrazowej¹, sprzyjają w dalszym ciągu zachodzeniu negatywnych procesów, powodujących postępującą degradację krajobrazu na skutek nieracjonalnej polityki przestrzennej i gospodarczej.

Problemy i zagrożenia:

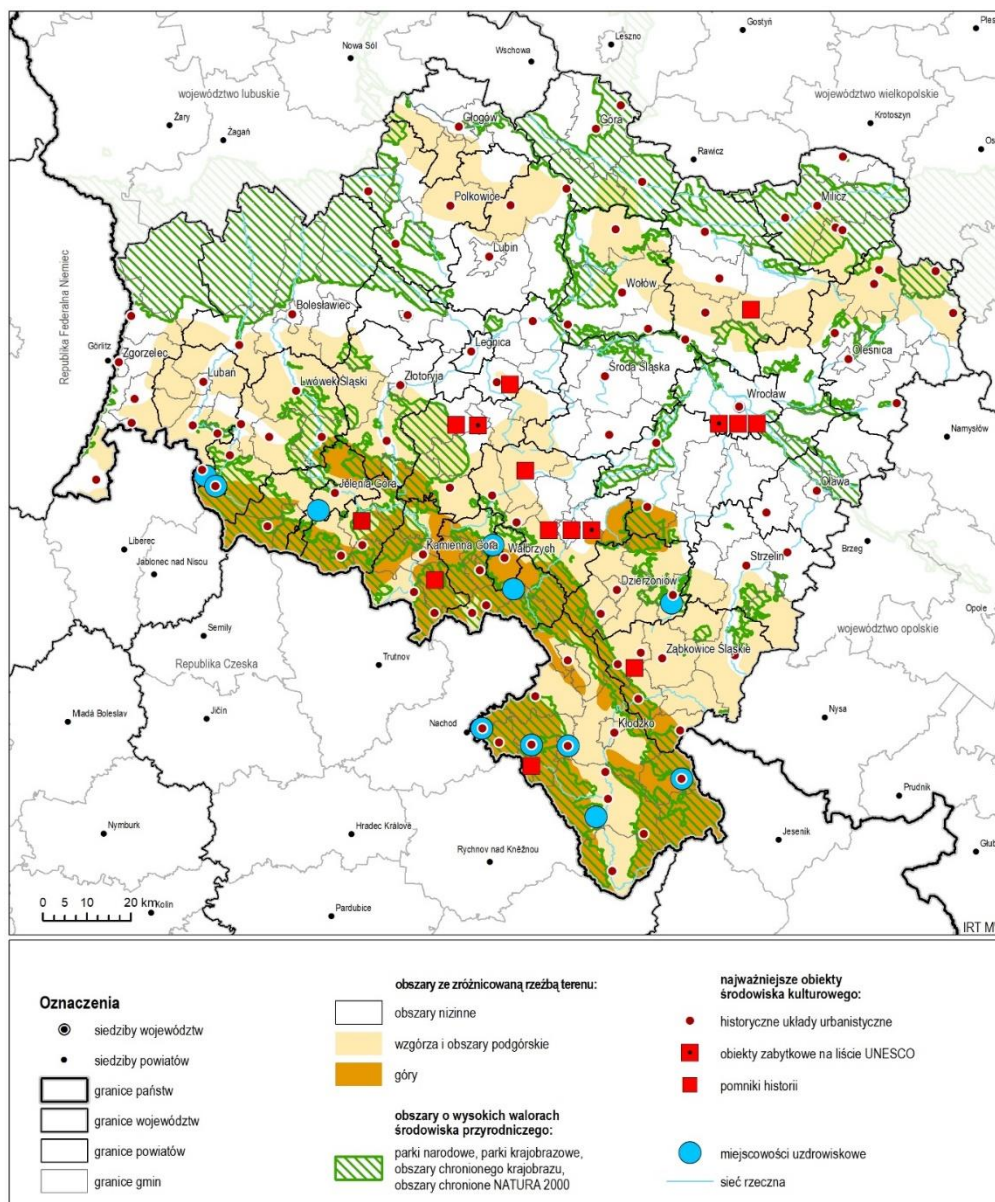
1. Wskutek niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy degradacji ulegają historycznie ukształtowane przestrzenie wokół miast oraz tereny wiejskie położone w oddaleniu od dużych ośrodków miejskich.
2. Nieustająca presja na zagospodarowanie terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym powoduje, że trwałym negatywnym przekształceniom ulegają nawet obszary, które ustawowo powołane są do ochrony tych walorów, takie jak parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.
3. Do nieodwracalnych zmian w krajobrazie dochodzi ze względu na nieracjonalną politykę związaną z wydobywaniem surowców mineralnych, budową elementów infrastruktury technicznej (drogowej, energetycznej, telefonicznej itp.) oraz presją na turystyczne wykorzystywanie terenów nie uwzględniającą uwarunkowań krajobrazowych.

---

¹ Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu Dz.U.2015.774 z dnia 2015.06.10

Rys. 3. Najcenniejsze turystyczne walory przyrodnicze i kulturowe województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne IRT

Środowisko kulturowe

Na terenie województwa dolnośląskiego obserwuje się dużą różnorodność form krajobrazu oraz bogactwo dziedzictwa kultury materialnej. Większość miast Dolnego Śląska posiada historycznie wykształcony układ przestrzenny z obiektami zabytkowej zabudowy. Występują tu także miejscowości uzdrowiskowe z obiektami zdrojowymi oraz charakterystyczną zabudową sanatoryjno-pensjonatową.

Na Dolnym Śląsku występuje 11 obiektów i zespołów zabytkowych o wybitnych wartościach artystycznych i historycznych, posiadających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego kraju, które objęte są ochroną prawną w formie Pomnika Historii. W regionie znajduje się 5 parków kulturowych oraz 3 obiekty zabytkowe wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego na Dolnym Śląsku są miejscowości uzdrowiskowe. W województwie dolnośląskim funkcjonuje 11 uzdrowisk statutowych co, przy 45 działających w całej Polsce, plasowało region na 1 miejscu w kraju.

Problemy i zagrożenia:

1. Postępujące negatywne przekształcenia historycznych układów przestrzennych miejscowości, związane z procesami urbanizacji oraz z wprowadzaniem nowej zabudowy, oderwanej od miejscowej tradycji budowlanej.
2. Zacieranie historycznych granic miast i wsi w wyniku procesu rozlewania zabudowy, głównie mieszkaniowej.
3. Znaczna lub całkowita dewastacja obiektów przemysłowych i kolejowych spowodowana ich długotrwałym nieużytkowaniem,
4. Dekapitalizacja infrastruktury uzdrowiskowej,

Lasy

Powierzchnia lasów w województwie wynosi 594 968,12 ha (2016), co stanowi 29,5% powierzchni ogólnej województwa, i plasuje region dopiero na 9. miejscu w kraju). Od 2010 roku powierzchnia lasów wzrosła o 4 393,88 ha. Do gmin, w których zalesiono najwięcej gruntów należą: Wińsko i Bogatynia (powyżej 200 ha gruntów). W czternastu gminach powierzchnia lasów wzrosła o ponad 100 ha.

Do największych kompleksów leśnych zalicza się Bory Dolnośląskie, lasy sudeckie, lasy położone na Wale Trzebnickim, lasy w dolinie Odry oraz w dolinie Baryczy.

Zróżnicowanie geograficzne, klimatyczne i glebowe w województwie sprzyja występowaniu wszystkich typów siedliskowych lasu - charakterystycznych dla terenów nizinnych, podgórskich i górskich. Znacząca większość, bo 66,7% powierzchni lasów pełni funkcje ochronne, a dominujące kategorie ochronności to lasy wodochronne (31,6%), lasy podmiejskie (9,7%), uszkodzone przez przemysł (8,7%) oraz glebochronne (6,6%).

Problemy i zagrożenia:

1. Postępujący proces wyłączenia powierzchni rolnych i leśnych z użytkowania rolnego i leśnego. Presja wynikająca głównie z działalności człowieka spowodowała w latach 2010-2016 wyłączenie ogółem 1 828 ha gruntów (głównie rolnych) na cele związane z przeznaczeniem ich pod zabudowę mieszkaniową.
2. Ponad połowa lasów znajduje się w I strefie uszkodzeń przemysłowych. Istotnym zagrożeniem są też pożary, zanieczyszczenie powietrza, a także okresowo pojawiające się inwazje szkodników.

Gleby

W województwie gleby wykazują znaczne zróżnicowanie typologiczne. Obszar o najlepszych predyspozycjach dla prowadzenia produkcji roślinnej obejmuje Nizinę Śląską i Przedgórze Sudeckie, gdzie wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi powyżej 70 punktów (średnia wartość wskaźnika dla Polski wynosi 66,6 pkt). Pod względem klas bonitacyjnych, wśród gruntów ornych dominują klasy III (37%) i IV (35,9%).

Badania stopnia zanieczyszczenia gleb, przeprowadzone przez WIOŚ w 2015 roku wykazały przekroczenia dopuszczalnych stężeń cynku, ołowiu, miedzi, chromu, arsenu, baru oraz benzo(a)pirenu w 68 punktach pomiarowych (na 119). Najczęstsze przekroczenia dotyczyły benzo(a)pirenu i związane były najprawdopodobniej z emisją tego związku do powietrza ze źródeł grzewczych. Przekroczenia zawartości dopuszczalnych stężeń metali ciężkich zanotowano wokół 7 obiektów (pow. legnicki, lubiński, polkowicki, m. Wrocław, m. Brzeg Dolny, gm. Warta Bolesławiecka).

W województwie zagrożonych erozją, w różnym stopniu, jest ok. 75,4 % gleb gruntów ornyczych, w tym 62,5 % w stopniu małym, 8,7 % - umiarkowanym, 3,5 % - średnim i tylko 0,6 % w stopniu silnym i bardzo silnym. Jak wynika z badań IUNG, największe powierzchnie gleb zagrożonych erozją (w stopniu od umiarkowanego do bardzo silnego) występują w południowej części województwa, obejmującej obszar Sudetów i Pogórza Sudeckiego (powiaty wałbrzyski, jeleniogórski, kamiennogórski i kłodzki). W obrębie Wzgórz Trzebnickich i Dalkowskich występują obszary gleb zagrożonych erozją w stopniu umiarkowanym i średnim.

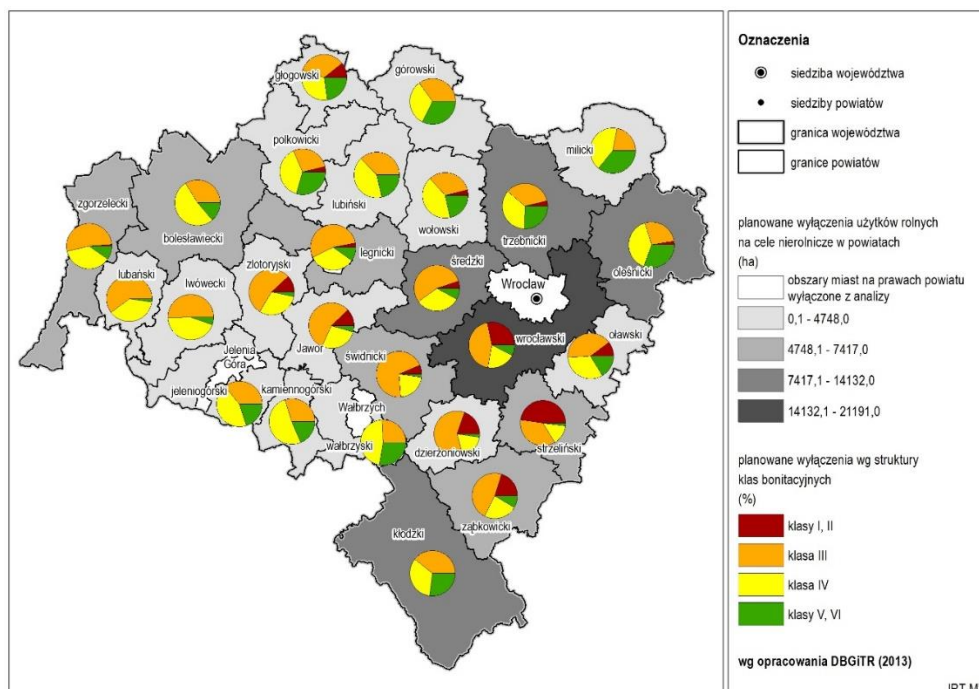
W latach 2010-2015 z użytkowania rolnego i leśnego zostało wyłączonych ogółem 1 405 ha gruntów (głównie rolnych). Celem wyłączeń było głównie przeznaczenie ich pod zabudowę mieszkaniową. Przeprowadzona przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych analiza zmian w ewidencji gruntów oraz dokumentów planistycznych gmin (studiów uwarunkowań oraz miejscowych planów) wykazała, że opracowane w latach 2007 – 2013 dokumenty wyłączają na cele nierolnicze ponad 160 tys. użytków rolnych.

Od 2010 roku powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wzrosła o 1 897 ha. Rekultywacji poddano w latach 2010-2015 w województwie ogółem 770 ha gruntów, z czego zagospodarowano na cele rolnicze 16 ha, a na cele leśne – 11 ha gruntów. Tempo rekultywacji i zagospodarowania gruntów jest bardzo wolne.

Problemy i zagrożenia:

1. Niewłaściwa gospodarka przestrzenna, prowadząca często do nieuzasadnionego wyłączania gruntów, szczególnie wysokiej jakości, z użytkowania rolniczego i przeznaczanie ich pod zabudowę.
2. Sukcesywny wzrost powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji.
3. Przekroczenia dopuszczalnych stężeń cynku, ołowiu, miedzi, chromu, arsenu, baru oraz benzo(a)pirenu w glebach na obszarach poddanych badaniom.
4. Zagrożenie gleb erozją oraz zanieczyszczenia chemiczne, związane z kumulacją zanieczyszczeń w glebie.

Rys. 4. Powierzchnia i struktura planowanych wyłączeń gruntów z użytkowania rolniczego (stan na 2013 r.)

Źródło: Analiza zmian w strukturze agrarnej oraz monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów na obszarach wiejskich województwa dolnośląskiego w latach 1999-2007-2013”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław kwiecień 2015.

Kopaliny

Zróżnicowana budowa geologiczna regionu powoduje, że województwo dysponuje bogatymi i różnorodnymi zasobami surowców naturalnych. Według stanu na koniec 2016 roku na terenie województwa udokumentowano 1 098 złóż kopalin. Do najważniejszych surowców o znaczeniu ogólnokrajowym należą: rudy miedzi i towarzyszące im pierwiastki (m.in. srebro, złoto, ołów, nikiel, ren, selen), węgiel brunatny, gaz ziemny oraz kamienie łamane i bloczne (w tym jedyne w kraju złoża blocznych granitów, sjenitów, gabra), a także inne surowce skalne, m.in. unikalne w skali kraju kwarc żyłowy, magnezyty, gliny ceramiczne biało wypalające się i kaoliny. Ważnym bogactwem województwa są również wody lecznicze i termalne. W regionie udokumentowano 19 ze 132 krajowych złóż wód podziemnych zaliczonych do kopalin (wód leczniczych i wód termalnych), z których 13 objętych jest koncesją na eksploatację.

W obszarze Sudetów występują nieeksploatowane zasoby wód potencjalnie leczniczych, w tym zasoby wód termalnych. Możliwość zwiększania eksploatacji złóż wód leczniczych - szczaw i wód kwasowęglowych występuje w Sudetach, zwłaszcza w obszarze kłodzkim i wałbrzyskim.

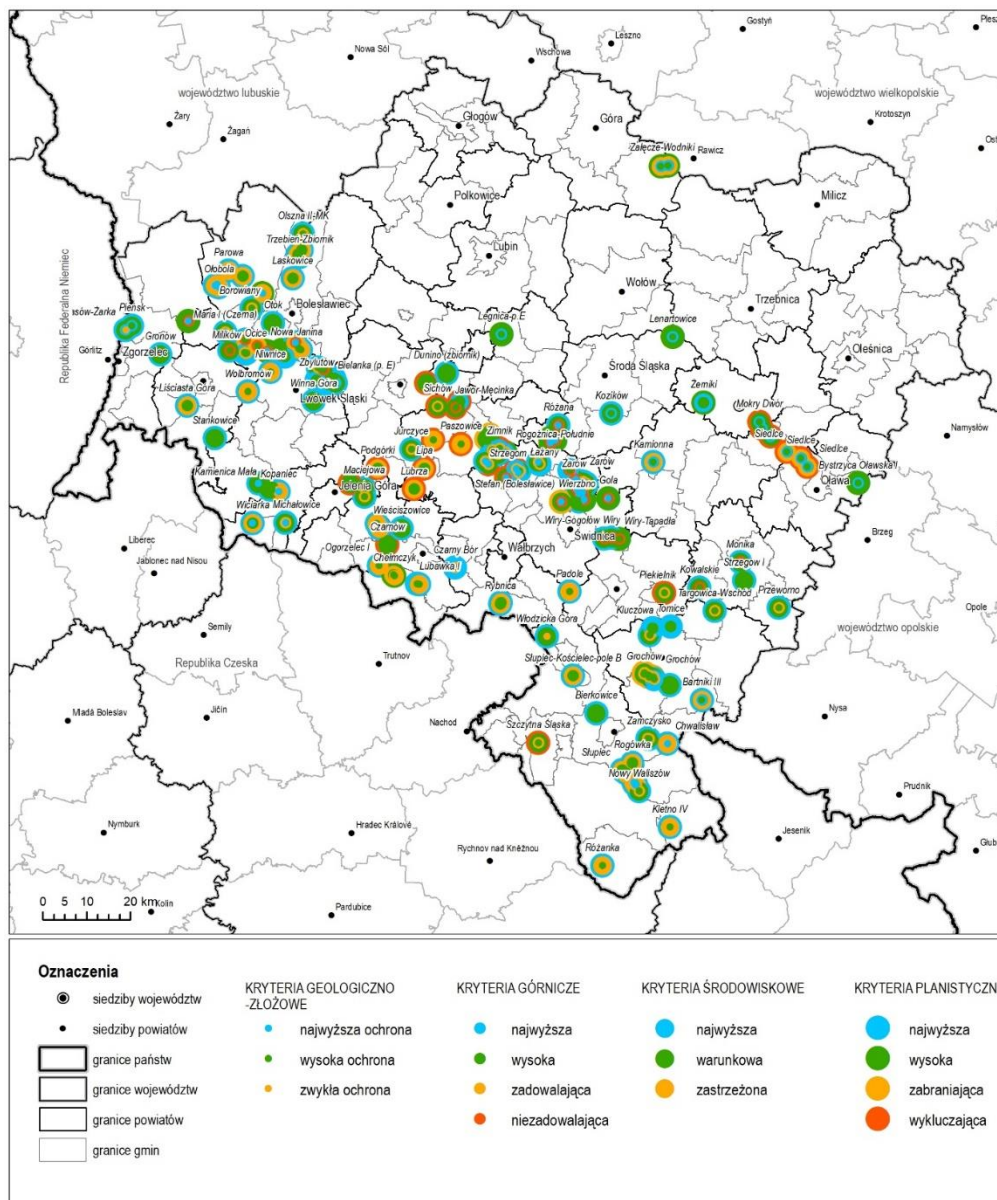
Aktualny stopień rozpoznania zasobów termalnych w obszarze Sudetów jest jednak niewystarczający.

Problemy i zagrożenia:

1. Brak kompleksowej waloryzacji złóż surowców skalnych i potencjału energii geotermalnej w województwie oraz skutecznej ochrony terenów udokumentowanych i cennych złóż, umożliwiającej ich przyszłą eksploatację. W rezultacie, część niezagospodarowanych złóż kopalin na Dolnym Śląsku ma ograniczone możliwości wykorzystania ze względu na konflikty z innymi funkcjami i przeznaczeniami terenu.
2. Prowadzona eksploatacja kopalin ze złóż oraz składowanie odpadów powydobywczych wpływa na niekorzystne zmiany w środowisku i w krajobrazie. Skala i zasięg niekorzystnego oddziaływania jest minimalizowana poprzez stosowanie odpowiednich działań zapobiegających, rekultywacyjnych i kompensujących.
3. Eksploatacja złoża węgla brunatnego, ze względu na odkrywkową metodę wydobycia powoduje m.in. wielkopowierzchniowe przekształcenia powierzchni (wyrobiska, zwałowiska, infrastruktura techniczna) oraz zmiany warunków wodnych; eksploatacja niezagospodarowanych złóż pozostaje w potencjalnym konflikcie z obecnym zagospodarowaniem terenu, formami ochrony przyrody oraz z zasobami wód podziemnych i powierzchniowych.
4. Eksploatacja złóż rud miedzi i towarzyszącego jej srebra wiąże się z występowaniem m.in.: deformacji powierzchni terenów górniczych w zasięgu terenu górniczego LGOM, wstrząsów górniczych oraz przekształceniami powierzchni np. w wyniku składowania odpadów z procesów wzbogacania rud miedzi.
5. Obszar byłego Dolnośląskiego Zagłębia Węglowego jest problematyczny w kontekście rekultywacji i ponownego zagospodarowania dawnych terenów górniczych.
6. Eksploatacja odkrywkowa innych złóż może powodować lokalne konflikty przestrzenne i środowiskowe oraz problemy związane z intensywnym drogowym transportem tych surowców.
7. Nieeksploatowane zasoby wód leczniczych nie są objęte ochroną i mogą podlegać degradacji wskutek rozwoju kolizyjnych form zagospodarowania, które zakłócają naturalne procesy tworzenia się leczniczych zasobów.

Rys. 5. Waloryzacja niezagospodarowanych złóż surowców skalnych w województwie dolnośląskim

Źródło: opracowanie własne IRT, na podst. Poltegor Instytut, 2013.

Wody powierzchniowe i podziemne, zagrożenia powodziowe, susza

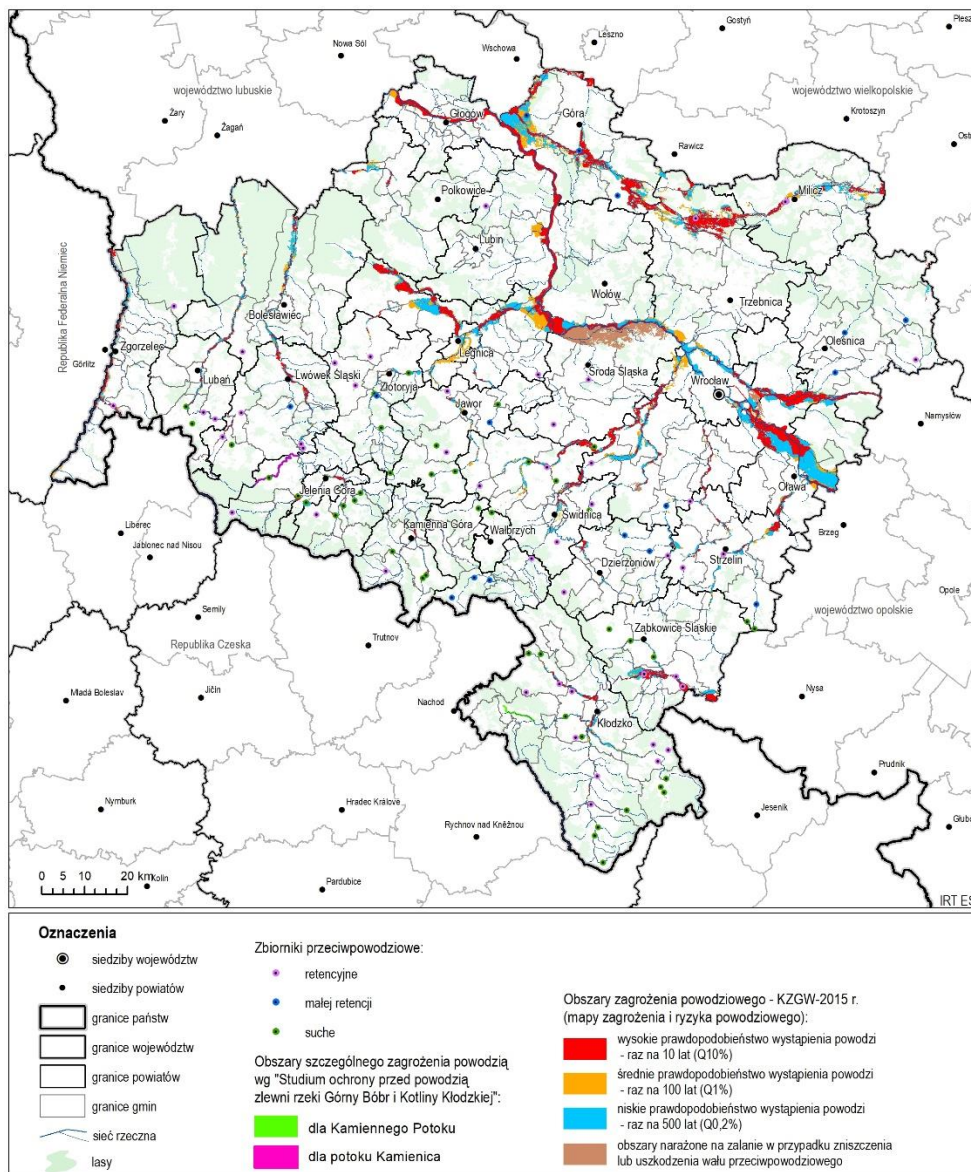
System wodny Dolnego Śląska składa się z rzek o charakterze nizinnym oraz górskim, z główną osią hydrograficzną – Odrą. Ponadto tworzy go 12 dużych wielofunkcyjnych zbiorników retencyjnych, stawy (ponad 1 700 obiektów) i zbiorniki małej retencji (około 200 zbiorników o powierzchni zalewu ponad 1 ha i wielu mniejszych). Łącznie pod wodami znajduje się około 32 605 ha, co stanowi 1,63% obszaru regionu.

Województwo dolnośląskie należy do obszarów o stosunkowo dużym zagrożeniu powodziowym, którego najgroźniejszy przebieg występuje w kilku rejonach zlewni Odry, tj. w dorzeczach: Nysy Kłodzkiej, Bystrzycy, Kwisy, Ślęzy i Nysy Szalonej. Aktualna ocena ryzyka powodziowego została przedstawiona na mapach zagrożenia powodziowego (MZP), wskazując obszary zagrożenia powodziowego (o prawdopodobieństwach wystąpienia: 0,2%, 1%, 10%) obejmujące następujące rzeki województwa dolnośląskiego: Odra, Barycz, Orla, Widawa, Oława, Ślęza, Mała Ślęza, Nysa Kłodzka, Biała Łądecka, Bystrzyca Dusznicka, Ścinawka, Bystrzyca, Czarna Woda,

Strzegomka, Nysa Szalona, Kaczawa, Skora, Czarna Woda, Bóbr, Kwisa, Szprotawa, Nysa Łużycka, Czarny Potok, Lesk, Łomnica, Jedlica, Kamienna, Wrzosówka.

Rys. 6. Zagrożenie powodziowe i retencja zbiornikowa w województwie dolnośląskim

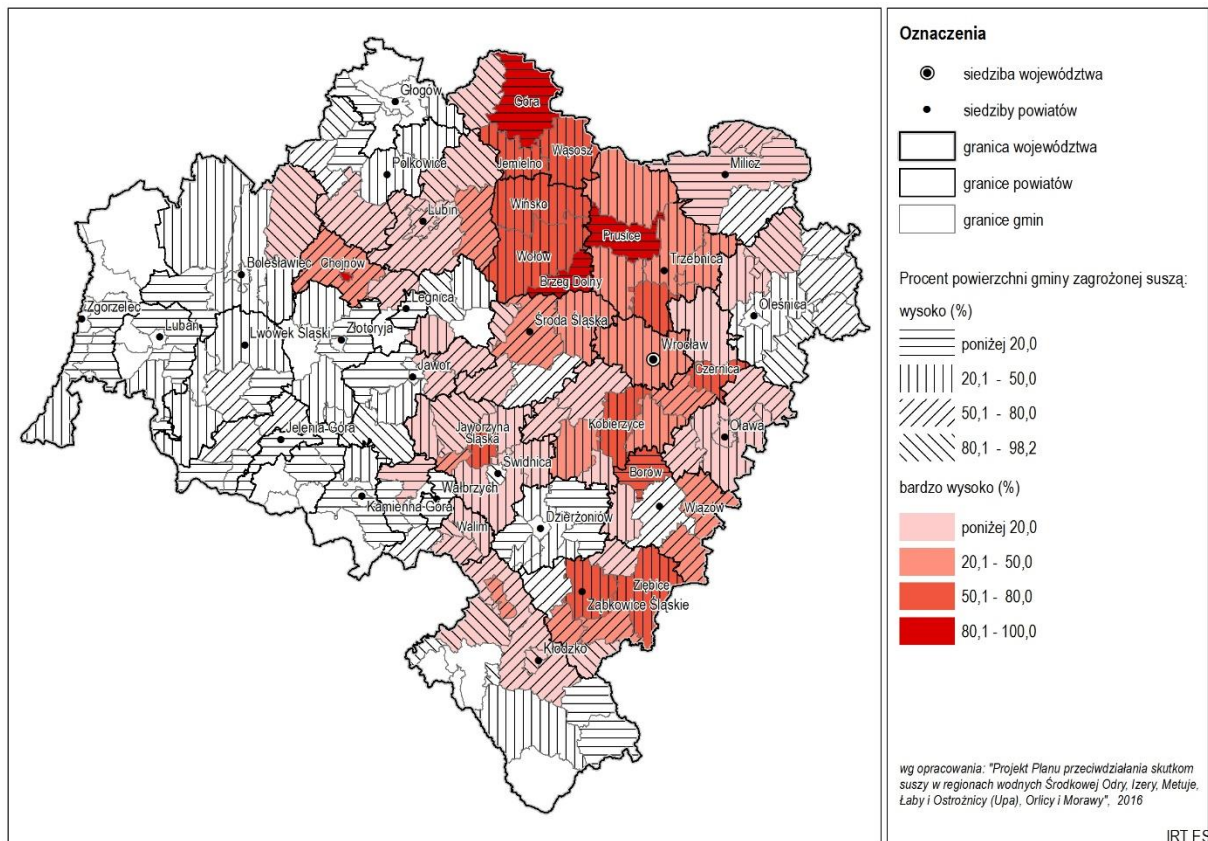
Źródło: opracowanie własne IRT na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, 2013.

Na terenie województwa realizowany jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu program monitoringu jakości wód powierzchniowych w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), których wyznaczono 426 na obszarze Dolnego Śląska. W latach 2010-2015 WIOŚ dokonał oceny 158 jednolitych części wód. Przeprowadzona klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego wykazała, że w większości przypadków stwierdza się od umiarkowanego stanu/potencjału ekologicznego poprzez stan dobry do słabego. W przypadku stanu chemicznego w JCWP stwierdzono stan poniżej dobrego.

Obszar województwa dolnośląskiego klasyfikuje się jako obszar o znacznym bądź wysokim stopniu zagrożenia wystąpieniem suszy, wymagającym podjęcia pilnych działań minimalizujących niekorzystny wpływ tego zjawiska na społeczeństwo, gospodarkę oraz środowisko przyrodnicze. Do gmin wysoko zagrożonych wystąpieniem suszy (80% lub więcej powierzchni gminy jest zagrożone wystąpieniem suszy) należą gm. miejska Chojnów (100% powierzchni), gm. Prusice (90% powierzchni), gm. Brzeg Dolny (86% powierzchni), gm. Góra (83% powierzchni).

Rys. 7. Zagrożenie występowania zjawiska suszy w gminach województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne IRT na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy, Orlicy i Morawy, sierpień 2017.

Na terenie województwa dolnośląskiego wydzielono 17 Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), w tym 11 w całości, a 6 częściowo. Ich łączna powierzchnia to blisko 4 615 km², co stanowi 23,15% powierzchni regionu. Większość zbiorników wód podziemnych wykształciła się w utworach czwartorzędowych (11) i ma charakter porowy (13), który charakteryzuje się dobrym zasileniem i szybkim przepływem, a przez to wymaga ochrony przed zanieczyszczeniem.

Wyniki badań jakości zwykłych wód podziemnych wykazują zdecydowaną przewagę wód charakteryzujących się dobrym stanem chemicznym (klasa I do III) we wszystkich poziomach wodonośnych w województwie. Wody o słabym stanie chemicznym (klasy IV-V) stanowiły 5% ogółu badanych wód. Monitoring płytkich wód podziemnych, zlokalizowanych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych nie wykazał wód zanieczyszczonych lub zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami

Analiza wyników wykazała, że ładunek zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, widoczny w szczególności w odniesieniu do związków biogennych (azot ogólny i fosfor ogólny) uległ w ciągu ostatnich kilkunastu latach znacznemu obniżeniu, co jest wynikiem coraz bardziej skutecznych metod oczyszczania ścieków.

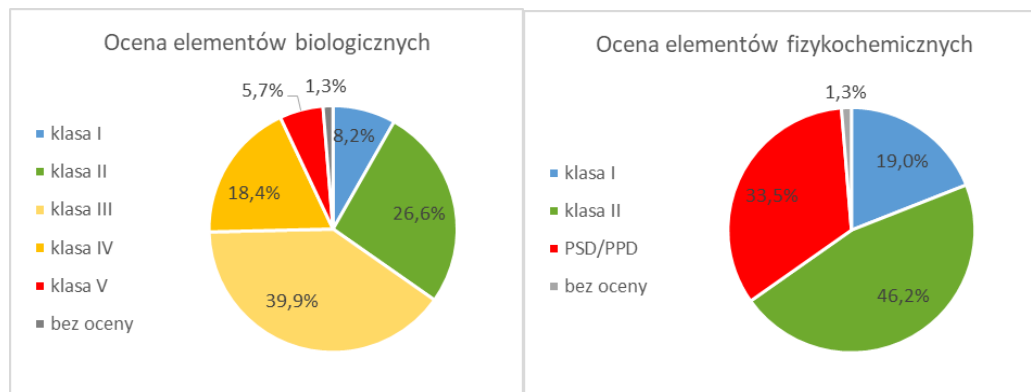
Problemy i zagrożenia:

1. Do znaczących oddziaływań na jakość wód Dolnego Śląska zaliczono zrzuty z punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz pobory wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Pogorszony stan wód powierzchniowych i podziemnych w związku z występowaniem oddziaływań antropogenicznych o charakterze punktowym, rozproszonym i obszarowym.

3. Zagrożenie dla stanu ilościowego wód w związku z poborami wód na różne cele (w tym: melioracje, odwodnienia górnicze, gospodarkę stawową i aglomeracje miejsko-przemysłowe). Do rzek ubogich w wodę zalicza się: Barycz, Ślężę, Widawę, Szprotawę, Skorę, Czarną Wielką i Nysę Łużycką.
4. Wysoki poziom zagrożenia zjawiskami powodzi i suszy.

Rys. 8. Klasyfikacja elementów biologicznych i fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5) JCWP województwa za rok 2015

PSD/PPD* - poniżej stanu dobrego/poniżej potencjału dobrego

Źródło: opracowanie własne IRT, na podst. „Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2015” (WIOŚ Wrocław).

Powietrze

Powietrze w województwie nie jest wolne od zanieczyszczeń. Największym problemem dla regionu są zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenem. Największy negatywny wpływ na jakość powietrza ma emisja z obiektów zaliczanych do sektora komunalno-bytowego: lokalnych kotłowni i palenisk domowych, wyposażonych w niskie emitery, zlokalizowanych w centralnych, gęsto zabudowanych obszarach miast oraz kotlinach górskich. Inne przyczyny występowania przekroczeń to emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych.

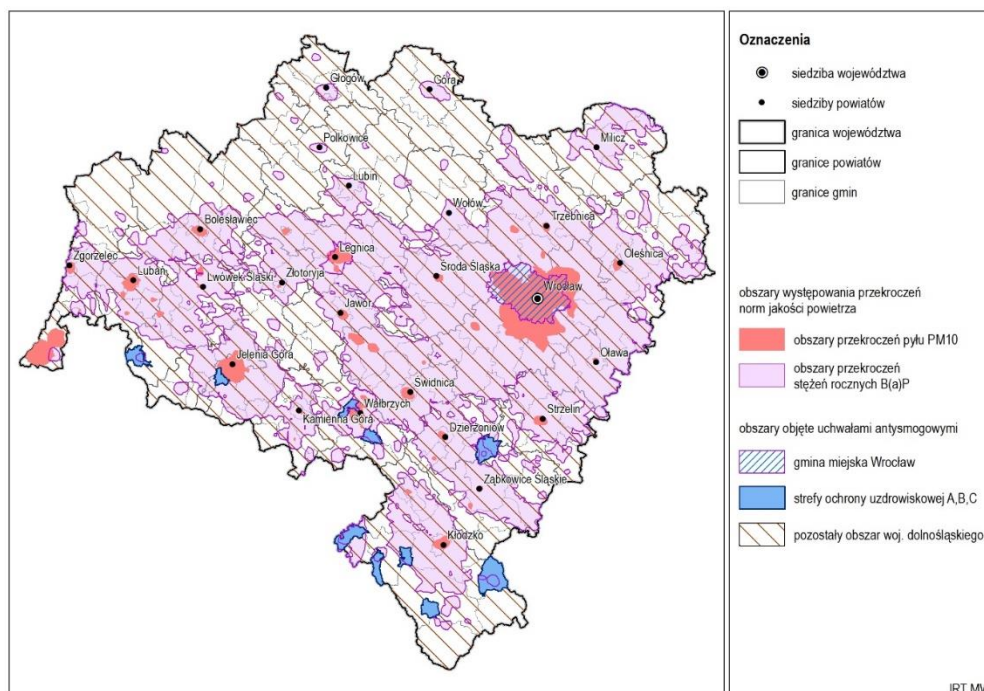
Z danych WIOŚ, prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika, że na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2013-2015 dopuszczalne stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ i stężenia docelowe B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ były przekraczane stale lub z dużą częstotliwością na obszarze 37 gmin, w tym także w gminach uzdrowiskowych.

Problemy i zagrożenia:

1. Ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀ i PM_{2,5}, benzo(a)pirenem oraz dwutlenkiem azotu (NO₂) oraz przekroczenia poziomu docelowego arsenu w Legnicy i Głogowie (2015).
2. Wysokie stężenia ozonu, który najwyższe wartości osiąga w sezonie letnim.

Rys. 9. Uwarunkowania związane z wprowadzeniem tzw. uchwały antysmogowej w województwie dolnośląskim

Źródło: opracowanie własne IRT, na podst. WIOŚ Wrocław, 2015

Klimat akustyczny

W województwie dolnośląskim wskazuje się na postępującą degradację klimatu akustycznego, zwłaszcza wzdłuż ważniejszych tras komunikacyjnych, co potwierdzają wyniki pomiarów prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Największa liczba ludności narażona jest na niedobre warunki akustyczne, tj. najniższe przekroczenia hałasu (od 0,01 do 5 dB) oraz przeciętne przekroczenia (od 5 do 10 dB). Na przekroczenia hałasu powyżej 15 dB, świadczące o złym i bardzo złym środowisku akustycznym narażonych jest ok. 5 tysięcy osób w województwie. Największe powierzchnie, na których zanotowano przekroczenia hałasu pochodzącego od dróg krajowych wykazano w powiatach: wrocławskim, ząbkowickim oraz trzebnickim i kłodzkim. W odniesieniu do dróg wojewódzkich największą ilość obszarów o przekroczonych wartościach hałasu zanotowano w powiatach wrocławskim i głogowskim oraz w powiecie świdnickim.

W przypadku oddziaływania hałasu drogowego stwierdza się wzrost liczby osób narażonych na hałas drogowy o 2,6 punktu procentowego w odniesieniu dla przedziałów 55-60 dB i 60-65 dB i spadek liczby osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach najwyższego hałasu: 65-70 dB 70-75 dB i >75 dB.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo Ochrony Środowiska* (tekst jedn.: Dz. U. 2018 poz. 799 z późn. zm.) zarządzający linią kolejową zobowiązany jest do wykonania map akustycznych dla odcinków linii kolejowych, których eksploatacja może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. W wyniku opracowania map akustycznych zidentyfikowane zostały tereny zagrożone hałasem w wyniku eksploatacji linii kolejowych obciążeniem ruchem pojazdów szynowych, przekraczającym wartość 30 000 składów pociągów w ciągu roku.

PKP PLK S.A. w 2017 r. na obszarze woj. dolnośląskiego sporządziły mapy akustyczne dla odcinków linii kolejowych:

- 132 Bytom - Wrocław Główny, odcinki: Brzeg - Święta Katarzyna, Święta Katarzyna - Wrocław Główny
- 143 Kalety - Wrocław Mikołajów WP2, odcinek Wrocław Psie Pole - Wrocław Popowice WP3

- 271 Wrocław Główny - Poznań Główny, odcinki: Wrocław Główny-Grabiszyn, Grabiszyn-Wrocław Mikołajów WP2.

Ww. linie kolejowe stanowią potencjalne źródło oddziaływania akustycznego z uwagi na fakt, iż na znacznym dystansie przebiegają przez tereny intensywnej zabudowy mieszkaniowej.

Problemy i zagrożenia:

1. Na niekorzystne warunki akustyczne (przekroczenia do 10 dB) narażone jest w województwie ok. 99,5% całej populacji zagrożonej ponadnormatywnym hałasem.
2. Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego i kolejowego na obszarach podlegających ochronie akustycznej (tereny mieszkaniowe, obszary szpitali i placówek oświatowo-wychowawczych), przy czym w większości przypadków przekroczenia mieszczą się w dolnym pułapie, i wynoszą mniej niż 5 dB, zarówno dla wskaźnika LDWN jak i LN.

4.2. Podsumowanie analizy stanu środowiska oraz ocena uwzględnienia problemów i zagrożeń środowiskowych w PZPWD

Województwo dolnośląskie wyróżnia się na tle kraju dużym zróżnicowaniem przyrodniczym i krajobrazowym, występowaniem dużych zwartych obszarów leśnych zróżnicowanych pod względem typów siedliskowych oraz kompleksów gleb wysokiej jakości, o znacznym zróżnicowaniu typologicznym. Region cechują ponadto bogate zasoby różnorodnych kopalin użytecznych (o znaczeniu krajowym i regionalnym) oraz istotne w skali kraju złoża wód leczniczych i termalnych.

Ocenia się, że obecnie poważną przyczyną zagrożeń dla walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych w województwie jest rosnąca presja inwestycyjna w stosunku do najcenniejszych obszarów. Ocenia się, że polityka racjonalnego wykorzystywania zasobów środowiska i ich skutecznej ochrony powinna być jednym z priorytetów rozwoju województwa. Analizując zagrożenia i problemy środowiskowe w województwie dostrzega się w szczególności:

- postępującą degradację różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej w związku z presją inwestycyjną,
- najmniejszy obszarowo udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem województwa w Polsce (nie dotyczy obszarów NATURA 2000),
- ograniczoną możliwość zagospodarowania części udokumentowanych złóż kopalin ze względu na ich występowanie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych lub terenach o innej funkcji lub zagospodarowaniu,
- pogorszoną jakość wód powierzchniowych,
- ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, w tym stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń na obszarach uzdrowiskowych,
- degradacja klimatu akustycznego, szczególnie wzdłuż ważniejszych tras komunikacyjnych.

Przeprowadzona analiza sposobu uwzględnienia w projekcie Planu województwa zdiagnozowanych problemów i zagrożeń środowiska potwierdziła, że w dokumencie odniesiono się do wszystkich zagadnień, oraz zaproponowane zostały możliwe rozwiązania w kontekście prowadzonej polityki przestrzennej.

Należy zauważyć, że nie wszystkie problemy i zagrożenia środowiskowe mogą zostać rozwiązane w ramach planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Wynika to z zakresu ustawowego dokumentu oraz ograniczonych kompetencji samorządu województwa. Wyłącznie w przypadku ustaleń obowiązujących dla samorządu województwa, które stanowią zobowiązanie dla wszystkich organów i jednostek samorządu województwa do podjęcia określonych działań oraz ustaleń obowiązujących dla gmin, które obowiązują przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania, projekt Planu województwa ma realne przełożenie na realizację działań, a w konsekwencji możliwość wpływania na rozwiązanie określonych problemów. W przypadku, gdy zdiagnozowane problemy i zagrożenia wykraczały poza zakres planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz kompetencje samorządu województwa, działania zapisano w formie postulatów, które jako wnioski kierowane przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego do realizacji w ramach polityki przestrzennej gmin i kompetencji Rządu, mają zdecydowanie słabsze oddziaływanie na skuteczność ich wdrażania. Wyniki analizy przedstawia tabela nr 3.

Tab. 3 Ocena uwzględnienia w projekcie PZPWD istniejących problemów i zagrożeń środowiska

Problemy i zagrożenia środowiska	Sposób uwzględnienia w projekcie Planu województwa
<p>Zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego nie są objęte zintegrowanym systemem ochrony. Część obszarów pełniących ważne funkcje ekologiczne nie jest objęta ochroną, co stanowi zagrożenie dla ich funkcjonowania, np. korytarze ekologiczne.</p>	<p>Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.</p> <p>Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.</p> <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W studiach gmin należy wskazać korytarze ekologiczne, w tym korytarze rzeczne. Wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych należy pozostawiać pasy terenów zielonych, wolnych od zabudowy. – W studiach gmin należy wskazać powiązania (ciągłość) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe. <p>Cel 2 – Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu</p> <p>Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.</p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych (m.in. audytu krajobrazowego). <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzmocnienie roli parków krajobrazowych oraz obowiązujących planów ochrony obszarów chronionych. – Ustawowe wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu. – Wprowadzenie ustawowej ochrony korytarzy ekologicznych. – W celu udroźnienia głównych korytarzy ekologicznych należy zastosować właściwe rozwiązania techniczne na etapie lokalizowania i projektowania przebiegu dróg o natężeniu ruchu powyżej 10 tys. pojazdów na dobę oraz zapewnić odpowiednią ilość i jakość przejść dla zwierząt na odcinkach przecinanych przez ww. drogi (istniejące i projektowane). <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

	<ul style="list-style-type: none"> – Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi. – Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie postulowanego powiększenia obszaru Karkonoskiego Parku Narodowego. – Uwzględnienie postulowanych obszarów do objęcia ochroną prawną – na podstawie zapisów obowiązujących planów ochrony parków krajobrazowych. – Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych. – Uwzględnienie funkcji korytarzy ekologicznych w dokumentach i działaniach należących do kompetencji gminy. – Zwiększanie lesistości głównych i uzupełniających korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.
<p>Regionalny system obszarów chronionych wykazuje wiele luk, które powinny być uzupełniane poprzez tworzenie nowych form ochrony przyrody, powiększanie istniejących obszarów oraz rozszerzanie powiązań pomiędzy głównymi węzłami sieci.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych (m.in. audytu krajobrazowego). <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie ustawowej ochrony korytarzy ekologicznych. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie postulowanego powiększenia obszaru Karkonoskiego Parku Narodowego.

	<ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie postulowanych obszarów do objęcia ochroną prawną – na podstawie zapisów obowiązujących planów ochrony parków krajobrazowych
<p>Nadmierna presja inwestycyjna na terenach wokół największych miast stanowi zagrożenie dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz terenów objętych ochroną, nie posiadających planów ochrony. Najważniejszym zagrożeniem dla funkcjonowania systemu obszarów chronionych jest jego fragmentacja, wynikająca z rosnącej presji inwestycyjnej w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej, sieci infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej, rozwoju działalności wydobywczej i turystyczno-rekreacyjnej.</p>	<p><i>Cel 1. Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zaprojektowanie, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) dla LGOF wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji. – Promowanie racjonalnego kształtowania zabudowy i dobrych praktyk w zakresie planowania przestrzennego zmierzających do zahamowania rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych i zapobieganie nadpodaży terenów inwestycyjnych. – Zaprojektowanie, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie regulacji prawnych sprzyjających racjonalnemu kształtowaniu zabudowy: – wprowadzenie obowiązku zgodności decyzji o warunkach zabudowy ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, – wprowadzenie definicji działki sąsiedniej, – określenie precyzyjnej metodologii sporządzania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i zapotrzebowania na nowe tereny. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu. – Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami. – Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania miejskich obszarów funkcjonalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W studiach gmin należy wskazać korytarze ekologiczne, w tym korytarze rzeczne. Wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych należy pozostawiać pasy terenów zielonych, wolnych od zabudowy.

- W studiach gmin należy wskazać powiązania (ciągłość) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe.
- Uwzględnienie w studiach gmin elementów systemu zielonej infrastruktury wskazanych do zachowania, wyznaczonych orientacyjnie na rysunku Planu nr 13. Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny. Granice obszarów należy wyznaczyć w studiach gmin.
- W przypadku opracowania koncepcji zielonej infrastruktury w LGOF należy uwzględnić ustalenia koncepcji w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w celu zagwarantowania spójnego wdrażania.

Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich

Postulaty kierowane do gmin:

- Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju
- Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.
- Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, groźdzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.

Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:

- Stosowanie następujących zasad zagospodarowania w granicach gmin uzdrowiskowych:
  - kształtowanie zagospodarowania przestrzennego zgodnie z wymogami statutów przyjętych dla poszczególnych uzdrowisk z zachowaniem zasad przyjętych dla stref ochrony uzdrowiskowej A, B, C,
  - wskazanie terenów wykluczonych z nowej zabudowy dla zachowania powierzchniowej infiltracji wód na poziomie umożliwiającym naturalną odnowę złóż wód mineralnych,
  - wskazanie obszarów wymagających wykluczenia z zabudowy z uwagi na konieczność ochrony naturalnych kanałów przewietrzania.

Kierunek 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Postulaty kierowane do gmin:

- Należy wyłączyć z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej:
  - tereny otwarte o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych.

	<p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie analizy krajobrazowej przy wyznaczaniu terenów zabudowy na terenach otwartych. <p><i>Cel 3 – Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka</i></p> <p><i>Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie rozwoju zabudowy do obszarów, gdzie możliwe jest: <ul style="list-style-type: none"> ▪ podłączenie do istniejącej sieci ciepłowniczej, ▪ planowany jest rozwój sieci ciepłowniczej. <p><i>Kierunek 3.5. – Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
<p>Zagrożenie dla zapewnienia drożności korytarzy ekologicznych związane głównie z tworzeniem barier uniemożliwiających swobodne przemieszczanie gatunków zwierząt. Do głównych barier zalicza się autostrady i drogi ekspresowe oraz pozostałe drogi o natężeniu ruchu powyżej 10 tys. pojazdów na dobę, linie kolejowe, zabudowa kubaturowa oraz wylesianie i degradacja terenów otwartych, spowodowane intensywną urbanizacją i rolnictwem.</p>	<p><i>Cel 1</i> <i>Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zaprojektowanie, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu. – Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami. – Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W studiach gmin należy wskazać korytarze ekologiczne, w tym korytarze rzeczne. Wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych należy pozostawiać pasy terenów zielonych, wolnych od zabudowy.

	<ul style="list-style-type: none"> – W studiach gmin należy wskazać powiązania (ciągłość) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe. <p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W celu udrożnienia głównych korytarzy ekologicznych należy zastosować właściwe rozwiązania techniczne na etapie lokalizowania i projektowania przebiegu dróg o natężeniu ruchu powyżej 10 tys. pojazdów na dobę oraz zapewnić odpowiednią ilość i jakość przejść dla zwierząt na odcinkach przecinanych przez ww. drogi (istniejące i projektowane). <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi. – Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększanie lesistości głównych i uzupełniających korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.
<p>Brak prawnej formy ochrony korytarzy ekologicznych, stanowiących ważną sieć powiązań ekologicznych, niezbędną dla prawidłowego funkcjonowania środowiska, ochrony przed przekształceniami najcenniejszych obszarów, zapewnienia rozprzestrzeniania i migracji gatunków, a także zachowania specyfiki i różnorodności przyrody Europy.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych (m.in. audytu krajobrazowego). <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie ustawowej ochrony korytarzy ekologicznych.

Brak rozstrzygnięć na poziomie województw i gmin co do przebiegu sieci korytarzy ekologicznych na poziomie regionalnym i lokalnym, i dalszego ich powiązania z Pan-Europejską Siecią Ekologiczną PEEN.

Cel 1 Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:

- Zaprojektowanie, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji.

Postulaty kierowane do gmin:

- Uwzględnienie powiązań funkcjonalnych w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych i spójne oraz zintegrowane planowanie przestrzenne w ramach tego obszaru.
- Uwzględnienie w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu.
- Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami.
- Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury.

Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania miejskich obszarów funkcjonalnych:

- W studiach gmin należy wskazać korytarze ekologiczne, w tym korytarze rzeczne. Wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych należy pozostawiać pasy terenów zielonych, wolnych od zabudowy.
- W studiach gmin należy wskazać powiązania (ciągłość) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe.

Cel 2 Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:

- Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych (m.in. audytu krajobrazowego).

Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:

- Uwzględnienie funkcji korytarzy ekologicznych w dokumentach i działaniach należących do kompetencji gminy.
- Zwiększanie lesistości głównych i uzupełniających korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaceń nie powinna przekraczać kilkuset

	<p>metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.</p>
<p>W miejskich obszarach funkcjonalnych brak systemów zielonej infrastruktury jak również koncepcji przebiegów takich systemów, a polityka przestrzenna gmin nie uwzględnia ich budowy.</p>	<p><i>Cel 1 Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zaprojektowanie, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie pojęcia zielonej infrastruktury do systemu planowania przestrzennego. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu. – Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami. – Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania miejskich obszarów funkcjonalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W przypadku opracowania koncepcji zielonej infrastruktury dla miejskiego obszaru funkcjonalnego, należy uwzględnić ustalenia koncepcji w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w celu zagwarantowania spójnego wdrażania.
<p>Wskutek niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy degradacji ulegają historycznie ukształtowane przestrzenie wokół miast oraz tereny wiejskie położone w oddaleniu od dużych ośrodków miejskich.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania służące zapewnieniu ochrony i poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego oraz utrzymaniu wielokulturowej tożsamości regionu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa stanu założeń przestrzennych o zachowanej strukturze urbanistycznej oraz zespołów zabytkowych przez wsparcie finansowe samorządu województwa – Wskazanie w Planie obszarów i zespołów zabytkowych wnioskowanych do objęcia ochroną w formie parku kulturowego i pomnika historii dla zachowania wartości krajobrazu kulturowego o wysokim znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego.

Nieustająca presja na zagospodarowanie terenów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym powoduje, że trwałym negatywnym przekształceniom ulegają nawet obszary, które ustawowo powołane są do ochrony tych walorów, takie jak parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

Cel 1 Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:

- Promowanie racjonalnego kształtowania zabudowy i dobrych praktyk w zakresie planowania przestrzennego zmierzających do zahamowania rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych i zapobieganie nadpodaży terenów inwestycyjnych.

Postulaty kierowane do gmin:

- Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury.

Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:

- Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych

Postulaty kierowane do Rządu RP:

- Ustawowe wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu.
- Wprowadzenie ustawowej ochrony korytarzy ekologicznych.

Postulaty kierowane do gmin:

- Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju
- Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.

Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:

- Uwzględnienie postulowanego powiększenia obszaru Karkonoskiego Parku Narodowego.
- Uwzględnienie postulowanych obszarów do objęcia ochroną prawną – na podstawie zapisów obowiązujących planów ochrony parków krajobrazowych
- Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych

	<ul style="list-style-type: none"> – Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikro instalacji – Na obszarach otulin parków krajobrazowych należy preferować lokalizację działalności związanej z obsługą turystyczną tych obszarów, która nie powinna być lokalizowana w ich granicach, tj. np. zaplecza technicznego dla obsługi obszaru chronionego <p><i>Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazanie w Planie obszarów i zespołów zabytkowych wnioskowanych do objęcia ochroną w formie parku kulturowego i pomnika historii dla zachowania wartości krajobrazu kulturowego o wysokim znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Należy wyłączyć z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ tereny otwarte o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie analizy krajobrazowej przy wyznaczaniu terenów zabudowy na terenach otwartych. – Ustalenie stref zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w wyznaczonych strefach ekspozycji widokowej. – Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania: <ul style="list-style-type: none"> ▪ w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów, ▪ w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów, ▪ w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu
<p>Do nieodwracalnych zmian w krajobrazie dochodzi ze względu na nieracjonalną politykę związaną z wydobywaniem surowców mineralnych, budową elementów infrastruktury technicznej (drogowej,</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p>

<p>energetycznej, telefonicznej itp.) oraz presją na turystyczne wykorzystywanie terenów nie uwzględniającą uwarunkowań krajobrazowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikro instalacji – Na obszarach otulin parków krajobrazowych należy preferować lokalizację działalności związanej z obsługą turystyczną tych obszarów, która nie powinna być lokalizowana w ich granicach, tj. np. zaplecza technicznego dla obsługi obszaru chronionego <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie analizy krajobrazowej przy wyznaczaniu terenów zabudowy na terenach otwartych. – Ustalenie stref zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w wyznaczonych strefach ekspozycji widokowej. – Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych
<p>Postępujące negatywne przekształcenia historycznych układów przestrzennych miejscowości, związane z procesami urbanizacji oraz z wprowadzaniem nowej zabudowy, oderwanej od miejscowej tradycji budowlanej.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania służące zapewnieniu ochrony i poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego oraz utrzymaniu wielokulturowej tożsamości regionu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa stanu założeń przestrzennych o zachowanej strukturze urbanistycznej oraz zespołów zabytkowych przez wsparcie finansowe samorządu województwa <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków – Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Planowanie kierunków zmian w przeznaczeniu terenów umożliwiające zachowanie sudeckiej zabudowy drewnianej o cechach regionalnych, przez wskazanie w studiach gmin obiektów sudeckiej architektury

	<p>drewnianej, które powinny uzyskać ustawową ochronę prawną (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków).</p>
<p>Zacieranie historycznych granic miast i wsi w wyniku procesu rozlewania zabudowy (urban sprawl), głównie mieszkaniowej.</p>	<p><i>Cel 1 Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Promowanie racjonalnego kształtowania zabudowy i dobrych praktyk w zakresie planowania przestrzennego zmierzających do zahamowania rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych i zapobieganie nadpodaży terenów inwestycyjnych. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie regulacji prawnych sprzyjających racjonalnemu kształtowaniu zabudowy: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wprowadzenie obowiązku zgodności decyzji o warunkach zabudowy ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, ▪ wprowadzenie definicji działki sąsiedniej, ▪ określenie precyzyjnej metodologii sporządzania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i zapotrzebowania na nowe tereny. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury. <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Planowanie zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy posiadających przestrzenie publiczne, wyposażonych w usługi, infrastrukturę techniczną, posiadających dostęp do transportu zbiorowego i systemu zielonej infrastruktury. – Określanie w studiach gmin kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów, zgodnie z którymi: <ul style="list-style-type: none"> ▪ na zabudowę mieszkaniową mogą być przeznaczane tereny w odległości, nie większej niż: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 300 m od drogi klasy technicznej co najmniej lokalnej w przypadku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, letniskowej, ▪ 200 m od drogi klasy technicznej co najmniej lokalnej dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i mieszanej oraz usługowej. <p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p>

	<p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stosowanie następujących zasad zagospodarowania w granicach gmin uzdrowiskowych: – wskazanie obszarów wymagających wykluczenia z zabudowy z uwagi na konieczność ochrony naturalnych kanałów przewietrzania. <p><i>Cel 3 Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p> <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stosowanie następujących zasad zagospodarowania w granicach gmin uzdrowiskowych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazanie obszarów wymagających wykluczenia z zabudowy z uwagi na konieczność ochrony naturalnych kanałów przewietrzania.
<p>Postępujący proces wyłączenia powierzchni rolnych i leśnych z użytkowania rolnego i leśnego. Presja wynikająca głównie z działalności człowieka spowodowała w latach 2010-2016 wyłączenie ogółem 1 828 ha gruntów (głównie rolnych) na cele związane z przeznaczeniem ich pod zabudowę mieszkaniową.</p>	<p><i>Cel 1 Kierunek 1.1 Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Promowanie racjonalnego kształtowania zabudowy i dobrych praktyk w zakresie planowania przestrzennego zmierzających do zahamowanie rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych i zapobieganie nadpodaży terenów inwestycyjnych. <p><i>Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej.</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rekomendowanie lokalizacji nowych specjalnych stref ekonomicznych wyłącznie na terenach regionalnych stref aktywności gospodarczej wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo. <p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju <p><i>Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie strategii ochrony gleb Dolnego Śląska. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze.
<p>Sukcesywny wzrost powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji.</p>	<p><i>Cel 1 Kierunek 1.3 Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie kompleksowych programów rewitalizacji oraz wspieranie organizacyjne i finansowe rewitalizacji zdegradowanych terenów powojсковych, przemysłowych, pokolejowych zlokalizowanych na terenach regionalnych stref aktywności gospodarczej, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie organizacyjne i finansowe rewitalizacji zdegradowanych terenów powojсковych, przemysłowych, pokolejowych zlokalizowanych na terenach regionalnych stref aktywności gospodarczej, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych. <p><i>Cel 2 Kierunek 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu</i></p> <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania: <ul style="list-style-type: none"> ▪ w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów
<p>Przekroczenia dopuszczalnych stężeń cynku, ołowiu, miedzi, chromu, arsenu, baru oraz benzo(a)pirenu w glebach na obszarach poddanych badaniom.</p>	<p><i>Cel 3 Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczenie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie warunków dla wyposażenia w sieć kanalizacyjną i urządzenia służące oczyszczaniu ścieków w obszarach intensywnego rozwoju osadnictwa. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczenie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych.

	<p><i>Kierunek 3.6 Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie jakości powietrza zgodnej z obowiązującymi normami poprzez wprowadzenie przez Sejmik WD uchwały w sprawie ograniczeń w zakresie stosowania instalacji do spalania paliw (tzw. uchwały antysmogowej)
<p>Zagrożenie gleb erozją</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie strategii ochrony gleb Dolnego Śląska.
<p>Część niezagospodarowanych złóż kopalin na Dolnym Śląsku ma ograniczone możliwości wykorzystania ze względu na konflikty z innymi funkcjami i przeznaczeniami terenu.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.1 Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazanie terenów wykluczonych z nowej zabudowy dla zachowania powierzchniowej infiltracji wód na poziomie umożliwiającym naturalną odnowę złóż wód mineralnych <p><i>Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Określenie obszaru ochrony udokumentowanych złóż kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz określenie zasad zagospodarowania dla tego obszaru. – Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach planistycznych i strategicznych. – Koncesjonowanie wydobycia kopalin ze złóż o znaczeniu regionalnym w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie ich zasobów z uwzględnieniem środowiskowych, społecznych, technicznych i ekonomicznych uwarunkowań eksploatacji. – Opracowanie regionalnej strategii surowcowej wraz z waloryzacją złóż kopalin w województwie dolnośląskim. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie wykazu złóż strategicznych. – Waloryzacja niezagospodarowanych złóż kopalin o charakterze strategicznym. – Opracowanie zasad zagospodarowania obszarów występowania złóż o charakterze strategicznym. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.
<p>Prowadzona eksploatacja kopalni ze złóż oraz składowanie odpadów powydobywczych jest przyczyną niekorzystnych zmian w środowisku i w krajobrazie.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie warunków dla realizacji zadań ujętych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022 (WPGO 2016), w szczególności wskazanych w aneksie nr 1 i na rysunku planu nr 9, dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> ▪ planowanych inwestycji celu publicznego w zakresie regionalnych i zastępczych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, ▪ instalacji do termicznego przekształcania odpadów, ▪ rekultywacji składowisk komunalnych. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie możliwości realizacji instalacji do termicznego przekształcania odpadów ujętych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022
<p><u>Eksploatacja złoża węgla brunatnego, ze względu na odkrywkową metodę wydobycia powoduje m.in. wielkopowierzchniowe przekształcenia powierzchni (wyrębiska, zwałowiska, infrastruktura techniczna) oraz zmiany warunków wodnych; eksploatacja niezagospodarowanych złóż pozostaje w potencjalnym konflikcie z obecnym zagospodarowaniem terenu, formami ochrony przyrody oraz z zasobami wód podziemnych i powierzchniowych.</u> Eksploatowane i niezagospodarowane złoża węgla brunatnego ze względu na odkrywkową metodę wydobycia, która powoduje m.in. wielkopowierzchniowe przekształcenia powierzchni (wyrębiska, zwałowiska, infrastruktura techniczna) oraz zmiany warunków wodnych pozostają w konflikcie z obecnym zagospodarowaniem terenu;</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Określenie obszaru ochrony udokumentowanych złóż kopalni o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz określenie zasad zagospodarowania dla tego obszaru. – Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalni w dokumentach planistycznych i strategicznych. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie wykazu złóż strategicznych. – Waloryzacja niezagospodarowanych złóż kopalni o charakterze strategicznym. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.

<p>formami ochrony przyrody oraz z zasobami wód podziemnych i powierzchniowych.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach planistycznych i strategicznych. – Koncesjonowanie wydobycia kopalin ze złóż o znaczeniu regionalnym w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie ich zasobów z uwzględnieniem środowiskowych, społecznych, technicznych i ekonomicznych uwarunkowań eksploatacji. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie zasad zagospodarowania obszarów występowania złóż o charakterze strategicznym. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją. <p><i>Cel 3 Kierunek 3.4 Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa żeglowności Odry. – Budowa obwodnicy Strzelina w ciągu drogi krajowej 39. – Rozbudowa/przebudowa drogi krajowej 39 odc. Karczyn – Mikoszków oraz odc. Strzelin – Biedzychów. – Rozbudowa drogi krajowej 46 odc. Mąkolno – Żłoty Stok. – Udrożnienie dodatkowych kolejowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska: Strzegom/Strzegom Międzyrzecze – Rostoka – Marciszów, Jawor – Rostoka oraz Marciszów – Jerzmanice-Zdrój.
<p>Nieeksploatowane zasoby wód leczniczych nie są objęte ochroną i mogą podlegać degradacji wskutek rozwoju kolizyjnych form zagospodarowania, które zakłócają naturalne procesy tworzenia się leczniczych zasobów.</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Określenie obszaru ochrony udokumentowanych złóż kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz określenie zasad zagospodarowania dla tego obszaru. – Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach planistycznych i strategicznych. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie wykazu złóż strategicznych. – Waloryzacja niezagospodarowanych złóż kopalin o charakterze strategicznym. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.
<p>Pogorszony stan wód powierzchniowych i podziemnych w związku z występowaniem</p>	<p><i>Cel 1 Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej</i></p>

<p>oddziaływań antropogenicznych o charakterze punktowym, rozproszonym i obszarowym.</p>	<p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie doposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną wyłącznie regionalnych stref aktywności gospodarczej (...) <p><i>Cel 2 Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu</i></p> <p>Ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania w obszarach otwartych pod warunkiem zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów. <p><i>Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uwzględnienie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) i Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP), które zostały wskazane na rysunku Planu nr 4. Zasoby środowiska, jako obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych, zgodnie z warunkami określonymi w planach gospodarowania wodami. <p><i>Cel 3 Kierunek 3.2 Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie warunków dla wyposażenia w sieć kanalizacyjną i urządzenia służące oczyszczaniu ścieków na terenach wchodzących w skład wyznaczonych aglomeracji ściekowych – Zapewnienie warunków dla wyposażenia w sieć kanalizacyjną i urządzenia służące oczyszczaniu ścieków w obszarach intensywnego rozwoju osadnictwa. <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych
<p>Zagrożenie dla stanu ilościowego wód w związku z poborami wód na różne cele (w tym: melioracje, odwodnienia górnicze i aglomeracje miejsko-przemysłowe).</p>	<p><i>Cel 3 Kierunek 3.2 Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych. <p><i>Kierunek 3.5 Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy</i></p>

	<p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększanie zdolności retencyjnej dorzecza Odry, oraz maksymalnego zatrzymywania wód opadowych i roztopowych w miejscach ich opadu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ uwzględnianie ochrony i zwiększania retencji na obszarach górskich, rolniczych, leśnych i zurbanizowanych – Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne). – Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów umożliwiających: <ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji, ▪ stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry), ▪ utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych, ▪ odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych, ▪ ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.
<p>Ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza, w tym w szczególności pyłem zawieszonym PM10 i PM 2,5, benzo(a)pirenem oraz dwutlenkiem azotu (NO₂) oraz przekroczenia poziomu docelowego arsenu w Legnicy i Głogowie (2015)</p>	<p><i>Cel 2 Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich</i></p> <p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Na obszarach ochrony uzdrowiskowej A B, C należy prowadzić działania przestrzenne służące ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury <p><i>Cel 3 Kierunek 3.1 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu</i></p> <p>Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie dla rozwoju systemu ciepłowniczego: <ul style="list-style-type: none"> ▪ na terenach istniejącej i planowanej zabudowy, wyposażonych w rozwinięte systemy zaopatrywania w ciepło ▪ na obszarach przekroczeń zanieczyszczeń powietrza ▪ opartych na źródle ciepła pozyskiwanego z odnawialnych źródeł energii – Opracowanie dokumentu strategicznego dotyczącego prowadzenia regionalnej polityki energetycznej w województwie dolnośląskim uwzględniającego: <ul style="list-style-type: none"> ▪ inwestycje w zakresie utrzymania i rozbudowy infrastruktury energetycznej o znaczeniu wojewódzkim, ▪ politykę rozwoju w zakresie odnawialnych źródeł energii. <p>Postulaty kierowane do Rządu RP:</p>

- Opracowanie aktualizacji krajowej polityki energetycznej, która nadałaby priorytet inicjatywom na rzecz rozwoju przyjaznej społeczeństwu i środowisku energetyce, zgodnej z aktualnymi trendami polityki energetycznej UE.
- Opracowanie przez ministra właściwego do spraw gospodarki wytycznych dotyczących rozwoju różnych form energetyki odnawialnej na różnych typach obszarów produkcji i wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Postulaty kierowane do gmin:

- Ograniczenie rozwoju zabudowy do obszarów, gdzie możliwe jest:
  - podłączenie do istniejącej sieci ciepłowniczej,
  - planowany jest rozwój sieci ciepłowniczej.
  - Wspieranie rozwoju OZE na obszarach przekroczeń zanieczyszczeń powietrza.
- Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych
- Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii,
- Wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych

Kierunek 3.6 Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego:

- Zapewnienie jakości powietrza zgodnej z obowiązującymi normami poprzez wprowadzenie przez Sejmik WD uchwały w sprawie ograniczeń w zakresie stosowania instalacji do spalania paliw (tzw. uchwały antysmogowej)

Postulaty kierowane do Rządu RP:

- Wprowadzenie przepisów umożliwiających ustanawianie przez samorządy stref ograniczonego ruchu w centrum dużych miast oraz swobodnego kształtowania polityki parkingowej.
- Zmiany przepisów prawnych w zakresie wymagań jakościowych paliw oraz w sprawie monitorowania i kontroli jakości paliw.
- Wprowadzenie przepisami prawa mechanizmu, umożliwiającego miejskim samorządom ustanawianie w miastach stref ograniczonej emisji spalin.

Postulaty kierowane do gmin:

- Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności na obszarach wyposażonych w sieć ciepłowniczą i/ lub gazową bądź na obszarach, gdzie istnieje realna szansa wyposażenia obszarów w sieć ciepłowniczą/gazową.

Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego i kolejowego na obszarach podlegających ochronie akustycznej.

Cel 3 Kierunek 3.6 Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas)

Postulaty kierowane do Rządu RP:

- Wprowadzenie przepisów umożliwiających ustanawianie przez samorządy stref ograniczonego ruchu w centrum dużych miast oraz swobodnego kształtowania polityki parkingowej.

Postulaty kierowane do gmin:

- Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
- Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
- Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów nie podlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.

5. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

5.1. Ocena oddziaływania na środowisko kierunków polityki przestrzennej województwa

Tab. 4. Struktura celów i kierunków projektu PZPWD

Cele	Kierunki
CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.	Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
	Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
	Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej.
Cel 2. <i>Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.</i>	Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich
	Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
	Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.	Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
	Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
	Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
	Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
	Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
	Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).
Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
	Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi

Miejskie obszary funkcjonalne ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych są miejscami największej koncentracji procesów gospodarczych, potencjału rynku pracy i usług. Ustalono w ramach kierunku działania dotyczą rozwiązań organizacyjnych oraz rozwiązań mających przyczynić się do rozwoju infrastruktury – jej budowy i modernizacji. W Prognozie skupiono się w szczególności na działaniach, które mogą stwarzać potencjalne zagrożenie dla środowiska. Wyróżniono zostały również działania, których realizacja będzie miała korzystny wpływ na środowisko- bezpośredni lub pośredni. Do takich działań zaliczyć należy:

- poprawa dostępności transportowej i integracji transportu;
- włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu;
- budowa systemu zielonej infrastruktury;
- racjonalizacja zagospodarowania terenów niezabudowanych w odniesieniu do poszczególnych miejskich obszarów funkcjonalnych lub stref ścisłych powiązań.

Do działań, które dotyczą rozwiązań organizacyjno – systemowych należy prowadzenie polityki sprzyjającej utrzymaniu i wzmocnieniu rangi ośrodków regionalnych (Jeleniej Góry, Wałbrzycha i Jeleniej Góry), ośrodków subregionalnych: Głogowa, Lubina, Świdnicy oraz ośrodka lokalnego I stopnia: Polkowic, a także prowadzenie polityki stymulującej współpracę w ramach Legnicko-Głogowskiego, Jeleniogórskiego i Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego. W Prognozie nie poddawano ocenie planowanego działania na środowisko z uwagi na jego neutralny wpływ na środowisko.

W projekcie Planu województwa podkreślono konieczność wspierania zrównoważonego transportu w obszarach funkcjonalnych, umożliwiającego rozwój ruchu aglomeracyjnego, m.in. poprzez zwiększenie roli transportu rowerowego oraz kształtowanie sieci kolejowej. Założenie to wymagać będzie modernizacji czynnych i nieczynnych linii kolejowych oraz budowy brakujących połączeń w obszarach funkcjonalnych. Komplementarnie względem infrastruktury kolejowej wskazano w projekcie Planu województwa kształtowanie węzłów przesiadkowych oraz parkingów typu P&R i B&R w otoczeniu stacji i przystanków kolejowych położonych poza centrami miast rdzeniowych.

W zakresie drogownictwa największym wyzwaniem dla obszarów funkcjonalnych jest ograniczenie uciążliwości wynikających z dużego natężenia ruchu w obszarach zurbanizowanych. W odpowiedzi na to wyzwanie zaproponowano m.in. poniższe działania:

1. Redukcji uciążliwości związanych z wielkością ruchu samochodowego poprzez budowę obwodnic.
2. Integracji transportu poprzez wyznaczanie w studiach gmin oraz budowę gminnych i aglomeracyjnych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
3. Uwzględnienia w polityce przestrzennej możliwości odbudowy, modernizacji i rozbudowy linii kolejowych dla zaspokojenia potrzeb kolejowych przewozów aglomeracyjnych.
4. Zaplanowania i utworzenia parkingów P&R w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych poza obszarami centralnymi miast rdzeniowych.
5. Włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu oraz wdrażanie Dolnośląskiej Polityki Rowerowej.

Infrastruktura transportowa

Szereg zaplanowanych w ramach kierunku ustaleń obejmuje działania związane z budową i modernizacją infrastruktury transportowej. Dąży się w ten sposób do zwiększenia dostępności zewnętrznej oraz w obrębie obszarów funkcjonalnych.

W postulatach kierowanych do gmin wskazuje się na potrzebę uwzględnienia w polityce przestrzennej możliwości odbudowy, modernizacji i rozbudowy linii kolejowych dla wzmocnienia znaczenia przewozów aglomeracyjnych. Planowana budowa i modernizacja linii kolejowych będzie miała w kontekście długofalowym pozytywne oddziaływanie na środowisko. Zakłada się, że poprawa stanu infrastruktury kolejowej wraz z planowaną integracją transportu poprzez wyznaczenie zintegrowanych węzłów przesiadkowych oraz parkingów P&R sprzyjać będzie wzmocnieniu transportu publicznego i tym samym zmniejszeniu udziału komunikacji samochodowej w przewozach ogółem. Ma to istotne znaczenie w przypadku miast o dużej liczbie mieszkańców, ponieważ zwiększa mobilność mieszkańców oraz sprzyja ograniczeniu transportu indywidualnego, którego natężenie jest przyczyną wielu negatywnych oddziaływań na środowisko.

Zwiększenie roli transportu kolejowego w transporcie publicznym mieć będzie pozytywne oddziaływanie na kształtowanie przestrzeni, ponieważ sprzyja koncentracji zabudowy i minimalizuje negatywne procesy jej rozpraszania. Zwiększenie roli kolei aglomeracyjnej to także ograniczenie emisji zanieczyszczeń i hałasu z transportu drogowego, pozytywne przełożenie na zmniejszenie zużycia surowców energetycznych oraz ograniczenie zanieczyszczenia wód. Inwestycje kolejowe mogą wiązać się również z zagrożeniami dla środowiska w przypadku budowy nowych przebiegów linii kolejowych. Zagrożenie to wynika z możliwej ingerencji w zasoby przyrodnicze i leśne oraz w spójność obszarów chronionych. Budowa nowych linii kolejowych spowoduje także zniszczenie powierzchni ziemi na określonym obszarze.

W ramach regionalnych ośrodków funkcjonalnych planowana jest budowa obwodnic, które zredukują uciążliwości związane z ruchem samochodowym płynącym do Jeleniej Góry i miast rdzeniowych LGOF. Działanie to sprzyja zwiększeniu płynności ruchu, przepustowości i dostępności w regionie. Ocenia się, że jest to kierunek o korzystnym oddziaływaniu na środowisko oraz na zdrowie i jakość życia mieszkańców. Budowa obwodnic miejscowości ograniczy ruch tranzytowy w obszarach zabudowanych oraz spowoduje upłynnienie ruchu, co wpłynie na lokalną poprawę jakości powietrza i klimatu akustycznego na terenach zurbanizowanych. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza miejscowości, przyczynia się również pośrednio do zmniejszenia zanieczyszczenia wód i gleb. Zagrożenia dla środowiska mogą wystąpić w przypadku budowy nowych dróg. Istnieje ryzyko wyznaczenia ich przebiegu na terenach występowania cennych zasobów przyrody ożywionej, w tym stanowisk roślin i zwierząt, w obrębie terenów leśnych i obszarów objętych ochroną. W takim przypadku może wystąpić zagrożenie utraty lub pogorszenia różnorodności biologicznej, pogorszenia warunków siedliskowych gatunków roślin i zwierząt oraz niepokojenie i giniecie zwierząt na drogach. Rozwój liniowej infrastruktury stwarza zagrożenie fragmentaryzacji ekosystemów, fragmentacji populacji prowadzącej do jej izolacji oraz zaburzenia spójności sieci przyrodniczej. Należy podkreślić, że każda nowa inwestycja drogowa wymaga indywidualnej, szczegółowej analizy wariantowej i oceny oddziaływania na przyrodę w odniesieniu do obszaru, przez który ma przebiegać i zastanych uwarunkowań. W niniejszej prognozie zidentyfikowano wyłącznie możliwe do wystąpienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Nowa infrastruktura liniowa narusza walory krajobrazowe miejsca, jeśli przebiega przez tereny niezainwestowane czy w niewielkim stopniu zagospodarowane. Choć ocenia się, że budowanie obwodnic miejscowości sprzyja racjonalnej gospodarce przestrzennej, w dłuższej perspektywie może stanowić impuls do tworzenia nowych terenów zabudowanych w sąsiedztwie nowych dróg, powodując rozpraszanie zabudowy i zaburzenie istniejącej struktury osadniczej. Skierowanie ruchu tranzytowego poza miejscowości spowoduje przeniesienie źródeł emisji hałasu i zanieczyszczeń w nowe miejsca. Ograniczy negatywne oddziaływanie na ludzi, zwiększyć może natomiast oddziaływanie na przyrodę ożywioną, o czym napisano wyżej. Zakłada się, że nowa infrastruktura liniowa będzie budowana w standardzie zrównoważonego rozwoju, przez co rozumie się wariantowy wybór przebiegu, o najmniejszym negatywnym oddziaływaniu na środowisko.

Zrównoważone planowanie przestrzenne

W projekcie PZPWD, w ramach kierunku 1.1 wskazano działania, które należy podjąć, by w ramach istniejącego prawa, w jak największym stopniu wspierać racjonalne i zrównoważone kształtowanie przestrzeni.

Racjonalne kształtowanie zabudowy niesie ze sobą szereg korzystnych oddziaływań na przestrzeń i środowisko. Zwiększa szanse zachowania terenów otwartych dla rolnictwa, leśnictwa i przyrody oraz zminimalizowania konfliktów przestrzennych i ograniczenia rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych.

W projekcie Planu województwa wskazano ustalenia postulatywne jak również ustalenia zobowiązujące samorząd województwa oraz samorządy gminne do planowania przestrzeni w granicach ośrodków funkcjonalnych w sposób racjonalny i zapobiegający konfliktom przestrzennym. Wśród nich można wymienić następujące

- postulat o nierozwijaniu zabudowy na terenach pozostających w oddziaływaniu uciążliwych obiektów i infrastruktury;
- ustalenie polityki Samorządu Województwa w zakresie promowania racjonalnego kształtowania zabudowy i dobrych praktyk w zakresie planowania przestrzennego zmierzających do zahamowania rozwoju zabudowy na terenach niepredysponowanych i zapobieganie nadpodaży terenów inwestycyjnych (ustalenie w zakresie polityki samorządu województwa);
- ustalenie dot. uwzględnienia powiązań funkcjonalnych w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych i spójne oraz zintegrowane planowanie przestrzenne w ramach tych obszarów;
- ustalenie dot. zapewnienia dostępu dla mieszkańców do ogólnodostępnych terenów zieleni w określonej odległości od terenów zabudowy mieszkaniowej;
- zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury (postulat kierowany do gmin);
- ustalenie obowiązujące dla gmin w zakresie zasad kształtowania terenów mieszkaniowych przy uwzględnieniu lokalnych warunków nasłonecznienia terenu pod kątem optymalnego wykorzystania energii solarnej do wytwarzania (produkcji/uzyskania) energii cieplnej i elektrycznej oraz minimalizacji zjawiska kumulacji cieplnej;
- planowanie zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy posiadających przestrzenie publiczne, wyposażonych w usługi, infrastrukturę techniczną, posiadających dostęp do transportu zbiorowego i systemu zielonej infrastruktury (ustalenia obowiązujące dla gmin).

Dodatkowo w granicach LGOF postuluje się w projekcie PZPWD nielokalizowanie nowej zabudowy wrażliwej, w szczególności mieszkaniowej, w sąsiedztwie kluczowych obiektów przemysłu miedziowego, zakładów wzbogacania rud, obiektów unieszkodliwiania odpadów powydobywczych, hut miedzi i szybów górniczych.

Postulaty i ustalenia dotyczące zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie dotyczą działań planistycznych, organizacyjnych i technicznych, takich jak włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu OF, wdrażanie Dolnośląskiej Polityki Rowerowej, włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu gminy, obejmujący różne środki transportu i elementy infrastruktury, budowę infrastruktury rowerowej zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego oraz wiele innych działań mających na celu umożliwienie sprawniejszego i bezpieczniejszego wykorzystywania rowerów jako środka transportu.

Celem wskazanych działań jest usprawnienie systemu transportu w ramach OF, z wykorzystaniem zwiększonego ruchu rowerowego. Planowane działania przyczynią się do zmiany struktury wykorzystania poszczególnych form transportu – w konsekwencji będzie to zmniejszenie udziału pojazdów (np. samochodów osobowych przewożących jedną lub dwie osoby) na rzecz transportu rowerowego i zbiorowego. Działania te powinny mieć charakter systemowy – obejmujący różne formy transportu, tworząc kompleksowy system komunikacji multimodalnej. Charakter powyższych działań będzie jednoznacznie pozytywny dla środowiska, ponieważ przyczyni się pośrednio do zmniejszenia liczby pojazdów samochodowych poruszających się w obszarze dużych miast, a co za tym idzie do zmniejszenia uciążliwości związanych z zanieczyszczeniami powietrza, hałasem, zanieczyszczeniami wód, przyczyni się także do polepszenia kondycji zdrowotnej mieszkańców. Potencjalne uciążliwości dla pozostałych komponentów środowiska związane z budową nowej infrastruktury rowerowej będą minimalne, ponieważ zakłada się, że planowanie i realizacja tras rowerowych będzie odbywała się wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego.

Ocenia się przedstawione zapisy jako niezwykle ważne dla spójnego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią. Uwzględnienie zarówno postulatów jak i ustaleń w polityce przestrzennej województwa, ale w szczególności w polityce przestrzennej gmin będzie miała bezpośrednie pozytywne oddziaływanie na

przestrzeń, ale również na krajobraz, powierzchnię ziemi i zasoby przyrodnicze. Pośrednio działania te będą korzystnie wpływać na jakość powietrza i wody oraz klimat akustyczny poprzez ograniczenie źródeł emisji.

System zielonej infrastruktury

Narzędziem do zachowania i ochrony zasobów przyrodniczych nieobjętych ochroną prawną oraz stworzenia spójnego systemu terenów o wysokich walorach przyrodniczych i terenów otwartych jest wspieranie rozwoju systemu korytarzy ekologicznych oraz zielonej infrastruktury. Przewidziane w projekcie Planu województwa opracowanie i wdrożenie koncepcji systemu zielonej infrastruktury dla miejskich obszarów funkcjonalnych jako elementu prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, wykraczającej poza granice poszczególnych samorządów lokalnych ma stanowić ochronę przed nieuzasadnionym przeznaczaniem terenów otwartych, przyrodniczo cennych pod nowe inwestycje budowlane. Problem ten dotyczy w szczególności dużych miast, gdzie następuje niekontrolowany proces rozpraszania zabudowy oraz rozwoju suburbiów na obrzeżach miast, bez uwzględnienia uwarunkowań przyrodniczych, przestrzennych i krajobrazowych.

W projekcie Planu województwa, w odniesieniu do miejskich obszarów funkcjonalnych wskazano ustalenie w zakresie polityki Samorządu Województwa o zaprojektowaniu, we współpracy z samorządami lokalnymi, koncepcji systemu obszarów zielonej infrastruktury (ZI) wraz z przypisaniem poszczególnym elementom struktury ZI kierunkowych (wiodących) funkcji. Natomiast w formie postulatów kierowanych do gmin wprowadzono zapis odnośnie uwzględnienia w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu jak również planowania elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami.

Podniesienie znaczenia zielonej infrastruktury, korytarzy przewietrzania oraz korytarzy ekologicznych w kształtowaniu przestrzeni ma nastąpić poprzez realizację ustaleń obowiązujących dla gmin przy sporządzaniu Studium w zakresie zasad zagospodarowania Legnicko-Głogowskiego, Jeleniogórskiego i Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wśród zaproponowanych w projekcie PZPWD ustaleń należy wymienić:

- Zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu oraz jego wyposażenia przy uwzględnieniu zasad przewietrzania terenów;
- Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjał do budowy systemu zielonej infrastruktury;
- W przypadku opracowania koncepcji zielonej infrastruktury –uwzględnienie ustaleń koncepcji w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w celu zagwarantowania spójnego wdrażania;
- Wskazanie w studiach gmin korytarzy ekologicznych, w tym korytarzy rzecznych wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych oraz pozostawienie pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy;
- Wskazanie w studiach gmin powiązań (ciągłości) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe.

Ustalenia obowiązujące dla gmin dają pewność uwzględnienia działań w polityce przestrzennej gmin. Ich znaczenie dla zachowania czy wzmacniania wartości przyrodniczych oraz racjonalnego kształtowania przestrzeni jest bardzo istotne, jak choćby obowiązek uwzględnienia w dokumentach planistycznych szczebla lokalnego ustaleń koncepcji systemu zielonej infrastruktury (ZI), czy wskazania powiązań (ciągłości) terenów zielonych (otwartych) i korytarzy ekologicznych.

Działania dotyczące Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego wyodrębniono w planie zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowiącego treść rozdziału 5 projektu Planu województwa.

Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją

Kierunek został sformułowany w celu poprawy dostępności i wzmocnienia rozwoju wielofunkcyjnych ośrodków miejskich i ich najbliższego otoczenia, sprzyjających kształtowaniu zrównoważonej struktury społeczno-gospodarczej, w tym ośrodków regionalnych i lokalnych, zagrożonych marginalizacją, w tym ośrodków przygranicznych. Działania zaproponowane w ramach kierunku koncentrują się na dwóch aspektach:

- rozwoju multimodalnego systemu transportu w regionie, dzięki któremu mieszkańcy rejonów zagrożonych marginalizacją będą mieli dostęp zarówno do transportu drogowego jak i kolejowego;
- prowadzeniu polityki w odniesieniu do działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych (np. rewitalizacja).

W projekcie PZPWD podkreślone zostało, że rozbudowa układów drogowych nie niesie częstokroć poprawy w zakresie transportu zbiorowego oraz może wywoływać negatywne skutki środowiskowe. Stąd, działania koncentrują się na rozwoju transportu multimodalnego, ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji publicznej. Takie podejście wymagać będzie rozwoju infrastruktury transportowej poprawiającej dostępność terenów peryferyjnych, w tym rewitalizacji nieczynnych i zlikwidowanych odcinków linii kolejowych.

W projekcie Planu województwa zapisano działania, które mają zwiększyć dostępność do obszarów peryferyjnych, w tym:

- wzmocnienie powiązań transportowych w obszarze przygranicznym, w tym: budowa drogowych przepraw mostowych (na Nysie Łużyckiej i Dzkiej Orlicy) oraz zwiększenie nośności dróg wojewódzkich w miejscach przekraczania granicy (ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa);
- zapobieganie peryferyzacji ośrodków względem głównych zespołów miejskich poprzez multimodalny zrównoważony rozwój transportu, w tym: rewitalizację nieczynnych linii kolejowych (postulat kierowany do Rządu RP);
- poprawa parametrów technicznych linii kolejowych pod kątem uruchomienia regularnych połączeń pasażerskich (postulat kierowany do Rządu RP);
- zachowanie rezerw terenowych pod nowe drogowe przeprawy mostowe na Nysie Łużyckiej w celu poprawy wzajemnej dostępności miejscowości transgranicznych po polskiej i niemieckiej stronie (ustalenia obowiązujące dla gmin);
- utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych, w celu zapewnienia możliwości realizacji inwestycji transportowych w pasie terenu o dogodnej geometrii oraz pochyleniach podłużnych, głównie z myślą o możliwości realizacji na tych odcinkach inwestycji takich jak: Kolej Dużych Prędkości Wrocław – Praga, odbudowa linii kolejowych, budowa dróg rowerowych, budowa dróg. Zasada dotyczy inwestycji: dawna linia kolejowa nr 284 odcinek Mirsk – Pobiedna granica państwa; dawna linia nr 291 odcinek od Boguszowa-Gorc do linii kolejowej nr 869 w Wałbrzychu Szczawienku; odcinek bocznica kopalni w Tłumaczowie – granica państwa; odcinek Świebodzice – Świebodzice Stare.

Jednocześnie, jako komplementarne, mają być prowadzone działania zapobiegające degradacji oraz służące wzmocnieniu ośrodków lokalnych, zlokalizowanych na obszarach zagrożonych marginalizacją ze względu na niski poziom rozwoju sfery gospodarczej lub społecznej. Działania te dedykowane są poszczególnym ośrodkom, z uwzględnieniem ich specyfiki i powinny dotyczyć przede wszystkim sfery gospodarczej i społecznej. W projekcie PZPWD przypisano w ramach polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego działanie polegające na

prowadzeniu polityki zapobiegającej degradacji i wspomagającej rozwój ośrodków lokalnych oraz prowadzenie polityki sprzyjającej integracji ośrodków transgranicznych (działania społeczno-gospodarcze i przestrzenne).

Przeważająca część działań określonych w ramach kierunku 1.2 dotyczy zamierzeń dążących do poprawy dostępności transportowej. Należy zaznaczyć, że w projekcie PZPWD nie zostały wpisane konkretne inwestycje kolejowe, a jedynie określone działania zmierzające do ich rozwoju. Nie jest zatem możliwa jednoznaczna ocena wpływu poszczególnych przebiegów linii kolejowych na środowisko. W Prognozie wskazuje się wyłącznie zagrożenia jakie mogą wynikać z zaprojektowanego kierunku działań.

W przypadku inwestycji kolejowych, sposób oddziaływania i źródła zagrożeń są zbieżne z opisanymi dla kierunku 1.1. Planowana odbudowa i budowa linii kolejowych będzie miała w kontekście długofalowym oddziaływanie na środowisko wyłącznie pozytywne. Poprawa stanu infrastruktury kolejowej wraz z planowanym rozwojem multimodalnego transportu będzie służyć wzmocnieniu transportu publicznego i tym samym zmniejszeniu udziału komunikacji samochodowej w przewozach ogółem. Dla mieszkańców ośrodków lokalnych, położonych peryferyjnie ma to zasadniczy wpływ na poprawę mobilności mieszkańców, a tym samym polepszenie warunków życia. Zwiększenie roli transportu kolejowego w transporcie publicznym mieć będzie również pozytywne oddziaływanie na kształtowanie przestrzeni, ponieważ sprzyja koncentracji zabudowy i ograniczeniu negatywnym procesom jej rozpraszania. Zwiększenie roli kolei to także ograniczenie emisji zanieczyszczeń i hałasu z transportu drogowego, pozytywne przełożenie na ograniczenie zużycia surowców energetycznych oraz ograniczenie zanieczyszczenia wód.

Inwestycje kolejowe mogą wiązać się z zagrożeniami dla środowiska w przypadku budowy nowych linii kolejowych. Zagrożenie to wynika z możliwej ingerencji w zasoby przyrodnicze oraz w spójność obszarów chronionych. Z uwagi na to, że działania w obrębie kierunku 1.2 dotyczą inwestycji mających na celu rewitalizację nieczynnych linii kolejowych, poprawę parametrów technicznych istniejących linii kolejowych oraz utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych, zagrożenie dla zasobów przyrodniczych czy ryzyko zniszczenia powierzchni ziemi na określonym obszarze w związku z budową inwestycji w obszarze dotychczas nieprzekształconym jest ograniczone.

W kierunku 1.2 dodatkowo wprowadzono zamierzenia dotyczące budowy przepraw mostowych na Nysie Łużyckiej i Dzikiej Orlicy. Budowa nowych przepraw mostowych będzie miała korzystny wpływ na poprawę dostępności w regionie oraz warunki życia mieszkańców. Jednak, budowa nowych przepraw mostowych może wiązać się z bezpośrednimi zagrożeniami dla ekosystemów wodnych i nadbrzeżnych. Zagrożone będą również lądowe ekosystemy w przypadku konieczności zapewnienia infrastruktury liniowej, obsługującej wybudowane mosty. Zagrożenia dotyczą szczególnie potencjalnego wpływu na dziko występujące rośliny oraz lasy w przypadku zmiany warunków siedliskowych. Istnieje także ryzyko ograniczania spójności systemów przyrodniczych i przecinania przebiegu korytarzy ekologicznych. Nowe miejsca przepraw mostowych to również nowe źródło negatywnych oddziaływań na jakość wód, powietrza i klimatu akustycznego w pobliżu inwestycji, jak ma to miejsce w przypadku każdej inwestycji komunikacyjnej. Rozstrzygnięcie dotyczące oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko nastąpi po ustaleniu konkretnych miejsc planowanych przepraw.

Planowane działania w zakresie wzmocnienia funkcji społeczno-gospodarczych ośrodków lokalnych ocenia się jako zamierzenia systemowe, organizacyjne, o neutralnym wpływie na środowisko. Nie poddaje się ich ocenie w niniejszej Prognozie.

Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej

W projekcie PZPWD przeprowadzono szczegółowe analizy w celu wytypowania lokalizacji stref ekonomicznych na obszarze województwa dolnośląskiego. Taki kierunek działania wynikał z konieczności wyeliminowania chaotycznych wyborów miejsc pod rozwój gospodarczy, dokonywany w ramach polityki przestrzennej

poszczególnych gmin w regionie. Przeprowadzona w ramach prac projektowych wielokryterialna analiza obszaru województwa pozwoliła na wyodrębnienie terenów o najkorzystniejszych warunkach dla lokalizacji i rozwoju funkcji gospodarczych, z uwzględnieniem renty położenia oraz minimalizowania konfliktów przestrzennych. Rozlokowanie niniejszych terenów jako regionalnych stref aktywności gospodarczej przedstawione zostało na rysunku planu nr 1. Osadnictwo.

W projekcie PZPWD nie określono ustaleń w zakresie lokalizacji regionalnych stref ekonomicznych o obligatoryjnym nakazie stosowania przez gminy. Działania zostały zapisane w formie postulatów kierowanych do gmin i dotyczą uwzględniania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin regionalnych stref aktywności gospodarczej jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów. Ustalenia dla Samorządu Województwa dotyczą:

- Wskazywania regionalnych stref aktywności gospodarczej wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo, jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacjach nowych inwestycji przy zarządzaniu obszarami oraz przy sporządzaniu planów rozwoju inwestycji, o których mowa w art. 9 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji;
- opracowania kompleksowych programów rewitalizacji oraz wspierania organizacyjnie i finansowo rewitalizacji zdegradowanych terenów powojennych, przemysłowych, pokolejowych zlokalizowanych na terenach regionalnych stref aktywności gospodarczej;
- wspieranie doposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną wyłącznie regionalnych stref aktywności gospodarczej, w tym przede wszystkim wspieranie finansowe i organizacyjne działań na rzecz wyposażenia regionalnych stref aktywności gospodarczej w drogi dojazdowe łączące strefę z siecią komunikacyjną.

W projekcie PZPWD nie precyzuje się rodzajów inwestycji, jakie będą lokalizowane w obrębie regionalnych stref aktywności gospodarczych, a jedynie wskazuje się proponowane miejsca ich lokalizacji. Zgodnie z definicją zamieszczoną w projekcie Planu województwa, jako regionalne strefy ekonomiczne rozumie się tereny lokalizacji budynków lub budowli związane z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów. Ocenia się, że funkcjonowanie stref ekonomicznych może powodować bezpośrednie i pośrednie zmiany w środowisku oraz niekorzystnie oddziaływać na ludzi. Z uwagi na to, że zasięg i sposób oddziaływania stref ekonomicznych zależy w dużej mierze od rodzaju zakładów przemysłowych, jakie będą w danej strefie funkcjonować, jednoznaczna ocena oddziaływania strefy nie może być przeprowadzona na etapie niniejszej Prognozy. Zagrożenie dla środowiska wzrasta w przypadku wskazania niewłaściwego miejsca lokalizacji stref ekonomicznych. Dlatego też konieczna jest racjonalna gospodarka przestrzenną i właściwe przestrzenne ukierunkowanie wsparcia, w oparciu o lokalne zasoby i produkty. Potencjalne zagrożenia w związku z lokalizacją i funkcjonowaniem stref ekonomicznych dotyczyć mogą ingerencji w obszary o wysokiej bioróżnorodności i obszary występowania cennych siedlisk gatunków chronionych jak również obszary chronione i cenne krajobrazowo. W ramach przeprowadzonej analizy wielokryterialnej, przy wyborze lokalizacji terenów aktywności gospodarczej zastosowano szereg wskaźników i dopasowane do nich wagi. Wykluczone zostały tereny przyrodnicze podlegające ochronie prawnej, tereny lasów i wód otwartych, tereny zagrożenia powodziowego oraz tereny zabudowane. Zastosowano również strefę buforową o szerokości 50 m od budynków mieszkalnych. W projekcie Planu województwa wskazano około 400 terenów, na których proponuje się lokalizowanie regionalnych stref aktywności gospodarczej, o minimalnej powierzchni 5,0 ha każda. Racjonalna gospodarka przestrzenną, zmierzająca do koncentracji stref aktywności gospodarczych na terenach wyznaczonych w oparciu o analizy przestrzenne, jest zamierzeniem korzystnym z punktu widzenia minimalizowania negatywnych skutków funkcjonowania stref ekonomicznych w środowisku i ograniczenia negatywnego wpływu na zdrowie i jakość życia mieszkańców.

Wsparcie rozwoju regionalnych stref ekonomicznych powinno korzystnie wpłynąć na rozwój lokalny, a w konsekwencji na jakość życia mieszkańców, zwłaszcza na obszarach o niskiej aktywności zawodowej, gdzie szczególnie oczekiwane są działania wspomagające wzrost gospodarczy. Należy jednak w możliwie największej skali wzmacniać rozwój gospodarczy w oparciu o lokalne zasoby i produkty.

Koncentracja zakładów przemysłowych w granicach wyznaczonego terenu eliminuje ryzyko rozpraszania potencjalnych źródeł uciążliwości oraz sprzyja wyposażeniu obszaru przemysłowego w niezbędną infrastrukturę techniczną. Jest to racjonalny kierunek zarządzania przestrzenią, ale również środek zapobiegawczy dla wywoływania zagrożeń środowiskowych, związanych z odprowadzaniem ścieków i wód opadowych, emisją hałasu i zanieczyszczeń oraz gospodarką odpadami.

Z drugiej strony, koncentracja zakładów przemysłowych w granicach wyznaczonego terenu stwarza zagrożenie kumulowania źródeł zanieczyszczeń bezpośrednich, o zróżnicowanym charakterze, uzależnionym od gałęzi przemysłu oraz pośrednich – związanych z obsługą komunikacyjną terenów stref. Działalność przemysłowa może stanowić źródło presji na jakość środowiska, w szczególności wody, powietrze i klimat akustyczny. Lokalizacja stref ekonomicznych w pobliżu osad mieszkaniowych może stwarzać dla mieszkańców źródło hałasu związanego z prowadzoną produkcją oraz hałasu pochodzenia komunikacyjnego, związanego z obsługą zakładów przez transport ciężki. W zależności od rodzaju przemysłu, istnieje również zagrożenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz wytwarzania odpadów i ścieków. Stąd, podstawowym warunkiem tworzenia stref ekonomicznych jest wybór właściwej lokalizacji oraz zapewnienie infrastruktury umożliwiającej zaopatrzenie w wodę i energię oraz odbiór ścieków i odpadów. W projekcie PZPWD, w ramach ustaleń dla Samorządu Województwa zapisano warunek wspierania doposażenia regionalnych stref ekonomicznych w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz w drogi dojazdowe łączące strefę z siecią komunikacyjną.

Na obszarze województwa występuje bardzo duża powierzchnia obszarów i obiektów, które wymagają przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. W projekcie PZPWD wskazano potrzebę opracowania oraz wspierania organizacyjno-finansowego przez Samorząd Województwa kompleksowych programów rewitalizacji. Jest to działanie o charakterze organizacyjnym, jednak skutki jego wdrożenia będą miały pozytywny wpływ na wzrost wartości przestrzeni oraz pozytywny wpływ na krajobraz, a także warunki życia ludzi.

Postuluje się w Prognozie o wspieranie rozwoju w granicach stref ekonomicznych gospodarki opartej na wiedzy, z nastawieniem na wdrażanie wysokosprawnych oraz energo- i surowcooszczędnych technologii, zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Ocenia się, że działania na rzecz racjonalizacji polityki przestrzennej przyniosą wymierne pozytywne korzyści, m.in. poprzez zmniejszenie presji na powierzchnię ziemi i glebę, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, ograniczenie hałasu komunikacyjnego oraz ochronę obszarów przyrodniczo cennych.

Ocena oddziaływania celu 1 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Ocenia się, że działania wiążące się z budową infrastruktury transportowej mogą nieść negatywne konsekwencje dla różnorodności biologicznej, jeśli inwestycje będą prowadzone w zasięgu obszarów cechujących się wysoką bioróżnorodnością. Siła oddziaływania zależy od zastosowanych rozwiązań łagodzących wpływ inwestycji na środowisko. W przypadku niewłaściwej lokalizacji planowanej infrastruktury transportowej może nastąpić bezpośrednie niszczenie lub fragmentacja siedlisk przyrodniczych, zmiana warunków siedliskowych, rozprzestrzenianie się obcych ekologicznie i geograficznie gatunków wzdłuż dróg, jak również zwiększenie śmiertelności zwierząt na drogach. Podobne zagrożenia wystąpić mogą w przypadku zasobów leśnych.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemów zielonej infrastruktury będą miały bezpośredni pozytywny wpływ na ochronę i zachowanie różnorodności biologicznej oraz zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory.

W przypadku kierunku 1.2. ryzyko ingerencji w stan i zachowanie różnorodności biologicznej jest ograniczone, z uwagi na to, że inwestycje mają dotyczyć w większości przypadków odtworzenia istniejącej infrastruktury lub przebiegać po terenach już przekształconych. Dostrzega się ryzyko dla zachowania różnorodności biologicznej w związku z planowaną budową przepraw mostowych.

W przypadku lokalizacji regionalnych stref ekonomicznych w sposób generujący konflikty przestrzenne, istnieje potencjalne zagrożenie ingerencji w różnorodność biologiczną w związku z realizacją kierunku 1.3.

Nie stwierdzono możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na zasoby leśne w związku z realizacją celu 1.

Obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Zagrożenie dla zapewnienia spójności oraz ochrony obszarów chronionych stwierdza się w przypadku budowy obwodnic miejscowości. Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały bezpośredni i pośredni pozytywny wpływ na zachowanie i poprawę spójności sieci przyrodniczej.

W przypadku odbudowy linii kolejowych (kierunek 1.2) nie stwierdza się wysokiego ryzyka negatywnego oddziaływania na obszary chronione. Zagrożenie dla zachowania we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszarów przyrodniczych może wystąpić w przypadku budowy przepraw mostowych na Nysie Kłodzkiej i Dzikiej Orlicy, z uwagi na występowanie wzdłuż obu rzek obszarów chronionych – SOO Natura 2000 oraz obszaru chronionego krajobrazu. Z uwagi na brak informacji na tym etapie planowania o miejscu planowanych przepraw, nie jest możliwa jednoznaczna ocena skutków dla obszarów chronionych i środowiska przyrodniczego wynikających z zapisanego działania.

Czynnikiem zagrażającym stabilności obszarów chronionych oraz ich spójności jest niewłaściwa lokalizacja obszarów przemysłowych. Usytuowanie w pobliżu lub w granicach obszaru chronionego przemysłu może stwarzać bezpośrednie zagrożenia dla zachowania w nienaruszonym stanie przedmiotów ich ochrony (kierunek 1.3.). Planowanie lokalizacji zgodnie z wytycznymi projektu Planu województwa powinno wyeliminować jednak to zagrożenie.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Działania skoncentrowane na modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej oraz systemowych rozwiązaniach transportu publicznego nie będą miały zauważalnego wpływu na stan i ochronę walorów krajobrazowych. Zagrożenia dla zapewnienia ochrony walorów krajobrazowych mogą wystąpić w przypadku budowy nowych dróg.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały bezpośredni pozytywny wpływ na wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich.

Rozwój regionalnych stref ekonomicznych może mieć negatywny wpływ na krajobraz w przypadku wyboru lokalizacji stref bez uwzględnienia lokalnych uwarunkowań. Podniesienia walorów krajobrazowych można

natomiast oczekiwać w przypadku rewitalizacji obszarów przekształconych – powojсковych, przemysłowych i pokolejowych (kierunek 1.3).

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Wspieranie rozwoju transportu, w tym transportu kolejowego i aglomeracyjnego powinno przynieść długofalowo poprawę warunków i jakości życia mieszkańców poprzez ulepszenie dostępu do wysokiej jakości zintegrowanych usług transportowych oraz zwiększenie dostępności transportowej. W przypadku niewłaściwej lokalizacji infrastruktury liniowej zwiększyć się może zagrożenie konfliktów społecznych okolicznych mieszkańców, wynikające z pogorszenia klimatu akustycznego oraz wzrostu zanieczyszczeń powietrza w otoczeniu drogi.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy, zapewniania obszarów zieleni w otoczeniu terenów zabudowanych oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały bezpośredni i pośredni pozytywny wpływ na poprawę warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Rewitalizacja terenów przekształconych oraz wspieranie rozwoju gospodarczego (kierunek 1.3) powinny przynieść długofalowo poprawę warunków i jakości życia mieszkańców. Ryzyko dotyczy możliwości lokalnego pogorszenia warunków akustycznych i jakości powietrza.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Rozwój infrastruktury transportowej może generować źródła negatywnego oddziaływania na jakość wód. Zagrożenie pogorszenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych może wystąpić w przypadku budowy obwodnic miejscowości. Wspieranie prac modernizacyjnych oraz rozwój transportu publicznego powinno przyczyniać się do ograniczania występowania źródeł negatywnego oddziaływania na stan wód.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały pośredni pozytywny wpływ na zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi.

Wspieranie prac modernizacyjnych oraz rozwój transportu kolejowego będą przyczyniać się do ograniczania występowania źródeł negatywnego oddziaływania na jakość wód. Zagrożenia mogą wystąpić w przypadku budowy przepraw mostowych.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały pośredni pozytywny wpływ na zapewnienie ochrony, retencjonowania i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi.

Wspieranie gospodarczego rozwoju może generować źródła negatywnego oddziaływania na zasoby i jakość wód. Stąd, kierunek 1.3 oceniono jako potencjalnie kolidujący z możliwością zapewnienia dobrej jakości wód, a także zachowania ich zasobów.

Powietrze - poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Z uwagi na powstającą emisję zanieczyszczeń do powietrza, ocenia się, że kierunek 1.1. posiada zróżnicowany wpływ na powietrze – negatywny (wynikający z generowania źródeł emisji) jak i pozytywny (w związku z wyprowadzeniem ruchu tranzytowego z terenów zabudowanych).

Działania skoncentrowane na modernizacji dróg i linii kolejowych będą pośrednio przyczyniały się do eliminowania źródeł emisji, a przez to, w perspektywie długoterminowej, będą miały pozytywny wpływ na jakość powietrza.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały pośredni pozytywny wpływ na poprawę jakości powietrza oraz efektywności energetycznej.

Działania skoncentrowane na modernizacji linii kolejowych będą pośrednio przyczyniały się do eliminowania źródeł emisji, a przez to, w perspektywie długoterminowej, będą miały pozytywny wpływ na jakość powietrza.

Możliwość wystąpienia zagrożeń dla jakości powietrza oceniono w przypadku budowy przepraw mostowych, ponieważ inwestycje te staną się generatorem źródeł emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza na obszarach, na których dotychczas takie emisje nie występowały.

Wspieranie rozwoju regionalnych stref ekonomicznych (kierunek 1.3) może mieć negatywny wpływ na powietrze. Zasięg i skala oddziaływania uzależniona jest jednak od rodzaju zakładów przemysłowych, jakie w strefach będą funkcjonować.

Hałas - poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Podobnie jak w przypadku oddziaływania na jakość powietrza, wpływ na emisję hałasu będą miały działania związane z przepraw mostowych i budową obwodnic – pozytywne oddziaływanie wiąże się z upłynnieniem ruchu i minimalizacją ruchu tranzytowego w miejscowościach; negatywne z przeniesieniem ruchu pojazdów, a wraz z nim hałasu komunikacyjnego na obszary, na których wcześniej nie występował.

Poprawę warunków klimatu akustycznego zapewnić powinny wszystkie działania związane z modernizacją dróg i linii kolejowych oraz organizacją systemów komunikacji zbiorowej.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy, w tym zachowania określonych odległości terenów wrażliwych na hałas od źródeł emisji hałasu oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały bezpośredni i pośredni pozytywny wpływ na poprawę klimatu akustycznego w wyniku ograniczenia hałasu oraz obniżenia ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Wznowienie ruchu kolejowego na obecnie nieczynnych destynacjach oraz przystosowanie wybranych linii kolejowych do ruchu pasażerskiego zwiększy ruch kolejowy, który będzie generować hałas. Jego uciążliwość będzie lokalnie odczuwalna w pobliżu obiektów usytuowanych w oddziaływaniu linii kolejowej.

Wspieranie rozwoju regionalnych stref ekonomicznych (kierunek 1.3) może skutkować pogorszeniem klimatu akustycznego. Zasięg i skala oddziaływania uzależniona jest jednak od rodzaju zakładów przemysłowych, jakie w strefach będą funkcjonować. Zgodnie z przepisami, zasięg oddziaływania nie może wykraczać poza teren działki, do której inwestor ma tytuł prawny.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Zagrożenie dla powierzchni ziemi stwierdzono w przypadku budowy nowej infrastruktury liniowej, w tym przepraw mostowych, co jest związane ze zmianą sposobu użytkowania gruntów oraz zagrożeniem zanieczyszczenia gleb substancjami ropopochodnymi.

Działania dotyczące racjonalnego kształtowania zabudowy oraz kształtowania w obrębie obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych systemu zielonej infrastruktury będą miały pośredni pozytywny wpływ

na poprawę klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu oraz obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Z uwagi na to, że planowany rozwój ruchu kolejowego ma odbywać się w ramach istniejących nieczynnych linii kolejowych i terenów po liniach kolejowych, ryzyko degradacji ziemi jest ograniczone.

Rozwój regionalnych stref ekonomicznych będzie skutkować zajęciem i przekształceniem powierzchni ziemi. W przypadku rewitalizacji obszarów zdegradowanych, wpływ na powierzchnię ziemi będzie pozytywny (kierunek 1.3).

Przeźren - racjonalna gospodarka przeźrenią.

Nie stwierdzono wystąpienia zagrożenia dla racjonalnej gospodarki przeźrenią w związku z realizacją celu dotyczącego zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy. W przypadku budowy obwodnic miejscowości istnieje potencjalne pośrednie zagrożenie dla inicjacji niekorzystnych procesów w przeźreni. Inne planowane w ramach kierunku 1.1 działania mają istotne korzystne znaczenie dla kształtowania zagospodarowania przeźrenią.

Nie stwierdzono wystąpienia zagrożenia dla racjonalnej gospodarki przeźrenią w związku z realizacją kierunku 1.2. Planowane działania będą raczej wspierać racjonalną gospodarkę przeźrenią.

Wyznaczenie regionalnych stref ekonomicznych zgodnie z wynikami analizy wielokryterialnej ocenia się korzystnie z punktu widzenia racjonalnego gospodarowania przeźrenią. Zastosowanie się gmin do postulatów określonych w kierunku 1.3., związanych z rozwojem regionalnych stref ekonomicznych będzie korzystnym kierunkiem planowania, ograniczającym możliwości powstawania konfliktów przestrzennych i społecznych.

Surowce naturalne - zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Działania wspierające efektywność transportową i budowę nowej infrastruktury kolejowej będą sprzyjały racjonalnemu wykorzystywaniu surowców naturalnych, w tym energetycznych. Nie stwierdzono zagrożenia dla zasobów naturalnych w związku z realizacją celu 1.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Projektowane działania na rzecz wzmocnienia znaczenia transportu publicznego będą w sposób pośredni zmniejszać wykorzystanie paliw kopalnych, co powinno mieć korzystne przełożenie na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i w konsekwencji - ograniczenie zmian klimatycznych. Racjonalne planowanie przeźrenie, oszczędne gospodarowanie przeźrenią oraz zachowanie bez zmian w użytkowaniu terenów otwartych mieć będzie oddziaływanie korzystne na łagodzenie zmian klimatu oraz minimalizację skutków zjawisk ekstremalnych.

W przypadku rozwoju regionalnych stref ekonomicznych, ochronę przez zmianami klimatycznymi i dostosowanie do zmian klimatu można analizować raczej w kontekście rozwoju innowacyjnych technologii, wspierających jednocześnie rozwiązania prowadzące do ograniczenia emisji do atmosfery CO₂, poprzez zmniejszenie energochłonności produkcji, zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej oraz zmiany w sposobach i strukturze pozyskiwania energii. Wśród nich należy wymienić: efektywne korzystanie z zasobów naturalnych, transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, stosowanie racjonalnych rozwiązań na rzecz czystości i dostępności wód oraz gospodarowania odpadami. Postuluje się zatem w ramach kierunku 1.3. o wspieranie możliwości lokalizacji innowacyjnych przedsięwzięć w obrębie planowanych regionalnych stref ekonomicznych.

Dziedzictwo kulturowe - zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Kierunek 1.1 i 1.3 nie będzie miał znaczącego negatywnego lub pozytywnego wpływu na zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

W przypadku działań dotyczących wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego kierunek 1.2 może mieć korzystny wpływ na zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych (w przypadku prowadzenia działań rewitalizacyjnych).

CEL 2 RACJONALNY I ZRÓWNOWAŻONY SPOSÓB WYKORZYSTANIA ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU

Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich

Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego ma na celu ochronę istniejących siedlisk oraz swobodne przemieszczanie gatunków roślin i zwierząt. System taki powinien stanowić integralną część systemu krajowego i europejskiego, co wymaga podejmowania wielu działań na różnych poziomach kompetencji i płaszczyznach współpracy – od poziomu krajowego, poprzez regionalny, na poziomie lokalnym kończąc.

Ze względu na jednoznacznie pozytywny dla środowiska charakter przewidywanych oddziaływań, w prognozie skupiono się na tych planowanych działaniach, których oddziaływanie będzie najbardziej istotne z punktu widzenia polepszania kondycji środowiska i zachowania jego zasobów dla przyszłych pokoleń. Należą do nich przede wszystkim:

- wzmocnianie powiązań pomiędzy obszarami węzłowymi sieci obszarów chronionych i przeciwdziałanie fragmentacji systemu powiązań przyrodniczych (ochrona korytarzy ekologicznych);
- waloryzacja krajobrazowa województwa i wyznaczenie tzw. krajobrazów priorytetowych (ochrona krajobrazu);
- ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych (ochrona walorów uzdrowisk);
- Wyznaczenie obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo (wzmocnienie systemu ochrony przyrody).

Ochrona korytarzy ekologicznych

Intensywny rozwój gospodarczy kraju, w tym Dolnego Śląska jako jednego z wiodących regionów w Polsce wymaga m.in. rozbudowy sieci powiązań transportowych i komunikacyjnych, wiąże się z rozwojem terenów przemysłowych, mieszkaniowych, wzrostem ruchu turystycznego i innych działalności, które przyczyniają się do tzw. fragmentacji systemu powiązań przyrodniczych. Fragmentacja, czyli rozdzielanie i przecinanie obszarów stanowiących korytarze ekologiczne elementami infrastruktury liniowej i powierzchniowej powoduje izolowanie obszarów cennych przyrodniczo oraz utrudnia lub uniemożliwia swobodną migrację gatunków roślin i zwierząt, co w konsekwencji prowadzi do stopniowej degradacji systemu przyrodniczego, rozumianego jako zbiór elementów zależnych od siebie i wzajemnie się uzupełniających. Ponadto należy podkreślić, że regionalny system przyrodniczy nie może funkcjonować w oderwaniu od systemu krajowego i europejskiego.

Istotnym elementem dla ochrony ww. najcenniejszych zasobów oraz przeciwdziałania postępującej fragmentacji przestrzeni są korytarze i łączniki ekologiczne, łączące najcenniejsze obszary węzłowe sieci ekologicznej, a także obszary niezbędnych świadczeń ekosystemowych w obszarach funkcjonalnych miast (tzw. zielone pierścienie). Elementy te nie są obecnie objęte żadną formą ochrony prawnej. Ich uwzględnienie w planie zagospodarowania

przestrzennego województwa daje możliwość połączenia poszczególnych odcinków korytarzy – funkcjonujących na różnych poziomach planowania przestrzennego lub koncepcji przyrodniczych - w spójną całość, spełniającą podstawowe wymagania sieci powiązań ekologicznych.

W celu zminimalizowania negatywnych zjawisk związanych z fragmentacją sieci przyrodniczych, w projekcie PZPWD zaproponowano szereg działań mających na celu wzmacnianie powiązań pomiędzy głównymi – węzłowymi obszarami sieci. Do najważniejszych działań i postulatów w tym zakresie należy zaliczyć następujące zapisy projektu PZPWD:

1. Objęcie ochroną w formie parków krajobrazowych lub obszarów chronionego krajobrazu najważniejszych korytarzy ekologicznych i innych obszarów spełniających wymogi objęcia taką ochroną - po sporządzeniu szczegółowych analiz przyrodniczych i krajobrazowych,
2. Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi,
3. Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, groźeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi,
4. Podejmowanie wspólnych działań w zakresie ochrony istniejących zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz kształtowania spójnego systemu powiązań przyrodniczych. Działania te powinny obejmować przede wszystkim obszary sieci NATURA 2000, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i główne (krajowe i międzynarodowe) korytarze ekologiczne.
5. Wprowadzenie ustawowej ochrony korytarzy ekologicznych (postulat kierowany do Rządu RP)
6. W celu udroźnienia głównych korytarzy ekologicznych należy zastosować właściwe rozwiązania techniczne na etapie lokalizowania i projektowania przebiegu dróg o natężeniu ruchu powyżej 10 tys. pojazdów na dobę oraz zapewnić odpowiednią ilość i jakość przejść dla zwierząt na odcinkach przecinanych przez ww. drogi (istniejące i projektowane).

Realizacja powyższych zapisów projektu PZPWD przyczyni się przede wszystkim do umożliwienia prawidłowego funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych w regionie, zapewnienia właściwych warunków siedliskowych dla fauny i flory, ograniczenia kolizji pojazdów i elementów infrastruktury (np. elektrowni wiatrowych i linii wysokiego napięcia) ze zwierzętami, zwiększania różnorodności biologicznej w systemie przyrodniczym jako całości.

Działania te będą bardziej skuteczne wówczas, gdy zostaną wprowadzone odpowiednie uregulowania prawne na poziomie krajowym – w zakresie zapewnienia prawnej ochrony korytarzy ekologicznych lub/i wzmocnienia rangi obszarów chronionego krajobrazu. Jednak wszelkie rozwiązania, takie jak tworzenie nowych form ochrony przyrody, dolesianie, ochrona dolin rzecznych, ochrona przed zabudową uniemożliwiającą prawidłowe funkcjonowanie korytarzy, właściwe projektowanie przejść dla zwierząt, współpraca krajowa i międzynarodowa, powinny przynieść zdecydowaną poprawę w zakresie zapewnienia spójności i jakości sieci powiązań przyrodniczych.

Ochrona krajobrazu

Ochrona walorów krajobrazowych rozumianych jako jeden z zasobów przyrodniczych województwa jest istotna z punktu widzenia zarówno porozumień międzynarodowych (Europejska Konwencja Krajobrazowa), jak również rozwoju gospodarczego i ekonomicznego regionu. Zgodnie z zapisami projektu PZPWD narzędziem mającym na celu skuteczną ochronę walorów krajobrazowo – kulturowych województwa będzie audyt krajobrazowy,

stanowiący podstawę do podejmowania działań w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego - zarówno na poziomie wojewódzkim jak lokalnym. Dokument ten będzie również stanowił merytoryczną podstawę dla weryfikacji i kształtowania sieci obszarów chronionych. Na wyznaczonych w audytach obszarach tzw. krajobrazów priorytetowych będą bowiem stosowane obligatoryjnie bardzo restrykcyjne zasady ochrony krajobrazu, włącznie z zakazem zabudowy, możliwe będzie również powoływanie nowych obszarów chronionych. Obecnie na poziomie krajowym przygotowywane są właściwe przepisy umożliwiające sporządzenie przez wszystkie województwa audytów krajobrazowych zgodnie z przyjętą metodyką.

W projekcie PZPWD zapisano następujące postulaty i zadania służące ochronie najcenniejszych walorów krajobrazowych województwa:

1. Opracowanie właściwej dla poziomu regionalnego metodyki sporządzania audytów/waloryzacji krajobrazowych, umożliwiającej m.in. tworzenie nowych obszarów chronionych.
2. Ustawowe wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu.
3. Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
4. Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Realizacja powyższych zapisów powinna przyczynić się do zahamowania negatywnych trendów w zagospodarowaniu przestrzennym, w wyniku których dochodzi do degradacji walorów krajobrazowych.

Zapisy projektu PZPWD mają na celu wzmocnienie ochrony obszarów, które teoretycznie powinny zapewniać taką ochronę, ale w rzeczywistości nie gwarantują jej w pełnym zakresie, co wynika z wielu czynników natury prawnej i przesłanek obiektywnych. Dzieje się tak np. w przypadku obszarów chronionego krajobrazu, będących nieefektywną formą ochrony, wymagającą wzmocnienia poprzez regulacje prawne na poziomie krajowym. Bardzo istotne jest ponadto opracowanie kompleksowej waloryzacji krajobrazowej regionu (audytu krajobrazowego), który powinien ocenić stan i zagrożenia przestrzeni województwa pod względem walorów krajobrazowych oraz wyznaczyć nowe obszary chronione w ramach tzw. krajobrazów priorytetowych, dla których zastosowane będą rygorystyczne zasady dotyczące np. wprowadzania nowej zabudowy.

Należy uznać, iż realizacja proponowanych zapisów PZPWD w całości pozytywnie wpłynie na stan i jakość krajobrazu Dolnego Śląska, przyczyniając się do zahamowania negatywnych trendów i budując markę regionu jako wyjątkowo atrakcyjnego z punktu widzenia walorów krajobrazowych.

Ochrona walorów uzdrowiskowych

W województwie dolnośląskim funkcjonuje obecnie 11 uzdrowisk statutowych co stawia region pod tym względem na pierwszym miejscu w kraju. Miejscowości uzdrowiskowe stanowią wyjątkowy walor – zarówno dla rozwoju lecznictwa jak również turystyki. Ze względu na zagrożenia dla dalszego funkcjonowania niektórych uzdrowisk, związane ze złą jakością powietrza (spowodowana niską emisją) w projekcie PZPWD zaproponowano zapisy mające na celu poprawę stanu środowiska i tym samym utrzymanie statusów dla miejscowości uzdrowiskowych. Należą do nich postulaty kierowane do gmin uzdrowiskowych:

Na obszarach ochrony uzdrowiskowej A, B, C należy prowadzić działania przestrzenne służące ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych:

- zwiększanie powierzchni obszarów biologicznie czynnych,
- stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury,

- rozbudowa systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy).

Zaproponowane działania będą stanowiły uzupełnienie zapisów obowiązujących na terenie województwa tzw. uchwał antysmogowych, które są dedykowane m.in. miejscowościom uzdrowiskowym. Połączenie działań wynikających z ww. uchwał antysmogowych (stosowanie odpowiednich kotłów i paliw) oraz działań zaproponowanych w projekcie PZPWD w zakresie zwiększania obszarów biologicznie czynnych i odpowiedniej infrastruktury powinno przynieść w stosunkowo krótkim czasie oczekiwane pozytywne efekty, tzn. osiągnięcie właściwych parametrów powietrza i właściwego stanu pozostałych komponentów środowiska, niezbędnych dla dalszego funkcjonowania uzdrowisk na Dolnym Śląsku.

Należy podkreślić, że proponowane działania przyczynią się ponadto do podniesienia jakości życia mieszkańców, zmniejszenia uciążliwości hałasu, zmniejszenia zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy jakości przestrzeni.

Wzmocnienie systemu ochrony przyrody – wyznaczenie obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo

Przedstawiona w Uwarunkowaniach do projektu PZPWD diagnoza stanu przestrzeni województwa w odniesieniu do jej zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych wskazuje jednoznacznie na konieczność wzmocnienia ochrony najcenniejszych obszarów przed rosnącą presją inwestycyjną i zagrożeniami dla środowiska. Oprócz obszarów objętych najwyższą ochroną (parki narodowe i rezerwy przyrody) zdecydowana większość przestrzeni objętej ochroną prawną - cennej pod względem przyrodniczym, kulturowym i krajobrazowym pozostaje w użytkowaniu gospodarczym, a tym samym narażona jest na występowanie konfliktów ekologicznych i naruszenia celów ochronnych.

Zgodnie z Konsepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w regionalnych dokumentach planistycznych można wyznaczyć obszar funkcjonalny ze względu na możliwość wystąpienia konfliktów przestrzennych, związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego. W związku z tym, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, ze względu na ponadprzeciętne w skali kraju walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe, w celu zintegrowania działań ochronnych i prawidłowego kształtowania przestrzeni województwa – umożliwiając zarówno rozwój gospodarczy jak i zachowanie najcenniejszych zasobów dla przyszłych pokoleń - ustalono *obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo*.

Dla tak wyznaczonego obszaru zapisano następujące najważniejsze ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo:

1. Uwzględnienie proponowanego powiększenia obszaru Karkonoskiego Parku Narodowego i innych obszarów proponowanych do objęcia ochroną prawną.
2. Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych.
3. Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji, w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2017 r. poz. 1148 z późn. zm.).
4. Uwzględnienie funkcji korytarzy ekologicznych w dokumentach i działaniach należących do kompetencji gminy i zwiększanie lesistości głównych i uzupełniających korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności.
5. Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego gmin uzdrowiskowych w granicach położonych na ich obszarach uzdrowisk statutowych, w tym:

- należy chronić przed zabudową tereny warunkujące zachowanie powierzchniowej infiltracji wód na poziomie umożliwiającym naturalną odnowę złóż wód mineralnych,
- należy chronić przed zabudową tereny wchodzące w skład systemu naturalnych kanałów przewietrzania gminy.

Wymienione wyżej ustalenia pozwolą na skuteczniejszą realizację polityki zrównoważonego rozwoju, w odniesieniu do najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych województwa. Projekt PZPWD proponuje w tym celu m.in. dalsze rozszerzanie systemu obszarów chronionych, zakaz budowy dużych elektrowni wiatrowych na obszarach obszarów chronionego krajobrazu i ochronę obszarów wskazanych jako cenne krajobrazowo w planach ochrony parków krajobrazowych, działania na rzecz wzmocnienia funkcji korytarzy ekologicznych oraz właściwe zagospodarowanie przestrzenne obszarów uzdrowiskowych.

Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Pod względem liczby zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwo dolnośląskie zajmuje pierwszą pozycję w Polsce. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią bardzo istotny czynnik umożliwiający budowanie i utrwalanie tożsamości regionalnej oraz rozwijanie potencjału społecznego i gospodarczego. Samorząd województwa wykonuje zadania w tym zakresie jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiedzialna za ochronę zabytków na terenie województwa oraz jako właściciel zabytków stanowiących mienie województwa. Konkurencyjność gospodarki województwa dolnośląskiego opierać się będzie m.in. o racjonalne wykorzystanie w rozwoju turystyki zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska. Do najważniejszych grup działań wskazanych w ramach punktu 2.2 należą:

- zapewnienie ochrony i poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego,
- rozwój turystyki z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska,
- zapewnienie ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego.

Zapewnienie ochrony i poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego

Najważniejszym zadaniem jest poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz historycznie ukształtowanych miejskich założeń przestrzennych, które pilnie wymagają podjęcia prac restauracyjnych. Konieczne jest utrzymanie wartości historycznych świadczących o tożsamości i indywidualnych cechach założeń urbanistycznych, takich jak układ przestrzenny z centralnie usytuowanym rynkiem i dominującymi obiektami, ratuszem, kościołem oraz kwartałami mieszczańskiej zabudowy. W związku z tym konieczne jest stosowanie w szerszym zakresie skutecznych form ochrony, takich jak pomniki historii i parki kulturowe. Dla realizacji ww. zadań w projekcie PZPWD zapisano następujące najważniejsze działania kierowane do wskazanych w dokumencie podmiotów:

1. Działania służące zapewnieniu ochrony i poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego oraz utrzymaniu wielokulturowej tożsamości regionu, w tym:
  - poprawa stanu założeń przestrzennych o zachowanej strukturze urbanistycznej oraz zespołów zabytkowych przez wsparcie finansowe samorządu województwa,
  - zachowanie miejsc pamięci utrwalających wielokulturową tożsamość regionu przez wsparcie finansowe samorządu województwa.
2. Wskazanie w Planie obszarów i zespołów zabytkowych wnioskowanych do objęcia ochroną w formie parku kulturowego i pomnika historii dla zachowania wartości krajobrazu kulturowego o wysokim znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego.

3. Obejmowanie ochroną w formie pomnika historii obiektów zabytkowych o wybitnych wartościach historycznych i artystycznych.
4. Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
5. Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.

Działania dotyczące zachowania i odtwarzania, a także powiększania regionalnych zasobów dziedzictwa kulturowego dotyczą w zdecydowanej większości ukształtowanych przestrzennie terenów o wysokim stopniu zurbanizowania. Tym samym oddziaływanie na środowisko potencjalnych działań w tym zakresie będzie ograniczona do terenu poszczególnych inwestycji. Będą one polegały na pracach renowacyjnych, modernizacyjnych czy odtworzeniowych, a ich intensywność będzie miała zdecydowanie lokalny charakter. W wielu przypadkach działania te będą miały charakter stricte organizacyjny – polegający na prawnym usankcjonowaniu statusu poszczególnych obiektów czy założeń urbanistycznych. Należy zakładać, że długofalowe oddziaływanie wynikające z potencjalnych działań w tym zakresie będzie miało pozytywny charakter dla środowiska, ze względu na zwiększenie reżimów ochronnych dla poszczególnych obszarów i obiektów, podniesienie lub odtworzenie stanu technicznego obiektów oraz ich dostosowanie do współczesnych standardów środowiskowych.

Rozwój turystyki

Samorząd województwa wspierać będzie również rozwój systemu regionalnych szlaków turystycznych oraz jego integrację z transportem zbiorowym. Priorytetem w tym zakresie będzie opracowanie koncepcji szlaków turystycznych opartej m.in. o rozpoznanie popytu turystycznego, analizę chłonności i atrakcyjności zasobów oraz ocenę wpływu zmian klimatu na rozwój tras turystycznych etc. Wdrożenie koncepcji pozwoli na racjonalne, oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, kanalizowanie ruchu turystycznego w regionie oraz wzmocni ochronę zasobów najcenniejszych przed nadmierną penetracją turystyczną.

Do najważniejszych zadań w tym zakresie należą:

1. Wspieranie rozwoju systemu regionalnych szlaków turystycznych.
2. Opracowanie zintegrowanej strategii rozwoju regionalnych klastrów turystycznych.
3. Opracowanie:
  - strategii turystycznego zagospodarowania Odry i jej dorzecza,
  - -strategii turystycznego zagospodarowania obszarów górskich i podgórskich Polski.
4. Opracowanie i wdrożenie jednolitych podstaw prawnych regulujących całościowo proces planowania, realizacji i eksploatacji szlaków turystycznych.
5. Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
6. Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
7. Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu.
8. Zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego w obszarach stykowych wyznaczonych obszarów funkcjonalnych.
9. Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu.

10. Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.
11. Powiązanie systemu tras rowerowych województw ościennych z siecią planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.
12. Powiązanie systemu czeskich i niemieckich tras rowerowych z głównymi trasami rowerowymi województwa dolnośląskiego.

W przypadku działań dotyczących rozwoju turystyki należy zwrócić uwagę na różne aspekty związane ze zwiększaniem ruchu turystycznego. Ze względu na ograniczoną chłonność terenów podlegających penetracji turystycznej należy kompleksowo planować ich rozwój, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i możliwości infrastrukturalne, w celu uniknięcia potencjalnych konfliktów i zagrożeń. Zapisy projektowanego PZPWD zapewniają wyżej opisany charakter rozwoju turystyki na obszarze województwa, a ponadto uwzględniają potrzebę dostosowania rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu a także realizację funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych, co przyczyni się do poprawy warunków środowiskowych na tych obszarach.

Należy jednak mieć na uwadze, fakt że nadmierny i niekontrolowany wzrost ruchu turystycznego, szczególnie na obszarach o ograniczonej chłonności – może powodować negatywne oddziaływania dla środowiska – ze względu na zwiększenie ruchu samochodowego, zwiększenie zapotrzebowania na wodę, zwiększenie odprowadzania ścieków, emisje zanieczyszczeń do powietrza czy niedostosowane do otoczenia i krajobrazu inwestycje w infrastrukturę hotelową, sportową itp.

Zapewnienie ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego

W ramach ustaleń obowiązujących dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania wyznaczonego w projekcie PZPWD Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego można wymienić jako najważniejsze:

1. Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy na terenach otwartych.
2. Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.
3. Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.
4. Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych.
5. Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.
6. Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.

Działania zaplanowane w ramach Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego służą przede wszystkim zachowaniu krajobrazowej i kulturowej odrębności obszaru i polegają głównie na przeciwdziałaniu degradacji krajobrazu poprzez odpowiednią lokalizację i charakter zabudowy mieszkaniowej i obiektów infrastruktury

technicznej oraz właściwe planowanie terenów do rozwoju turystyki i rekreacji. Tym samym mają jednoznacznie pozytywny wpływ środowisko.

Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska

Województwo dolnośląskie dysponuje bogatymi zasobami różnorodnych surowców naturalnych. Wykorzystanie części niezagospodarowanych złóż kopalin jest ograniczone ze względu na konflikty z innymi funkcjami i przeznaczeniami terenu. Prowadzona eksploatacja kopalin ze złóż zagospodarowanych często ma niekorzystny wpływ na stan środowiska.

Województwo dolnośląskie zajmuje drugie miejsce w kraju, po województwie opolskim, pod względem wartości wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na którego wysokość najistotniejszy wpływ ma jakość gleb. Istotnym zagrożeniem dla gleb gruntów rolnych, szczególnie tych najlepszych, jest niewłaściwa gospodarka przestrzenna, prowadząca często do nieuzasadnionego wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego i przeznaczanie ich pod zabudowę.

Ze względu na powyższe uwarunkowania w projekcie PZPWD zaproponowano szereg działań w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów środowiska ze szczególnym uwzględnieniem:

- racjonalnego gospodarowania złożami kopalin,
- racjonalnego gospodarowania glebami,
- racjonalnego gospodarowania zasobami wód podziemnych.

Racjonalne gospodarowanie złożami kopalin

Do najważniejszych działań w zakresie ochrony udokumentowanych złóż kopalin oraz racjonalnego gospodarowania zasobami kopalin wskazuje się opracowanie wykazu złóż strategicznych w kraju z określeniem przestrzennego zasięgu ich zalegania oraz określenie zasad zagospodarowania dla obszarów ich występowania. Wprowadzenie odpowiednich uregulowań prawnych w połączeniu z informacją z waloryzacji złóż kopalin określającej rangę złoża ze względu na grupę kryteriów geologiczno-górnictwowych, środowiskowych i planistycznych dostarczy narzędzi do prowadzenia efektywnej i racjonalnej ochrony i gospodarki dostępnymi, nieodnawialnymi zasobami tych surowców.

Jako najważniejsze działania (na różnym poziomie kompetencji) w tym zakresie wymieniono:

1. Określenie obszaru ochrony udokumentowanych złóż kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz określenie zasad zagospodarowania dla tego obszaru.
2. Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w dokumentach planistycznych i strategicznych.
3. Koncesjonowanie wydobycia kopalin ze złóż o znaczeniu regionalnym w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie ich zasobów z uwzględnieniem środowiskowych, społecznych, technicznych i ekonomicznych uwarunkowań eksploatacji.
4. Opracowanie regionalnej strategii surowcowej wraz z waloryzacją złóż kopalin w województwie dolnośląskim.
5. Opracowanie wykazu złóż strategicznych.
6. Waloryzacja niezagospodarowanych złóż kopalin o charakterze strategicznym.
7. Opracowanie zasad zagospodarowania obszarów występowania złóż o charakterze strategicznym.
8. Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.

9. Uwzględnianie w planowaniu zagospodarowania przestrzennego ochrony zasobów naturalnych, w tym wód powierzchniowych i podziemnych oraz udokumentowanych złóż kopalin.

Wymienione działania mają głównie na celu uporządkowanie zasad dotyczących wykorzystywania zasobów kopalin ze względu na ich charakter i lokalizację oraz uwarunkowania środowiskowe. Dotychczasowe przepisy nie pozwalają na w pełni skuteczną ochronę złóż, w tym najcenniejszych – strategicznych dla gospodarki kraju. Wprowadzenie takich uregulowań na poziomie krajowym i ich przeniesienie do opracowań planistycznych szczebla regionalnego i lokalnego pozwoli na uniknięcie konfliktów przestrzennych, środowiskowych i społecznych, związanych z ich potencjalną eksploatacją.

Należy tym samym przewidywać pozytywne oddziaływania proponowanych zapisów na ochronę i optymalne wykorzystanie złóż surowców naturalnych, natomiast kwestią odrębną pozostaje ochrona pozostałych komponentów środowiska, których stan może zostać pogorszony wskutek podjęcia decyzji o eksploatacji złóż.

Skala i zasięg takiego niekorzystnego oddziaływania jest w dużym stopniu ograniczana poprzez stosowanie odpowiednich działań zapobiegających, rekultywacyjnych i kompensujących.

Racjonalna gospodarka złożami powinna zminimalizować lub wykluczyć negatywne oddziaływania już na etapie wstępnym. W przypadku działalności poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż kopalin, oddziaływania na środowisko są krótkotrwałe i cechują się niskim stopniem konfliktowości. Działalność poszukiwawczo-rozpoznawcza przyczynia się do rozpoznania i zwiększenia bazy zasobowej kopalin województwa, istotnych dla jego rozwoju gospodarczego, jak również do wczesnego identyfikowania potencjalnych konfliktów społecznych i środowiskowych, pozwalających zminimalizować i zapobiegać ewentualnym negatywnym oddziaływaniom przemysłu wydobywczego w przyszłości.

Racjonalne gospodarowanie glebami

Przeprowadzone analizy wykazały, że w latach 2007–2013 zaplanowano wyłączenie na cele nierolnicze ponad 160 tys. ha użytków rolnych. Ponad 50 % obszaru gruntów planowanych do wyłączenia z produkcji rolnej stanowią grunty klas I – III, a ok. 33 % - grunty klasy IV. Potrzebna jest regionalna strategia ochrony gleb, która wskaże które zasoby powinny podlegać ochronie, biorąc pod uwagę różne uwarunkowania, w tym procesy osadnicze zachodzące w miejskich obszarach funkcjonalnych.

Wśród działań w tym zakresie zapisanych w projekcie PZPWD, należy wymienić:

1. Opracowanie strategii ochrony gleb Dolnego Śląska.
2. Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Powyższe działania będą miały zróżnicowany charakter jeśli chodzi o potencjalne oddziaływania na środowisko. Z jednej strony zapewniają bowiem ochronę zasobów przyrody (najlepszych gleb, rzeźby terenu), a z drugiej – służą ochronie i zabezpieczeniu potrzeb człowieka w zakresie produkcji żywności, co w przypadku rolnictwa intensywnego, wielkoobszarowego może negatywnie wpływać na pozostałe komponenty środowiska, takie jak fauna, flora, krajobraz, zasoby wód i klimat.

Racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych

Jako najważniejsze działania w zakresie ochrony zasobów wód podziemnych wskazuje się ustanowienie obszarów ochronnych dla zbiorników tych wód, dostosowanie polityki zagospodarowania przestrzennego do zasad i warunków określonych dla poszczególnych obszarów ochronnych oraz monitoring stanu wód podziemnych.

Działania w tym zakresie obejmują:

1. Uwzględnienie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) i Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP), które zostały wskazane na rysunku Planu nr 4. Zasoby środowiska, jako obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych, zgodnie z warunkami określonymi w planach gospodarowania wodami.
2. Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych.

W przypadku powyższych działań przewiduje się pozytywne oddziaływanie na zasoby wód podziemnych i powierzchniowych, nie przewiduje się oddziaływań negatywnych na pozostałe komponenty środowiska.

Ocena oddziaływania celu 2 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Wszystkie działania wymienione w kierunku 2.1 będą miały jednoznacznie pozytywny wpływ na zachowanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej. Szczególnie istotne są w tym przypadku działania w zakresie zapewnienia funkcjonowania i odpowiedniej drożności korytarzy ekologicznych, które w sposób bezpośredni przyczyniają się do swobodnego przemieszczania gatunków roślin i zwierząt w skali regionu, kraju i całego kontynentu. Działania w ramach obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo w zakresie obejmowania ochroną nowych obszarów przyczynią się do właściwej ochrony naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały neutralny charakter w stosunku do różnorodności biologicznej, roślin i zwierząt, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do różnorodności biologicznej – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobyciem złóż będzie sprzyjało zachowaniu siedlisk przyrodniczych, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do ich degradacji. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do zagrożenia różnorodności biologicznej w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Obszary chronione w tym obszary NATURA 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Zapisy projektu PZPWD w zakresie ochrony korytarzy ekologicznych i obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo wynikające z kierunku 2.1, służą w całości zapewnieniu spójności i właściwego stanu sieci przyrodniczych – tym samym ich oddziaływanie ma również jednoznacznie pozytywny charakter na obszary chronione i powiązania między nimi. W ramach obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo zakłada się dalszy rozwój systemu obszarów chronionych oraz właściwe kształtowanie sieci korytarzy ekologicznych, co w bezpośredni sposób przekłada się na poprawę funkcjonowania systemu obszarów chronionych jako całości funkcjonującej w ramach powiązań krajowych i międzynarodowych.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do sieci obszarów chronionych, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do obszarów chronionych – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu spójności sieci przyrodniczych, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do ich fragmentacji i degradacji obszarów podlegających różnym formom ochrony. W przypadku ochrony zasobów glebowych – także może dojść do zagrożenia spójności sieci w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa, co może doprowadzić do zniszczenia lokalnych powiązań i korytarzy ekologicznych.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Działania i postulaty wynikające z kierunku 2.1 w sposób bezpośredni i pośredni będą wpływały na skuteczniejszą ochronę walorów krajobrazowych województwa. Bezpośrednim efektem będzie zakaz instalowania dużych instalacji wiatrowych, natomiast pośrednim – uwzględnianie zapisów istniejących i tworzonych dokumentów służących ochronie krajobrazu, w tym planów ochrony parków krajobrazowych i audytu krajobrazowego. W gminnych dokumentach planistycznych będą tym samym uwzględniane obszary krajobrazów priorytetowych oraz pozostałe elementy ochrony krajobrazu, jak. np. ciągi i osie widokowe. Szczegółowa waloryzacja krajobrazu w postaci audytu krajobrazowego pozwoli na długofalową i systemową ochronę krajobrazu oraz zabezpieczenie najcenniejszych obszarów przed niewłaściwym zagospodarowaniem (szpecąca zabudowa, dolesianie na terenach otwartych, elementy infrastruktury itp.) Również rozwój sieci korytarzy ekologicznych oraz postulat obejmowania ich ochroną w formie obszarów chronionego krajobrazu przyczyni się do zwiększenia ochrony walorów krajobrazowych oraz zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich i miast.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny charakter w stosunku do ochrony walorów krajobrazowych, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do ochrony walorów krajobrazowych – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu dotychczasowych cech krajobrazu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do ich bezpowrotnej degradacji. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa zmieniającego dotychczasowe podziały pól, likwidującego miedze, lokalne korytarze ekologiczne czy płaty zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Ochrona i zwiększanie powierzchni obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz zapewnienie lepszego funkcjonowania i dalszego rozwoju miejscowości uzdrowiskowych w ramach kierunku 2.1 będą miały korzystny wpływ na warunki i jakość życia mieszkańców województwa. Większa ilość obszarów objętych ochroną oraz zwiększanie różnorodności biologicznej przekłada się na większy dostęp do stosunkowo mało przekształconej

przyrody, a tym samym zwiększone możliwości rekreacji, turystyki i szeroko rozumianego wypoczynku a także zwiększone możliwości korzystania z lecznictwa uzdrowiskowego. Z rozwojem sieci obszarów chronionych i ich powiązań może być związana ograniczona możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, mniejsza dostępność transportowa i dostępność infrastruktury, ale w takich przypadku zawsze należy rozważać bilans korzyści i strat dla danego obszaru. W dłuższej perspektywie – zachowanie najcenniejszych walorów przyrodniczo-krajobrazowych przyniesie zarówno regionowi, jak i jego mieszkańcom większe korzyści (także wymierne – finansowe) niż nieprzemyślana polityka rozwoju gospodarczego i urbanizacji, nieuwzględniająca konfliktów z przyrodą i powodująca nieodwracalną degradację walorów krajobrazowych.

Należy jednak brać pod uwagę występowanie lokalnych konfliktów społecznych związanych z ograniczeniami i zakazami na obszarach chronionych, ponieważ oczekiwania społeczne nastawione są często na szybki dochód związany np. ze sprzedażą gruntów czy zagospodarowaniem obszarów na cele mieszkaniowe, turystyczne czy przemysłowe. Potrzebne są w tym wypadku zarówno działania edukacyjne jak również różnego rodzaju zachęty finansowe w postaci dopłat czy rekompensat za utracone dochody z tytułu ograniczeń prowadzenia działalności gospodarczej i innych działalności nastawionych na stosunkowo szybki dochód.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny charakter w stosunku do jakości życia ludzi, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Także działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter pozytywny dzięki zwiększeniu jakości i dostępności usług turystycznych.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do warunków i jakości życia ludzi – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobyciem złóż będzie sprzyjało zachowaniu terenów w dotychczasowym użytkowaniu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu i potencjalnych negatywnych oddziaływań na ludzi w wyniku eksploatacji złóż, ich transportu i rekultywacji po zakończeniu wydobycia. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na ludzi w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Rozwój obszarów chronionych, zapewnienie powiązań między nimi w tym ochrona rzecznych korytarzy ekologicznych, wskazywanie terenów wykluczonych z nowej zabudowy dla zachowania powierzchniowej infiltracji wód na poziomie umożliwiającym naturalną odnowę złóż wód mineralnych i inne działania w zakresie zapewnienia różnorodności biologicznej i ochrony walorów krajobrazowych, wynikające z kierunku 2.1 będą miały pozytywny wpływ na jakość i efektywne gospodarowanie zasobami wód, także w sposób pośredni poprzez wymóg zapewnienia wysokiej jakości wód na obszarach cennych przyrodniczo, rozwój odpowiedniej infrastruktury na obszarach ochrony uzdrowiskowej, czy ograniczanie zmiany stosunków wodnych na obszarach objętych ochroną prawną. Nie przewiduje się negatywnych oddziaływań proponowanych działań na wody powierzchniowe i podziemne.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do zasobów wód, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do zasobów wód – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu i stosunków wodnych, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu, zmiany stosunków wodnych i jakości wód. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na zasoby wodne w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Działania związane z kierunkiem 2.3 w odniesieniu do racjonalnego gospodarowania wodami podziemnymi przyczynią się do poprawy stanu wód oraz obszarów ich zasilania poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne wskazanych obszarów.

Powietrze - Poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Do poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej w ramach kierunku 2.1 powinna przyczynić się realizacja działania dotyczącego ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych, poprzez zwiększanie powierzchni obszarów biologicznie czynnych, stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury, rozbudowę systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy). W przypadku pozostałych działań i postulatów w ramach kierunku nie przewiduje się znaczących pozytywnych ani negatywnych oddziaływań na jakość powietrza.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do jakości powietrza podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do jakości powietrza – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu dotychczasowego stanu, w tym stanu powietrza, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu i prawdopodobnego pogorszenia stanu jakości powietrza, związanego z działalnością przemysłową. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na jakość powietrza w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Hałas - Poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Podobnie jak w przypadku oddziaływania na jakość powietrza, wpływ działań w ramach kierunku 2.1 na zmniejszenie emisji hałasu będą miały te, które są związane z ograniczeniem niskiej emisji i poprawą stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych, poprzez stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury oraz rozbudowę systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy). W przypadku pozostałych działań i postulatów nie przewiduje się znaczących pozytywnych ani negatywnych oddziaływań na stan klimatu akustycznego.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do jakości klimatu akustycznego, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter

zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do jakości klimatu akustycznego – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobyciem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu, w tym narażenia na ponadnormatywny hałas związany z działalnością wydobywczą.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - Racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Działania w ramach kierunku 2.1 nastawione są na zachowanie dotychczasowych stosunków glebowych i rzeźby terenu, ponieważ służą utrzymaniu stanu siedlisk przyrodniczych i krajobrazu w niezmienionym stanie oraz zapewnieniu przepływu gatunków. Nie przewiduje się w tym wypadku negatywnych oddziaływań.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do powierzchni ziemi, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do powierzchni ziemi – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu i zmiany jego rzeźby. W przypadku ochrony zasobów glebowych – oddziaływania powinny mieć charakter neutralny lub pozytywny.

Działania związane z kierunkiem 2.3 w odniesieniu do racjonalnego gospodarowania wodami podziemnymi przyczynią się do poprawy stanu wód oraz obszarów ich zasilania poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne wskazanych obszarów.

Przestrzeń - Racjonalna gospodarka przestrzeni.

Ustalenia w zakresie obszaru cennego przyrodniczo oraz inne działania i postulaty zapisane w ramach kierunku 2.1 służą zachowaniu najcenniejszych walorów przyrodniczo-krajobrazowych regionu dla przyszłych pokoleń. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią jest jedną z zasad tzw. zrównoważonego rozwoju i zakłada unikanie konfliktów na styku rozwój gospodarczy – walory przyrodnicze, wykorzystywanie do rozwoju gospodarczego terenów już przekształconych a unikanie zagospodarowywania terenów stosunkowo mało przekształconych. Założenia projektu PZPWD są w tym przypadku całkowicie zbieżne z racjonalną gospodarką przestrzeni, ponieważ dążą do zachowania i rozszerzenia ochrony terenów najmniej przekształconych przez człowieka, o największych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Obejmowanie ochroną nowych terenów nie spowoduje ich wyłączenia z użytkowania gospodarczego, należy na nich natomiast stosować zaostrome kryteria odnośnie rodzaju zagospodarowania, jego intensywności i lokalizacji.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny charakter w stosunku do gospodarowania przestrzenią, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do zasobów wód – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu i stosunków wodnych, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu, zmiany stosunków wodnych i jakości wód. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na zasoby wodne w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Działania związane z kierunkiem 2.3 w odniesieniu do racjonalnego gospodarowania wodami podziemnymi przyczynią się do poprawy stanu wód oraz obszarów ich zasilania poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne wskazanych obszarów.

Surowce naturalne - Zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Zakłada się, że ustalenia projektu PZPWD w ramach kierunku 2.1 przyczynią się do zapewnienia większej ochrony i racjonalnego wykorzystania kopalin, szczególnie poprzez uwzględnienie konieczności unikania konfliktów potencjalnych terenów eksploatacji kopalin z obszarami chronionymi i korytarzami ekologicznymi. W przypadku wystąpienia takich kolizji z korytarzami ekologicznymi należy na etapie oceny oddziaływania na środowisko konkretnych lokalizacji, rozważyć całościowość uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych i społecznych w celu znalezienia optymalnych rozwiązań służących zarówno przyrodzie, jak również potrzebom gospodarczym.

Zapisy projektu PZPWD w ramach kierunku 2.1 zakładają prowadzenie działań przestrzennych służących ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych oraz kształtowanie zagospodarowania przestrzennego zgodnie z wymogami statutów przyjętych dla poszczególnych uzdrowisk z zachowaniem zasad przyjętych dla stref ochrony uzdrowiskowej A, B, C. Tym samym będą służyły ochronie i racjonalnemu wykorzystaniu zasobów wód leczniczych.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały pozytywny lub neutralny charakter w stosunku do surowców naturalnych, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin będą miały zdecydowanie pozytywny charakter w odniesieniu do zasobów surowców – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobywaniem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na zasoby wodne w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Działania związane z kierunkiem 2.3 w odniesieniu do racjonalnego gospodarowania wodami podziemnymi przyczynią się do poprawy stanu wód oraz obszarów ich zasilania poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne wskazanych obszarów.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Działania w ramach kierunku 2.1 mające na celu ochronę różnorodności biologicznej, rozszerzanie arealów terenów objętych ochroną prawną oraz wyznaczanie i ochronę korytarzy ekologicznych, w tym korytarzy rzecznych przyczyniają się do minimalizowania skutków zjawisk ekstremalnych, takich jak powódzie i susze. Zwiększanie i ochrona powierzchni biologicznie czynnych, zachowywanie terenów podmokłych, odtwarzanie stosunków wodnych i inne działania w ramach ochrony różnorodności biologicznej będą w sposób bezpośredni lub pośredni wpływać na łagodzenie skutków takich zjawisk.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały neutralny charakter w stosunku do klimatu podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Natomiast działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter zróżnicowany – od pozytywnych dzięki właściwemu kanalizowaniu ruchu turystycznego do potencjalnie negatywnych – w przypadku niedostosowania skali rozwoju turystyki do charakteru i chłonności obszaru.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do klimatu – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobyciem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu, zmiany stosunków wodnych, pogorszenia jakości powietrza a tym samym może przyczynić się w sposób pośredni do zmian klimatycznych. W przypadku ochrony zasobów glebowych – może dojść do negatywnych oddziaływań na klimat w przypadku stosowania upraw wielkopowierzchniowych i intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem środków technicznych i chemicznych obciążających środowisko.

Dziedzictwo kulturowe - Zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Przewiduje się, że działania w ramach kierunku 2.1, szczególnie w zakresie tworzenia nowych form ochrony przyrody, które obejmują również dziedzictwo kulturowe (parki narodowe i parki krajobrazowe) oraz działania w ramach obszarów uzdrowiskowych, o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi, przyczynią się pośrednio do poprawy stanu obiektów zabytkowych.

Działania związane z kierunkiem 2.2 Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu będą miały bezpośredni pozytywny wpływ na dziedzictwo kulturowe, podobnie jak działania dotyczące zapewnienia ochrony zasobów kulturowych i krajobrazowych w ramach wyznaczonego Sudeckiego i przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Także działania dotyczące rozwoju turystyki będą miały charakter pozytywny – poprzez zwiększanie nakładów na rozwój obszarów o wysokiej atrakcyjności turystycznej.

W przypadku kierunku 2.3 przewidywane działania dotyczące złóż kopalin mogą mieć zróżnicowany charakter w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego – zabezpieczenie przed zagospodarowaniem innym niż na cele związane z wydobyciem złóż będzie sprzyjało zachowaniu ich dotychczasowego stanu, natomiast podjęcie decyzji o ich eksploatacji – przyczyni się do całkowitej zmiany charakteru zagospodarowania terenu, w tym potencjalnej degradacji walorów kulturowo-krajobrazowych.

CEL 3. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCOM PRZEZ STRUKTURY PRZESTRZENNE ODPORNE NA ZMIANY KLIMATU, ZAGROŻENIA NATURALNE I POCHODZĄCE Z DZIAŁALNOŚCI CZŁOWIEKA.

Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.

Działania ustalone dla realizacji kierunku 3.1. określają m.in. wsparcie samorządu województwa dla realizacji inwestycji wynikających z obowiązujących dokumentów i ustaw oraz uwzględniają rozwój infrastruktury energetycznej, planowany przez przedsiębiorstwa odpowiedzialne za przesył i dystrybucję energii elektrycznej i gazu. Są to zadania nadrzędne, określone w innych dokumentach, i wymagają uwzględniania przez samorząd województwa. Z punktu widzenia niniejszej Prognozy, choć dotyczą konkretnych inwestycji, są to działania organizacyjne i jako takie nie stwarzają zagrożenia dla jakości i stanu środowiska. Oddziaływania poszczególnych inwestycji określonych w dokumentach nadrzędnych podlegają odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

Inne wyszczególnione działania w ramach kierunku 3.1. obejmują zapewnienie wzrostu wykorzystania ciepła sieciowego oraz energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. W ramach kierunku zostały określone działania z podziałem na ustalenia kierowane do Samorządu Województwa Dolnośląskiego, postulaty kierowane do Rządu RP i gmin oraz sąsiednich województw i państw oraz ustalenia dla gmin w zakresie rozmieszczenia inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym. Nie zostały określone ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania. W poniższej ocenie skupiono się na ustaleniach kierowanych do samorządu województwa oraz postulatach skierowanych do Rządu RP i gmin.

Jak wspomniano wyżej, z uwagi na to, że część z wymienionych ustaleń w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego dotyczy inwestycji, wynikających z obowiązujących dokumentów i ustaw oraz z planów przedsiębiorstw odpowiedzialnych za przesył i dystrybucję energii elektrycznej i gazu, dla których ocena oddziaływania na środowisko jest sporządzona odrębnie, w niniejszej Prognozie nie przeprowadza się oceny wpływu tych inwestycji na środowisko (dotyczy ustaleń 1 i 2 zamieszczonych w tab. 12 projektu PZPWD).

Ustalenie dotyczące uwzględnienia planowanej budowy nowego bloku energetycznego w Elektrowni Turów w regionalnych dokumentach strategicznych i planistycznych ma w projekcie Planu województwa znaczenie programowe i organizacyjne. Ma zapewnić uwzględnienie tej inwestycji w regionalnych politykach samorządu województwa. Jako działanie o charakterze miękkim, nie stwarza zagrożenia dla środowiska. W niniejszej Prognozie ocenia się oddziaływanie tego działania jako nieistotne dla środowiska. Należy jednak zaznaczyć istotne znaczenie dla środowiska inwestycji, polegającej na wycofaniu z eksploatacji jednostki starszej generacji i zastąpienie jej nowym, unowocześnionym blokiem energetycznym. Ocena wpływu i skutków dla środowiska takiego przedsięwzięcia podlega, zgodnie z przepisami, odrębnej ocenie oddziaływania na środowisko.

Kierunek 3.1., obok działań uwzględniających inwestycje wynikające z obowiązujących dokumentów i ustaw oraz planów przedsiębiorstw koncentruje się na działaniach koordynujących i zwiększających dostęp do energii gazowej i ciepłej. Działania skierowane do samorządu regionalnego dotyczą:

1. wsparcia dla rozbudowy dystrybucyjnej sieci gazowej na obszarach wymagających poprawy stopnia zgazyfikowania, w szczególności na obszarach intensywnego rozwoju osadnictwa;
2. wsparcia dla rozwoju systemu ciepłowniczego na terenach istniejącej i planowanej zabudowy, wyposażonych w rozwinięte systemy zaopatrywania w ciepło oraz na obszarach przekroczeń zanieczyszczeń powietrza;
3. wsparcia dla rozwoju systemu ciepłowniczego opartego na źródle ciepła pozyskiwanego z odnawialnych źródeł energii.

W tym kontekście, w projekcie Planu województwa podjęto również próbę racjonalizacji gospodarki przestrzennej, wprowadzając postulat kierowany do gmin w sprawie: ograniczenia rozwoju zabudowy do obszarów, gdzie możliwe jest podłączenie do istniejącej sieci ciepłowniczej lub planowany jest rozwój sieci ciepłowniczej, zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących zastosowanie gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię ciepłą, szczególnie w zakresie rozwiązań indywidualnych i grupowych oraz dążenie do wyposażenia w sieć gazową, umożliwiającą wykorzystanie gazu ziemnego do celów grzewczych, wszystkich terenów zabudowanych, w szczególności w *jednostkach osadniczych** liczących powyżej 0,5 tys. mieszkańców. W formie postulatów uwzględniono również wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii na obszarze przekroczeń zanieczyszczeń powietrza, w tym energii słonecznej, wodnej i wiatrowej, przy uwzględnieniu ograniczeń przyrodniczych i obszarowych przy wyborze lokalizacji nowych inwestycji OZE.

Ostatnie działanie dotyczy wsparcia dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.

Jakość powietrza w regionie jest pogorszona lub zła, zgodnie z wynikami badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Badania te dowodzą jednocześnie, że głównym źródłem niekorzystnego oddziaływania na jakość powietrza jest emisja z ogrzewania w sektorze komunalno-bytowym. W ramach działań postuluje się o wprowadzanie rozwiązań zwiększających udział OZE i gazu ziemnego w ogrzewaniu budynków. Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii oraz stosowania gazu ziemnego do ogrzewania ma istotne znaczenie z punktu widzenia ograniczenia wykorzystywania paliw stałych do ogrzewania, a w konsekwencji ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. W efekcie należy oczekiwać stopniowej poprawy jakości

powietrza. Działania w tym zakresie zbieżne są z ustaleniami przyjętej przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w 2017 r. uchwały antyśmogowej dla miasta Wrocław oraz dla obszaru województwa dolnośląskiego.

Korzyści i zagrożenia wynikające ze stosowania odnawialnych źródeł energii zostały opisane również w rozdziale 5.1.

Ocenia się, że zakres zaplanowanych w ramach kierunku działań ma istotne znaczenie dla środowiska, w szczególności jakości powietrza. Rozwój sieci ciepłowniczej i gazowej zwiększy możliwości zamiany paliwa stałego na paliwo niskoemisyjne - gazowe i ciepło sieciowe. Korzystnie ocenia się również racjonalizację planowania przestrzennego z punktu widzenia zapotrzebowania i ograniczania wyboru lokalizacji pod nową zabudowę do miejsc gdzie możliwe jest podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej. Konsekwentna i zrównoważona polityka gmin w tym zakresie powinna przynieść wymierne korzyści dla środowiska i jakości życia mieszkańców.

Korzystnie dla ograniczenia emisji do powietrza ocenia się planowane w ramach kierunku wsparcie dla produkcji energii z odnawialnych źródeł energii. W Polsce produkcja energii ze źródeł odnawialnych wciąż pozostaje na niewystarczającym poziomie. Rozwój energetyki odnawialnej i zastępowanie częściowo nią energetyki konwencjonalnej ma pozytywne implikacje na wiele aspektów, w tym środowiskowy. Niezwykle istotny jest jednak właściwy wybór lokalizacji elektrowni wiatrowej, wodnej czy fotowoltaicznej, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i ograniczeniem przewidywanych konfliktów przestrzennych i społecznych.

Zwiększenie produkcji energii z OZE przyczyni się do zmniejszenia wykorzystania nieodnawialnych zasobów kopalnych.

Obniżenie emisji zanieczyszczeń do powietrza powinno mieć pośrednio pozytywny wpływ na jakość wód i gleb, z uwagi na zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, które wraz z opadami będą przedostawać się do gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń w powietrzu będzie miało również pośrednie pozytywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną, zdrowotność lasów, zmniejszenie szkodliwych oddziaływań na obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000, a także zmniejszenie degradacji obiektów zabytkowych należących do dziedzictwa kulturowego regionu.

Poprawa jakości powietrza to niewątpliwie korzystny wpływ na warunki życia i zdrowie ludzi. Działania na rzecz ograniczenia do poziomów dopuszczalnych emisji najbardziej szkodliwych substancji, takich jak pyły zawieszone PM 10 i PM 2,5 oraz benzo(a)piren, przyczynią się do zmniejszenia ilości przypadków bardzo groźnych schorzeń i chorób, wynikających z zanieczyszczenia powietrza. Szczególne znaczenie – zarówno faktyczne jak i wizerunkowe mają działania w zakresie zwalczania niskiej emisji w uzdrowiskach dolnośląskich, które funkcjonują jako miejsca leczenia chorób – m.in. układów oddechowego i krążenia. Zapewnienie właściwych warunków leczenia poprzez uzyskanie odpowiedniej jakości powietrza jest ponadto warunkiem niezbędnym dla utrzymania statusów uzdrowisk.

Wskazuje się na mocniejsze zaakcentowanie wśród planowanych działań zadań poświęconych poprawie efektywności energetycznej. Jest to niezwykle ważny kierunek, podkreślany w dokumentach strategicznych szczebla unijnego, krajowego oraz regionalnego (w tym w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego 2030). Poprawa efektywności energetycznej przyczyni się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię, a tym samym do zmniejszenia obciążenia poszczególnych komponentów środowiska. Wśród potencjalnych oczekiwanych efektów należy wskazać przede wszystkim zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej oraz właściwą gospodarkę przestrzenną w celu wyeliminowania nieefektywnych energetycznie i komunikacyjnie lokalizacji zabudowy mieszkaniowej (brak dostępu do sieci ciepłych i gazowych, brak dostępu do komunikacji publicznej).

Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów

Kierunek 3.2 koncentruje się na tworzeniu odpowiednich warunków do poprawy stanu gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej. Konieczność taka wynika z intensywnego rozwoju osadnictwa w części regionu, zróżnicowania w dostępie do sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarze województwa oraz potrzeby zapewnienia warunków dla prawidłowego prowadzenia gospodarki odpadami i osiągnięcia pożądanego obiegu zamkniętego w gospodarce odpadami.

W ramach kierunku skierowano ustalenia do samorządu województwa oraz ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, a także postulaty do Rządu RP, gmin oraz sąsiednich województw i państw.

Ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego dotyczą zapewnienia warunków do realizacji zadań ujętych w wyższych rangą dokumentach odnośnie realizacji instalacji niezbędnych do prowadzenia gospodarki ściekowej oraz gospodarki odpadami. Działania te mają charakter organizacyjno – formalno – finansowy, i w takim zakresie nie powodują zagrożenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

Do gmin postuluje się o uwzględnienie w dokumentach strategicznych i planistycznych szczebla lokalnego propozycji lokalizacyjnych instalacji do termicznego przekształcania odpadów ujętych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022 oraz uwzględnienie lokalizacji i zasięgu oddziaływania istniejących oraz planowanych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych KGHM Polska Miedź S.A.

Lokalizacja instalacji do termicznego przekształcania odpadów została zaproponowana w Legnicy i we Wrocławiu oraz w gminach: Lubawka, Łagiewniki, Mysłakowice oraz Wąsosz. Zapewnienie warunków dla prawidłowego prowadzenia gospodarki odpadami wpłynie na wzrost efektywności przetwarzania odpadów, ale także ograniczy ich wytwarzanie oraz usprawni selektywną zbiórkę oraz ich unieszkodliwianie. Wybór właściwego miejsca wymaga przeprowadzenia szczegółowych analiz środowiskowych oraz partycypacji społecznej. Planowanie wyprzedzające jest w tym przypadku właściwym kierunkiem, zmierzającym do wyeliminowania bądź ograniczenia wystąpienia konfliktów społecznych oraz przestrzennych i przyrodniczych, wynikających z realizacji inwestycji.

Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych KGHM znajdują się w gminie Lubin oraz w Grębolicach, Polkowicach i Rudnej. Za wyjątkiem planowanego obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych w Gilowie, zlokalizowanego na terenie gmin Polkowice i gminy wiejskiej Lubin, pozostałe obiekty funkcjonują. Dla obiektu w Gilowie została zaplanowana przez KGHM S.A. strefa ochrony. OUOW „Żelazny Most” zlokalizowany jest w gminach: Grębolicze, Polkowice i Rudna, a obecnie budowana jest jego kwatera południowa, która administracyjnie będzie usytuowana na terenie gmin Rudna i Polkowice.

Do wszystkich gmin w województwie postuluje się o rozbudowę systemów umożliwiających dostarczania wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych. W regionie większość terenów zabudowanych jest podłączona do sieci wodociągowej, co oznacza że przeważający procent mieszkańców Dolnego Śląska ma swobodny dostęp do wody użytkowej. Sieć kanalizacyjna obejmuje mniejszy procent terenów zabudowanych i wymaga dalszego rozwoju. Jest to zadanie o istotnym korzystnym oddziaływaniu na środowisko, w szczególności wzmacniającym możliwości ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz ograniczającym zrzuty nieoczyszczonych wód do wód i gruntu oraz minimalizującym skutki niewłaściwego gromadzenia ścieków. Choć jakość wód powierzchniowych i podziemnych poprawia się, co przedstawiają wieloletnie wyniki pomiarów, prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, konieczne są dalsze działania w tym zakresie. Uprządkowanie gospodarki wodno-ściekowej z sektora komunalno-bytowego należy to jednym z największych potrzeb w tym zakresie, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

W zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków komunalnych, na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy - do wszystkich gmin w województwie postuluje się o stosowanie rozwiązań

zbiorczych lub grupowych. Natomiast dla indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków komunalnych zaproponowano w projekcie PZPWD określone, postulatywne warunki.

Zrzuty nieoczyszczonych ścieków stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla jakości wód i powierzchni ziemi. W projekcie Planu postuluje się o ograniczenie możliwości stosowania indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków komunalnych i zastosowania rozwiązań zbiorczych i grupowych, zarówno na terenach zabudowanych jak i przeznaczonych pod rozwój zabudowy. Systemowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej jest zadaniem o zasadniczym znaczeniu dla ochrony wód przed pogorszeniem ich stanu biologiczno-chemicznego i fizycznego. W ostatnich latach obserwuje się poprawę jakości wód, wg wyników badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zapisy w projekcie Planu ocenia się jako niezbędne, a działania w tym zakresie powinny być stale prowadzone, w szczególności na terenach planowanych pod zainwestowanie oraz na terenach, gdzie wciąż dominują indywidualne rozwiązania w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków komunalnych.

Podobnie jak w przypadku postulatu kierowanego do gmin dotyczącego skorelowania rozwoju zabudowy z dostępem do sieci ciepłowniczej czy gazowej, zaleca się uwzględnienie w ramach kierunku 3.2 postulatu kierowanego do gmin o skoordynowaniu na etapie planowania przestrzennego rozmieszczenia terenów zabudowy z możliwościami podłączenia obiektów jednocześnie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, z nadaniem priorytetu dla rozwoju zabudowy na terenach występowania sieci wodno - kanalizacyjnej.

Kierunek 3.3 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej

Celem działań określonych w ramach kierunku 3.3. jest ograniczenie wykluczenia cyfrowego oraz integracja rozwoju infrastruktury technicznej poprzez zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu.

Planowane działania dotyczą wspierania rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości; budowy miejskich sieci szerokopasmowych oraz zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.

Zakres i charakter planowanych działań nie niesie zagrożeń dla środowiska. Ocenia się w tym przypadku brak oddziaływania lub oddziaływania nieistotne dla środowiska. Natomiast zapewnienie dostępu do Internetu ma korzystne znaczenie dla poprawy warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług.

Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.

Dolny Śląsk, jako region bogaty w surowce mineralne oraz drewno, boryka się z dużymi problemami w transporcie tych surowców. Duża ilość towarów masowych przewożona transportem samochodowym przez centralne obszary wielu miejscowości stwarza duże uciążliwości dla mieszkańców tych obszarów. W projekcie PZPWD w celu rozwiązania ww. problemów oraz zminimalizowania uciążliwości dla mieszkańców zaproponowano jako najważniejsze kierunki działań:

- poprawę drożności szlaków kolejowych przebiegających w pobliżu kopalni,
- rozbudowę ciągów drogowych omijających największe ośrodki w regionie oraz budowę obejść miejscowości
- poprawę żeglowności Odry.

Wymienione kierunki działań zapisano w formie postulatów kierowanych do rządu RP:

- Poprawa żeglowności Odry.
- Budowa obwodnicy Strzelina w ciągu drogi krajowej 39.
- Rozbudowa/przebudowa drogi krajowej 39 odc. Karczyn – Mikoszków oraz odc. Strzelin – Biedrzychów.

- Rozbudowa drogi krajowej 46 odc. Mąkolno – Złoty Stok.
- Udrożnienie dodatkowych kolejowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska: Strzegom/Strzegom Międzyrzecze – Rostoka – Marciszów, Jawor – Rostoka oraz Marciszów – Jerzmanice-Zdrój.

Poprawa drożności szlaków kolejowych, rozbudowa ciągów drogowych i obejść miejscowości

Poprawa drożności szlaków kolejowych i drogowych związana jest z ich modernizacją, co z jednej strony oznacza podwyższenie ich parametrów technicznych, a więc polepszenie jakości życia mieszkańców np. poprzez lepsze zabezpieczenia akustyczne. Z drugiej strony oznaczać może zwiększenie ilości i częstotliwości kursowania składów pociągów oraz ilości pojazdów samochodowych, a także zwiększenie ich prędkości, co może także w niektórych przypadkach negatywnie wpływać na jakość życia mieszkańców.

Ocenia się, że modernizacja wskazanych dróg i linii kolejowych, biorąc pod uwagę zakres możliwych prac, tj. ograniczających się do zwiększenia przepustowości oraz poprawy stanu istniejących dróg i linii kolejowych będzie miała w aspekcie długofalowym oddziaływanie na środowisko w większości pozytywne. Zakłada się, że poprawa stanu infrastruktury drogowej i kolejowej ograniczy do minimum uciążliwości związane z transportem towarów masowych przez miejscowości, gdyż przyczyni się do zwiększenia płynności ruchu i bezpieczeństwa na drogach. Działania te mają wymierny wpływ na poprawę jakości życia, ale również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i hałasu do powietrza oraz pośrednio zmniejszenie zagrożenia zanieczyszczenia wód.

Budowa obwodnic miejscowości to pożądanym kierunkiem działań z uwagi na ograniczenie ruchu tranzytowego w granicach obszarów zabudowanych, co ma szczególne pozytywne oddziaływanie na mieszkańców z uwagi na zmniejszenie hałasu komunikacyjnego i zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez pojazdy, pośrednio zmniejszenie zanieczyszczenia wód i gleb. Sprzyja również zwiększeniu płynności ruchu, przepustowości i dostępności w regionie. Ocenia się zatem, że jest to kierunek o korzystnym oddziaływaniu na zdrowie i jakość życia mieszkańców. Upięknienie ruchu i rozwój transportu zbiorowego wpłynie na lokalną poprawę jakości powietrza i klimatu akustycznego na terenach silnie zurbanizowanych. Przeniesienie ruchu związanego z transportem towarów masowych poza miejscowości spowoduje przeniesienie źródeł emisji hałasu i zanieczyszczeń w nowe miejsce. Ograniczy negatywne oddziaływanie na ludzi, zwiększyć może natomiast oddziaływanie na przyrodę ożywioną. W przypadku nowych dróg istnieje bowiem ryzyko wyznaczenia ich przebiegu na terenach występowania cennych zasobów przyrody ożywionej, w tym stanowisk roślin i zwierząt, w obrębie terenów leśnych i obszarów objętych ochroną. W takim przypadku może wystąpić zagrożenie utraty lub pogorszenia różnorodności biologicznej, pogorszenia warunków siedliskowych gatunków roślin i zwierząt oraz niepokojenie i giniecie zwierząt na drogach. Rozwój liniowej infrastruktury stwarza zagrożenie fragmentaryzacji ekosystemów, fragmentacji populacji prowadzącej do jej izolacji oraz zaburzenia spójności sieci przyrodniczej. Należy podkreślić, że każda nowa inwestycja drogowa wymaga indywidualnej, szczegółowej analizy wariantowej i oceny oddziaływania na przyrodę w odniesieniu do obszaru, przez który ma przebiegać i zastanych uwarunkowań. W niniejszej prognozie zidentyfikowano wyłącznie możliwe do wystąpienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego.

Nowa infrastruktura liniowa narusza walory krajobrazowe miejsca, jeśli przebiega przez tereny niezainwestowane czy w niewielkim stopniu zagospodarowane. Wprawdzie ocenia się, że budowanie obwodnic miejscowości sprzyja racjonalnej gospodarce przestrzennej, jednak może stanowić w dłuższej perspektywie impuls do tworzenia nowych terenów zabudowanych w sąsiedztwie nowych dróg, powodując rozpraszanie zabudowy i zaburzenie istniejącej struktury osadniczej.

W każdym z rozpatrywanych działań zakłada się, że nowa infrastruktura liniowa będzie budowana w standardzie zrównoważonego rozwoju.

Poprawa żeglowności Odry

Postulat dotyczący poprawy żeglowności Odry dla jej większego wykorzystania do przewozu towarów masowych będzie miał zróżnicowane oddziaływanie na środowisko. Podobnie jak w przypadku przeniesienia transportu towarów masowych na kolej oraz wyprowadzenie ruchu z miejscowości na ich obejścia drogowe, należy oczekiwać w tym przypadku ograniczenia uciążliwości dla mieszkańców ze względu na zminimalizowanie uciążliwości hałasowych, zanieczyszczenia powietrza a ponadto - zlikwidowanie zagrożenia kolizjami w ruchu drogowym i kolejowym oraz racjonalizację gospodarki przestrzennej.

Działania zmierzające do przywrócenia i wzmocnienia żeglugi może mieć również pośredni lub wtórny pozytywny wpływ na zasoby kulturowe, jeśli prowadzone inwestycje wiązałyby się z modernizacją lub odbudową obiektów objętych ochroną kulturową.

W przypadku rozwoju transportu wodnego potencjalnie niekorzystnych zmian należy się spodziewać w odniesieniu do zasobów przyrodniczych, będących następstwem zmian stosunków wodnych. W zależności od uwarunkowań, dostosowanie rzek do transportu wodnego może wymagać szeregu prac infrastrukturalnych o negatywnym wpływie na ekosystemy dolin rzecznych i terenów przyległych. Wśród nich należy wymienić wpływ zmienionych warunków siedliskowych na dziko występujące rośliny i zwierzęta, wpływ na utratę i degradację siedlisk, wpływ na utratę różnorodności biologicznej, w tym zubożenie gatunkowe i siedliskowe oraz na stan i funkcjonowanie obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, w tym obszarów Natura 2000, które licznie występują w dolinie Odry. W konsekwencji można spodziewać się również zubożenia walorów krajobrazowych, fragmentacji systemu powiązań przyrodniczych oraz zagrożeń dla jakości wód. Rodzaj przewożonych towarów (np. substancje niebezpieczne) również może stanowić potencjalne zagrożenie dla środowiska.

Należy podkreślić, że skala potencjalnych oddziaływań nie jest możliwa do oszacowania na obecnym etapie tworzenia dokumentu – gdyż nie definiuje on konkretnych działań ani ich lokalizacji. Tym samym nie można ocenić tak zdefiniowanego kierunku jako mogącego wpłynąć w sposób znaczący na cele ochrony Obszarów Natura 2000.

W przypadku podjęcia działań na rzecz rozwoju transportu wodnego konieczne jest wykonanie wielowymiarowej analizy kosztów i skutków, uwzględniającej kwestie środowiskowe przed rozpoczęciem prac, a przeprowadzenie inwestycji powinno się odbywać zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu unikatowego potencjału przyrodniczego rzeki.

Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.

Szkody wywołane przez powodzie są w głównej mierze skutkiem wkraczania działalności człowieka na zalewowe tereny dolin rzecznych. Presja na inwestycje w atrakcyjnych dolinach rzecznych jak również powszechność stosowania rozwiązań nie sprzyjających retencjonowaniu wód w miejscach ich opadu przyczynia się m.in. do nasilenia zjawisk ekstremalnych (powodzie, susze), spadku poziomu wód gruntowych, zwiększenia szybkości odprowadzania wody, co w konsekwencji prowadzi do pogorszenia naturalnych stosunków wodnych.

Wymienione w projekcie PZPWD działania w ramach kierunku 3.5 będą miały zróżnicowane potencjalne oddziaływanie na środowisko. Proponowane działania mają charakter zarówno inwestycyjny (np. budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych i służące retencjonowaniu wody) jak również organizacyjny - nietechniczny (np. właściwe planowanie i gospodarka przestrzenna). Działania wyszczególnione w projekcie PZPWD są zgodne z zapisami Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły, który jest obecnie w fazie aktualizacji.

Szczególnie warto podkreślić rolę działań nietechnicznych w minimalizowaniu negatywnych skutków powodzi, w tym prewencji przestrzennej mającej na celu ograniczenie zabudowy na terenach zagrożonych, zapewnienie

sprawnego systemu monitoringu i wczesnego ostrzegania mieszkańców terenów zagrożonych powodzią, prowadzenie działań zatrzymujących wody deszczowe w miejscu ich opadu związanych z małą retencją.

Aby osiągnąć optymalny poziom bezpieczeństwa konieczna jest korelacja prewencyjnych działań przestrzennych i działań organizacyjno-prawnych. W związku z powyższym w projekcie PZPWD proponowane są następujące (najważniejsze) postulaty, działania i ustalenia, które można podzielić na następujące grupy zagadnień:

- działania służące zwiększeniu retencji, przeciwdziałaniu suszy i adaptacji do zmian klimatu,
- działania służące bezpośredniemu przeciwdziałaniu zagrożeniom powodziowym,
- działania z zakresu zagospodarowania przestrzennego, wczesnego ostrzegania i monitoringu.

Działania służące zwiększeniu retencji, przeciwdziałaniu suszy i adaptacji do zmian klimatu

Do najważniejszych działań w tym zakresie, wymienionych w projekcie PZPWD należy zaliczyć:

1. Zwiększanie zdolności retencyjnej dorzecza Odry oraz maksymalnego zatrzymywania wód opadowych i roztopowych w miejscach ich opadu, w tym:
  - uwzględnianie ochrony i zwiększania retencji na obszarach górskich, rolniczych, leśnych i zurbanizowanych,
  - uwzględnianie realizacji zadań strategicznych i działań buforowych ujętych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry oraz w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.
2. Aktualizacja i wdrażanie Programu małej retencji dla województwa.
3. Wyznaczenie lokalizacji i budowa zbiorników retencjonujących wodę na potrzeby środowiska.
4. Wdrażanie ustaleń Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy, zwłaszcza na obszarach gmin wymagających podjęcia pilnych działań łagodzących skutki klimatu.
5. Wdrażanie działań Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 roku (SPA 2020), w tym uwzględnienie działań wskazanych w SPA 2020 w dokumentach strategicznych, operacyjnych i legislacyjnych.
6. Zwiększanie zdolności retencyjnej dorzecza Odry poprzez budowę polderów w dolinie Odry.
7. Zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników retencyjnych.
8. Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy.
9. Opracowanie miejskich planów adaptacji do zmian klimatycznych z uwzględnieniem zarządzania wodami opadowymi, w szczególności opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców.
10. Wyznaczenie obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji.

Długofalowe efekty działań w tym zakresie będą miały w większości przypadków pozytywny charakter dla środowiska, przyczyniając się nie tylko do poprawy bezpieczeństwa obywateli, ale także do ochrony i lepszego gospodarowania zasobami wodnymi, zasobami przyrodniczymi, ekosystemami leśnymi i krajobrazowymi, ponieważ w sposób bezpośredni lub pośredni przyczynią się do:

- zwiększenia retencji na obszarach górskich, rolniczych, leśnych, zurbanizowanych,
- renaturyzacji koryt cieków i ich brzegów,

- odtwarzania starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
- zmniejszenia ryzyka powodziowego,
- ograniczenia degradacji gleb wskutek zjawisk suszy,
- ograniczenia niekorzystnych zmian klimatycznych i poprawy jakości życia na terenach zurbanizowanych

Potencjalnie negatywny wpływ na różnorodność przyrodniczą i krajobraz, w tym obszary Natura 2000 może mieć budowa polderów i zbiorników retencyjnych oraz innych inwestycji technicznych, związanych z realizacją działań w zakresie retencjonowania wody. Oddziaływania negatywne będą miały w tym przypadku zróżnicowany charakter i zasięg, w zależności od zastosowanych technologii i minimalizowania oddziaływań już na wczesnych etapach planowania inwestycji.

Działania służące bezpośredniemu przeciwdziałaniu zagrożeniom powodziowym

Do najważniejszych działań w tym zakresie, wymienionych w projekcie PZPWD należy zaliczyć:

- Modernizacja wałów przeciwpowodziowych (wzdłuż wskazanych w projekcie PZPWD rzek).
- Odbudowa, przebudowa, modernizacja cieków (wskazanych w projekcie PZPWD).
- Budowa suchych zbiorników przeciwpowodziowych w Kotlinie Kłodzkiej: Boboszków (Międzyzlesie), Szalejów Górny (Kłodzko), Roztoki Bystrzyckie (Międzyzlesie), Krosnowice (Kłodzko).

W przypadku działań technicznych, służących zabezpieczeniu terenów przed skutkami powodzi mamy do czynienia z szeregiem potencjalnych oddziaływań o zróżnicowanym charakterze – z przewagą oddziaływań negatywnych. Oddziaływania pozytywne będą w tym przypadku dotyczyły bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców oraz zabezpieczenia walorów kulturowych, natomiast negatywne mogą być związane z wszelkimi działaniami skutkującymi przebudową i modernizacją cieków – ich pogłębieniem, prostowaniem, obudowywaniem itp., które to działania mogą w sposób bezpośredni lub pośredni przyczynić się do degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych, a także fragmentacji sieci powiązań przyrodniczych. W przypadku budowy wałów przeciwpowodziowych – charakter oddziaływań jest uzależniony od tego, czy mamy do czynienia z modernizacją istniejącej infrastruktury czy budową nowej. W drugim przypadku skala negatywnych oddziaływań będzie znacząco większa.

Działania z zakresu zagospodarowania przestrzennego, wczesnego ostrzegania i monitoringu

Do najważniejszych działań w tym zakresie wymienionych w projekcie PZPWD, należy zaliczyć:

1. Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią”.
2. Określenie, zgodnie z art. 166 ust. 14 Ustawy Prawo Wodne, zakresu wymagań oraz warunków dla planowanej zabudowy oraz planowanego zagospodarowania terenów położonych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.
3. Wyznaczenie obszarów narażonych na ryzyko powodzi opadowych, zwłaszcza na obszarach miejskich.
4. Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji, wynikających ze zaktualizowanego Programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego.
5. Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
6. Współpraca w zakresie poprawy zdolności retencyjnych zlewni na obszarach stykowych, w tym skoordynowanie działań przestrzennych minimalizujących negatywne skutki powodzi i suszy.

Kierunki wymienione wyżej dotyczą przede wszystkim działań organizacyjnych, polegających na minimalizacji zagrożeń i właściwym zagospodarowaniu przestrzennym terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodzią i suszami. Rozpatrywane kierunki działań będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze w odniesieniu do większości rozpatrywanych komponentów. Zarówno minimalizacja zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk przyrodniczych jak również działania w zakresie odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni w celu uniknięcia zagrożeń, w konsekwencji prowadzą do zwiększonej ochrony zasobów środowiska i jakości życia mieszkańców, poprzez ograniczanie wprowadzania do środowiska szkodliwych substancji i prewencyjne zapobieganie narażenia na ekstremalne zjawiska. Szczególnie aspekt przestrzenny ma tutaj zasadnicze znaczenie – właściwe gospodarowanie przestrzenią, wykluczające już na etapie planowania lokalizowanie zabudowy na terenach zalewowych może przyczynić się do znacznego ograniczenia potencjalnych szkód. Niezbędne są tutaj działania wdrażające systemy monitoringu, kontroli i wczesnego ostrzegania przed powodzią i suszą, a także współpraca (niezwykle ważna w obszarze międzynarodowego dorzecza jakim jest dorzecze Odry) i koordynacja działań wielu podmiotów mających wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa przed powodzią i suszą, m.in. za gospodarkę wodną, ochronę przeciwpowodziową, planowanie przestrzenne.

Inne niezbędne działania o charakterze organizacyjnym wymienione w projekcie PZPWD to choćby konieczność wprowadzenia zmian legislacyjnych i przypisania kompetencji realizacyjnych w zakresie wyznaczenia obszarów narażonych na ryzyko powodzi opadowych i wskazania działań, ograniczających ich skutki – niezwykle istotnych dla bezpieczeństwa obszarów miejskich. Podobne działania są konieczne w zakresie działań ograniczających skutki suszy – zjawiska obejmującego znacznie większe obszary niż powódzie.

Ponadto, w ramach wyznaczonego w projekcie PZPWD Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego proponuje się następujące działania:

1. Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne).
2. Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów umożliwiających:
  - lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,
  - stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),
  - utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,
  - odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
  - ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.

Działania te mają jednoznacznie pozytywny charakter w odniesieniu do większości analizowanych komponentów środowiska – szczególnie bioróżnorodności, zachowania stosunków wodnych i glebowych, zapewnieniu odpowiedniej jakości życia mieszkańców i ochrony szczególnie cennego krajobrazu górskiej części województwa.

Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, hałas).

Na obszarze województwa dolnośląskiego występują obszary przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza – pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Coroczne raporty WIOŚ wykazują, że na taki stan ma wpływ przede wszystkim tzw. niska emisja, pochodząca z indywidualnych źródeł ogrzewania budynków.

Ze względu na zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców wynikające z utrzymywania się ponadnormatywnych stężeń ww. substancji, przyjęte zostały przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego trzy uchwały w sprawie ograniczeń w zakresie stosowania instalacji do spalania paliw (tzw. uchwały antysmogowe) dla gminy miejskiej Wrocław, dla miejscowości uzdrowskich oraz dla pozostałej części województwa. Wprowadzane ww. uchwałami ograniczenia będą miały ograniczoną skuteczność bez zmiany przepisów prawnych na poziomie krajowym – w zakresie wymagań jakościowych dla dostępnych w obrocie handlowym paliw oraz w zakresie monitorowania i kontroli jakości paliw i użytkowanych instalacji.

Istotnym problemem są również zanieczyszczenia pochodzące z komunikacji samochodowej – tlenki azotu, tlenki węgla, pyły zawieszone i inne, szczególnie uciążliwe w ośrodkach miejskich (głównie tych, przez które przebiegają drogi o dużym natężeniu ruchu) oraz uciążliwości związane z przekroczeniami norm hałasu. W celu przeciwdziałania tym niekorzystnym dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi zjawiskom w projekcie PZPWD zaproponowano następujące ustalenia, postulaty i działania, które można podzielić na następujące grupy zagadnień:

Działania związane z wdrażaniem uchwał antysmogowych

1. Zapewnienie jakości powietrza zgodnej z obowiązującymi normami poprzez wprowadzenie przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwały w sprawie ograniczeń w zakresie stosowania instalacji do spalania paliw (tzw. uchwały antysmogowej).
2. Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności na obszarach wyposażonych w sieć ciepłowniczą i/ lub gazową bądź na obszarach, gdzie istnieje realna szansa wyposażenia obszarów w sieć ciepłowniczą/gazową.
3. Zmiana przepisów prawnych w zakresie wymagań jakościowych paliw oraz w sprawie monitorowania i kontroli jakości paliw.

W pierwszym i drugim przypadku proponowane działania odnoszą się do działań organizacyjnych i technicznych na poziomie samorządów poszczególnych gmin i mają na celu wdrażanie zapisów przyjętych uchwał antysmogowych. Działania te dotyczą fizycznej wymiany instalacji niespełniających obowiązujących obecnie norm dot. kotłów na paliwa stałe, jak również zakazów spalania paliw niskiej jakości oraz zasad używania kominków. W uchwałach antysmogowych określone są również terminy wprowadzania poszczególnych ograniczeń i granice obszarów na których będą one wprowadzane. Wszystkie ww. działania będą miały jednoznacznie pozytywny charakter dla większości komponentów środowiska, przede wszystkim zaś dla jakości życia ludzi. W wyniku wdrażania w życie przepisów antysmogowych powinna nastąpić zdecydowana poprawa w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców narażonych na ponadnormatywne zanieczyszczenia, ale także dla jakości wód, klimatu, różnorodności biologicznej, obszarów chronionych a także dziedzictwa kulturowego. Ze względu na negatywne postrzeganie Polski jako kraju o wyjątkowo złej polityce w zakresie ochrony powietrza, o czym świadczą doroczne raporty WHO, działania w tym zakresie będą sprzyjały także poprawie wizerunku kraju na arenie międzynarodowej. Równie istotne jak działania o charakterze minimalizującym istniejące zagrożenia, są działania o charakterze wyprzedzającym – których celem jest racjonalne zaplanowanie zabudowy mieszkaniowej na takich terenach, które posiadają dostęp do sieci ciepłowniczych lub gazowych, co w przyszłości znacznie ograniczy negatywne oddziaływania na powietrze i zdrowie ludzi. Działanie to przyczyni się również do lepszego wykorzystania przestrzeni, gdyż uniemożliwi zabudowywanie tzw. terenów otwartych, bez dostępu do infrastruktury – często cennych ze względu na różnorodność przyrodniczą lub stanowiących elementy tzw. zielonej infrastruktury w miastach i poza nimi.

W trzecim przypadku – dotyczącym zmiany przepisów prawa, postulat kierowany do rządu RP ma na celu uniemożliwienie wprowadzania do obrotu oraz umożliwienie monitorowania rynku w zakresie stosowania odpowiedniej jakości paliw. Wprowadzane przez kolejne województwa uchwały antysmogowe nie będą bowiem

funkcjonowały prawidłowo, jeśli na poziomie krajowym nie zostanie uregulowana kwestia zakazu sprzedaży paliw niskiej jakości (mułów, flotów, flotokonzentratów), które są głównym źródłem niskiej emisji. Działanie to przyczyni się w zasadniczym stopniu do wyeliminowania zagrożenia związanego z niską emisją.

Działania w zakresie systemów transportu, komunikacji i gospodarki przestrzennej

1. Wprowadzenie przepisów umożliwiających ustanawianie przez samorzady stref ograniczonego ruchu w centrum dużych miast oraz swobodnego kształtowania polityki parkingowej.
2. Wprowadzenie przepisami prawa mechanizmu, umożliwiającego miejskim samorządom ustanawianie w miastach stref ograniczonej emisji spalin.
3. Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
4. Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
5. Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów nie podlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.

Wymienione wyżej działania mają charakter organizacyjno-prawny i będą służyły zapewnieniu ochrony mieszkańców przed zagrożeniami pochodzącymi od transportu i komunikacji. Zagrożenia te związane są z gwałtownie rosnącą ilością pojazdów samochodowych – szczególnie w dużych ośrodkach miejskich. Przyczynia się to do zwiększenia uciążliwości akustycznych, zanieczyszczeń powietrza oraz zagrożeń związanych z bezpieczeństwem ruchu. Wprowadzanie stref ograniczonego ruchu oraz stref ograniczonej emisji spalin pozwoli na stworzenie możliwości dla płynniejszego poruszania się po ulicach miast, zmniejszy uciążliwości dla mieszkańców oraz przyczyni się pośrednio do zmiany zachowań komunikacyjnych i korzystania z komunikacji zbiorowej lub innych form poruszania się po mieście.

Działania w zakresie gospodarki przestrzennej to z kolei działania o charakterze zapobiegawczym, których celem jest właściwe projektowanie przyszłej zabudowy, w sposób najmniej uciążliwy dla mieszkańców oraz najbardziej racjonalny z punktu widzenia dostępności do komunikacji zbiorowej. Efektem tych działań będzie zmniejszenie zagrożeń dla mieszkańców wynikających z ponadnormatywnego hałasu i zanieczyszczeń pochodzących od komunikacji.

Ocena oddziaływania celu 3 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Korzystnie ocenia się realizację działań w ramach kierunku 3.1 i 3.2 na zachowanie we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory oraz zachowanie różnorodności biologicznej. Kierunek 3.3 nie stwarza zagrożenia dla różnorodności biologicznej.

Postulaty wymienione w kierunku 3.4 będą miały potencjalnie negatywny wpływ na zachowanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej. W tym przypadku szczególnie istotne jest szczegółowe zbadanie uwarunkowań przyrodniczych na obszarach przez które będą przebiegać nowe inwestycje liniowe w celu uniknięcia lub zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania. Dotyczy to również poprawy żeglowności Odry, która jest cennym korytarzem ekologicznym o ponadregionalnym charakterze i znaczeniu a jej przekształcanie w kierunku podwyższenia klasy żeglowności musi być poprzedzone wieloaspektową analizą przyrodniczo-ekonomiczną.

Działania wynikające z kierunku 3.5 będą miały charakter zróżnicowany – od potencjalnie negatywnych w przypadku konfliktowej lokalizacji inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i retencjonowaniem wód (utrata cennych siedlisk związanych z obszarami rzek i dolin rzecznych) do oddziaływań pozytywnych związanych z renaturyzacją cieków, odtwarzania starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych czy wreszcie prewencyjnym określeniem zasad zagospodarowania przestrzennego na terenach zalewowych w celu uniknięcia potencjalnych zagrożeń – zarówno dla różnorodności przyrodniczej jak i mieszkańców.

W ramach kierunku 3.6 zaplanowano działania, które w sposób pośredni mogą pozytywnie oddziaływać na stan bioróżnorodności – szczególnie na terenie aglomeracji miejskich. Przede wszystkim dotyczy to działań w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń pochodzących z emisji niskiej i komunikacji, racjonalnej gospodarki przestrzennej i hałasu.

Obszary chronione w tym obszary NATURA 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Korzystnie ocenia się realizację działań w ramach kierunku 3.1 i 3.2 na zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione. Kierunek 3.3 nie stwarza zagrożenia dla różnorodności biologicznej.

Zapisy projektu PZPWD w zakresie zmniejszenia uciążliwości przewozu towarów masowych wymienione w kierunku 3.4 będą miały potencjalnie negatywny wpływ na obszary chronione i zachowanie spójności systemu powiązań przyrodniczych. W tym przypadku szczególnie istotne jest szczegółowe zbadanie uwarunkowań przyrodniczych na obszarach przez które będą przebiegać nowe inwestycje liniowe w celu uniknięcia lub zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania. Dotyczy to również poprawy żeglowności Odry, która jest cennym korytarzem ekologicznym o ponadregionalnym charakterze i znaczeniu a jej przekształcanie w kierunku podwyższenia klasy żeglowności musi być poprzedzone wieloaspektową analizą przyrodniczo-ekonomiczną.

W przypadku kierunku 3.5 dot. ograniczenia negatywnych skutków powodzi i suszy przewiduje się zróżnicowane (pozytywne i negatywne oddziaływania) na obszary chronione i ich spójność. Niektóre działania związane z retencjonowaniem wód i gospodarką przestrzenną przyniosą korzyści dla systemu powiązań przyrodniczych, przyczyniając się do zachowania i odtwarzania warunków siedliskowych i funkcjonowania systemu powiązań jako całości, natomiast występują również takie, których wdrażanie może spowodować fragmentację sieci powiązań ekologicznych i zaburzenie funkcjonowania obszarów cennych przyrodniczo – w tym obszarów NATURA 2000 (budowa wałów i polderów, modernizacja cieków).

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Nie stwierdza się istotnego wpływu planowanych działań 3.1-3.3 na zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych.

Postulaty wynikające z kierunku 3.4 w sposób bezpośredni i pośredni mogą wywołać negatywne oddziaływania na walory krajobrazowych województwa. W tym wypadku w trakcie podejmowania decyzji lokalizacyjnych oraz innych decyzji związanych z budową i rozbudową szlaków drogowych, kolejowych i wodnych należy uwzględnić także uwarunkowania wynikające z obowiązujących dokumentów i innych dostępnych opracowań dotyczących ochrony walorów krajobrazowych.

Działania wyznaczone w ramach kierunku 3.5 mogą wywoływać zróżnicowane oddziaływania na walory krajobrazowe – od pozytywnych w przypadku wszelkich działań renaturyzacyjnych i odtworzeniowych a także działań w kierunku adaptacji miast do zmian klimatu po negatywne w przypadku budowy nowych elementów infrastruktury przeciwpowodziowej i pracach modernizacyjnych na rzekach.

Działania w ramach kierunku 3.6 dotyczące w szczególności właściwego planowania i lokalizowania zabudowy w celu ochrony mieszkańców przed hałasem i zanieczyszczeniami należy traktować jako wspierające zrównoważony i harmonijny rozwój miast i terenów wiejskich.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Realizacja celu 3 będzie miała pośredni, korzystny wpływ na poprawę warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług oraz poprzez poprawę jakości środowiska, w tym jakości powietrza.

Postulaty dotyczące zmniejszenia uciążliwości przewozu towarów masowych służą w całości zapewnieniu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, którzy są narażeni na szereg uciążliwości, takich jak hałas, zanieczyszczenie powietrza, degradacja substancji mieszkaniowej w wyniku drgań gruntu generowanych przez pojazdy, narażenie na wypadki komunikacyjne. Realizacja kierunku przyczyni się także do zwiększenia dostępności terenów poprzez realizację nowych lub modernizację istniejących dróg i linii kolejowych.

W przypadku potencjalnego oddziaływania na ludzi i poprawy warunków ich życia przewiduje się wyłącznie pozytywne oddziaływania związane z realizacją działań zaproponowanych w kierunku 3.5 projektu PZPWD. Przyczynią się one do zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców w zakresie ochrony przed skutkami powodzi, poprawy warunków i jakości życia w dużych miastach i terenach narażonych na zjawiska suszy oraz prewencyjnej ochrony przed tymi zjawiskami w postaci systemów ostrzegania oraz właściwej gospodarki przestrzennej – pozwalającej zminimalizować ryzyko niebezpieczeństwa dla życia i dobytku mieszkańców.

Podobnie jak w przypadku kierunku 3.5, działania w ramach kierunku 3.6 należy traktować jako pozytywne w odniesieniu do jakości i warunków życia ludzi – ich realizacja wpłynie bezpośrednio na poprawę stanu zdrowia mieszkańców oraz na warunki zamieszkiwania i odpoczynku.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

W ramach celu 3 kierunki 3.1. oraz 3.2. będą miały pozytywny wpływ na zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi, przy czym działania w ramach kierunku 3.2. stwarzają bezpośrednie warunki do ochrony i poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Postulaty związane z kierunkiem 3.4 mogą mieć zróżnicowane oddziaływanie na środowisko – modernizacja infrastruktury drogowej i kolejowej oraz wyprowadzanie ruchu poza obręb miejscowości powinno docelowo – w sposób pośredni pozytywnie wpłynąć na stan i jakość wód, natomiast w przypadku poprawy żeglowności Odry – oddziaływania te mogą mieć charakter negatywny – w związku ze zmianą stosunków wodnych, potencjalnym zagrożeniem zanieczyszczenia rzeki substancjami ropopochodnymi i potencjalnymi zagrożeniami związanymi z przewozem ładunków niebezpiecznych.

W przypadku realizacji zadań wynikających z celu 3.5 potencjalne oddziaływanie będzie miało charakter pozytywny – przyczyni się co bowiem do zapewnienia ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi, a także zapewnienia dobrej jakości wód i zachowania lub odtwarzania prawidłowych stosunków wodnych w celu lepszego retencjonowania wód.

Powietrze - Poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Ocenia się, że realizacja działań przewidzianych w ramach kierunku 3.1 będzie istotnie wpływać na poprawę jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. W projekcie Planu województwa nie przewidziano działań z zakresu poprawy efektywności energetycznej. Działania w ramach kierunku 3.2. i 3.3 nie generują oddziaływania na jakość powietrza.

Do poprawy jakości powietrza w ramach kierunku 3.4 powinny przyczynić się wszystkie postulowane działania dotyczące zmniejszenia uciążliwości przewozu towarów masowych – zarówno poprzez modernizację istniejących dróg i linii kolejowych, jak również upłynnienie ruchu poprzez budowę obejść miejscowości i wykorzystanie do transportu rzeki Odry.

Działania w ramach kierunku 3.5 dotyczące przede wszystkim adaptacji do zmian klimatu, takie jak: racjonalna gospodarka przestrzenna, zmiana sposobu ogrzewania budynków, tworzenie korytarzy przewietrzających miasta, rozwój zintegrowanych i efektywnych systemów transportowych itp. przyczynią się do poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej.

W przypadku działań wymienionych w kierunku 3.6 należy oczekiwać jednoznacznie pozytywnych efektów w odniesieniu do stanu i jakości powietrza. Wprowadzenie postulowanych norm dotyczących jakości i monitoringu rynku paliw oraz wdrażanie uchwał antysmogowych to pośrednie i bezpośrednie działania na rzecz poprawy stanu powietrza.

Hałas - Poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Planowane w ramach kierunków działania 3.1, 3.2 i 3.3 nie będą oddziaływać na klimat akustyczny.

Podobnie jak w przypadku oddziaływania na jakość powietrza, pozytywny wpływ na zmniejszenie emisji hałasu będą miały wszystkie postulowane w kierunku 3.4 działania dotyczące zmniejszenia uciążliwości przewozu towarów masowych – zarówno poprzez modernizację istniejących dróg i linii kolejowych, jak również upłynnienie ruchu poprzez budowę obejść miejscowości i wykorzystanie do transportu rzeki Odry.

Działania w ramach kierunku 3.5 dotyczące przede wszystkim adaptacji do zmian klimatu, takie jak: racjonalna gospodarka przestrzenna i rozwój zintegrowanych i efektywnych systemów transportowych powinny w sposób pośredni przyczynić się do poprawy klimatu akustycznego.

Działania w ramach kierunku 3.6 są ukierunkowane na rzecz poprawy klimatu akustycznego i jako takie będą w pozytywny sposób oddziaływać na polepszenie jakości życia osób narażonych na hałas.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - Racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Ocenia się pozytywny bezpośredni wpływ kierunku 3.2 na przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb oraz pośredni pozytywny wpływ kierunku 3.1 - zarówno na przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb jak i racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu.

Działania w ramach kierunku 3.4 mogą przyczynić się do negatywnych zmian powierzchni ziemi – budowa nowych i modernizacja istniejących dróg i linii kolejowych oraz poprawa żeglowności Odry wymagają działań, które w konsekwencji przyczynia się do naruszenia istniejącego stanu w tym zakresie.

Działania wynikające z kierunku 3.5 będą miały zróżnicowany charakter w stosunku do powierzchni ziemi. Z jednej strony przyczynią się do lepszego zabezpieczenia przed erozją i procesami osuwiskowymi, z drugiej jednak strony – wszelkie działania techniczne polegające na budowie zabezpieczeń powodziowych będą wywoływały negatywne skutki dla gleb i rzeźby terenu.

Przestrzeń - Racjonalna gospodarka przestrzenią.

Nie stwierdzono wystąpienia zagrożenia dla racjonalnej gospodarki przestrzenią w związku z realizacją działań 3.1, 3.2 i 3.3. Korelacja rozwoju terenów zabudowanych z rozwojem sieci ciepłowniczej i gazowej oraz z siecią wodno-kanalizacyjną (o co postuluje się w Prognozie) wpływać będą pozytywnie na jakość przestrzeni i racjonalną gospodarkę przestrzenią.

Postulowane działania w zakresie kierunku 3.4 mają zróżnicowany charakter w odniesieniu do przestrzeni. Budowanie obwodnic miejscowości sprzyja racjonalnej gospodarce przestrzennej, jednak może stanowić w dłuższej perspektywie impuls do tworzenia nowych terenów zabudowanych w sąsiedztwie nowych dróg, powodując rozpraszanie zabudowy i zaburzenie istniejącej struktury osadniczej.

W ramach kierunku 3.5 proponowane są działania mające na celu zdecydowaną poprawę w odniesieniu do zagospodarowania przestrzeni – zarówno w przypadku działań prewencyjnych (unikanie lokalizacji na terenach zagrożonych), jak również działań adaptacyjnych i dostosowujących w odniesieniu do istniejącego zagospodarowania.

Działania w ramach kierunku 3.6, zarówno w zakresie ochrony powietrza jak również zmniejszenia uciążliwości związanych z hałasem mają na celu także odpowiednie planowanie i gospodarowanie przestrzenią, tak aby wykorzystywać ją w sposób najbardziej racjonalny, uwzględniający zarówno zagrożenia, jak też wykorzystujący jej potencjał. Tym samym będą miały pozytywny wpływ na stan przestrzeni.

Surowce naturalne - Zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Stwierdzono bezpośredni pozytywny wpływ kierunku poświęconego zapewnieniu warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej na zapewnienie ochrony i racjonalnego wykorzystania kopalin (3.1.). Kierunki 3.2 i 3.3 nie będą oddziaływać na omawiany komponent środowiska.

Zakłada się, że postulaty projektu PZPWD w ramach kierunku 3.4 w sposób pośredni przyczynią się do zapewnienia większej ochrony i racjonalnego wykorzystania kopalin, szczególnie poprzez zminimalizowanie uciążliwości przewozu wydobywanych kopalin, a co za tym idzie poprawę warunków i jakości życia ludzi. Racjonalne wykorzystanie kopalin oznacza również konieczność unikania potencjalnych konfliktów przyrodniczych wynikających z ich transportu.

Działania w ramach kierunku 3.5 przyczynią się do ochrony wód mineralnych i leczniczych oraz innych kopalin, poprzez stworzenie warunków (działania techniczne i organizacyjne) dla ich skuteczniejszej ochrony.

Zakłada się, że działania w ramach ochrony powietrza na obszarach uzdrowiskowych (uchwała antysmogowa dla uzdrowisk) oraz ewentualne wprowadzanie stref ograniczonego ruchu i emisji spalin przyczynią się w sposób pośredni do zapewnienia ochrony i racjonalnego wykorzystania wód mineralnych i leczniczych.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Działania na rzecz ograniczenia zużycia wody, poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych jak również działania zmierzające do zmniejszenia zużycia surowców energetycznych będą pośrednio pozytywnie wpływać na łagodzenie i adaptację do zmian klimatu. Kierunek 3.3 pozostaje nieistotny dla zmian klimatycznych.

Działania w ramach kierunku 3.4, poprzez zoptymalizowanie transportu towarów masowych, powinny w sposób pośredni (choć raczej mało istotny) przyczynić się do łagodzenia negatywnego wpływu antropopresji na zmiany klimatyczne.

W ramach kierunku 3.5 zakładane są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu na poziomie regionalnym z uwzględnieniem generalnych kierunków (konieczność ich wdrażania) wskazanych w Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020), w tym opracowanie regionalnej strategii adaptacji do zmian klimatu. Działania te powinny w sposób znaczący pozytywnie przyczynić się do łagodzenia skutków zmian klimatu.

Podobnych pozytywnych efektów należy się spodziewać w przypadku wdrażania działań kierunku 3.6, szczególnie w odniesieniu do wdrażania uchwał antysmogowych i racjonalnej gospodarki przestrzennej.

Dziedzictwo kulturowe - Zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Kierunki 3.1, 3.2 i 3.3 nie będą miały wpływu na zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych. Należy jednak podkreślić, że poprawa jakości powietrza przyczyni się do ograniczenia ujemnego wpływu związków zawartych w zanieczyszczonym powietrzu (m.in. dwutlenek węgla i siarki, związki azotu) na stan obiektów zabytkowych.

Przewiduje się, że działania w ramach kierunku 3.4., zmierzające do wzmocnienia żeglugi na Odrze mogą mieć pośredni lub wtórny pozytywny wpływ na zasoby kulturowe, jeśli prowadzone inwestycje wiązałyby się z modernizacją lub odbudową obiektów objętych ochroną kulturową.

Działania w zakresie ograniczania skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – przede wszystkim powodzi oraz inne działania łagodzące skutki zmian klimatycznych będą w sposób pośredni lub bezpośredni sprzyjały zachowaniu dobrego stanu obiektów i zespołów urbanistycznych stanowiących dziedzictwo kulturowe regionu.

Ochrona powietrza oraz zapewnienie ochrony przed hałasem (a więc także drganiami podłoża w wyniku dużego ruchu samochodowego), które są działaniami wynikającymi z kierunku 3.6 w sposób pośredni lub bezpośredni przyczynią się do zachowania w dobrym stanie obiektów zabytkowych i zespołów urbanistycznych.

CEL 4 DOBRA DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA I SPRAWNE SYSTEMY INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

Czwarty cel projektu PZPWD podporządkowany jest w całości transportowi i koncentruje się na działaniach zmierzających do poprawy dostępności zewnętrznej województwa poprzez realizację inwestycji drogowych i kolejowych wchodzących w skład sieci TEN-T oraz poprawę dostępności wewnątrzregionalnej (mobilności regionalnej) poprzez łączenie węzłów drugo i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T. Uwzględniono w projekcie PZPWD dodatkowo inwestycje uzupełniające względem sieci TEN-T, tj. linie kolejowe o znaczeniu regionalnym, drogi wojewódzkie oraz drogi krajowe poza siecią TEN-T.

Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T

Przeważająca część wymienionych w ramach kierunku 4.1 działań stanowią postulaty skierowane do Rządu RP w zakresie realizacji inwestycji zwiększających dostępność zewnętrzną w ramach sieci TEN-T oraz łączenia węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z siecią TEN-T. Zawierają szeroki wachlarz konkretnych inwestycji drogowych i kolejowych, obejmujących budowę i rozbudowę lub przebudowę dróg oraz budowę, modernizację, remont lub rewitalizację linii kolejowych.

Ustaleniem dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego jest jedno działanie, polegające na skomunikowaniu mostu na Odrze w m. Brzeg Dolny z drogą wojewódzką nr 336 w miejscowości Brzezinka Średzka.

W postulatach kierowanych do Rządu RP wymienia się inwestycje twarde, wskazujące konkretne inwestycje drogowe i kolejowe, których realizacja będzie powodowała oddziaływanie na środowisko. Zasięg oddziaływania i jego zakres nie jest możliwy do ustalenia na etapie niniejszej Prognozy. Wynika z to z braku jednoznacznych informacji nt. przebiegu nowych dróg, zakresu prowadzonych prac modernizacyjnych i rewitalizacyjnych oraz parametrów technicznych planowanych inwestycji. W Prognozie określa się natomiast zagrożenia i korzyści dla środowiska, wynikających z zapisanych w projekcie Planu działań.

Pomijając aspekt poprawy dostępności i korzyści dla województwa wynikających z rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, należy podkreślić, że realizacja wymienionych zadań może wiązać się z zagrożeniami dla środowiska.

W przypadku budowy nowych dróg lub linii kolejowych, istnieje ryzyko wyznaczenia ich przebiegu na terenach występowania cennych zasobów przyrody ożywionej, w tym stanowisk roślin i zwierząt, w obrębie terenów leśnych i obszarów objętych ochroną. W takim przypadku może wystąpić zagrożenie utraty lub pogorszenie

różnorodności biologicznej, pogorszenia warunków siedliskowych gatunków roślin i zwierząt oraz niepokojenie i ginięcie zwierząt na drogach. Rozwój liniowej infrastruktury stwarza zagrożenie fragmentaryzacji ekosystemów, fragmentacji populacji prowadzącej do jej izolacji oraz zaburzenia spójności sieci przyrodniczej.

Powierzchnia ziemi, ukształtowanie terenu oraz zasoby glebowe są również wysoce zagrożone w związku z ingerencją w teren w związku z budową nowych odcinków dróg i linii kolejowych. Należy podejmować działania minimalizujące szkody już na etapie projektowania i budowy inwestycji.

Podobnie, dostrzega się zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w związku ze spływającymi z dróg zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

Planowane inwestycje komunikacyjne stanowią duże przedsięwzięcia, mogące stanowić istotne źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza. W przypadku ich przebiegu w pobliżu miejscowości, istnieje zagrożenie wzmożonego hałasu i pogorszenia klimatu akustycznego, stwarzającego niekorzystną zmianą w warunkach życia mieszkańców pozostających w oddziaływaniu inwestycji liniowych.

Nowa infrastruktura niekorzystnie wpływa na walory krajobrazowe, szczególnie jeśli przebiega przez tereny w niewielkim stopniu zagospodarowane i niezainwestowane.

O zagrożeniach i korzyściach wynikających z budowy obwodnic miejscowości napisano w Prognozie, w ramach kierunku 1.1.

Należy podkreślić, że każda nowa inwestycja drogowa wymaga indywidualnej, szczegółowej analizy wariantowej i oceny oddziaływania na przyrodę i środowisko w odniesieniu do obszaru, przez który ma przebiegać i zastanych uwarunkowań. W niniejszej prognozie zidentyfikowano wyłącznie możliwe do wystąpienia zagrożenia dla środowiska.

W ramach kierunku przewiduje się również inwestycje, których realizacja będzie mieć pozytywny wpływ na środowisko. Są to wszelkie inwestycje remontowe i rewitalizacyjne na drogach i liniach kolejowych, które przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa i płynności ruchu, prędkości przejazdów (dot. pociągów), zmniejszenia hałasu i emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód ściekami pochodzącymi z transportu. Inwestycje takie będą odbywały się w pasie obecnej infrastruktury liniowej i ich realizacja nie stwarza zagrożenia ingerencji w nowe tereny. Inaczej jest w przypadku planowanych modernizacji, gdyż w tym przypadku nie wyklucza się zmiany parametrów inwestycji, ale również zmiany jej przebiegu. Wówczas zagrożenia dla środowiska należy rozpatrywać jak dla budowy nowych odcinków inwestycji liniowych.

Jak wspomiano już w ocenie kierunku 1.1, budowa i rozwój połączeń kolejowych będzie sprzyjać popularyzacji tego środka transportu, co może przełożyć się na wzrost udziału transportu kolejowego w transporcie ogółem i zmniejszenie tym samym transportu pojazdami indywidualnymi. Jest to jednak pewne założenie, którego efekt może okazać się mniejszy od oczekiwanego.

Na szczeblu lokalnym projekt Planu województwa postuluje o uwzględnienie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości realizacji określonych inwestycji drogowych i kolejowych, takich jak: rozbudowa autostrady A4 na odc. Wrocław- Krzyżowa, budowa kolei dużych prędkości Łódź/Warszawa/Wrocław w kier. Pragi, a także budowa lub przebudowa określonych dróg oraz rewitalizacja i modernizacja wybranych linii kolejowych. Działanie dotyczy uwzględnienia w polityce przestrzennej gmin wybranych inwestycji drogowych i kolejowych, których realizacja ma przyczynić się do zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu oraz dostępności wewnątrzregionalnej. Z uwagi na wyłącznie planistyczny charakter działania, polegający na uwzględnieniu wskazanych inwestycji w gminnych dokumentach planistycznych, ocenia się działanie na tym etapie jako nieistotne dla środowiska.

Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa

Celem kierunku jest uwzględnienie w polityce regionalnej głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa. W ramach polityki gminnej natomiast postuluje się o możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład głównych korytarzy drogowych do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. Z uwagi na organizacyjno-planistyczny charakter kierunku nie dostrzega się możliwości wystąpienia oddziaływania na środowisko. Kierunek ocenia się jako nieistotny z punktu widzenia możliwości wystąpienia zagrożeń dla środowiska.

Ocena oddziaływania celu 4 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Ocenia się, że realizacja infrastruktury transportowej może nieść negatywne konsekwencje dla różnorodności biologicznej, jeśli inwestycje będą prowadzone w zasięgu obszarów cechujących się wysoką różnorodnością biologiczną. Siła oddziaływania zależy od przebiegu inwestycji i zastosowanych rozwiązań łagodzących jej wpływ na środowisko. W przypadku niewłaściwej lokalizacji planowanej infrastruktury transportowej może nastąpić bezpośrednie niszczenie lub fragmentacja siedlisk przyrodniczych, zmiana warunków siedliskowych, rozprzestrzenianie się obcych ekologicznie i geograficznie gatunków wzdłuż dróg, jak również zwiększenie śmiertelności zwierząt na drogach. Podobne zagrożenia wystąpić mogą w przypadku zasobów leśnych.

W przypadku inwestycji remontowo-rewitalizacyjnych, ryzyko ingerencji w stan i zachowanie różnorodności biologicznej jest ograniczone.

Obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Kierunek 4.1, odnoszący się do budowy nowej infrastruktury liniowej może mieć negatywny wpływ na stan i funkcjonowanie obszarów chronionych oraz zachowanie spójności sieci przyrodniczej w przypadku wyboru wariantu przebiegu znajdującego się w granicach lub w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Remont i rewitalizacja infrastruktury drogowej i kolejowej nie będą miały zauważalnego wpływu na stan i ochronę walorów krajobrazowych. Zagrożenia dla zapewnienia ochrony walorów krajobrazowych mogą wystąpić w przypadku budowy nowej infrastruktury liniowej oraz jej modernizacji (w przypadku wytypowania nowego przebiegu).

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Wspieranie rozwoju transportu, w tym transportu kolejowego powinno przynieść długofalowo poprawę warunków i jakości życia mieszkańców poprzez ulepszenie dostępu do wysokiej jakości zintegrowanych usług transportowych oraz zwiększenie dostępności transportowej. W przypadku niewłaściwej lokalizacji infrastruktury liniowej zwiększyć się może zagrożenie konfliktów, wynikających z pogorszenia klimatu akustycznego oraz wzrostu zanieczyszczeń powietrza w otoczeniu drogi.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Rozwój infrastruktury transportowej może generować źródła negatywnego oddziaływania na jakość wód. Wspieranie prac modernizacyjnych oraz remontowo-rewitalizacyjnych będzie przyczyniała się do ograniczania występowania źródeł negatywnego oddziaływania na stan wód.

Powietrze - poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Inwestycje drogowe będą źródłem negatywnego oddziaływania na powietrze w wyniku emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych. Tereny położone wzdłuż głównych korytarzy drogowych znajdują się w zasięgu największego negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń emitowanych z pojazdów. Działania skoncentrowane na modernizacji dróg i linii kolejowych będą pośrednio przyczyniały się do eliminowania źródeł emisji, a przez to, w perspektywie długoterminowej, będą miały pozytywny wpływ na jakość powietrza.

Hałas - poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Podobnie jak w przypadku oddziaływania na jakość powietrza, emisja hałasu będzie generowana wzdłuż dróg. Nowo wybudowane odcinki dróg będą źródłem hałasu komunikacyjnego, uciążliwym dla zabudowy znajdującej się w zasięgu oddziaływania drogi. Poprawę warunków klimatu akustycznego zapewnić powinny również działania związane z modernizacją, remontem i rewitalizacją dróg i linii kolejowych.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Zagrożenie dla powierzchni ziemi stwierdza się w przypadku budowy nowej infrastruktury liniowej, co jest związane ze zmianą sposobu użytkowania gruntów, ryzykiem zniszczenia warstwy glebowej oraz zanieczyszczenia gleb substancjami ropopochodnymi.

Przestrzeń - racjonalna gospodarka przestrzenną.

Nie stwierdzono wystąpienia zagrożenia dla racjonalnej gospodarki przestrzenną w związku z realizacją celu 4.

Surowce naturalne - zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Działania wspierające efektywność transportową i budowę nowej infrastruktury kolejowej będą sprzyjały racjonalnemu wykorzystywaniu surowców naturalnych, w tym energetycznych. Nie stwierdzono zagrożenia dla zasobów naturalnych w związku z realizacją celu 4.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Działania modernizacyjne i remontowo-rewitalizacyjne oraz rozbudowa linii kolejowych i zwiększanie możliwości przewozów kolejowych wspiera warunki do ograniczenia zmian klimatycznych.

Dziedzictwo kulturowe - zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Cel 4 nie będzie miał wpływu na zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

5.2. Ocena oddziaływania na środowisko ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Wrocławia

Plan zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego jest planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego w rozumieniu art. 39 ust. 6 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Główną rolą planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF) jest ustalenie standardów zagospodarowania przestrzennego niezbędnych dla zachowania równowagi społeczno-gospodarczo-środowiskowej. Obszar Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmuje powiaty: wrocławski, średzki, wołowski, trzebnicki, milicki, oleśnicki, oławski, strzeliński oraz miasto Wrocław.

Zgodnie z wyzwaniem określonym dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, ustalenia Planu WrOF winny rozstrzygać o sposobie zagospodarowania przestrzennego obszaru, gdzie przestrzeń powinna spełniać wysokie wymagania funkcjonalne oraz być przygotowana na współczesne i przyszłe wyzwania rozwojowe. Celem Planu WrOF jest wzmocnienie zdolności Wrocławia i obszaru funkcjonalnego do poprawy jakości życia mieszkańców oraz warunków inwestowania. Dla tak określonego celu zostały ustalone działania w ramach czterech niżej wymienionych kierunków polityki przestrzennej, które mają pełnić rolę katalizatora, prowadzącego do zapewnienia spójności, funkcjonalności i konkurencyjności WrOF:

1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF (kierunek 5.4.1.).
2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF (kierunek 5.4.2.).
3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów (kierunek 5.4.3.).
4. Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka (kierunek 5.4.4.).

Sformułowane działania zostały skierowane do Samorządu Województwa Dolnośląskiego, Rządu RP, powiatów, gmin oraz do sąsiednich województw i państw w formie postulatów i ustaleń, w tym ustaleń obowiązujących dla gmin w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz obowiązujących dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych.

Poniżej została przedstawiona prognoza oddziaływania poszczególnych działań na środowisko, za wyjątkiem ustaleń obowiązujących dla gmin w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego. Dla tych inwestycji ocena oddziaływania na środowisko została sporządzona w ramach odrębnej procedury.

Kierunek 5.4.1 - Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF

W ramach kierunku 5.4.1 przewidziano działania w zakresie poprawy funkcjonowania węzła miejskiego na sieci TEN-T (działania 5.4.1.1), działania z zakresu zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie WrOF (5.4.1.2) oraz działania z zakresu poprawy funkcjonowania korytarzy transportowych i węzłów integracyjnych WrOF (5.4.1.3).

Podstawą sformułowania Kierunku były następujące przesłanki:

- zapewnienie wysokiej zewnętrznej dostępności WrOF w oparciu o sieć TEN-T i powiązania uzupełniające w ramach węzła miejskiego sieci TEN-T,
- ukształtowanie funkcjonalnej hierarchicznej sieci drogowej,
- wspieranie zrównoważonej mobilności poprzez integrację przestrzenną transportu zbiorowego oraz indywidualnego rowerowego i samochodowego,

- poprawa bezpieczeństwa i ograniczenie uciążliwości wynikających z funkcjonowania sieci transportowej dla mieszkańców obszaru funkcjonalnego,
- niesatysfakcjonujący udział transportu czystego ekologicznie w strukturze podróży obszaru WrOF,
- brak spójnego systemu transportu rowerowego we WrOF, zintegrowanego z transportem zbiorowym.

W wyniku realizacji działań w ramach kierunku oczekiwane są następujące zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym WrOF:

- spójna multimodalna sieć transportowa w ramach węzła miejskiego sieci TEN-T umożliwiająca sprawne powiązania WrOF z najważniejszymi aglomeracjami Europy,
- ukształtowanie spójnej i funkcjonalnej promienisto-pierścieniowej sieci drogowej,
- zwiększenie długości sieci transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego sprzyjającego racjonalnemu wykorzystaniu istniejącej i projektowanej infrastruktury i ograniczającego niekorzystny wpływ transportu indywidualnego na mieszkańców i środowisko,
- wzrost ilości obwodnic zmniejszających ilość obszarów zurbanizowanych narażonych na niekorzystne oddziaływanie ruchu tranzytowego,
- skoordynowany, spójny i bezpieczny system tras rowerowych we WrOF zintegrowany z transportem zbiorowym, stanowiący wsparcie dla systemu transportowego województwa dolnośląskiego i wpływający na wzrost udziału ruchu rowerowego we WrOF,
- spadek udziału transportu indywidualnego na rzecz transportu zbiorowego wraz z systemowymi rozwiązaniami integrującymi ruch pieszego, rowerowy, różne środki transportu zbiorowego oraz transport indywidualny.

Działania w zakresie poprawy funkcjonowania węzła miejskiego na sieci TEN-T

Zapisane w projekcie PZPWD postulaty kierowane do rządu i gmin dotyczą szeregu inwestycji, takich jak budowa nowych połączeń drogowych, obwodnic drogowych, wielopoziomowych bezkolizyjnych przejazdów kolejowych, przebudowa węzłów drogowych i uwzględnienie rezerw terenowych dla planowanych inwestycji, a także działania organizacyjne związane ze zwiększeniem przepustowości systemu poboru opłat na autostradzie A4.

Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T jest instrumentem służącym koordynacji oraz zapewnieniu spójności i komplementarności inwestycji infrastrukturalnych. Państwowym członkowskim wyznaczono obowiązek rozwijania sieci bazowej do 2030 r. Spośród elementów sieci bazowej dla bardziej efektywnego jej wdrażania i przyspieszenia prac nad projektami infrastrukturalnymi o największej europejskiej wartości dodanej ustanowiono korytarze sieci bazowej TEN-T. Wrocław został wskazany jako węzeł miejski czyli ośrodek stanowiący ważny generator ruchu na terenie wspólnoty. Łatwość dostępu do wysokiej jakości infrastruktury transportowej znajdującej się w sieci TEN-T podnosi konkurencyjność gospodarki oraz poprawia mobilność mieszkańców. Drogi znajdujące się w sieci TEN-T powinny charakteryzować się wysokimi parametrami technicznymi oraz wysokim poziomem bezpieczeństwa.

Wszystkie planowane w ramach kierunku działania mają na celu usprawnienie systemu komunikacji, a także poprawę bezpieczeństwa i ograniczenie uciążliwości wynikających z funkcjonowania sieci transportowej dla mieszkańców wrocławskiego obszaru funkcjonalnego. Planowane inwestycje spowodują udroźnienie systemu komunikacyjnego, a tym samym zmniejszenie uciążliwości związanych z zanieczyszczeniami powietrza i hałasem na już istniejących drogach, zmniejszą ryzyko kolizji drogowych związanych z tradycyjnymi przejazdami kolejowymi, zmniejszą ilość obszarów zurbanizowanych narażonych na niekorzystne oddziaływanie ruchu tranzytowego, zapewnią lepszy dostęp do stacji kolejowej Wrocław Główny, Portu Lotniczego we Wrocławiu i Portu Miejskiego na Odrze.

Należy jednak podkreślić, że usprawnienie systemów komunikacyjnych wiąże się każdorazowo z koniecznością prowadzenia działań technicznych służących rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej, a tym samym realizacja działań może wiązać się z zagrożeniami dla środowiska.

W przypadku budowy nowych dróg, istnieje ryzyko wyznaczenia ich przebiegu na terenach występowania cennych zasobów przyrody ożywionej, w tym stanowisk roślin i zwierząt, w obrębie terenów leśnych i obszarów objętych ochroną. W takim przypadku może wystąpić zagrożenie utraty lub pogorszenie różnorodności biologicznej, pogorszenia warunków siedliskowych gatunków roślin i zwierząt oraz niepokojenie i giniecie zwierząt na drogach. Rozwój liniowej infrastruktury stwarza zagrożenie fragmentaryzacji ekosystemów, fragmentacji populacji prowadzącej do jej izolacji oraz zaburzenia spójności sieci przyrodniczej.

Powierzchnia ziemi, ukształtowanie terenu oraz zasoby glebowe są również wysoce zagrożone w związku z ingerencją w teren w związku z budową nowych odcinków dróg. W związku z tym, należy podejmować działania minimalizujące szkody już na etapie projektowania i budowy inwestycji.

Podobnie, dostrzega się zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w związku ze spływającymi z dróg zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

Planowane inwestycje komunikacyjne stanowią duże przedsięwzięcia, mogące stanowić istotne źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza. W przypadku ich przebiegu w pobliżu zabudowań, istnieje zagrożenie wzmożonego hałasu i pogorszenia klimatu akustycznego, stwarzającego niekorzystne zmiany w warunkach życia mieszkańców pozostających w oddziaływaniu inwestycji liniowych.

Nowa infrastruktura niekorzystnie wpływa na walory krajobrazowe, szczególnie jeśli przebiega przez tereny w niewielkim stopniu zagospodarowane i niezainwestowane.

Choć ocenia się, że budowanie obwodnic miejscowości sprzyja racjonalnej gospodarce przestrzennej, w dłuższej perspektywie może stanowić impuls do tworzenia nowych terenów zabudowanych w sąsiedztwie nowych dróg, powodując rozpraszanie zabudowy i zaburzenie istniejącej struktury osadniczej. Skierowanie ruchu tranzytowego poza miejscowości spowoduje przeniesienie źródeł emisji hałasu i zanieczyszczeń w nowe miejsca. Ograniczy negatywne oddziaływanie na ludzi, zwiększyć może natomiast oddziaływanie na przyrodę ożywioną, o czym napisano wyżej. Zakłada się, że nowa infrastruktura liniowa będzie budowana w standardzie zrównoważonego rozwoju, przez co rozumie się wariantowy wybór przebiegu o najmniejszym negatywnym oddziaływaniu na środowisko.

Należy podkreślić, że każda nowa inwestycja drogowa wymaga indywidualnej, szczegółowej analizy wariantowej i oceny oddziaływania na przyrodę i środowisko w odniesieniu do obszaru, przez który ma przebiegać i zastanych uwarunkowań. W niniejszej prognozie zidentyfikowano wyłącznie możliwe do wystąpienia zagrożenia dla środowiska.

Działania z zakresu zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie WrOF

Postulaty i ustalenia dotyczące zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie WrOF dotyczą działań planistycznych, organizacyjnych i technicznych, takich jak włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu WrOF, wdrażanie Dolnośląskiej Polityki Rowerowej, uwzględnienie potrzeb rozwoju ruchu rowerowego przy inwestycjach realizowanych przez instytucje państwowe, opracowanie krajowej polityki rowerowej, celującej w rozwój ruchu rowerowego i koordynację działań na poziomie krajowym, włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu gminy, obejmujący różne środki transportu i elementy infrastruktury: kolej aglomeracyjną, tramwaje, autobusy, system kierowania ruchem, parkingi w systemie Bike&Ride, komunikację rowerową i pieszą, budowę infrastruktury rowerowej zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego oraz

wiele innych działań mających na celu umożliwienie sprawniejszego i bezpieczniejszego wykorzystywania rowerów jako środka transportu.

Celem wskazanych działań jest usprawnienie systemu transportu w ramach WrOF, z wykorzystaniem zwiększonego ruchu rowerowego. Planowane działania przyczynią się do zmiany struktury wykorzystania poszczególnych form transportu – w konsekwencji będzie to zmniejszenie udziału pojazdów (np. samochodów osobowych przewożących jedną lub dwie osoby) na rzecz transportu rowerowego i zbiorowego. Działania te powinny mieć charakter systemowy – obejmujący różne formy transportu zbiorowego, będą również celowały w tworzenie nowej infrastruktury – dróg rowerowych, systemów parkingowych, systemów płatności za różne formy korzystania z rowerów oraz integrowanie ruchu pieszego, rowerowego, różnych środków transportu zbiorowego oraz transportu indywidualnego.

Charakter powyższych działań będzie jednoznacznie pozytywny dla środowiska, ponieważ przyczyni się pośrednio do zmniejszenia liczby pojazdów samochodowych poruszających się w obszarze aglomeracji wrocławskiej, a co za tym idzie do zmniejszenia uciążliwości związanych z zanieczyszczeniami powietrza, hałasem, zanieczyszczeniami wód, przyczyni się także do polepszenia kondycji zdrowotnej mieszkańców. Potencjalne uciążliwości dla pozostałych komponentów środowiska związane z budową nowej infrastruktury rowerowej będą minimalne, ponieważ zakłada się że będą w tym celu wykorzystywane np. likwidowane linie kolejowe, a planowanie i realizacja tras rowerowych będzie odbywała się wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego.

Rozwój infrastruktury rowerowej, zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego, opracowanymi w ramach prac nad Dolnośląską Polityką Rowerową, przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu w ramach WrOF.

Działania z zakresu poprawy funkcjonowania korytarzy transportowych i węzłów integracyjnych WrOF

Działania sformułowane w ramach kierunku dotyczą głównie takich zagadnień jak: uwzględnienie głównych korytarzy aglomeracyjnych przy planowaniu inwestycji, budowę obwodnic miejscowości, realizację ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych w ramach wskazanych głównych korytarzy aglomeracyjnych na terenach zabudowanych, uwzględnienie rezerw terenowych umożliwiających w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych budowę węzłów aglomeracyjnych, uwzględnienie rezerw terenowych umożliwiających budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych na terenie Wrocławia, uwzględnienie możliwości rozbudowy dróg wjazdowych do Wrocławia o buspasy prowadzące do pierwszego zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie miasta, poprawienie funkcjonowania korytarza transportowego i redukcja uciążliwości związanych z wielkością natężenia ruchu samochodowego we WrOF, uwzględnienie w Studium rozwiązań sprzyjających rozwojowi elektromobilności oraz wykorzystaniu paliw alternatywnych w transporcie.

Jako ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych zapisano: wyznaczenie miejsca umożliwiającego realizację przynajmniej jednego zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie gminy oraz wyznaczenie elementów systemu Park&Ride przy stacjach i przystankach kolejowych oraz pętlach tramwajowych.

Powyższe działania mają na celu poprawę funkcjonalności sieci transportowych w ramach aglomeracji wrocławskiej i redukcję uciążliwości związanych z wielkością natężenia ruchu samochodowego we WrOF. Do szczególnie pożądanego z punktu widzenia poprawy jakości życia mieszkańców i zmniejszenia uciążliwości w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód oraz hałasu należą wszelkie działania sprzyjające zintegrowanemu transportowi aglomeracyjnemu. Chodzi tutaj przede wszystkim o umożliwienie sprawnego wykorzystania różnych form transportu poprzez budowę różnego rodzaju węzłów przesiadkowych, węzłów aglomeracyjnych przy stacjach i przystankach kolejowych, budowę systemów Park&Ride i tym podobnych

rozwiązań mających na celu zmniejszenie ilości pojazdów samochodowych wjeżdżających do Wrocławia na rzecz transportu zorganizowanego, rowerowego i pieszego. Działania te w sposób oczywisty przyczynią się do poprawy stanu wielu ww. komponentów środowiska oraz zdrowia i warunków życia mieszkańców. Do takich działań należą również te, które sprzyjają rozwojowi elektromobilności oraz wykorzystaniu paliw alternatywnych w transporcie.

Podobnie jak w przypadku opisywanych wcześniej działań w zakresie poprawy funkcjonowania węzła miejskiego na sieci TEN-T należy podkreślić, że usprawnienie systemów komunikacyjnych wiąże się także z koniecznością prowadzenia działań technicznych służących rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej, a tym samym realizacja działań może wiązać się z zagrożeniami dla środowiska. Zagrożenia te związane są z wyznaczaniem i budową nowych odcinków infrastruktury komunikacyjnej, w tym budową obwodnic miejscowości i zostały opisane w ramach oceny oddziaływania ww. kierunku.

Ocena oddziaływania kierunku 5.4.1 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Działania wymienione w kierunku 5.4.1 będą stwarzały zagrożenia dla wystąpienia potencjalnie negatywnego oddziaływania na zachowanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej w przypadku budowy nowych odcinków dróg i obwodnic miejscowości. W tym przypadku szczególnie istotne jest szczegółowe zbadanie uwarunkowań przyrodniczych na obszarach przez które będą przebiegać nowe inwestycje liniowe w celu uniknięcia lub zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania.

W ramach kierunku zaplanowano także działania, które w sposób pośredni mogą pozytywnie oddziaływać na stan bioróżnorodności na terenie aglomeracji miejskich. Przede wszystkim dotyczy to działań w zakresie elektromobilności, wprowadzania paliw alternatywnych, ograniczenia zanieczyszczeń pochodzących z komunikacji, racjonalnej gospodarki przestrzennej i hałasu.

Obszary chronione w tym obszary NATURA 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Zapisy projektu Planu WroF w zakresie zwiększenia sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego będą miały potencjalnie negatywny wpływ na obszary chronione i zachowanie spójności systemu powiązań przyrodniczych. W tym przypadku szczególnie istotne jest szczegółowe zbadanie uwarunkowań przyrodniczych, w tym uwzględnienie przebiegu korytarzy ekologicznych na obszarach przez które będą przebiegać nowe inwestycje liniowe w celu uniknięcia lub zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania.

Potencjalnie najmniejsze negatywne oddziaływania będą miały w ramach ww. kierunku działania dot. transportu rowerowego – ze względu na wykorzystywanie głównie istniejących dróg, wałów przeciwpowodziowych czy nasypów kolejowych.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Postulaty wynikające z kierunku 5.4.1 w sposób bezpośredni i pośredni mogą wywołać negatywne zmiany w krajobrazie województwa. W tym wypadku w trakcie podejmowania decyzji lokalizacyjnych oraz innych decyzji związanych z budową i rozbudową infrastruktury drogowej i rowerowej należy uwzględniać także uwarunkowania wynikające z obowiązujących dokumentów i innych dostępnych opracowań dotyczących ochrony walorów krajobrazowych.

Podobnie jak w przypadku obszarów chronionych ocenia się, że najmniejszy negatywny wpływ będzie miała w tym przypadku rozbudowa infrastruktury rowerowej.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Postulaty i ustalenia dotyczące zwiększenia sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF służą w całości zapewnieniu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, którzy będą mieli znaczne większe możliwości sprawnego przemieszczania się w ramach aglomeracji oraz będą mniej narażeni na hałas, zanieczyszczenie powietrza i wypadki komunikacyjne, a ich realizacja wpłynie bezpośrednio na poprawę stanu zdrowia mieszkańców oraz na warunki zamieszkiwania i odpoczynku. Realizacja kierunku przyczyni się także do zwiększenia dostępności terenów o różnych funkcjach poprzez realizację nowych lub modernizację istniejących dróg.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Postulaty związane z kierunkiem 5.4.1 mogą mieć zróżnicowane oddziaływanie na środowisko – modernizacja infrastruktury drogowej i kolejowej oraz wyprowadzanie ruchu poza obręb miejscowości powinno docelowo – w sposób pośredni pozytywnie wpłynąć na stan i jakość wód, jednak budowa i eksploatacja każdego nowego odcinka infrastruktury drogowej powoduje zwiększone oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne wskutek samego procesu budowlanego, jak również późniejszej eksploatacji.

Potencjalnie najmniejsze negatywne oddziaływania będą miały w ramach ww. kierunku działania dot. transportu rowerowego – ze względu na wykorzystywanie głównie istniejących dróg, wałów przeciwpowodziowych czy nasypów kolejowych oraz brak negatywnych oddziaływań związanych z wyciekami substancji ropopochodnych, ścierania opon i elementów układu hamulcowego czy przewożenia substancji niebezpiecznych.

Powietrze - Poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Do poprawy jakości powietrza w ramach kierunku 5.4.1 powinny przyczynić się wszystkie postulowane działania dotyczące zwiększenia sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF – zarówno poprzez modernizację istniejących dróg, jak również upłynnienie ruchu poprzez budowę obejść miejscowości i wykorzystanie zintegrowanego transportu – samochodowego, kolejowego, rowerowego i pieszego. Ponadto w ramach kierunku zapisano realizację działań sprzyjających rozwojowi elektromobilności oraz wykorzystaniu paliw alternatywnych w transporcie, co w bezpośredni sposób przekłada się na ograniczenia zanieczyszczeń do powietrza.

Hałas - Poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Podobnie jak w przypadku oddziaływania na jakość powietrza, pozytywny wpływ na zmniejszenie emisji hałasu będą miały wszystkie postulowane w kierunku 5.4.1 działania przyczyniające się do zwiększenia sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF, poprzez zwiększenie długości sieci transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego, sprzyjającego racjonalnemu wykorzystaniu istniejącej i projektowanej infrastruktury i ograniczającemu niekorzystny wpływ transportu indywidualnego na mieszkańców i środowisko. Ponadto, wzrost ilości obwodnic zmniejsza ilość obszarów zurbanizowanych narażonych na niekorzystne oddziaływanie ruchu tranzytowego. Działania sprzyjające rozwojowi transportu rowerowego oraz pojazdów o napędzie elektrycznym przyczynią się do ograniczenia hałasu w sposób bezpośredni.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - Racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Działania w ramach kierunku 5.4.1 mogą przyczynić się do negatywnych zmian powierzchni ziemi – budowa nowych i modernizacja istniejących dróg, budowa węzłów przesiadkowych i innych elementów infrastruktury komunikacyjnej wymagają działań, które w konsekwencji przyczynią się do naruszenia istniejącego stanu w tym zakresie.

Potencjalnie najmniejsze negatywne oddziaływania będą miały w ramach ww. kierunku działania dot. transportu rowerowego – ze względu na wykorzystywanie głównie istniejących dróg, wałów przeciwpowodziowych i nasypów kolejowych.

Przeźródlenie - Racjonalna gospodarka przestrzenną.

Postulowane działania w zakresie kierunku 5.4.1 mają zróżnicowane (z przewagą oddziaływań pozytywnych) oddziaływanie na racjonalną gospodarkę przestrzenną. Budowanie obwodnic miejscowości sprzyja racjonalnej gospodarce przestrzennej i ograniczeniu ilości terenów zurbanizowanych narażonych na niekorzystne oddziaływania, jednak może stanowić w dłuższej perspektywie impuls do tworzenia nowych terenów zabudowanych w sąsiedztwie nowych dróg, powodując rozpraszanie zabudowy i zaburzenie istniejącej struktury osadniczej. Wspieranie zrównoważonej mobilności poprzez integrację przestrzenną transportu zbiorowego oraz indywidualnego rowerowego i samochodowego przyczynia się poprawy bezpieczeństwa i ograniczenie uciążliwości wynikających z funkcjonowania sieci transportowej dla mieszkańców obszaru funkcjonalnego, a także sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu przestrzeni poprzez lokalizowanie nowej zabudowy w otoczeniu transportowych węzłów komunikacyjnych.

Surowce naturalne - Zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Nie przewiduje się znaczących oddziaływań wynikających z realizacji kierunku.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Działania w ramach kierunku 5.4.1 mają na celu zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego, z czym wiążą się takie działania jak rozwój transportu zintegrowanego, w tym rowerowego i rozwój elektromobilności. Należy zakładać, że w dłuższej perspektywie czasowej rozwój infrastruktury z tym związanej oraz zmiana zachowań mieszkańców w kierunku bardziej proekologicznych – będą miały pośredni wpływ na łagodzenie skutków zmian klimatycznych.

Dziedzictwo kulturowe - Zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Pośrednie pozytywne oddziaływania na obiekty zabytkowe i wartościowe zespoły urbanistyczne mogą być związane z budową obejść drogowych miejscowości, dzięki którym nastąpi zmniejszenie uciążliwości związanych z zanieczyszczeniami powietrza i drganiami.

Kierunek 5.4.2 - Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF

W ramach kierunku 5.4.2. projektu Planu WrOF przewidziano działania z zakresu podniesienia jakości zamieszkania, zachowania wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF oraz kształtowania wysokiej jakości terenów aktywności gospodarczej. Przesłankami do sformułowania kierunku było m.in.:

- powstrzymanie rozlewania się zabudowy i zapewnienie wielofunkcyjności poszczególnych jednostek osadniczych;

- zapewnienie wysokiej jakości środowiska zamieszkania, w tym ekologicznych warunków życia;
- zapewnienie odpowiedniego udziału terenów zieleni w nowych oraz przekształcanych strukturach osadniczych;
- zachowanie i ochrona wartości dziedzictwa i cech krajobrazu kulturowego;
- utworzenie spójnego systemu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej w obszarze WrOF.

W rezultacie realizacji zaproponowanych działań mają nastąpić korzystne zmiany w przestrzeni WrOF, w tym m.in.:

- ograniczenie wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte oraz kształtowanie i rozwijanie zwartych struktur osadniczych;
- zwiększenie koordynacji rozwoju osadnictwa z możliwościami rozwojowymi sieciowych systemów infrastruktury technicznej;
- ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe i zwiększenie skuteczności ich ochrony;
- wzmocnienie tożsamości kulturowej i historycznej obszaru oraz ochrona i poprawa stanu założeń przestrzennych, obiektów i zespołów zabytkowych.

Planowane w ramach kierunku działania dotyczą:

- podniesienia jakości zamieszkania
- zachowania wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF
- kształtowania wysokiej jakości terenów aktywności gospodarczej.

Działania z zakresu podniesienia jakości zamieszkania

W zakresie podniesienia jakości zamieszkania, działania sformułowane w formie postulatów i ustaleń obowiązujących dla gmin przy sporządzaniu Studium odnoszą się do kształtowania polityki przestrzennej. Koncentrują się na zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańców, i uwzględniają zagadnienia fizjograficzne, środowiskowe, przyrodnicze i dostępności do usług (w tym komunikacyjne).

Wszystkie działania ocenia się jako istotne dla zapewnienia i poprawy warunków życia mieszkańców we WrOF. Sprzyjać temu ma zapewnienie wysokiej jakości środowiska zamieszkania. Rozumie się przez to rozwój terenów mieszkaniowych w miejscach pozbawionych ograniczeń związanych z sąsiedztwem konfliktowych funkcji lub niekorzystnych uwarunkowań środowiskowych, a także zapewnienie odpowiedniego udziału terenów zieleni, służących codziennej rekreacji, w nowych oraz przekształcanych strukturach osadniczych, stanowiących jednocześnie przeciwwagę dla intensywnych procesów zagospodarowania i zainwestowania terenów we WrOF.

Wskazanie minimalnych odległości lokalizacji zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od najbliższych terenów będących źródłem hałasu chronić będzie przed narażeniem mieszkańców na negatywne oddziaływanie hałasu, pogarszające zdrowie i jakość życia.

Realizacja zapisów Kierunku będzie pozytywnie oddziaływać na wzmocnienie wartości przyrodniczych i funkcjonowania procesów środowiskowych w ogóle. Przyczyniać się do tego będzie ograniczenie wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte oraz zwiększenie koordynacji rozwoju osadnictwa z możliwościami rozwojowymi sieciowych systemów infrastruktury technicznej. Pozytywne skutki w środowisku przełożą się bezpośrednio i pośrednio na komfort życia mieszkańców.

Działania z zakresu zachowania wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF

Działania z zakresu zachowania wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF skierowane zostały w formie postulatów i ustaleń do gmin Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Rządu RP. Postulat kierowany do Rządu RP dotyczy objęcia ochroną w formie pomnika historii obiektów zabytkowych o wysokich

wartościach historycznych i znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego w wymiarze krajowym. Na obszarze WrOF zidentyfikowano 6 takich obiektów.

Postulat do gmin dotyczy utworzenia pięciu parków kulturowych w celu zachowania wartości krajobrazu kulturowego o wysokim znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego. Ustalenia dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania dotyczą kwestii organizacyjnych, związanych z wprowadzaniem zapisów dotyczących zasad ochrony i zagospodarowania obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych objętych formami ochrony zabytków; wskazywania obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych do objęcia ochroną konserwatorską, w tym dóbr kultury współczesnej oraz wprowadzania zapisów w zakresie zasad ochrony i zagospodarowania dóbr kultury współczesnej.

Wymienione działania w całości skupiają się na zachowaniu i ochronie zasobów kulturowych obszaru WrOF, poprzez zachowanie wartości dziedzictwa i cech krajobrazu kulturowego oraz zachowanie najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym także założeń przestrzennych.

Działania te mają niezwykle dużą wartość dla wzmacniania tożsamości kulturowej i historycznej, ale także sprzyjają ochronie walorów krajobrazowych oraz wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego w rozwoju społeczno-gospodarczym Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Działania z zakresu kształtowania wysokiej jakości terenów aktywności gospodarczej

W ramach prac analitycznych nad uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi obszaru WrOF stwierdzono o niedostatecznej ofercie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych pod rozwój funkcji gospodarczych oraz metropolitalnych. Sformułowano zatem postulaty dotyczące kształtowania wysokiej jakości terenów aktywności gospodarczej, które skierowano do Rządu RP, Samorządu Województwa Dolnośląskiego, powiatów oraz gmin, których celem jest zaoferowanie atrakcyjnie zlokalizowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, przyciągających inwestorów zewnętrznych i tworzących trwałe miejsca pracy, w szczególności w branżach o największym potencjale rozwoju.

Do Rządu, samorządu województwa i powiatów sformułowano jeden postulat o charakterze organizacyjnym. Dotyczy uwzględnienia przy planowaniu działań rozwojowych w zakresie wsparcia rozwoju i obsługi terenów inwestycyjnych w pierwszej kolejności regionalnych stref aktywności gospodarczej określonych. Ocenia się, że ze względu na charakter działania, nie niesie on zagrożeń dla środowiska i ludzi.

Postulaty i ustalenia kierowane do gmin odnoszą się do racjonalnego i funkcjonalnie uzasadnionego kształtowania polityki przestrzennej, zapewniającej wysoką jakość inwestowania w granicach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Z punktu widzenia zabezpieczenia środowiska przed niekorzystnymi zmianami, wynikającymi z budowy i funkcjonowania terenów aktywności gospodarczej, do postulatów szczególnie istotnych należy zaliczyć: ustalenie terenów o najlepszych predyspozycjach dla lokalizacji skoncentrowanej działalności gospodarczej, a także zapewnienie dobrej dostępności do infrastruktury transportowej i technicznej oraz naukowo-badawczej.

Ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium określają natomiast zasady zagospodarowania, które mają łagodzić niekorzystne oddziaływanie terenów aktywności gospodarczej na środowisko i tereny zabudowy mieszkaniowej, m.in. poprzez zastosowanie minimalnej wskazanej odległości zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy produkcyjnej lub usługowej oraz określenie wskaźnika udziału zieleni na terenach produkcyjnych lub usługowych.

Uwzględnienie w polityce przestrzennej warunków dla zapewnienia wysokiej jakości inwestowania jest pierwszym, istotnym elementem, zmierzającym do zapewnienia racjonalnego planowania, minimalizującego ryzyko wystąpienia konfliktów przestrzennych i środowiskowych.

Jak wspomniano wcześniej w teście Prognozy, tereny aktywności gospodarczej generują źródła oddziaływania na środowisko. Sposób i zasięg oddziaływania uzależniony jest w dużej mierze od rodzaju produkcji i rodzaju podmiotów gospodarczych, które będą w granicach tych terenów funkcjonować, i na tym etapie Prognozy nie jest możliwy do ustalenia i oceny. Więcej na ten temat zostało napisane w rozdziale 4 Prognozy.

Niniejszy kierunek, poprzez odpowiednie zapisy ma ograniczyć, już na etapie planowania, możliwość wystąpienia konfliktów społecznych, przestrzennych i środowiskowych.

Zasadniczym warunkiem racjonalnego planowania lokalizacji terenów aktywności gospodarczej jest zapewnienie dostępu komunikacyjnego i kompleksowego uzbrojenia terenów aktywności gospodarczej w sieć infrastrukturalną oraz zachowania odległości od terenów wrażliwych (w tym mieszkaniowych i przyrodniczo cennych). Zapisy w tym zakresie znalazły się w projekcie Planu WrOF w formie postulatów i ustaleń kierowanych do gmin. Ich uwzględnienie w polityce przestrzennej gmin oraz realizacja na etapie budowy będzie skutkowałą ograniczeniem negatywnych zmian w środowisku. Szczególnie istotne są kwestie dotyczące uregulowania gospodarki wodno-ściekowej, zabezpieczenia wód opadowych, zapewnienia miejsc retencjonowania wody, ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz ograniczenie uciążliwości komunikacyjnych, związanych z obsługą tych terenów przez pojazdy ciężarowe. Prognozuje się, że w przypadku zapewnienia uzbrojenia terenu w sieć wodno-kanalizacyjną, ryzyko zanieczyszczenia wód zostanie wyeliminowane. Wybór lokalizacji uwzględniających minimalną odległość od terenów mieszkaniowych powinno sprzyjać zapewnieniu dopuszczalnych norm natężenia hałasu jak dla terenów wrażliwych na hałas. Emisja do powietrza może wystąpić, co uzależnione jest od rodzaju prowadzonej działalności. Dopuszczalne wartości emisji określają przepisy krajowe i wymagają bezwzględnego przestrzegania. Istnieje ryzyko pogorszenia warunków akustycznych w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej, w pobliżu których znajdować się będą tereny aktywności gospodarczej lub, co bardziej prawdopodobne, będą znajdować się w pobliżu dróg dojazdowych do tych terenów. Przed skutkami negatywnego oddziaływania na klimat akustyczny ma chronić dodatkowo zapewnienie pasa zieleni izolacyjnej, w tym zieleni wysokiej o szerokości co najmniej 3,0 m wzdłuż dróg zapewniających obsługę komunikacyjną *regionalnym strefom aktywności gospodarczej* oraz innym kompleksom terenu o powierzchni większej niż 10 ha przeznaczonym pod rozwój skoncentrowanej działalności gospodarczej. Skuteczność rozwiązań będzie możliwa do zweryfikowania po realizacji przedsięwzięcia. Rozwiązanie natomiast ocenia się pozytywnie z punktu widzenia minimalizowania ryzyka pogorszenia warunków akustycznych.

Ocena oddziaływania kierunku 5.4.2 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Działania przewidziane w ramach kierunku 5.4.2 nie będą powodować negatywnego oddziaływania na różnorodność biologiczną.

Obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Działania przewidziane w ramach kierunku nie będą powodować negatywnego oddziaływania na obszary chronione i korytarze ekologiczne. Planowanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych ograniczy ryzyko wystąpienia negatywnego oddziaływania na obszary chronione i cenne zasoby przyrodnicze.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Działania przewidziane w ramach kierunku będą miały korzystne oddziaływanie na **zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych** i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Działania przewidziane w ramach kierunku będą miały korzystne oddziaływanie na zachowanie i ochronę warunków i jakości życia poprzez ograniczenie zagrożeń z zakresu pogorszenia klimatu akustycznego w związku z planowanymi lokalizacjami terenów aktywności gospodarczej oraz poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Działania przewidziane w ramach kierunku 2 będą miały pośrednie korzystne oddziaływanie na zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych w wyniku kompleksowego uzbrojenia infrastrukturalnego terenów aktywności gospodarczej.

Powietrze - poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Przewidziane działania będą miały pośrednie korzystne oddziaływanie na poprawę jakości powietrza.

Hałas - poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Przewiduje się korzystny wpływ zaplanowanych działań na ograniczanie emisji hałasu komunikacyjnego oraz obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Planowane działania będą miały korzystne oddziaływanie na racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu.

Przestrzeń - racjonalna gospodarka przestrzenią.

Działania przewidziane w ramach kierunku 5.4.2 będą miały korzystne oddziaływanie na racjonalną gospodarkę przestrzenią.

Surowce naturalne - zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Nie dostrzega się istotnego znaczenia planowanych działań na zapewnienie ochrony i racjonalnego wykorzystania kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Działania przewidziane w ramach kierunku 5.4.2 będą miały pośrednie, korzystne oddziaływanie na łagodzenie i adaptację do zmian klimatu.

Dziedzictwo kulturowe - zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Dostrzega się istotny pozytywny wpływ planowanych działań na zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Kierunek 5.4.3 - Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów

Zgodnie z zapisami projektu Planu WrOF, celem sformułowanego kierunku jest zapewnienie skutecznej ochrony walorów środowiska przyrodniczego, w tym ciągłości i spójności przestrzennej ekosystemów, zachowanie specyficznych walorów krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie posiadanych zasobów. Efektami tak sformułowanego celu mają być:

- sprawnie funkcjonujący system ekologiczny, oparty o istniejące obszary chronione, korytarze ekologiczne, elementy zielonej infrastruktury, elementy zieleni miejskiej i tzw. zielonych pierścieni wokół miast oraz ekosystemów wodnych, leśnych i tzw. terenów otwartych – jako niezbędny element dla stabilnego i trwałego rozwoju obszaru WrOF,
- zapewnienie spójności systemu przyrodniczego Wrocławia i jego otoczenia poprzez wykorzystanie istniejących obszarów chronionych w granicach miasta, systemu zieleni miejskiej, dolin rzecznych, lasów oraz istniejących i planowanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia klinów zieleni, tworząc docelowo przyrodniczy układ pierścieniowo-klinowy,
- utrzymanie istniejących walorów krajobrazowych, m.in. poprzez wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu, w tym powoływanie nowych obszarów chroniących krajobraz – np. w oparciu o przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych,
- zmniejszenie presji inwestycyjnej na obszary szczególnie cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym,
- dobry stan środowiska w szczególności w odniesieniu do jakości wód, gleb i powietrza,
- racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym,
- objęcie obszarów występowania zasobów naturalnych skuteczną ochroną.

W ramach kierunku wyodrębnione zostały działania z zakresu zapewnienia odpowiedniej jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych.

Działania z zakresu zapewnienia odpowiedniej jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo

W projekcie PZPWD nie określono ustaleń w zakresie polityki Samorządu Województwa. Jednak, Samorząd jest zobligowany ustawowo do sporządzenia audytu krajobrazowego dla Dolnego Śląska, którego głównym celem jest identyfikacja i ochrona krajobrazów w regionie oraz wyodrębnienie krajobrazów priorytetowych i opracowanie dla nich szczegółowych rekomendacji. W założeniu, audyt krajobrazowy ma być narzędziem do wzmocnienia ochrony walorów krajobrazowych.

W formie postulatów kierowanych do gmin wprowadzono w projekcie Planu WrOF zapis o potrzebie aktualizowania opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych, które będą stanowiły podstawę do waloryzacji i wyznaczania terenów cennych przyrodniczo oraz zapewnienia ich ciągłości, w tym wyznaczania lokalnych korytarzy ekologicznych. Działanie ma istotne znaczenie dla prowadzenia polityki rozwoju w sposób racjonalny, w myśl zasady ekorozwoju.

Ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych dotyczą:

1. wskazania korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym - lądowych i rzecznych głównych (międzynarodowych), lądowych uzupełniających (krajowe i regionalne), rzecznych o znaczeniu ponadlokalnym oraz wyznaczenia korytarzy ekologicznych lądowych i rzecznych o znaczeniu lokalnym;
2. zabezpieczenia drożności prawidłowego funkcjonowania wyznaczonych we WrOF korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym poprzez stosowanie następujących ogólnych zasad ochrony:
  - docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać 500 m i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt,
  - nie zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, zespołów łąk i pastwisk, obszarów podmokłych oraz osi i ciągów widokowych,
  - lądowe korytarze ekologiczne należy chronić przed lokowaniem zwartej zabudowy i infrastruktury technicznej – poprzez projektowanie zalesień i zadrzewień pomiędzy istniejącą zabudową i wokół niej za wyjątkiem terenów o których mowa w pkt. 2,
  - w granicach rzecznych korytarzy ekologicznych należy ograniczyć zabudowę dolin rzecznych – poprzez ochronę brzegów rzek przed lokalizacją nowej zabudowy, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej,
  - na terenach niezabudowanych należy odtwarzać starorzecza i chronić je przed zabudowaniem;
3. uwzględnienie systemu ochrony przyrody i zieleni miejskiej Wrocławia ustalonego w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia – w celu stworzenia docelowego spójnego układu pierścieniowo-klinowego miasta z jego otoczeniem;
4. zachowania zwartych kompleksów przestrzeni otwartych, leśnych oraz innych obszarów przyrodniczo cennych o powierzchni powyżej 100 ha poprzez ograniczenie możliwości ich rozdzielenia inwestycjami liniowymi lub dużymi terenami zabudowy o powierzchni przekraczającej 10 ha, które mogłyby stanowić istotną barierę przestrzenną.

Kierunek w szczególności odnosi się do kwestii wzmocnienia ochrony w obszarze WrOF korytarzy ekologicznych, nieobjętych prawną formą ochrony. Znaczenie korytarzy ekologicznych dla prawidłowego funkcjonowania procesów przyrodniczych jest nie do przecenienia. Dlatego działania zawarte w projekcie Planu WrOF ocenia się jako istotnie korzystne dla ochrony oraz wzmocnienia sieci i zasobów przyrodniczych. W szczególności, pozytywnie ocenia się wprowadzenie ustalenia, zobowiązującego gminy we WrOF do wyznaczania w dokumentach planistycznych korytarzy ekologicznych – lądowych i rzecznych. Z uwagi na to, że korytarze ekologiczne nie są prawnie chronione, ich znaczenie w polityce przestrzennej bywa niedoceniane i pomijane. Korytarze ekologiczne pełnią ważne funkcje w zakresie tworzenia spójnej sieci przyrodniczej, łączącej obszary o istotnych zasobach przyrodniczych, w tym obszary chronione, jednocześnie wzmocniają funkcjonowanie ekosystemów, ułatwiają przemieszczanie się gatunków oraz mają istotny wpływ na zwiększanie różnorodności biologicznej i prawidłowe funkcjonowanie procesów przyrodniczych. Wskazane zasady ochrony ocenia się jako kompletne i niezbędne dla zabezpieczenia drożności prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

Wśród ustaleń znalazły się również zapisy dotyczące potrzeby tworzenia spójnego systemu terenów otwartych i zielonych, których sposób oddziaływania na środowisko został opisany w ramach kolejnego kierunku (4).

Ocenia się, że wymienione zapisy mają pozytywny wpływ na środowisko i przyczyniać się będą do wzmocnienia funkcji przyrodniczych we WrOF oraz poprawy warunków życia na tym obszarze.

Pośród wymienionych działań zabrakło jednak sprecyzowanych zapisów, które odnosiłyby się bezpośrednio do postawionego celu dotyczącego utrzymania istniejących walorów krajobrazowych, m.in. poprzez wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu, w tym powoływanie nowych obszarów chroniących krajobraz – np. w oparciu o przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych. Na Dolnym Śląsku występuje stosunkowo

niewielka ilość obszarów przyrodniczych objętych ochroną prawną. W ostatnich latach obserwuje się również niewielkie zainteresowanie władz szczebla lokalnego i regionalnego tworzeniem nowych form ochrony przyrody. Stąd cel został postawiony słusznie, natomiast wskazuje się na jego uszczegółowienie w postaci możliwie precyzyjnego zapisu, zwiększającego szanse na wyznaczenie i utworzenie obszaru chronionego, w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze.

Działania z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych

Zasoby surowców naturalnych

W projekcie Planu WrOF zapisano postulat do Rządu RP i powiatów dotyczący potrzeby *koncesjonowania wydobycia kopalin ze złóż w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie ich zasobów z uwzględnieniem środowiskowych, społecznych, technicznych i ekonomicznych uwarunkowań eksploatacji*. Surowce naturalne jako zasób nieodnawialny wymagają zrównoważonego zagospodarowania. Z drugiej strony, ich eksploatacja jest źródłem szeregu niekorzystnych oddziaływań i zmian w środowisku. Tak sformułowany zapis, choć ma wagę wyłącznie postulatywną, dążyć ma do zaniechania nadmiernej eksploatacji surowców i nieracjonalnej gospodarki surowcowej, ma również sprzyjać ograniczaniu negatywnego oddziaływania eksploatacji surowców na środowisko. Ochrona i racjonalne gospodarowanie złożami surowców naturalnych ma zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia rozwoju województwa w oparciu o wewnętrzny potencjał. Konieczna jest racjonalna eksploatacja zasobów oraz zapewnienie możliwości eksploatacji udokumentowanych złóż w przyszłości. W tym kontekście pozytywnie ocenia się postulat skierowany do gmin o uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w lokalnych dokumentach planistycznych oraz o uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż i planowanie przeznaczenia terenów w sposób nie wywołujący konfliktów związanych z ich potencjalną eksploatacją. Oba zapisy mają istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony złóż i perspektywicznego planowania przestrzennego na obszarach występowania udokumentowanych złóż, w sposób nie stwarzający konfliktów przestrzennych w przypadku podjęcia decyzji o ich eksploatacji w przyszłości. Wymagana jest w tym przypadku spójna i konsekwentna polityka zarówno na szczeblu regionalnym jak i lokalnym. Zabezpieczenie złóż surowców do przyszłej eksploatacji powinno być traktowane priorytetowo.

W projekcie Planu WrOF sformułowano również postulat, odnoszący się do rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Pod pojęciem kierunku rekultywacji rozumieć należy sposób docelowego zagospodarowania terenu wymagającego działań naprawczych. Zgodnie z prawem rekultywacja jest wymagana i niezbędna dla wsparcia długoletniego procesu przywrócenia równowagi w środowisku. W projekcie Planu WrOF postuluje się, by tereny górnicze po zakończonej eksploatacji powierzchniowej w maksymalnym stopniu przeznaczać na funkcje rekreacyjne lub retencyjne. Wybór kierunku rekultywacji terenu przekształconego w wyniku prowadzonej eksploatacji jest uzależniony od wielu czynników przestrzennych i społeczno-gospodarczych. Postulat określony w projekcie Planu WrOF uszczegóławia kierunek proponowanej rekultywacji, jednak ostatecznie, kierunek rekultywacji i sposób zagospodarowania terenu powinien być określony dla każdego terenu poeksploatacyjnego indywidualnie, z uwzględnieniem charakteru terenu i jego otoczenia, uwarunkowań środowiskowo – krajobrazowych jak również społeczno-gospodarczych.

Zasoby glebowe i leśne

Postulat skierowany do gmin dotyczy ograniczania przeznaczania gruntów rolnych wysokiej jakości na cele nierolnicze. Obszar WrOF charakteryzuje występowanie gleb wysokich klas bonitacyjnych, bardzo dobrych i dobrych dla rolnictwa. Niestety, od wielu lat obserwuje się na tym obszarze niekorzystny proces zmiany użytkowania terenów rolniczych na cele nierolnicze. Odwrócenie tego niekorzystnego trendu wydaje się konieczne, jednak istniejące przepisy prawne uniemożliwiają wprowadzenie do planu zagospodarowania przestrzennego zapisów zobowiązujących gminy do zaprzestania przeznaczania gruntów rolnych wysokiej jakości na cele nierolnicze. Stąd zapis taki został sformułowany w postaci postulatu. Zabezpieczenie gruntów wysokich klas bonitacyjnych dla rolnictwa jest właściwym kierunkiem ochrony i zachowania zasobów glebowych. Działania

mają na celu zmniejszenie presji inwestycyjnej na obszary szczególnie cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, co ma pozytywne znaczenie dla wzmocnienia wartości przyrodniczych i środowiskowych oraz zapewnienia wysokiej jakości gleb na cele związane z rolnictwem. Obawy w tym przypadku budzi jedynie skuteczność zapisów w świetle występującej na obszarze WrOF presji inwestycyjnej, szczególnie w jego południowej części.

W odniesieniu do zasobów leśnych, projekt Planu WrOF postuluje do gmin o przeznaczanie gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej pod zalesienia i zadrzewienia. Stopień pokrycia obszaru WrOF przez tereny leśne nie jest wysoki, dlatego podejmowanie działań na rzecz zwiększenia lesistości Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego ma istotne znaczenie dla zwiększenia udziału zieleni wysokiej w zagospodarowaniu obszaru WrOF. Z kolei postulat odnoszący się do podjęcia działań na rzecz pielęgnacji istniejących i wprowadzania nowych zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, szczególnie na obszarach intensywnej produkcji rolniczej przyczyniać się będzie do zwiększenia różnorodności biologicznej, wzmocnienia powiązań przyrodniczych oraz poprawy walorów krajobrazowych obszaru.

Zasoby wodne

Zapis postulatywny dla gmin, zgodny z obowiązującymi przepisami, dotyczy uwzględnienia obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) zgodnie z warunkami określonymi dla ich obszarów ochronnych w planach gospodarowania wodami. Dotyczy wymienionych GZWP Nr 303, 309, 319, 320 i 322.

Konieczność ochrony GZWP przez zanieczyszczeniami jest niezbędny dla zapewnienia wysokiej jakości wód podziemnych. Zapis w Planie odnosi się do istniejących wymogów prawnych. Ma charakter wyłącznie porządkujący. Pomimo, że nie wnosi nowych zadań dla gmin, ocenia się jego znaczenie jako istotne dla wzmocnienia ochrony zbiorników wód podziemnych, i z tego punktu widzenia jako zasadniczy do realizacji przez gminy.

W zakresie poprawy zarządzania wodami, wprowadzono w projekcie Planu WrOF ustalenie obowiązujące dla gmin odnośnie *wprowadzenia zapisów dotyczących wprowadzania rozwiązań umożliwiających gospodarcze wykorzystanie wody opadowej i wody szarej*. W Projekcie Planu WrOF zdefiniowano, przy okazji innego kierunku, działania zmierzające do poprawy zdolności retencyjnych poprzez właściwe planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Cytowany wyżej zapis również koncentruje się na poprawie efektywnego gospodarowania wodą, w wyniku zwiększenia wykorzystania wody opadowej i szarej do celów gospodarczych. Działania takie pełnią ważną rolę uświadamiającą o możliwościach ograniczania zużycia wody i zwiększania zasobów wodnych poprzez właściwe planowanie i projektowanie procesów przestrzennych i produkcyjnych. Wykorzystywanie wody opadowej ma szczególne znaczenie w przypadku terenów o silnym zainwestowaniu, utwardzonych, które zajmują duże przestrzenie. Dlatego, działania zmierzające do zwiększenia efektywności gospodarowania wodą powinny być na szeroką skalę stosowane, zarówno na etapie planowania przestrzennego jak i na etapie realizacji i funkcjonowania przedsięwzięć. Ocenia się, że racjonalne korzystanie z zasobów wodnych oraz zwiększanie udziału wykorzystania wody opadowej i szarej przyczyniać się będzie do zwiększenia ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi oraz sprzyjać będzie poprawie stosunków wodnych.

Podsumowując działania określone w kierunku drugim, należy podkreślić ich proekologiczny charakter. Realizacja sformułowanych działań podporządkowana jest zachowaniu i ochronie oraz racjonalnemu gospodarowaniu zasobami środowiska, w szczególności zasobami przyrodniczymi, wodnymi, glebowymi oraz złożami surowców naturalnych. Są to działania, które mają zwiększyć istniejące zasoby, wzmocnić ich znaczenie (dotyczy wartości przyrodniczych) oraz ograniczyć ich wykorzystanie poprzez racjonalizację planowania przestrzennego i procesów produkcyjnych. Odnosząc się do określonych w ramach kierunku celów, należy podkreślić, że działania te nie będą jednak miały istotnego wpływu na dobry stan środowiska w odniesieniu do jakości wód i gleb oraz powietrza. Jakość poszczególnych komponentów nie była przedmiotem uwagi tego kierunku, a wymieniony ostatni element nie został objęty działaniami kierunku w żadnym zakresie. Konieczne wydaje się być zatem przeformułowanie

celu, który koncentrować się powinien na zapewnieniu ochrony zasobów i osiągnięciu większej efektywności gospodarowania zasobami lub sformułowanie działań, odnoszących się do ochrony jakości wód, gleb i powietrza.

Ocenia się również, że pomimo wysokiej wagi zapisów dotyczących zapewnienia odpowiedniej jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo + - których realizacja stanowi priorytet z uwagi na silną presję inwestycyjną, występującą na obszarze WrOF - sformułowane działania nie zapewniają objęcia obszarów występowania zasobów naturalnych skuteczną ochroną. Cel taki został ustalony dla kierunku, jednak po przeprowadzeniu szczegółowej analizy zapisów, nie doszukano się działań, które by cel tak sformułowany realizowały.

Ocena oddziaływania kierunku 5.4.3 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Sformułowane działania będą miały korzystne oddziaływanie na zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty oraz na zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej.

Obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Działania z zakresu zapewnienia jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo będzie korzystnie oddziaływać na zachowanie we właściwym funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione oraz na zachowanie i poprawę spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Działania przewidziane w ramach kierunku będą miały korzystne oddziaływanie na zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych oraz zapobieganie jego degradacji krajobrazu jak również wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju obszaru funkcjonalnego.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Konsekwentna realizacja działań korzystnie wpłynie na poprawę warunków i jakości życia poprzez zwiększenie dostępności do terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz zapewnienie wysokiej jakości zasobów przyrodniczych.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Działania z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych sprzyjać będą zapewnieniu ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi oraz zapobieganiu zmianom stosunków wodnych.

Powietrze - poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Zidentyfikowane w ramach kierunku działania nie będą miały znaczącego wpływu na poprawę jakości powietrza.

Hałas - poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Zidentyfikowane w ramach kierunku działania nie będą miały znaczącego wpływu na poprawę jakości klimatu akustycznego.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Działania z zakresu ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych sprzyjają racjonalnemu wykorzystaniu gleby i powierzchni terenu.

Przeźródlenie - racjonalna gospodarka przestrzenną.

Działania w sposób kompleksowy odnoszą się do podnoszenia znaczenia planowania i racjonalnego gospodarowania przestrzenną.

Surowce naturalne - zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Działania przewidziane w ramach odnoszą się do kwestii ochrony surowców naturalnych i sprzyjają zapewnieniu racjonalnego wykorzystania kopalin oraz ich zachowania poprzez właściwie prowadzone procesy przestrzenne.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

Przewidziane w ramach kierunku działania pośrednio będą miały pozytywne oddziaływanie na łagodzenie i adaptację do zmian klimatu, w tym minimalizację skutków zjawisk ekstremalnych.

Dziedzictwo kulturowe - zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Działania przewidziane w ramach kierunku nie będą miały istotnego znaczenia dla zachowania i odtworzenia dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Kierunek 5.4.4. - Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka

Kierunek 4 skupia działania zmierzające do zrównoważonego kształtowania struktury osadniczej. Niekontrolowana suburbanizacja, rozpraszanie zabudowy, ograniczanie powierzchni i spójności terenów otwartych to tylko niektóre niekorzystne procesy, które w ostatnich latach powodują degradację środowiska. Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego WrOF (dalej: Plan WrOF) wprowadza zapisy dążące do ograniczenia negatywnych zjawisk i zahamowania niekorzystnych procesów. W Projekcie określa się pożądane zmiany w przestrzeni WrOF, które mają nastąpić w wyniku realizacji kierunku 4. Do oczekiwanych efektów wdrażania zapisów projektu Planu WrOF należy:

- zwiększenie gęstości zaludnienia w otoczeniu stacji i przystanków kolejowych oraz pętli tramwajowych,
- ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe i zwiększenie skuteczności ich ochrony,
- ograniczenia wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte, poprzez efektywne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych oraz kształtowanie i rozwijanie zwartych struktur osadniczych - minimalizujących koszty (ekonomiczne i środowiskowe) związane z ich obsługą,

- zmniejszenia podatności obszaru WrOF na warunki zmieniającego się klimatu, w tym wzrost poziomu bezpieczeństwa związanego z niedoborem wód i powodzią, poprzez wdrażanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym i przeciwdziałania skutkom suszy,
- zwiększenie zdolności retencyjnej obszaru, zwłaszcza terenów silnie zurbanizowanych,
- skoordynowanie rozwoju struktur osadniczych z dostępem do systemów infrastruktury technicznej, zapewniającej optymalne koszty rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz warunki życia mieszkańców,
- kształtowanie struktur osadniczych w sposób minimalizujący zużycie energii niezbędnej do ich obsługi,
- kształtowanie sprawnie funkcjonującej sieci energetycznej, zapewniającej efektywne zaopatrzenie w ciepło, ograniczającej zarówno koszty produkcji i zużycia energii jak i wpływ systemów grzewczych na stan jakości powietrza i zdrowie mieszkańców,
- racjonalne wykorzystanie struktury funkcjonalno-przestrzennej do rozmieszczenia instalacji opartych na odnawialnych źródłach energii,
- realizacja instalacji służących ograniczeniu ilości składowanych odpadów na terenie WrOF.

Oczekiwane efekty, jakie mają nastąpić w związku z racjonalnym kształtowaniem struktur osadniczych dotyczą niemalże wszystkich komponentów środowiska. Wpływ planowanych działań ocenia się jako bardzo istotny, pozytywny, o długoterminowym czasie oddziaływania. Osiągnięcie korzystnych zmian w środowisku nastąpi w długiej perspektywie czasowej. Należy również podkreślić, że negatywnych skutków dotychczasowej polityki przestrzennej w wielu przypadkach cofnąć się nie uda.

Planowane w ramach kierunku działania dotyczą:

- wdrażania systemu zielonej infrastruktury,
- ograniczania negatywnych skutków zjawisk naturalnych – powodzi i suszy,
- kształtowania zwartej struktury osadniczej odpornej na skutki zmian klimatu oraz
- kształtowania efektywnego systemu infrastruktury energetycznej oraz gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej.

Działania z zakresu wdrażania systemu zielonej infrastruktury

Ustalenia zostały przyporządkowane samorządowi województwa w formie ustaleń, gminom w formie postulatów oraz ustaleń obowiązujących przy sporządzaniu Studium w zakresie zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych oraz powiatom w formie postulatów.

Działania o charakterze planistyczno-strategicznym dotyczą opracowania strategii tworzenia i wdrażania systemu zielonej infrastruktury WrOF we współpracy z powiatami i gminami WrOF.

Dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego zostało sporządzone opracowanie pt. „Uszczegółowienie oraz wypracowanie zasad wdrażania optymalnego układu zielonej infrastruktury we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym (WrOF)”. Kolejnym etapem powinno być wdrożenie koncepcja systemu ZI w sposób zapewniający ciągłość i spójność systemu. Zasady zagospodarowania określone w Planie WrOF uwzględniają wytyczne zawarte w ww. opracowaniu. Współpraca w tym zakresie na szczeblu lokalnym i regionalnym wydaje się być niezbędna. Ze względu na charakter działania, nie dostrzega się możliwych skutków negatywnych dla środowiska w związku z jego realizacją.

Tereny wyznaczone w obrębie systemu zielonej infrastruktury podzielono na mniejsze jednostki ZI, dla których określono w projekcie Planu WrOF szczegółowe zasady zagospodarowania. W Prognozie, ocenie będą podlegać planowane działania, bez szczegółowej weryfikacji zapisów w odniesieniu do poszczególnych jednostek ZI.

W zakresie kształtowania struktur osadniczych określone zostały postulaty kierowane do gmin oraz ustalenia w zakresie zasad zagospodarowania. Postuluje się do gmin o preferowanie w obrębie jednostek ZI przeznaczonych terenów, szczegółowo określonych w ramach kierunku, to jest:

- obszary o walorach przyrodniczych, takie jak: lasy, zieleń urządzone, ogrody działkowe, tereny rolnicze (w szczególności przeznaczane na uprawę ziół, kwiatów, owoców i warzyw), oraz
- tereny usługowe w zakresie: opieki i zdrowia (zakłady opiekuńczo-lecznicze, obiekty i tereny zamieszkania zbiorowego dla osób starszych i niepełnosprawnych), centrów zdrowia i urody (SPA, saunaria), sportu i rekreacji (tereny boisk sportowych, sal sportowych, kąpielisk, basenów, kortów tenisowych, pól golfowych, stadniny koni, pól biwakowych i kempingowych, parków linowych, trasy i miejsca do jazdy konnej, trasy rowerowe, trasy do narciarstwa biegowego, górki saneczkowe, parkury, miasteczka rowerowe, skateparki, lotniska i tory wyścigowe dla modelarzy, miejsca dla baloniarzy, motolotniarzy, przystanie, łowiska dla wędkarzy, stawy rybne, miejsca do grillowania), turystyki, naukowo-dydaktycznym (kampusy szkół wyższych, szkolnictwo zawodowe) i naukowo-badawczym (jednostki naukowo-badawcze, w szczególności związane z produkcją żywności i produktów naturalnych), a także zabudowy letniskowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – w układzie wolnostojącym lub bliźniaczym.

Ustalenia obowiązujące w zakresie zasad zagospodarowania, gminy są zobowiązane uwzględnić w polityce przestrzennej - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jako ustalenie dotyczące kształtowania struktur osadniczych w wyznaczonych jednostkach ZI, zgodnie z projektem WrOF, wprowadza się ograniczenie rozwoju zabudowy poprzez przeznaczanie pod zabudowę terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów już zabudowanych w pasie do 300 m. Dodatkowo, na terenach otwartych, w obrębie wybranych jednostek ZI, projekt Planu WrOF ogranicza:

- rozwój zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej,
- możliwość lokalizacji działalności produkcyjnej zaliczonej do inwestycji zawsze mogących oddziaływać negatywnie na środowisko
- możliwość rozpraszania zabudowy poprzez jej lokalizację w formie uzupełnień pomiędzy istniejącą zabudową oraz w odległości nie większej niż 100 m od istniejącej zabudowy, a także poprzez zachowanie użytkowania rolniczego na terenach dużych zwartych kompleksów rolniczej przestrzeni produkcyjnej o powierzchni powyżej 5 ha.

Próbę racjonalizacji planowania przestrzennego, szczególnie w granicach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie w ostatnich latach podjęto szereg niekorzystnych decyzji przestrzennych, w tym dotyczących lokalizacji nowej zabudowy ocenia się jako działanie istotne i korzystne dla środowiska. Dotychczasowy brak koncepcji wyznaczającej spójny system terenów otwartych, przyrodniczo cennych i chronionych spowodował nieodwracalne, niekorzystne zmiany w przestrzeni WrOF. Przygotowany projekt systemu zielonej infrastruktury wymaga obecnie implementacji do polityki przestrzennej gmin, we współpracy z regionem i powiatami.

Przez Zieloną Infrastrukturę, zgodnie z definicją przedstawioną w projekcie PZPWD, rozumie się strategicznie zaplanowaną sieć obszarów, zaprojektowaną i zarządzaną w sposób mający zapewnić szeroką gamę usług ekosystemowych, takich jak produkcja żywności, retencjonowanie wody, utrzymanie bioróżnorodności, zapewnienie dobrej jakości powietrza, przestrzeni rekreacyjnych i wypoczynkowych, przeciwdziałanie oraz adaptacja do zmian klimatycznych; ta sieć zielonych (lądowych) i niebieskich (wodnych) przestrzeni służy poprawie warunków środowiskowych, a tym samym zapewnieniu zdrowia i dobrej jakości życia ludzi.

Zaplanowane w projekcie WrOF działania dotyczące kształtowania struktury osadniczej, w tym ograniczania rozwoju zabudowy i jej rozpraszania powinny przyczyniać się do zmniejszania dysproporcji pomiędzy rozwojem

terenów zainwestowanych a zachowywanych terenów otwartych oraz przyrodniczo cennych. Przyczynić się powinno również do zachowania, bez zmiany użytkowania, dużych zwartych kompleksów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W efekcie należy oczekiwać pozytywnych zmian w jakości przestrzeni oraz zachowania istniejących zasobów. Taka forma kształtowania struktur osadniczych przyczynia się do wzmocnienia zrównoważonego planowania oraz pozytywnie oddziałuje na kształtowanie i ochronę walorów krajobrazowych.

Należy podkreślić pozytywny wpływ procesu ograniczania rozpraszania zabudowy oraz zachowania dużych kompleksów rolnych na zapobieganie degradacji powierzchni ziemi i niszczenia zasobów glebowych. Zapisy te stwarzają narzędzie do ograniczania możliwości sytuowania zabudowy na terenach dotychczas niezainwestowanych, w oddaleniu od zabudowy istniejącej, często na glebach wysokich klas bonitacyjnych-wartościowych dla rozwoju rolnictwa. Sprzyjają przeprowadzeniu inwestycji infrastrukturalnych, zapewniających dostęp do niezbędnych mediów, minimalizując w ten sposób zagrożenia związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza oraz wytwarzania i zagospodarowania ścieków. W efekcie, można oczekiwać zapobiegania negatywnym zmianom w jakości powietrza oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Wątpliwości natomiast budzi szeroki wachlarz wariantów przeznaczeń terenów, zaproponowany w ramach jednostek ZI. Pośród proponowanych przeznaczeń terenów dominują usługowe formy zagospodarowania nad przyrodniczymi, w tym: pola golfowe, miasteczka rowerowe, kampusy szkół wyższych, szkolnictwo zawodowe, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Zgodnie z funkcją Zielonej Infrastruktury, jej rolą jest zachowanie możliwie największej powierzchni obszarów otwartych i przyrodniczo cennych bez zmiany zagospodarowania wraz z wykorzystaniem potencjału tych obszarów do pełnienia usług ekosystemowych, pod którymi kryje się m.in. wypoczynek i rekreacja. Niemniej, niektóre z przewidzianych przeznaczeń terenów mogą stwarzać zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania procesów przyrodniczych i środowiskowych, zwłaszcza w przypadku przeznaczeń stwarzających presję na obszary otwarte, np. pola golfowe, trasy narciarskie, kampusy szkolnictwa wyższego i inne usługi wymagające rozbudowy obiektów kubaturowych i infrastruktury uzupełniającej czy ingerencji w istniejące uwarunkowania środowiskowe. Istnieje obawa zaburzenia równowagi pomiędzy koniecznym zachowaniem terenów przyrodniczych i otwartych a rozwojem usług, w tym usług ekosystemowych. Stąd, pomimo szczegółowo określonych w projekcie Planu WrOF zasad zagospodarowania dotyczących kształtowania struktur osadniczych oraz zasad realizacji usług sportowych i rekreacyjnych, wskazuje się na ponowną weryfikację zaproponowanych możliwych funkcji zagospodarowania w ramach jednostek ZI w celu wyeliminowania ryzyka przekształcenia istniejących zasobów lub ich degradacji. Wskazuje się również, by dla wyeliminowania zagrożeń:

- priorytetem wobec wszelkich działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej były zasoby tworzące system zielonej infrastruktury;
- ograniczyć realizację obiektów kubaturowych wyłącznie do terenów obecnie zabudowanych.

W ramach systemu zielonej infrastruktury część z postulatów oraz ustaleń obowiązujących dla gmin dotyczy zagospodarowania obszarów zielonych – ich ochrony, zachowania, wzmocnienia oraz rozwoju. Są wśród nich działania, kierowane do wybranych jednostek ZI, na rzecz:

- przeznaczania pod zalesienia i zadrzewienia gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej (V i VI klasy);
- zachowania terenów rolnych wolnych od zabudowy;
- pozostawienia pasów wolnych od zabudowy pomiędzy miejscowościami oraz wzdłuż cieków naturalnych i rzek do naturalnych procesów przyrodniczo-środowiskowych z zapewnieniem ich ciągłości;
- tworzenia oraz zachowania korytarzy przewietrzających na styku z Wrocławiem oraz korytarzy złożonych z terenów otwartych.

W projekcie Planu WrOF podano szerokości proponowanych pasów i korytarzy. Uzupełniająco, projekt Planu WrOF przewiduje konieczność bezwzględnego utrzymania i uzupełnienia zieleni wysokiej oraz zadrzewień wzdłuż

miedz oraz zapewnienia odpowiedniego udziału ogólnodostępnych terenów zieleni, zgodnie z określonym wskaźnikiem, dostosowanym do różnych rodzajów zagospodarowania terenów, w poszczególnych jednostkach Zi.

Wszystkie wymienione wyżej zapisy mają bardzo istotny, pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, kształtowanie i zachowanie terenów zielonych oraz wspieranie korzystnych procesów przestrzennych. Projekt Planu WrOF, poprzez próbę racjonalizacji planowania przestrzennego, wyróżnia i poddaje ochronie tereny otwarte, zieleń wysoką, niezwykle istotne zadrzewienia międzowe oraz zieleń wzdłuż cieków i rzek. Są to ustalenia pożądane dla uzyskania możliwie największej spójności sieci terenów zielonych, gdzie obok procesów inwestycyjnych będą mogły zachodzić procesy przyrodnicze.

Obok niekorzystnej intensyfikacji zabudowy, niekorzystnym zjawiskiem obserwowanym w ostatnich latach jest pomijanie znaczenia terenów zielonych, zadrzewień, korytarzy terenów otwartych i przewietrzających w kształtowaniu warunków klimatu lokalnego, ochrony różnorodności biologicznej oraz właściwego funkcjonowania ekosystemów przyrodniczych. Proponowane w ramach systemu Zi działania powracają do zrównoważonych, racjonalnych praktyk przyrodniczo-przestrzennych, które bezwzględnie powinny być uwzględniane przez gminy na etapie planowania przestrzennego i zagospodarowywania terenów. Jest to kierunek niezwykle ważny, o kluczowym znaczeniu dla ochrony zasobów przyrodniczych i środowiskowych obszaru WrOF, zmierzający do odwrócenia niekorzystnych procesów oraz uzyskania względnej równowagi inwestycyjno-środowiskowej.

W efekcie realizacji systemu zielonej infrastruktury należy oczekiwać korzystnych zmian również w zakresie tzw. niebieskiej infrastruktury, tj. infrastruktury wodnej. W ramach ustaleń obowiązujących dla gmin wskazano:

- konieczność utrzymywania w odpowiednim stanie istniejących zbiorników i cieków, zachowując ich pierwotne parametry w zakresie pojemności i zdolności przepływowej oraz zwiększając pojemność retencyjną;
- potrzebę zapewnienia odpowiednich stosunków wodnych na terenach zabudowanych oraz zachowania naturalnego poziomu retencji przy zmianie przeznaczenia terenu.

Wyróżnienie działań dotyczących zwiększenia retencji wody ma szczególne znaczenie w dobie zmieniającego się klimatu, w związku z coraz częstszymi zagrożeniami występowania zjawisk ekstremalnych – zarówno powodzi jak i suszy. Uwzględnienie małej retencji w planowaniu przestrzennym ocenia się jako bardzo istotne i konieczne dla zachowania zasobów wodnych i prawidłowego funkcjonowania procesów przyrodniczych. Pozytywnie ocenia się uwzględnienie w projekcie Planu WrOF, w formie zapisów obowiązujących w polityce przestrzennej gmin, działań z zakresu zasobów wodnych, poprawy zdolności przepływowych oraz zwiększenia potencjału małej retencji.

Podkreślić należy, że przewidziane w ramach kierunku działania na rzecz stworzenia spójnego systemu zielonej infrastruktury we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym, a jednocześnie wzmocnienia, ochrony i zachowania istniejących zasobów przyrodniczych oraz terenów otwartych pozostających poza prawnymi formami ochrony mają istotny i korzystny wpływ stan i jakość wszystkich komponentów środowiska, krajobraz oraz warunki życia ludzi. Wspierają zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory oraz różnorodności biologicznej, dążą do zapewnienia równowagi w środowisku, a także sprzyjają wzmocnieniu właściwych procesów przestrzennych i przyrodniczych oraz prawidłowemu funkcjonowaniu środowiska jako całości.

Działania z zakresu ograniczania negatywnych skutków zjawisk naturalnych – powodzi i suszy

Łagodzenie skutków zmian klimatu i adaptacja do zmian klimatycznych to zagadnienie wymagające uwzględniania na każdym etapie projektowania i planowania przestrzennego, strategicznego i inwestycyjnego. Zagadnienie, silnie wspierane na szczeblach unijnych i krajowym, wymaga uwzględnienia w dokumentach szczebla regionalnego i lokalnego. Kierunek w tym zakresie odnosi się do negatywnych skutków zjawisk

ekstremalnych – powodzi i suszy. Zaproponowane działania obejmują wskazane gminy WrOF i uszczegółwiają zapisy z zakresu gospodarowania wodą. Zidentyfikowano postulatywne działania, których skutkiem ma być zwiększenie możliwości retencyjnych wody opadowej, a także renaturyzacja cieków i spowolnienie spływu wody w cieku, utrzymanie lub odtworzenie systemów melioracyjnych, wskazanie terenów pod lokalizację zbiorników małej retencji oraz zachowanie i wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych, które także przyczyniają się do zwiększenia możliwości gromadzenia wody i spowolnienia jej odpływu.

W formie ustaleń wprowadzony został zapis zobowiązujący gminy do wprowadzenia w Studium zapisów dotyczący obowiązku wykorzystania odpływu wód deszczowych z dachów i powierzchni uszczelnionych celem zatrzymania wód opadowych na terenach silnie przekształconych, takich jak: strefy ekonomiczne, terenach działalności gospodarczej i terenach obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2 tys. m² oraz wprowadzenia zapisów umożliwiających zachowanie terenów o wysokiej zdolności retencyjnej w stanie naturalnym.

Ustalenia zaproponowane w projekcie WrOF, zarówno postulatywne jak i obowiązujące dla gmin, dążą do zapewnienia efektywnego gromadzenia wody i zapobiegania jej zbyt szybkiemu odpływowi. Są to działania prewencyjne, chroniące przed negatywnymi zjawiskami powodzi i suszy oraz zwiększające możliwości rezerwarowe obszaru. Ich realizacja stanowi ważny element zapewnienia ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi oraz ochrony przed nagłymi i niepożądanymi zmianami stosunków wodnych. Pośrednio, przyczyniają się do zachowania oraz odtworzenia różnorodności biologicznej, naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory. Sprzyjają jednocześnie racjonalnemu wykorzystaniu powierzchni terenu oraz ochronie gleb przed erozją.

Działania z zakresu kształtowania zwartej struktury osadniczej WrOF odpornej na skutki zmian klimatu. Przeciwdziałanie oraz ochrona i ograniczenie skutków zmian klimatycznych wymaga podjęcia działań na różnych płaszczyznach, na każdym szczeblu planowania i projektowania. W projekcie Planu WrOF określono szczegółowo zasady planowania i zagospodarowania terenów w granicach gmin Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz postulaty zmierzające do:

- wzmocnienia znaczenia transportu publicznego i rowerowego
- zminimalizowanie potrzeb transportu indywidualnego
- bilansowania struktur osadniczych i kosztów energetycznych jednostek osadniczych
- kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu z uwzględnieniem lokalnych warunków nasłonecznienia i możliwości przewietrzania
- kształtowania zieleni wysokiej wzdłuż dróg
- zachowania wolnych od zabudowy i zagospodarowania przestrzeni pomiędzy jednostkami osadniczymi.

Należy podkreślić fakt i znaczenie uwzględnienia w planowaniu przestrzennym WrOF działań odnoszących się do zmian klimatycznych. Racjonalne planowanie przestrzeni, dostosowane do istniejących uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych stanowi ważny element intensyfikacji procesów na rzecz zrównoważonego rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Proces dochodzenia do oczekiwanych efektów będzie rozłożony w czasie, jednak skutki decyzji planistycznych będą miały znaczenie długoterminowe, bezpośrednio i pośrednio pozytywne dla środowiska, w tym ludzi.

Działania zmierzają do koncentracji zabudowy w jednostkach osadniczych, zapewnienia dostępu do usług, uzależnienia w możliwie największej skali rozwoju zabudowy od możliwości zapewnienia transportu zbiorowego. Z drugiej strony dążą do zapewnienia terenów otwartych, zielonych w otoczeniu jednostek osadniczych i infrastruktury drogowej. Emisja do powietrza ze źródeł komunikacyjnych oraz z ogrzewania w sektorze komunalno-bytowym ma być ograniczona w wyniku wdrożenia właściwych decyzji planistycznych, w tym poprzez:

- zapobieganie rozpraszaniu zabudowy,
- zwiększenie dostępu do transportu publicznego,
- ograniczenie ruchu samochodowego indywidualnego w wyniku zapewnienia usług w pobliżu miejsca zamieszkania,
- uwzględnienie w trakcie planowania i projektowania zabudowy lokalnych warunków nasłonecznienia i przewietrzania.

Konsekwentna polityka gminna w zakresie kształtowania sprawnie funkcjonującej sieci energetycznej, zapewniającej efektywne zaopatrzenie w ciepło powinna przyczynić się do ograniczenia kosztów produkcji i zużycia energii, a w dłuższej perspektywie do poprawy lokalnych warunków arosanitarnych.

Nacisk postawiony na konieczność zapewnienia czy pozostawienia obszarów zieleni wokół jednostek osadniczych oraz stosowania zadrzewień wzdłuż dróg ocenia się korzystnie dla wzmocnienia różnorodności biologicznej oraz poprawy warunków siedliskowych, zachowania ciągłości przyrodniczej, tworzenia i uzupełniania lokalnych korytarzy ekologicznych, które pełnią również funkcje przewietrzające. Ma to z kolei istotny pozytywny wpływ na warunki życia mieszkańców.

Efektywne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych i jednocześnie ograniczenie wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte, jak również kształtowanie i rozwijanie zwartych struktur osadniczych będzie miało korzystny wpływ na minimalizowanie kosztów środowiskowych, wynikających z ich obsługi.

Ocenia się, że planowane działania mają istotny pozytywny wpływ na zwiększenie odporności na zmiany klimatyczne, przyczynia się również do wzmocnienia pozytywnych zmian w krajobrazie i w funkcjonowaniu procesów przyrodniczych. Ma to szczególnie istotne znaczenie na obszarze WrOF, gdzie w wyniku ekspansywnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego nastąpiło szereg nieodwracalnych niekorzystnych zmian, których skutki odczuwalne będą długoterminowo.

Działania z zakresu kształtowania efektywnego systemu infrastruktury energetycznej oraz gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej

Uzupełnieniem racjonalnego kształtowania struktury osadniczej jest zapewnienie efektywnego systemu infrastruktury energetycznej oraz gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej.

W kontekście zapewnienia efektywnego systemu infrastruktury energetycznej w projekcie WrOF wprowadzono ustalenie do zastosowania w dokumentach planistycznych szczebla lokalnego dotyczące możliwości zastosowania odnawialnych źródeł energii, w tym na obszarach regionalnych stref aktywności gospodarczej oraz innych kompleksów zabudowy produkcyjnej lub usługowej o łącznej powierzchni powyżej 10 ha oraz na terenach zabudowy w postaci mikroinstalacji, służących do produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Wykorzystanie proponowanych rozwiązań OZE ocenia się korzystnie z punktu widzenia ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a przez to zmniejszenia obciążenia środowiska oraz pozytywnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu.

W ramach ustaleń obowiązujących dla gmin, wprowadza się w projekcie Planu WrOF zapis o realizacji instalacji do termicznego przekształcania odpadów we Wrocławiu, w celu zminimalizowania ilości składowanych odpadów, zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022.

Termiczne przekształcanie odpadów komunalnych z odzyskiem energii stanowi jedną z możliwych metod ich przetwarzania, powszechnie obecnie stosowaną w krajach UE jako element systemu gospodarki odpadami.

Działalność tego typu obiektów zwykle wzbudza spore obawy lokalnej społeczności związane z ich potencjalnym negatywnym wpływem na zdrowie i środowisko.

Kluczową sprawą dla bezpieczeństwa ekologicznego spalarni odpadów jest ograniczanie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Podstawowymi gazowymi produktami spalania w spalarniach są dwutlenek węgla i woda. Inne produkty spalania to tlenki siarki, tlenki i dwutlenki azotu, związki fluoru oraz pył zawierający metale, w tym metale ciężkie oraz dioksyny, furany i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne.

Oddziaływanie instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych na jakość powietrza może być minimalizowane poprzez stosowanie zaawansowanych systemów oczyszczania gazów odlotowych oraz optymalizację sposobu odprowadzania oczyszczonych spalin do powietrza atmosferycznego. Wykorzystanie wysokosprawnych metod redukcji emisji zanieczyszczeń z tego typu obiektów pozwala na utrzymywanie średnich stężeń substancji zanieczyszczających w emitowanych gazach na poziomie dużo niższym od obowiązujących w tym zakresie wartości dopuszczalnych, określonych w Dyrektywie 2010/75/UE [10] określającej standardy emisyjne dla spalarni odpadów i w implementowanym do prawodawstwa polskiego załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie standardów emisyjnych z instalacji.

Inne zagrożenia dla środowiska, wynikające z funkcjonowania instalacji do termicznego przetwarzania odpadów dotyczą wytwarzania odpadów oraz emisji hałasu.

Odpad wtórny, wytwarzany w trakcie procesu technologicznego spalania odpadów zawiera znaczne ilości metali ciężkich oraz dioksyn i zaliczany jest do odpadów niebezpiecznych. Jego właściwe zagospodarowanie i utylizacja jest niezbędna i stanowi właściwe rozwiązanie eliminujące zagrożenia zanieczyszczenia środowiska.

Bezpośrednim źródłem hałasu są funkcjonujące urządzenia i obiekty wchodzące w skład instalacji. Dopuszczalny poziom hałasu reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Uciążliwość pośrednią mogą stanowić samochody, które dowożą odpady do spalarni. Dlatego też sprawą niezmiernie ważną jest zapewnienie właściwej lokalizacji bezkolizyjnego dowozu odpadów. Lokalizacja spalarni odpadów komunalnych w odległości od terenów zamieszkania minimalizuje ryzyko wystąpienia uciążliwości z tytułu hałasu.

W odniesieniu do innych komponentów środowiska zagrożenia są zdecydowanie mniejsze. Większość współczesnych spalarni odpadów komunalnych ma bezściekowy system oczyszczania spalin, który eliminuje problem zagospodarowania ścieków przemysłowych. Konieczne jest natomiast przechwytywanie i oczyszczanie wód opadowych i roztopowych z terenu inwestycji. Spalarnia odpadów komunalnych nie oddziałuje na glebę, wody podziemne oraz złoża kopalin.

Zasadniczą kwestią pozostaje właściwa lokalizacja instalacji do termicznego przekształcania odpadów, która będzie minimalizować zagrożenia wynikające z budowy i funkcjonowania inwestycji. Wskazane jest, aby znajdowała się na terenie w pełni uzbrojonym w infrastrukturę techniczną oraz komunikacyjną, umożliwiającą możliwie bezkolizyjny dojazd, ograniczający negatywne oddziaływanie hałasu emitowanego przez pojazdy ciężarowe na mieszkańców okolicznej zabudowy. Miejsce powinno charakteryzować się niską wartością przyrodniczą i krajobrazową.

W rozważaniach nt. instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych należy mieć na uwadze, że inwestycja ta przyczynia się do ograniczenia składowanych odpadów komunalnych na składowiskach, a równocześnie, poprzez termiczne przetwarzanie, przyczynia się do produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Pośrednim, korzystnym oddziaływaniem eksploatowanego zakładu jest zmniejszenie powierzchni terenu składowania odpadów komunalnych.

W Prognozie wskazano wyłącznie zagrożenia i korzyści wynikające z funkcjonowania inwestycji do termicznego przetwarzania odpadów. W przypadku konkretnej inwestycji, jej oddziaływanie będzie podlegało ocenie w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko, która dostarczy informacji o potencjalnym oddziaływaniu danego obiektu na środowisko, w tym warunki życia i zdrowie ludzi. Po wybudowaniu inwestycji, funkcjonowanie tego typu inwestycji wymaga prowadzenia stałego monitoringu emisji.

Ocena oddziaływania kierunku 5.4.4 na poszczególne komponenty środowiska

Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta - zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej

Zaproponowane działania będą miały korzystne oddziaływanie na zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty oraz na zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej.

Obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 - zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione, zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych

Wdrożenie systemu zielonej infrastruktury będzie korzystnie oddziaływać na zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym funkcjonowaniu obszary przyrodnicze prawnie chronione oraz na zachowanie i poprawę spójności sieci przyrodniczej poprzez kształtowanie i zapewnienie spójności korytarzy ekologicznych.

Krajobraz - zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich

Działania przewidziane w ramach kierunku będą miały korzystne oddziaływanie na zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich.

Ludzie - poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Konsekwentna realizacja działań korzystnie wpłynie na poprawę warunków i jakości życia poprzez zwiększenie dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

Wody powierzchniowe i podziemne - zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.

Określone działania sprzyjają zapewnieniu ochrony i efektywnemu gospodarowaniu zasobami wodnymi.

Powietrze - poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.

Realizacja działań przyczyni się w sposób bezpośredni i pośredni do korzystnych zmian w jakości powietrza oraz osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza.

Hałas - poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Działania przewidziane w ramach kierunku będą miały korzystne oddziaływanie na ograniczanie emisji hałasu komunikacyjnego oraz obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.

Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu), gleba - racjonalne wykorzystanie gleby i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu.

Działania sprzyjają racjonalnemu wykorzystaniu gleby i powierzchni terenu.

Przeźren - racjonalna gospodarka przestrzeni.

Działania w sposób kompleksowy odnoszą się do podnoszenia znaczenia planowania i racjonalnego gospodarowania przestrzeni.

Surowce naturalne - zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Działania przewidziane w ramach kierunku nie będą miały istotnego znaczenia dla zapewnienia ochrony i racjonalnego wykorzystania kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych.

Klimat - łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.

W ramach kierunku uwzględniono problematykę skutków zmian klimatu i wprowadzono działania w tym zakresie do rozwiązań planistyczno - przestrzennych.

Dziedzictwo kulturowe - zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

Działania przewidziane w ramach kierunku nie będą miały istotnego znaczenia dla zachowania i odtworzenia dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.

6. PODSUMOWANIE INFORMACJI O PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWANIACH NA ŚRODOWISKO, W TYM CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW.

W niniejszej prognozie dokonano szczegółowych analiz pod kątem przewidywanego wpływu poszczególnych ustaleń i postulatów wynikających z projektu PZPWD na środowisko, z uwzględnieniem znaczących negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000 oraz na obszary chronione i zasoby przyrodnicze.

Realizacja zapisanej w projekcie dokumentu wizji rozwoju przestrzennego województwa - *Jeden region, różne obszary, spójny rozwój, różne potencjały – Dolny Śląsk 2030*, wymaga zaplanowania bardzo wielu działań o zróżnicowanej charakterystyce i potencjalnym oddziaływaniu na środowisko. Działania te powinny bowiem zapewnić zarówno możliwości polepszania warunków życia ludzi (różnorodność i dostępność różnych form transportu publicznego, dostępność do usług, dostępność do terenów rekreacyjnych i atrakcyjnych obiektów turystycznych itd.), powinny ponadto zagwarantować ochronę i spójność najcenniejszych zasobów przyrodniczych województwa (obszary chronione w tym obszary sieci NATURA 2000, korytarze ekologiczne, zasoby surowców mineralnych, zasoby wodne, glebowe i inne), i wreszcie powinny zapewnić możliwości dalszego rozwoju gospodarczego regionu (rozwój sieci drogowej, kolejowej i transportu wodnego, rozwój infrastruktury przesyłowej, rozwój przemysłu, rozwój turystyki itd.).

Realizacja wymienionych wyzwań może wywołać zróżnicowane konsekwencje dla środowiska - od zdecydowanie korzystnych, do potencjalnie negatywnych. Należy jednak podkreślić, że oddziaływania potencjalnie negatywne **nie mają charakteru oddziaływań znaczących**, ryzyko wystąpienia takiego oddziaływania będzie bowiem minimalizowane poprzez rozwiązania wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju oraz innych zasad wynikających z obowiązujących dokumentów i przepisów, takich jak: zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), zasada wariantowania rozwiązań, zasada kompensacji przyrodniczych i inne, które nakładają na podmioty realizujące plany i przedsięwzięcia, obowiązek stosowania najwyższych standardów środowiskowych.

W Prognozie poddano analizie spójność celów i kierunków polityki przestrzennej województwa w odniesieniu do zidentyfikowanych zagrożeń stanu środowiska. Skoncentrowano się w szczególności na identyfikacji znaczących

oddziaływań negatywnych - w celu ich zminimalizowania, ograniczenia lub wyeliminowania już na etapie podejmowania decyzji w ramach prowadzonej polityki przestrzennej w województwie.

Ponadto, należy podkreślić, że w projekcie Planu województwa określa się wyłącznie ramy czasowe dla realizacji poszczególnych inwestycji, brak jest natomiast jednoznacznych informacji o terminie realizacji poszczególnych działań, możliwa jest więc wyłącznie przybliżona analiza oddziaływań skumulowanych, określająca potencjalne ryzyko wystąpienia takiego oddziaływania.

Szczegółowa ocena potencjalnych oddziaływań została przedstawiona w rozdziale 4. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko.

Do proponowanych w projekcie PZPWD postulatów i działań o potencjalnie największym negatywnym oddziaływaniu na środowisko, w tym obszary Natura 2000, należą działania związane z rozbudową infrastruktury – drogowej, kolejowej i wodnej oraz działania dla zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy.

Zostały one zdefiniowane w następujących kierunkach działań:

- 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
- 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej.
- 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
- 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
- 1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF (dot. projektu Planu WrOF)

Zakres i zasięg oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska, w tym również na cele ochrony obszarów sieci NATURA 2000 jest uzależniony od sposobu realizacji poszczególnych inwestycji, a także zastosowanych w trakcie planowania i budowy inwestycji rozwiązań minimalizujących oddziaływania negatywne. Do rozwiązań tych – w przypadku planowania przebiegu nowej infrastruktury liniowej należy wielokryterialna analiza wariantowa, uwzględniająca uwarunkowania środowiskowe, w tym aspekty przyrodnicze – w celu zapewnienia zachowania spójności sieci ekologicznych oraz zachowania różnorodności gatunkowej i zachowania cennych siedlisk wyznaczonych w ramach sieci NATURA 2000. Analiza taka powinna wykluczyć potencjalnie konfliktowe warianty przebiegów już na wstępnym etapie planowania inwestycji.

W przypadku kierunku 3.4 w ramach celu 3 dotyczącego Poprawy żeglowności Odry konieczne jest wykonanie wielowymiarowej analizy kosztów i korzyści uwzględniającej kwestie środowiskowe przed rozpoczęciem prac, a przeprowadzenie inwestycji powinno się odbywać zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu unikatowego potencjału przyrodniczego rzeki, stanowiącej cenny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym.

W przypadku wskazania niewłaściwego miejsca lokalizacji stref ekonomicznych również może występować negatywne oddziaływania na różne komponenty środowiska. Dlatego też konieczna jest racjonalna gospodarka przestrzenią i właściwe przestrzenne ukierunkowanie wsparcia, w oparciu o lokalne zasoby i produkty. Racjonalna gospodarka przestrzenią, zmierzająca do koncentracji stref aktywności gospodarczych na terenach wyznaczonych w oparciu o analizy przestrzenne, jest zamierzeniem korzystnym z punktu widzenia minimalizowania negatywnych skutków funkcjonowania stref ekonomicznych w środowisku i ograniczenia negatywnego wpływu na zdrowie i jakość życia mieszkańców oraz obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo.

Planowane inwestycje w możliwie jak najwyższym stopniu powinny zapewniać ochronę zasobów przyrodniczych. Wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych dla realizacji danego przedsięwzięcia powinno następować wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne.

Należy podkreślić, że wymienione postulaty i ustalenia, oprócz potencjalnie negatywnych oddziaływań na środowisko, będą miały także szereg pozytywnych skutków (m.in. skrócenie czasu podróży, większa dostępność

do usług i terenów rekreacyjnych, zmniejszenie hałasu i emisji zanieczyszczeń, podniesienie aktywności ruchowej, podniesienie zdrowotności, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych).

W prognozie zidentyfikowano również szereg oddziaływań o charakterze zróżnicowanym, w przypadku których nie można jednoznacznie ocenić charakteru oddziaływań na środowisko. Należą do nich m.in.

- 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
- 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
- 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.

W przypadku ww. kierunków mamy do czynienia z działaniami, które mogą wywoływać skutki jednocześnie pozytywne i negatywne (np. ochrona przeciwpowodziowa, gdzie chroni się ludzi i substancję mieszkaniową, w tym zabytki, a jednocześnie może obniżyć wartości i walory przyrodnicze dolin rzecznych). Podobnie jest w przypadku ochrony zasobów przyrodniczych, gdzie ochrona strategicznych złóż kopalin służy z jednej strony zachowaniu środowiska w nienaruszonym stanie, ale z drugiej strony - w przypadku decyzji o ich eksploatacji – spowoduje degradację środowiska. Rozwój działalności turystycznej w sposób niedostosowany do chłonności obszarów, również może wywoływać niepożądane negatywne skutki dla środowiska.

W ww. przypadkach może dochodzić do negatywnego oddziaływania na różnorodność przyrodniczą, cele ochrony obszarów NATURA 2000 czy spójność sieci ekologicznych. Należy jednak podkreślić, że niektóre cele przewidziane w projekcie PZPWD, pomimo potencjalnych konfliktów między ich realizacją a ochroną środowiska przyrodniczego nie mogą być zmienione bądź zmodyfikowane, z uwagi na ich istotne znaczenie dla interesu społecznego mieszkańców i rozwoju regionu (ochrona przed powodzią, potencjalna eksploatacja złóż strategicznych). Wówczas zasadnicze znaczenie ma zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań. Działania kompensacyjne powinny być wynikiem ocen szczegółowych na dalszych etapach planowania i wdrażania działań o charakterze przedsięwzięć, zwłaszcza na etapie ocen oddziaływania na środowisko, w przypadku wykazania potrzeby wdrażania takich rozwiązań.

Działania o charakterze negatywnym i zróżnicowanym w odniesieniu do środowiska są równoważone w projekcie PZPWD działaniami o charakterze jednoznacznie pozytywnym. Należą do nich działania w ramach następujących kierunków:

- 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
- 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
- 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
- 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, hałas).
- 5.4.2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF (dot. projektu Planu WrOF).
- 5.4.3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów (dot. projektu Planu WrOF).
- 5.5.4. Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka (dot. projektu Planu WrOF).

Realizacja postulatów i ustaleń sformułowanych w ramach ww. kierunków przyczyni się do zainicjonowania, wsparcia lub utrzymania korzystnych dla środowiska procesów, w tym:

- poprawy funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych w województwie dolnośląskim i poza jego granicami
- stworzenia warunków dla rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne,
- ograniczenia negatywnych skutków działalności człowieka w zakresie emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza, wytwarzania odpadów,
- zachowania wysokiej jakości przestrzeni, walorów kulturowo-krajobrazowych i innych cennych zasobów środowiska,
- złagodzenia skutków niekorzystnych zmian klimatu.

Podsumowanie

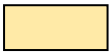

Analiza kierunków, postulatów i ustaleń zawartych w projekcie PZPWD pozwala na stwierdzenie, że wdrożenie projektu PZPWD przyczyni się do realizacji założonej wizji rozwoju województwa oraz do implementacji celów sformułowanych w krajowych i europejskich dokumentach strategicznych, w tym w celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

Realizowane działania przyczynią się do utrzymania równowagi pomiędzy pożądanym i oczekiwanym rozwojem gospodarczym regionu, wymagającym rozbudowy różnych rodzajów infrastruktury, usług czy turystyki a ochroną cennych zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym cennych siedlisk i ekosystemów o znaczeniu lokalnym i międzynarodowym, chronionych m.in. w ramach sieci NATURA 2000. Potencjalnie negatywne oddziaływania na środowisko, w tym cele ochrony systemu NATURA 2000 nie powinny mieć charakteru znaczącego, a ich skutki będą minimalizowane lub równoważone przez odpowiednie działania planistyczne, organizacyjne i techniczne na każdym etapie wdrażania planów i przedsięwzięć.

Podsumowanie prognozy oddziaływań projektowanych kierunków PZPWD na poszczególne komponenty środowiska przedstawiono w formie macierzy, prezentującej charakter potencjalnych oddziaływań (pozytywne, nieistotne, negatywne, zróżnicowane), istotność oddziaływania na środowisko (mało istotne, istotne, bardzo istotne), czas trwania oddziaływania (krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe oraz źródło i sposób oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane).

Objaśnienia oznaczeń zastosowanych w tabeli nr 5.

Charakter potencjalnych oddziaływań: Czas trwania oddziaływania:

	negatywne	K	nieistotne
	pozytywne	Ś	mało istotna
	zróżnicowane	D	istotna
	nieistotne		

Siła oddziaływania na środowisko: Źródło i sposób oddziaływania na środowisko:

0	nieistotne	B	bezpośrednie
1	mało istotna	P	pośrednie
2	istotna	W	wtórne
3	bardzo istotna	S	skumulowane

Tab. 5 Ocena wpływu na środowisko działań wynikających z kierunków przedstawionych w projekcie PZPWD

CELE	KRYTERIA OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO, W ODNIESIENIU DO ELEMENTÓW ŚRODOWISKA														
	Komponenty środowiska	Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Obszary chronione w tym NATURA 2000	Korytarze ekologiczne	Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu)	Prze-strzeń	Surowce naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Wody powierzchniowe i podziemne	Powietrze	Hałas	Ludzie	Krajo-braz	Klimat	
	Kierunki														
	KRYTERIA OCENY	Zachowanie we właściwym stanie ochrony lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty. Zachowanie oraz odtworzenie różnorodności biologicznej	Zapewnienie spójności oraz zachowanie we właściwym stanie i funkcjonowaniu obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, w tym obszarów sieci NATURA 2000..	Zachowanie i poprawa spójności sieci przyrodniczej	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i powierzchni terenu. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu i degradacji gleb. Ochrona gleb przed erozją i procesami osuwiskowymi. Przeciwdziałanie zmianom ukształtowania terenu	Racjonalna gospodarka przestrzenią	Zapewnienie ochrony i racjonalne wykorzystanie kopalin oraz wód mineralnych i leczniczych	Zachowanie i odtworzenie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych oraz wartościowych zespołów urbanistycznych.	Zapewnienie dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych	Zapewnienie ochrony i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona przed zmianą stosunków wodnych.	Poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie osiągnięcia norm emisji zanieczyszczeń powietrza. Poprawa efektywności energetycznej.	Poprawa jakości klimatu akustycznego poprzez ograniczanie emisji hałasu z różnych źródeł. Obniżenie ilości osób narażonych na nadmierny hałas.	Poprawa warunków i jakości życia poprzez poprawę dostępności i jakości usług, dostępności środków transportu, infrastruktury i terenów rekreacyjnych	Zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych. Zapobieganie degradacji krajobrazu oraz wspieranie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast i terenów wiejskich	Łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, w tym minimalizacja skutków zjawisk ekstremalnych.
1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi:	1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi:	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	P/D/2	0	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	B/P/D/3	B/P/D/3	P/D/2
	1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.	B/P/D/2	B/P/D/2	B/P/D/2	P/D/2	0	P/D/2	B/D/2	B/P/D/2	B/P/D/2	P/D/2	B/D/3	B/P/D/3	0	P/D/2

CELE	Komponenty środowiska Kierunki	KRYTERIA OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO, W ODNIESIENIU DO ELEMENTÓW ŚRODOWISKA														
		Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Obszary chronione w tym NATURA 2000	Korytarze ekologiczne	Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu)	Prze-strzeń	Surowce naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Wody powierzchniowe i podziemne	Powietrze	Hałas	Ludzie	Krajo-braz	Klimat		
	1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej.	P/D/2	P/D/2	P/D/2	B/D/2	P/D/2	0	0	P/Ś/2	P/Ś/2	P/Ś/2	P/Ś/2	P/D/2	B/D/2	0	
2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu	2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich	B/D/3	B/D/3	B/D/3	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	B/D/2	B/D/3	P/D/2
	2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.	P/Ś/2	P/Ś/2	P/Ś/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	B/D/3	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	B/P/D/3	P/D/2	P/D/2
	2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3
3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez strukturę	3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki	P/D/2	P/D/2	0	P/D/2	0	B/D/3	0	P/D/2	P/D/2	B/D/3	0	P/D/3	0	P/D/2	

CELE	KRYTERIA OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO, W ODNIESIENIU DO ELEMENTÓW ŚRODOWISKA														
	Komponenty środowiska Kierunki	Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Obszary chronione w tym NATURA 2000	Korytarze ekologiczne	Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu)	Prze-strzeń	Surowce naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Wody powierzchniowe i podziemne		Powietrze	Hałas	Ludzie	Krajo-braz	Klimat
	odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.														
	3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.	P/D/1	P/D/1	0	B/D/3	0	0	0	B/D/3	B/D/3	0	0	P/D/2	0	P/D/2
	3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	P/D/2	0	0
	3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.	B/P/D/3	B/D/2	B/D/2	B/D/2	P/D/2	P/D/2	P/W/2	B/P/D/2	B/P/D/2	B/D/3	B/D/3	B/D/3	B/P/D/2	P/D/1
	3.5. Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.	B/P/D/K/3	B/P/D/K/3	B/P/D/K/3	B/P/D/K/2/3	P/D/2	B/P/D/3	B/P/D/2	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	P/D/2	B/D/3	B/D/3	B/P/D/3

CELE	KRYTERIA OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO, W ODNIESIENIU DO ELEMENTÓW ŚRODOWISKA														
	Komponenty środowiska Kierunki	Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Obszary chronione w tym NATURA 2000	Korytarze ekologiczne	Powierzchnia ziemi (w tym gleba i rzeźba terenu)	Prze-strzeń	Surowce naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Wody powierzchniowe i podziemne		Powietrze	Hałas	Ludzie	Krajo-braz	Klimat
	3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, hałas).	P/D/1	0	0	0	P/D/2	P/D/2	B/P/D/1	0	0	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	0	B/P/D/3
4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.	B/P/D/2	B/P/D/2	B/P/D/2	B/D/2	0	0	0	B/P/D/2	B/P/D/2	B/D/2	B/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2
	4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Plan WrOF

Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF	B/P/K/D/3	B/P/D/2	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	0	B/D/2	B/P/D/K/2	B/P/D/K/2	B/P/D/3	B/P/D/3	B/P/D/3	B/D/3	P/D/2
Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF	0	0	0	P/D/2	B/D/3	0	B/D/3	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2
Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów	B/D/3	B/D/3	B/D/3	B/D/3	P/D/3	B/D/3	0	B/D/3	B/D/3	0	0	0	P/D/3	P/D/3
Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka	P/D/3	P/D/3	P/D/3	P/D/3	P/D/3	P/D/1	0	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/2	P/D/3	P/D/3

7. OCENA TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA NA ŚRODOWISKO.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko, o którym mowa w art. 51 ust.2, pkt 1d) oraz art. 104 ust. 1, pkt. 2 Ustawy OOS oceniane jest w aspekcie granic międzynarodowych. Bezpośrednie sąsiedztwo granic państwowych powoduje, że planowane działania mogą potencjalnie generować ponadlokalne oddziaływania, wpływające na stan środowiska w krajach sąsiadujących. Jednocześnie województwo dolnośląskie może być narażone na oddziaływania pochodzące z krajów ościennych. Oddziaływanie transgraniczne może dotyczyć różnych komponentów środowiska, w szczególności: wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, obszarów chronionych i innych systemów ekologicznych, występujących po obu stronach granicy lub w pobliżu granicy państwowej oraz wspólnych zasobów środowiska przyrodniczego, m.in. leśnych, złóż surowców mineralnych, zbiorników wodnych.

W przypadku projektu PZPWD oceny potencjalnego transgranicznego oddziaływania na środowisko dokonuje się w odniesieniu do terytoriów krajów graniczących z województwem dolnośląskim: Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej.

Zgodnie z Konwencją o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z dnia 03.12.1999, nr 96, poz. 1110), rozpatrując planowane działalności można rozważyć, czy działalność danego rodzaju może mieć znaczące szkodliwe oddziaływanie transgraniczne, w szczególności biorąc pod uwagę jedno lub kilka poniższych kryteriów:

- wielkość: rozmiar planowanej działalności jest duży dla danego jej typu;
- lokalizacja: planowana działalność jest zlokalizowana na obszarze lub w pobliżu obszaru o szczególnej wrażliwości lub o szczególnym znaczeniu dla środowiska (takim jak obszary wodno-błotne podlegające Konwencji Ramsarskiej, parki narodowe, rezerваты przyrody, tereny będące miejscem szczególnego naukowego zainteresowania lub tereny ważne z punktu widzenia archeologii, kultury lub historii), jak również, gdy planowana działalność zlokalizowana jest w miejscu, w którym właściwości planowanej działalności mogłyby mieć znaczący wpływ na ludność;
- narażenia: planowana działalność wykazuje szczególnie złożone i potencjalnie szkodliwe skutki, w tym powodujące poważne oddziaływania na ludzi lub na cenne gatunki i organizmy zagrażające istnieniu lub potencjalnemu użytkowaniu narażonego obszaru oraz powodujące dodatkowe obciążenia, które przekraczają graniczną wytrzymałość środowiska.

W niniejszej prognozie poddano ocenie prawdopodobieństwo wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem ww. kryteriów, przyjmując jako bazową odległość (bufor) 20 km od granicy państwa. W przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia oddziaływań o skali znacznie wykraczającej poza przyjęty bufor, zostanie to wskazane jako szczególny rodzaj oddziaływania. Analizie poddano wszystkie planowane i postulowane w projekcie PZPWD działalności, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które zostały określone w załączniku nr I Konwencji z Espoo, jako mogące spowodować szkodliwe znaczące oddziaływanie transgraniczne.

Uwzględniając kryteria zawarte w Konwencji z Espoo, stwierdzono, że część działań i postulatów zawartych w projekcie PZPWD należy przeanalizować pod kątem potencjalnych oddziaływań o charakterze transgranicznym. Poniżej dokonano analizy ww. oddziaływań z uwzględnieniem uwarunkowań formalnych, prawnych i środowiskowych.

Do poddanych powyższej ocenie planowanych i postulowanych działań należą:

1. Budowa drogi ekspresowej S3 odc. Bolków – Lubawka (granica państwa).
2. Modernizacja linii kolejowej C59/2 na odc. Kamieniec Żąbkowicki – Międzyzlesie.

3. Elektryfikacja linii kolejowych nr 274, 278 na odcinku Węgliniec – Zgorzelec.
4. Budowa kolei dużych prędkości (KDP) tzn. „Y” relacji Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław oraz jego wydłużenie w kierunku Pragi.
5. Rekomendowanie lokalizacji nowych specjalnych stref ekonomicznych wyłącznie na terenach regionalnych stref aktywności gospodarczej wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo.
6. Uwzględnianie w studiach gmin regionalnych stref aktywności gospodarczej, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo, jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów.
7. Uwzględnienie planowanej budowy nowego bloku energetycznego w Elektrowni Turów, mającego zastąpić wycofane z eksploatacji jednostki starszej generacji, w regionalnych dokumentach strategicznych i planistycznych.
8. Poprawa żeglowności Odry.

Ad.1

Budowa drogi ekspresowej S3 odc. Bolków – Lubawka (granica państwa).

Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T jest instrumentem służącym koordynacji oraz zapewnieniu spójności i komplementarności inwestycji infrastrukturalnych. Posiada ona strukturę dwupoziomową, a w jej skład wchodzi sieć bazowa oraz kompleksowa. Państwom członkowskim wyznaczono obowiązek rozwijania sieci bazowej do 2030 r. Spośród elementów sieci bazowej dla bardziej efektywnego jej wdrażania i przyspieszenia prac nad projektami infrastrukturalnymi o największej europejskiej wartości dodanej ustanowiono korytarze sieci bazowej TEN-T.

Jednym z elementów sieci bazowej na Dolnym Śląsku jest planowana droga ekspresowa S3. Droga S3 na terenie Polski docelowo będzie miała długość ok. 480 km i będzie mieć kontynuację na terenie Republiki Czeskiej w postaci autostrady D11. Połączenie obu dróg realizowane jest na podstawie międzynarodowej umowy rządowej, podpisanej w 2005 r., a także umów zawieranych w latach kolejnych. Biorąc pod uwagę współpracę rządów polskiego i czeskiego przy planowaniu ww. inwestycji zakłada się, że jej potencjalne transgraniczne oddziaływanie nie będzie miało charakteru znaczącego – przede wszystkim w wyniku zastosowania wariantowania i działań minimalizujących szkodliwe oddziaływanie na każdym etapie planowania i budowy drogi.

Ad.2 i 3

Modernizacja linii kolejowej C59/2 na odc. Kamieniec Żąbkowicki – Międzylesie.

Elektryfikacja linii kolejowych nr 274, 278 na odcinku Węgliniec – Zgorzelec.

Obydwie inwestycje mają charakter działań modernizacyjnych - służących poprawie jakości funkcjonowania linii kolejowych. Dzięki ww. działaniom znacznie poprawi się jakość obsługi przewozów kolejowych, a także zostaną zminimalizowane, w perspektywie długoterminowej, negatywne oddziaływanie na środowisko związane w szczególności z emisją hałasu i zanieczyszczeń do powietrza. Możliwe uciążliwości dla środowiska będą miały charakter krótkotrwały – związany z realizacją inwestycji, i nie powinny mieć znaczącego charakteru w kontekście transgranicznym.

Ad.4

Budowa kolei dużych prędkości (KDP) tzn. „Y” relacji Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław oraz jego wydłużenie w kierunku Pragi.

Budowa połączenia kolejowego pomiędzy Wrocławiem a Pragą, wynikająca z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących

rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej, stanowi element sieci kompleksowej (sieć uzupełniająca) TEN-T, i planowana jest do realizacji do 2050 r. Działania na rzecz budowy kolei dużych prędkości zostały określone w Programie budowy i uruchomienia przewozów KDP w Polsce. Program zawieszono w grudniu 2011 r. Pomimo tego, w 2013 r. sporządzono Studium wykonalności dla budowy kolei dużych prędkości „Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław”, które pozwoliło na wybór rekomendowanych korytarzy przebiegu trasy. W roku 2015 powstało Wstępne studium wykonalności dla przedłużenia linii dużych prędkości Warszawa – Łódź – Poznań / Wrocław do granicy z Niemcami w kierunku Berlina oraz do granicy z Republiką Czeską w kierunku Pragi, które określiło 8 wariantów korytarzy trasy.

W sprawie budowy połączenia podpisano ponadto list intencyjny dot. koordynacji działań w sprawie budowy KDP w Polsce i Republice Czeskiej.

Podobnie jak w przypadku drogi S3, zakłada się, że wszystkie kwestie związane z ewentualnymi oddziaływaniami na środowisko o charakterze transgranicznym będą rozwiązywane już na wstępnych etapach planowania i późniejszych etapach realizacji inwestycji – a ich charakter nie będzie znaczący, przy zastosowaniu rozwiązań minimalizujących i kompensacyjnych.

Ad.5 i 6

W projekcie PZPWD na rysunku nr 1 Osadnictwo zostały wskazane regionalne strefy aktywności gospodarczej (jako tereny lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności, mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów) oraz zarekomendowano w treści dokumentu możliwość lokalizacji nowych specjalnych stref ekonomicznych wyłącznie w obrębie wyznaczonych stref regionalnych. W strefie przygranicznej, tj. w odległości do 20 km od granicy państwa zlokalizowano ok. 10 stref regionalnych o dużej powierzchni, m.in. w Zgorzelcu, Bogatyni, Jeleniej Górze, Kamiennej Górze, Wałbrzychu, Dzierżoniowie, Kłodzku i Ząbkowicach Śląskich.

Zakłada się, że działalność prowadzona na terenie ww. stref – zaprojektowana i zlokalizowana zgodnie z obowiązującymi przepisami środowiskowymi nie wywoła szczególnie złożonych i potencjalnie szkodliwych skutków dla środowiska w tym powodujących poważne oddziaływania na ludzi lub na cenne gatunki i organizmy zagrażające istnieniu lub potencjalnemu użytkowaniu narażonego obszaru oraz powodujące dodatkowe obciążenia, które przekraczają graniczną wytrzymałość środowiska. Ponadto należy podkreślić, że w przypadku lokalizowania specjalnych stref ekonomicznych obowiązują odrębne przepisy dotyczące zakazów prowadzenia niektórych działalności – m.in. usług związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, usług związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów oraz odzysku surowców wtórnych i innych działalności uciążliwych dla środowiska.

Ad.7

Uwzględnienie planowanej budowy nowego bloku energetycznego w Elektrowni Turów, mającego zastąpić wycofane z eksploatacji jednostki starszej generacji, w regionalnych dokumentach strategicznych i planistycznych.

Wprowadzenie zapisu dotyczącego planowanej budowy nowego bloku energetycznego w Elektrowni Turów wynika z konieczności uwzględniania tego projektu w regionalnych dokumentach strategicznych i planistycznych, nie jest natomiast postulatem wynikającym z zapisów samego projektu PZPWD. Realizacja inwestycji wynika z programu inwestycyjnego PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A - jako inwestycja szczególnie ważna dla krajowego systemu elektroenergetycznego. Budowa bloku energetycznego nr 11 o mocy 496 MWe (brutto) zastąpi wycofane z eksploatacji jednostki starszej generacji (bloki nr 8, 9, 10 o łącznej mocy zainstalowanej ok. 600 MWe) i pozwoli na odbudowanie mocy Elektrowni Turów do ok. 2 tys. MWe.

Ze względu na przewidywane potencjalne znaczące oddziaływanie, w 2013 r. dla planowanej inwestycji wszczęto postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko ze stronami czeską i niemiecką, które

było prowadzone przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Warszawie i zakończyło się pozytywnie, tzn. planowana inwestycja została zaakceptowana przez zainteresowane strony. Obecnie trwa procedura dotycząca wydania pozwolenia zintegrowanego na eksploatację inwestycji. W niniejszej Prognozie, odstępuje się w związku z powyższym od oceny prognozowanego wpływu planowanej inwestycji na środowisko.

Ad.8

Poprawa żeglowności Odry.

Działanie dotyczące poprawy żeglowności Odry jest rozpatrywane w kontekście transgranicznym, pomimo iż Odra na terenie województwa dolnośląskiego nie jest rzeką graniczną. Jednak w przypadku potencjalnych działań mających na celu np. podwyższenie klasy żeglowności rzeki, należy rozpatrywać potencjalny wpływ planowanych działań w odniesieniu do całej długości rzeki – ponieważ stanowi ona system powiązań przyrodniczych i korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Zmiana stosunków wodnych na określonym odcinku takiego korytarza może skutkować negatywnymi zmianami – np. dla cennych siedlisk, w odległości nawet kilkuset kilometrów.

Odra jest jedyną żeglowną rzeką na terenie województwa dolnośląskiego, zgodnie z Europejskim Porozumieniem w Sprawie Głównych Śródlądowych Dróg Wodnych o Międzynarodowym Znaczeniu (porozumienie AGN), wchodzi ona w skład międzynarodowej drogi wodnej E30. Jednak ze względu na fakt, iż na kluczowych odcinkach rzeka ma II klasę żeglowności, odrzańską drogą wodną nie jest możliwe przewożenie ładunków powyżej 500 ton.

Zapis w projekcie PZPWD odnosi się do poprawy żeglowności Odry, nie wskazując jednak konkretnych działań w tym zakresie i ich lokalizacji. Tym samym - do czasu podjęcia decyzji o ewentualnych działaniach o charakterze infrastrukturalnym nie jest możliwe jednoznaczne określenie możliwości wystąpienia potencjalnych znaczących oddziaływań o charakterze transgranicznym.

Należy podkreślić, że w przypadku podjęcia działań na rzecz rozwoju transportu wodnego i poprawy żeglowności Odry konieczne jest wykonanie wielowymiarowej analizy kosztów i skutków uwzględniających kwestie środowiskowe, a przeprowadzenie inwestycji powinno się odbywać zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu unikatowego potencjału przyrodniczego rzeki.

W przypadku wszystkich analizowanych postulatów i działań zawartych w projekcie PZPWD dokonano analizy potencjalnych oddziaływań transgranicznych, zgodnie z kryteriami przyjętymi w Konwencji z Espoo. Ich podsumowanie znajduje się w tabeli nr 6.

Tab. 6 Analiza potencjalnego transgranicznego oddziaływania planowanych działalności wynikających z projektu PZPWD.

L.p.	Kryterium oceny	Ocena TAK/NIE
1.	Czy ustalenia wynikające z projektu PZPWD, w szczególności na terenach przygranicznych, t.j. w odległości do 20 km od granicy, będą stanowiły czynnik generujący rozwój nowych działalności określonych w załączniku nr I <i>Konwencji z Espoo</i> , mogących powodować znaczące niekorzystne oddziaływania transgraniczne?	NIE
2.	Czy ustalenia wynikające z projektu PZPWD, w szczególności na terenach przygranicznych, t.j. w odległości do 20 km od granicy, będą stanowiły czynnik generujący rozwój nowych działalności w znaczącej skali dla danego jej typu, mogące powodować znaczące niekorzystne oddziaływania?	NIE
3.	Czy ustalenia projektu PZPWD w strefie przygranicznej będą stanowiły czynnik generujący lokalizację działalności na obszarach lub w pobliżu obszarów o szczególnej wrażliwości lub szczególnym znaczeniu dla środowiska?	NIE

4.	Czy ustalenia projektu PZPWD w strefie przygranicznej będą stanowiły czynnik generujący lokalizację działalności na terenach będących miejscem szczególnego naukowego zainteresowania lub terenach ważnych z punktu widzenia archeologii, kultury lub historii?	NIE
5.	Czy ustalenia projektu PZPWD w strefie przygranicznej będą stanowiły czynnik generujący lokalizację działalności w miejscu, w którym właściwości planowanej działalności mogłyby mieć znaczący wpływ na ludność?	NIE
6.	Czy ustalenia projektu PZPWD w strefie przygranicznej będą stanowiły czynnik generujący działalność wykazującą szczególnie złożone i potencjalnie szkodliwe skutki, w tym powodujące poważne oddziaływania na ludzi lub na cenne gatunki i organizmy zagrażające istnieniu lub potencjalnemu użytkowaniu narażonego obszaru oraz powodujące dodatkowe obciążenia, które przekraczają graniczną wytrzymałość środowiska?	NIE

Podsumowanie

Zapisy zawarte w projekcie Planu Zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego nie spowodują znaczących negatywnych oddziaływań o charakterze transgranicznym, których charakter i zasięg wskazywałby na konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Poddane szczegółowej analizie zapisy kierunków i działań wynikających z projektu PZPWD, których skutki mogłyby potencjalnie mieć transgraniczny charakter, w większości wynikają z zawartych już porozumień i dokumentów o charakterze międzynarodowym – a więc podlegały, bądź będą podlegały odrębnym procedurom transgranicznym.

W przypadku pozostałych działań i postulatów stwierdza się, że zapisy projektu PZPWD nie doprowadzą do bezpośrednich znaczących oddziaływań o charakterze transgranicznym, gdyż nie wskazują konkretnych działań i lokalizacji w strefie przygranicznej, których efektem byłyby poważne oddziaływania na ludzi lub obszary cenne dla środowiska, archeologii, kultury lub historii.

W projekcie dokumentu zwraca się natomiast uwagę na konieczność współpracy międzynarodowej i uwzględniania obszarów stykowych województwa z innymi regionami – m.in. poprzez postulaty kierowane do sąsiednich województw i państw. Współpraca ta ma na celu łagodzenie i minimalizowanie wszelkich potencjalnych konfliktów, wynikających z planowanych działań i zjawisk naturalnych w obszarach przygranicznych i skupia się przede wszystkim na takich zagadnieniach jak: ochrona przyrody i zasobów naturalnych, systemy transportowe, infrastruktura techniczna, korytarz doliny Odry, ochrona przed skutkami powodzi i suszy oraz innych niekorzystnych zjawisk pochodzenia naturalnego.

Większość z tych działań będzie miała bardzo pozytywny charakter w odniesieniu do obszarów przygranicznych, gdyż dotyczą inwestycji prośrodowiskowych, takich jak np. budowa wspólnych systemów dróg rowerowych, poprawa zdolności retencyjnych zlewni oraz ochrona wód podziemnych i powierzchniowych, kształtowanie wspólnych systemów powiazań przyrodniczych, modernizacja infrastruktury drogowej i kolejowej w celu zapewnienia lepszej jakości przewozów oraz zmniejszenia uciążliwości dla ludzi i środowiska, i wiele innych działań o lokalnym przygranicznym charakterze.

Należy również podkreślić, że poszczególne działania powinny być realizowane przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, która oznacza wykorzystanie przestrzeni zgodnie z jej najlepszymi predyspozycjami, z uwzględnieniem aspektów społecznych, ekonomicznych i środowiskowych, ale jednocześnie z poszanowaniem zasobów wymagających ochrony dla przyszłych pokoleń oraz z uwzględnieniem zagrożeń i konfliktów przestrzennych. Stosując się do tej reguły należy m.in.: zachować potencjał ekologiczny, chronić bioróżnorodność ekosystemową, respektować ograniczenia zasobów naturalnych, zapewnić wysoki poziom ochrony środowiska naturalnego i poprawę jego jakości, przeciwdziałać zanieczyszczeniu środowiska i ograniczać wielkość tego zjawiska; propagować zrównoważoną konsumpcję i produkcję.

8. PROPOZYCJE MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ ZAWARTYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Monitoring skutków realizacji postanowień uchwalonego *Planu województwa* będzie odbywać się w ramach okresowej oceny, której wykonanie jest obowiązkiem określonym w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Stanowi on stały element prac planistycznych prowadzonych przez Samorząd Województwa, w ramach którego zarząd województwa, co najmniej raz w czasie trwania kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o stanie zagospodarowania przestrzennego oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Ocena stopnia realizacji i skutków działań zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa na środowisko i zrównoważony rozwój sporządzana jest w oparciu o wyniki monitoringu stanu komponentów środowiska, poddawanych badaniom w ramach prowadzonych analiz i badań statystycznych. Należy przy tym mieć na uwadze, że zmiany w środowisku mogą zachodzić z różną intensywnością i w różnych interwałach czasowych. Do analiz zmian w środowisku proponuje się wykorzystanie wskaźników z zakresu zmian w powierzchni zajętej przez różne formy zagospodarowania, z zakresu zmian w stanie fizyko-chemicznym środowiska, zmian w powierzchni i spójności systemu przyrodniczego oraz stopnia zaawansowania realizacji działań infrastrukturalnych i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Proponuje się przeprowadzanie monitoringu w cyklu rocznym.

W ramach oceny procesów zachodzących w zagospodarowaniu przestrzennym województwa, należy równocześnie przewidzieć stały monitoring polityki przestrzennej gmin, w tym stopień realizacji ustaleń studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także zasięg i rodzaj zmian w użytkowaniu terenów.

W zestawieniu poniżej zaproponowano przykładowe wskaźniki, które mogą być wykorzystane do prowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wskaźniki z zakresu zmian w powierzchni zajętej przez różne formy zagospodarowania:

- powierzchnia użytków rolnych
- powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych
- powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych
- powierzchnia nieużytków
- powierzchnia pozostałych gruntów
- wskaźnik lesistości
- grunty leśne wyłączone na cele nieleśne

Wskaźniki z zakresu zmian w stanie fizyko-chemicznym środowiska:

- stan wód powierzchniowych
- stan wód podziemnych

- stan gleb
- jakość powietrza atmosferycznego
- jakość klimatu akustycznego wzdłuż głównych dróg
- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w: przemyśle, rolnictwie i leśnictwie, eksploatacja sieci wodociągowej
- ścieki odprowadzone ogółem
- ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną
- ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi

Wskaźniki z zakresu zmian w powierzchni i spójności systemu przyrodniczego

- liczba i powierzchnia parków narodowych
- liczba i powierzchnia rezerwatów przyrody
- liczba i powierzchnia parków krajobrazowych
- liczba i powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu
- liczba i powierzchnia obszarów Natura 2000
- liczba i powierzchnia użytków ekologicznych
- liczba stanowisk dokumentacyjnych
- liczba zespołów przyrodniczo-krajobrazowych
- liczba pomników przyrody

Wskaźniki zaawansowania realizacji działań infrastrukturalnych i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi:

- poziom skanalizowania (km sieci/1000os)
- dysproporcje pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
- produkcja energii elektrycznej z OZE
- liczba mieszkańców obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków
- niezrekultywowana powierzchnia składowisk odpadów
- rejestr składowisk odpadów, sortowni, kompostowni, biogazowni, spalarni odpadów
- odpady komunalne odebrane i zebrane, odzyskane, unieszkodliwione
- odpady niebezpieczne wytworzone, odzyskane, unieszkodliwione
- odpady przemysłowe wytworzone, odzyskane, unieszkodliwione
- liczba wymienionych kotłów na paliwo stałe o mocy poniżej 0,5 MW w związku z dostosowaniem do przepisów uchwał sejmiku województwa dolnośląskiego w sprawie ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (w przypadku prowadzenia ewidencji przez samorządy lokalne).

9. ANALIZA ZMIAN STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA (WARIANT „ZERO”)

Racjonalne korzystanie z zasobów środowiska i ich skuteczna ochrona jest jednym z priorytetów województwa, które wymaga koordynacji działań prowadzonych przez podmioty publiczne i prywatne. Celem jest zapewnienie spójnego, minimalizującego konflikty planowania rozwoju.

Należy podkreślić, iż kompetencje samorządu województwa w zakresie ochrony i wykorzystania zasobów środowiskowych i kulturowych są ograniczone, dlatego w większości przypadków, brak realizacji Planu województwa nie będzie stanowiło zagrożenia dla stanu tych zasobów, zwłaszcza w związku z obowiązywaniem szeregu dokumentów programowych i strategicznych na szczeblach krajowym, regionalnym i lokalnym, które podejmują zagadnienia związane z ochroną środowiska i rozwojem społeczno-gospodarczym. Dotyczy to przede

wszystkim takich zagadnień jak: transport, energetyka, gospodarka wodna, ochrona powietrza, gospodarka odpadami, ochrona przyrody, a także polityka miejska.

Plan województwa wskazuje rozmieszczenie zasobów, szczególnie tych o znaczeniu ponadlokalnym, jako istotnego elementu, warunkującego rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny.

Przewidywane zmiany stanu środowiska, które mogą wystąpić w przypadku braku realizacji projektu Planu województwa zostały określone w oparciu o syntezę zidentyfikowanych problemów i zagrożeń w środowisku (rozdział 4 Prognozy), przy jednoczesnym uwzględnieniu obowiązujących przepisów prawnych, określających kompetencje marszałka oraz zakres obowiązywania Planu województwa.

Należy zaznaczyć, że w każdym momencie, pozytywne (bądź negatywne) zmiany stanu środowiska mogą wystąpić na skutek zmian legislacyjnych, co jest nie możliwe do przewidzenia na etapie tworzenia prognozy.

Analizując treść projektu Planu województwa należy podkreślić, że wzmocniona została terytorializacja polityki rozwoju, poprzez wyznaczenie w projekcie dokumentu granic obszarów funkcjonalnych i określenie zasad ich zagospodarowania. Służyć ma to koordynacji działań podejmowanych przez różne podmioty na obszarach występowania szczególnych zjawisk i problemów przestrzennych, w tym także środowiskowych.

W przypadku braku realizacji projektu Planu województwa, zasady zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające specyfikę, problemy i zagrożenia obszarów funkcjonalnych oraz ich wewnętrzne zasoby i potencjały nie zostaną wprowadzone do polityki przestrzennej gmin. W ten sposób, realizacja wielu istotnych kwestii, poruszanych w ramach obszarów funkcjonalnych jest zagrożona. Należy podkreślić, że poza zasadami zagospodarowania określonymi w Planie województwa nie występuje obowiązek prawny, nakazujący uwzględnienie konkretnych zapisów Planu w polityce przestrzennej gminy.

Brak realizacji Planu województwa zmniejszy szanse na wdrożenie idei systemu zielonej infrastruktury, zaplanowanej w obrębie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest to koncepcja, która wykorzystuje istniejące i potencjalne zasoby przyrodnicze do wzmocnienia usług ekosystemowych oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Korzyści te, to choćby poprawa jakości powietrza, zapobieganie powodziom i suszom, zwiększenie plonowania, zwiększenie dostępności do zielonej przestrzeni rekreacyjnej, ale także szansa na poprawę powiązań ekologicznych, skutkująca zwiększeniem różnorodności biologicznej oraz wzmocnieniem systemu przyrodniczego. Koncepcja systemu zielonej infrastruktury traktowana jest również jako ważne narzędzie do ograniczenia rozlewania się zabudowy w obrębie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Prawną ochronę obszarów cennych przyrodniczo reguluje ustawa o ochronie przyrody. Działania ochronne prowadzone są zgodnie z obowiązującymi planami ochronnymi lub innymi regulacjami, wynikającymi z przepisów odrębnych. W takim przypadku, brak realizacji Planu województwa nie spowoduje pogorszenia standardów ochrony obszarów prawnie chronionych.

Negatywne konsekwencje braku realizacji Planu województwa mogą wystąpić w przypadku obszarów przyrodniczo cennych, które nie są objęte formami ochrony. Istnieje realne zagrożenie spowolnienia działań na rzecz ochrony takich obszarów oraz zagrożenie dla kształtowania spójnego systemu przyrodniczego województwa. W tym celu bowiem w projekcie Planu określa się strefę zintegrowanej ochrony walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu w formie obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo, w skład której wchodzi istniejące tereny chronione z najcenniejszymi zasobami przyrodniczo-krajobrazowymi (obszary najwyższej i wysokiej ochrony) oraz obszary chronionego krajobrazu, korytarze ekologiczne i otuliny obszarów chronionych, jako tereny wskazane do różnych form ochrony lub zintensyfikowania działań ochronnych. W wyznaczonej w ten sposób strefie powinna obowiązywać zasada nadrzędności ochrony w stosunku do innych form zagospodarowania, co nie oznacza wykluczenia prowadzenia na jej terenie innych form działalności gospodarczej. Dla wspomnianego obszaru funkcjonalnego w projekcie Planu województwa sformułowano zasady ochrony oraz zagospodarowania poszczególnych jej elementów. Brak realizacji Planu województwa ograniczy

możliwość ochrony najcenniejszych terenów wraz z ich powiązaniem ekologicznymi przed nadmiernym wykorzystaniem dla celów przemysłowych, mieszkaniowych, rekreacyjnych i turystycznych, a także przed nieuzasadnioną rozbudową systemów komunikacyjnych i wykorzystywaniem złóż kopalin.

Istotnym zagrożeniem dla użytków rolnych w województwie jest niewłaściwa gospodarka przestrzenna, prowadząca często do nieuzasadnionego wyłączenia gruntów, szczególnie wysokiej jakości, z użytkowania rolniczego i przeznaczanie ich pod zabudowę. Analiza zapisów dokumentów planistycznych szczebla lokalnego oraz dane nt. zmiany przeznaczenia powierzchni gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wskazują na utrzymanie niekorzystnej tendencji przyrostu gruntów zabudowanych i zurbanizowanych oraz przekształcania zabudowy zagrodowej na nierolniczą, szczególnie w strefach podmiejskich lub na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych. Realizacja Planu województwa nie ma bezpośredniego wpływu na politykę w zakresie wyłączenia gleb z użytkowania rolniczego, gdyż do kompetencji marszałka województwa należy jedynie wyrażenie opinii w sprawie wniosków o zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych klasy bonitacyjnej I-III (z wyjątkiem gruntów w granicach administracyjnych miast) na cele nierolnicze. W Planie zostały wskazane gleby najwyższej jakości, których ochronę regulują przepisy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Nie mniej jednak, poprzez realizację zasad zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonych obszarów funkcjonalnych, Plan województwa może spełnić ważną rolę w ograniczaniu niekorzystnego zjawiska rozpraszania zabudowy, a w konsekwencji ochrony gruntów rolnych wysokiej jakości przed zmianą użytkowania. Nie zrealizowanie projektu Planu województwa będzie stanowiło istotne ograniczenie możliwości koordynowania polityki przestrzennej w tym zakresie.

Niekorzystne procesy suburbanizacji i rozpraszania zabudowy stanowią przyczynę wielu problemów i konfliktów przestrzennych i środowiskowych. Jest to również źródło postępującej degradacji krajobrazu. Narzędziem które ma wzmacniać możliwości ochrony krajobrazu w województwie jest audyt krajobrazowy. Jego rezultaty, a w szczególności rekomendacje wynikające z audytu krajobrazowego mają być transponowane do Planu województwa i stanowić wsparcie dla ochrony, gospodarowania i zarządzania krajobrazem. Z uwagi na brak rozporządzenia wykonawczego do ustawy krajobrazowej, audyt krajobrazowy dla Dolnego Śląska nie został dotychczas opracowany, przez co w projekcie Planu nie znalazły się rekomendacje do ochrony krajobrazu województwa. Jest to niekorzystne zjawisko, gdyż opóźnia w czasie podjęcie wymiernych działań w celu ochrony krajobrazu i zapobieganiu postępującej jego degradacji.

Procesy urbanizacyjne i towarzyszące im procesy inwestycyjne stanowią zagrożenie dla utrzymania zabytków nieruchomych w stosunkowo dobrym stanie, zachowania historycznego rozplanowania obszarów osadniczych oraz ochrony przed zmianami krajobrazu kulturowego. Brak realizacji PZPWD może pośrednio przyczynić się do pogłębienia tych niekorzystnych procesów, jeśli polityka przestrzenna na poziomie lokalnym we właściwy sposób nie uwzględni tych zagrożeń w opracowywanych dokumentach planistycznych szczebla lokalnego.

W województwie dolnośląskim wskazuje się na postępującą degradację klimatu akustycznego, zwłaszcza wzdłuż ważniejszych tras komunikacyjnych. Brak realizacji Planu nie będzie miało znaczących skutków dla ochrony klimatu akustycznego. Działania monitoringowe i naprawcze dla obszarów wzdłuż dróg i linii kolejowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określa Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego (obowiązujący został przyjęty w 2014 r. uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego). Za realizację działań odpowiedzialni są zarządcy dróg i linii kolejowych. Brak realizacji Planu województwa uniemożliwi jednak wdrażanie w dokumentach planistycznych szczebla lokalnego zasad zagospodarowania dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, odnoszących się do zachowania określonych odległości nowej zabudowy od źródeł emisji hałasu, w celu zapobieżenia ekspozycji na ponadnormatywny hałas.

Województwo dolnośląskie charakteryzuje występowanie bogactwa złóż naturalnych. Ochrona przed zagospodarowaniem obszarów udokumentowanych złóż może generować konflikty przestrzenne

i środowiskowe. Przy obecnych uwarunkowaniach formalno-prawnych, zwłaszcza w świetle braku wykazu złóż energetycznych o znaczeniu strategicznym dla państwa, ochrona udokumentowanych złóż kopalin sprowadza się jedynie do uwzględnienia w Planie lokalizacji złóż. Brak możliwości ustanowienia dla obszaru udokumentowanych złóż obszaru funkcjonalnego oraz określenia dla niego zasad zagospodarowania ogranicza możliwości koordynacji polityki surowcowej w ujęciu regionalnym.

Brak realizacji Planu województwa nie będzie miało również znaczącego wpływu na ochronę nieeksploatowanych zasobów wód leczniczych, które nie są objęte ochroną. Zasoby wód potencjalnie leczniczych powinny być weryfikowane pod kątem ich leczniczej przydatności, a po jej potwierdzeniu objęte ochroną w ramach procedur przewidzianych prawem. Plan województwa nie ma wpływu na wszczęcie czy intensyfikację tych procesów.

Działania zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód w obszarach dorzeczy określa Program wodno-środowiskowy kraju. Wśród kategorii zadań dominuje gospodarka komunalna (działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej i realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych) oraz działania organizacyjno-prawne i kontrolne. Analiza trendów zmian w zakresie jakości wód potwierdza poprawę stanu ekologicznego wód na przestrzeni lat. Brak realizacji Planu województwa nie będzie miał wpływu na zakres i sposób realizacji działań naprawczych i ochrony wód. Jednostkami odpowiedzialnymi za realizację tych działań są: gminy, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), Wody Polskie, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz właściciele obiektów. W przypadku działań związanych z ograniczaniem odpływu biogenów z terenów rolniczych odpowiedzialni są prowadzący działalność rolniczą na obszarach szczególnie narażonych (OSN) oraz m.in. Inspektorat Ochrony Środowiska, Stacja Chemiczno – Rolnicza i Wody Polskie.

Województwo dolnośląskie należy do obszarów o stosunkowo dużym zagrożeniu powodziowym, którego najgroźniejszy przebieg występuje w kilku rejonach zlewni Odry. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zostały określone na rysunku Planu nr 8. – Bezpieczeństwo, zgodnie z aktualną oceną ryzyka powodziowego, przedstawioną na przekazanych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej mapach zagrożenia powodziowego (MZP) i mapach ryzyka powodziowego (MRP). Dla odcinków rzek, dla których nie wykonano map, zachowują ważność studia ochrony przeciwpowodziowej do czasu sporządzenia map zagrożenia powodziowego. Obowiązki w zakresie określania obszarów zagrożenia powodziowego oraz zarządzania ryzykiem powodziowym pełni Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które sporządza Plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy, w tym dorzecza Odry, co oznacza, że brak realizacji planu województwa nie będzie miało wpływu na zapewnienie ochrony przed powodzią oraz politykę samorządów w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

W projekcie Planu województwa, dostrzegając konieczność minimalizacji zagrożenia wynikającego z intensyfikacji negatywnych skutków zjawisk naturalnych, w tym powodzi i suszy, stwierdzono potrzebę zmniejszenia podatności obszaru województwa na warunki zmieniającego się klimatu, w tym wzrost poziomu bezpieczeństwa związanego z niedoborem wód i powodzią, podkreślając konieczność wdrażania planów: zarządzania ryzykiem powodziowym i przeciwdziałania skutkom suszy. Działania określone w PZPWD w zakresie ochrony przeciwpowodziowej ma charakter organizacyjny - ustalenia w zakresie polityki Samorządu Województwa Dolnośląskiego dotyczą m.in. uwzględniania realizacji zadań strategicznych i działań buforowych ujętych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry oraz w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Należy podkreślić zatem, że z uwagi na to, że plany zagospodarowania przestrzennego województw nie mają kompetencji ustawowej do prowadzenia polityki przeciwpowodziowej, nie istnieje zagrożenie dla wdrażania skutecznej ochrony przed powodzią w przypadku braku realizacji Planu województwa.

Natomiast, brak realizacji projektu Planu województwa spowodować może, że nie zostaną uwzględnione w polityce przestrzennej gmin ustalenia PZPWD, określone bezpośrednio dla obszarów zagrożonych powodzią.

W ramach postulatów kierowanych do gmin, sformułowane zostały działania dotyczące: ograniczania rozwoju zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia oraz uwzględnienie cyklicznych zalewów, a także przestrzennego zabezpieczenia lokalizacji zbiorników retencyjnych i polderów. Wprawdzie działania te zostały sformułowane w formie postulatu, jednak ich znaczenie dla kształtowania właściwych praktyk w aspekcie planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią jest bardzo istotne, i powinno być przez gminy stosowane. Ocenia się, że brak realizacji PZPWD nie przyczyni się w sposób jednoznaczny do nieprzebiegania praktyk w zakresie ograniczania inwestycji na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, lecz może jej stosowanie osłabić. Niezmiernie ważna jest także implementacja zapisów projektu Planu dotyczących uwzględniania w lokalnej dokumentacji planistycznej granic i funkcji zbiorników retencyjnych.

Jakość powietrza w województwie jest niezadawalająca, pomimo poprawy jego paramentów na przestrzeni ostatnich lat. Szczególne narażenie mieszkańców na ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń obserwuje się w sezonie jesienno-zimowym. Dotychczasowe działania naprawcze, zdefiniowane w obowiązującym Programie ochrony powietrza w celu obniżenia zanieczyszczenia powietrza i osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego w zakresie: pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w mieście Wrocław; pyłu PM10 i B(a)P w mieście Wałbrzych i w strefie dolnośląskiej oraz pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu i arsenu w mieście Legnica, nie przyniosły rezultatów. Za wdrożenie działań naprawczych odpowiedzialny jest samorząd lokalny, jednak dotychczas POP był realizowany przez gminy w niewielkim procencie lub wcale. Wsparciem dla realizacji działań określonych w POP jest podjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwała w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Należy oczekiwać, że przy skutecznym wdrażaniu zapisów zarówno Programu ochrony powietrza jak i wspomnianej uchwały Sejmiku, jakość powietrza w województwie będzie się stopniowo poprawiać. Brak realizacji Planu województwa nie wpłynie niekorzystnie na możliwość prowadzenia działań naprawczych w tym zakresie.

10. ANALIZA MOŻLIWYCH ROZWIĄZAŃ MINIMALIZUJĄCYCH, KOMPENSUJĄCYCH I ALTERNATYWNYCH, REKOMENDACJE I PROPOZYCJE ZMIAN ZAPISÓW W PROJEKCIE PZPWD

10.1. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Zaproponowane w projekcie PZPWD cele i kierunki mają charakter ogólny i w większości przypadków nie przesądzają o lokalizacji konkretnych przedsięwzięć. Możliwość taka pojawia się dopiero na etapie oceny oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia. Stąd, z uwagi na ogólny zakres projektu Planu województwa, zaproponowany zestaw mechanizmów minimalizujących niekorzystne oddziaływania należy traktować jako podstawę do rozważania szczegółowych rozwiązań łagodzących negatywny wpływ, na późniejszym etapie planowania przedsięwzięć.

W przypadku działań, których realizacja może stwarzać prawdopodobieństwo występowania konfliktów przestrzennych, społecznych lub środowiskowych, konieczne jest wdrożenie rozwiązań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania, jeśli zmiana lub rezygnacja z danego działania nie jest rozpatrywana, z uwagi na jego istotne pozytywne znaczenie dla rozwoju społeczno – gospodarczego regionu.

Należy podkreślić, iż cele, określone zarówno w projekcie PZPWD jak i w projekcie Planu WrOF, odnoszą się bezpośrednio do kwestii zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju, racjonalnego korzystania z zasobów oraz uwzględnienia zmian klimatu podczas wdrażania określonych w dokumencie działań. Cele projektu Planu województwa, które uwzględniają aspekt konieczności ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko to:

- Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług (cel 1)
- Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu (cel 2)
- Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka (cel 3).

Cele projektu Planu WrOF, uwzględniające aspekt ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko:

- Zapewniania wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF (5.4.2);
- Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów (5.4.3)
- Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka (5.4.4).

Ograniczanie niekorzystnych oddziaływań w środowisku powinno następować poprzez odpowiednie lokalizowanie inwestycji, przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska, uwzględnianie zasady zrównoważonego rozwoju na każdym etapie realizacji inwestycji oraz poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) przy realizacji inwestycji. Projekt PZPWD odnosi się do zasady zrównoważonego rozwoju oraz zasady podejścia zróżnicowanego terytorialnie poprzez odrębne określenie działań dla obszarów funkcjonalnych. Projekt PZPWD nie odnosi się natomiast bezpośrednio do takich zasad jak: zasada gospodarki obiegu zamkniętego, zasada wykorzystania najlepszych dostępnych technologii czy zasada selektywności podejścia, co wynika z charakteru i zakresu dokumentu planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Nie zmienia to jednak faktu, że zasady te powinny być stosowane w celu zapewnienia ochrony środowiska, minimalizacji lub eliminacji negatywnych zmian w środowisku i zrównoważonego rozwoju regionu.

Przy wysokim stopniu ogólności dokumentu planu województwa nie jest możliwe wskazanie działań kompensacyjnych, zwłaszcza nie znając skali potencjalnych zagrożeń. Działania kompensacyjne mogą być natomiast wynikiem ocen szczegółowych na dalszych etapach planowania i wdrażania działań o charakterze przedsięwzięć, zwłaszcza na etapie ocen oddziaływania na środowisko, w przypadku wykazania konieczności zastosowania rozwiązań kompensacyjnych.

Planowane inwestycje w możliwie jak najwyższym stopniu powinny zapewniać ochronę zasobów przyrodniczych. Wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych dla realizacji danego przedsięwzięcia powinno następować wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne.

10.2 Rozwiązania alternatywne i rekomendacje

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3 lit. b Ustawy OOS prognoza powinna przedstawiać „...rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru...”.

Rozwiązania takie, określane w ramach procedury OOS mogą obejmować alternatywne:

- procesy,
- lokalizacje przedsięwzięcia,
- rozwiązania technologiczne lub konstrukcyjne przedsięwzięcia,
- przebiegi szlaków (w przypadku inwestycji liniowych),
- różne skale i rozmiary inwestycji,
- harmonogramy lub organizację prac budowlanych,
- metody budowy,
- sposoby likwidacji przedsięwzięcia.

Z uwagi na zakres projektu dokumentu, w Prognozie nie są rozpatrywane rozwiązania alternatywne. Rozwiązania takie powinny być przeanalizowane na etapie wdrażania zapisów Planu województwa.

Szczegółowa analiza zapisów projektu Planu województwa pozwoliła natomiast na wyodrębnienie propozycji zapisów uzupełniających do zaproponowanych w projekcie PZPWD w celu silniejszego uwzględnienia w planowanych działaniach kwestii środowiskowych i zrównoważonego rozwoju.

Proponowane zapisy stanowią rekomendacje autorów Prognozy do uwzględnienia w projekcie Planu województwa. Autorzy Prognozy nie sugerują jednak konieczności uwzględnienia wszystkich proponowanych zmian i uzupełnień, a jedynie potraktowanie ich jako wkład zwiększenia oddziaływań pozytywnych oraz wzmocnienia kwestii prośrodowiskowych w projekcie dokumentu.

Tab. 7. Rekomendacje dot. zapisów projektu PZPWD

Projekt planu	Obecny zapis	Proponowany zapis	Uzasadnienie
Projekt PZPWD Cel 3 Kierunek 3.1.	Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.	Uzupełnienie kierunku o działania dotyczące poprawy efektywności energetycznej.	Rekomenduje się mocniejsze zaakcentowanie wśród planowanych działań zadań poświęconych poprawie efektywności energetycznej. Jest to ważny kierunek, podkreślany w dokumentach strategicznych szczebla unijnego, krajowego oraz regionalnego (w tym w projekcie Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego 2030). Poprawa efektywności energetycznej przyczyniać się będzie do zmniejszenia zapotrzebowania na energię, a tym samym do zmniejszenia wykorzystywania surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska. Wśród potencjalnych oczekiwanych efektów należy wskazać przede wszystkim zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej oraz właściwą gospodarkę przestrzenną w celu wyeliminowania nieefektywnych energetycznie i komunikacyjnie lokalizacji zabudowy (m.in. Eliminującej lokalizacje rozwoju zabudowy bez możliwości zapewnienia dostępu do sieci ciepłych i gazowych oraz dostępu do komunikacji publicznej).
Projekt PZPWD Cel 3 Kierunek 3.2.	Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów	Uzupełnienie kierunku o działania warunkujące rozwój przestrzenny od możliwości uzbrojenia terenu w sieć wodno-kanalizacyjną.	Rekomenduje się uwzględnienie postulatu kierowanego do gmin dotyczącego skoordynowania na etapie planowania przestrzennego rozmieszczenia terenów zabudowy z możliwościami podłączenia obiektów jednocześnie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,

			z nadaniem priorytetu dla rozwoju zabudowy na terenach występowania sieci wodno - kanalizacyjnej.
Projekt Planu WrOF Kierunek 5.4.1	Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF	Uzupełnienie treści dokumentu o zapis zapewniający uwzględnienie przebiegu istniejących i planowanych korytarzy ekologicznych podczas projektowania przebiegu nowych inwestycji liniowych.	Zwiększanie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym jest działaniem o wymiernym pozytywnym oddziaływaniu na środowisko. W tym przypadku jednak szczególnie rekomenduje się szczegółowe zbadanie uwarunkowań przyrodniczych, w tym uwzględnienie przebiegu korytarzy ekologicznych na obszarach, na których planowane są nowe inwestycje liniowe w celu uniknięcia lub zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania.
Projekt Planu WrOF Kierunek 5.4.1	Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF	Uzupełnienie treści dokumentu o zapis zapewniający uwzględnienie wyników analiz krajobrazowych podczas planowania przebiegu nowych inwestycji liniowych.	Postulaty wynikające z kierunku 5.4.1 projektu Planu WrOF mogą wywołać negatywne zmiany w krajobrazie województwa. W tym wypadku w trakcie podejmowania decyzji lokalizacyjnych oraz innych decyzji związanych z budową i rozbudową infrastruktury drogowej i rowerowej rekomenduje się uwzględniać uwarunkowania wynikające z obowiązujących dokumentów i innych dostępnych opracowań dotyczących ochrony walorów krajobrazowych.
Projekt Planu WrOF Kierunek 5.4.3	Działania z zakresu zapewnienia odpowiedniej jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo (5.4.3.1.)	Uszczegółowienie proponowanych działań poprzez możliwie precyzyjne sformułowanie zapisu, zwiększającego szanse na wyznaczenie i utworzenie obszaru chronionego we WrOF.	Pośród wymienionych działań zabrakło jednak sprecyzowanych zapisów, które odnosiłyby się bezpośrednio do postawionego celu dotyczącego <i>utrzymania istniejących walorów krajobrazowych, m.in. Poprzez wzmocnienie roli obszarów chronionego krajobrazu, w tym powoływanie nowych obszarów chroniących krajobraz – np. W oparciu o przebieg</i>

			<p><i>najważniejszych korytarzy ekologicznych.</i> Na Dolnym Śląsku występuje stosunkowo niewielka ilość obszarów przyrodniczych objętych ochroną prawną. W ostatnich latach obserwuje się również niewielkie zainteresowanie władz szczebla lokalnego i regionalnego tworzeniem nowych form ochrony przyrody. Stąd cel został postawiony słusznie, natomiast wskazuje się na jego uszczegółowienie w postaci możliwie precyzyjnego zapisu, zwiększającego szanse na wyznaczenie i utworzenie obszaru chronionego, w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze.</p>
<p>Projekt Planu WrOF Kierunek 5.4.3</p>	<p>Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym w/wrOF w wyniku realizacji Kierunku: - dobry stan środowiska w szczególności w odniesieniu do jakości wód, gleb i powietrza</p>	<p>Przeformułowanie zapisu na rekomendowany: - dobry stan środowiska w szczególności w odniesieniu do zapewnienia ochrony zasobów i osiągnięcia większej efektywności gospodarowania zasobami przyrodniczymi</p>	<p>Realizacja sformułowanych w ramach kierunku działań podporządkowana jest zachowaniu i ochronie oraz racjonalnemu gospodarowaniu zasobami środowiska, w szczególności zasobami przyrodniczymi, wodnymi, glebowymi oraz złożami surowców naturalnych. Odnosząc się do określonych w ramach kierunku pożądanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym WrOF w wyniku realizacji Kierunku (celów), należy podkreślić, że zaproponowane działania nie będą miały istotnego wpływu na dobry stan środowiska w odniesieniu do jakości wód i gleb oraz powietrza. Jakość poszczególnych komponentów nie była przedmiotem uwagi tego kierunku, a wymieniony cel, tj. „dobry stan środowiska w szczególności w odniesieniu do jakości wód, gleb i powietrza” nie został objęty działaniami w ramach kierunku w żadnym zakresie. Konieczne wydaje się być zatem przeformułowanie celu, który koncentrować się powinien na zapewnieniu ochrony zasobów i osiągnięciu większej efektywności gospodarowania zasobami lub sformułowanie działań, odnoszących się do tak postawionego celu.</p>
<p>Projekt Planu WrOF Kierunek 5.4.3</p>	<p>Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym WrOF w wyniku realizacji Kierunku:</p>	<p>Uzupełnienie kierunku o działania, które będą odnosić się do objęcia obszarów występowania zasobów naturalnych skuteczną ochroną.</p>	<p>Pomimo wysokiej wagi zapisów dotyczących zapewnienia odpowiedniej jakości i spójności terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo - których realizacja stanowi priorytet z uwagi na silną presję inwestycyjną,</p>

	<p>- objęcie obszarów występowania zasobów naturalnych skuteczną ochroną</p>		<p>występującą na obszarze WrOF - sformułowane działania nie zapewniają objęcia obszarów występowania zasobów naturalnych skuteczną ochroną. Cel taki został ustalony dla kierunku, jednak po przeprowadzeniu szczegółowej analizy zapisów, nie doszukano się działań, które by cel tak sformułowany realizowały.</p>
<p>Projekt Planu WrOF</p>	<p>Postulaty kierowane do gmin:</p> <p>3. W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI), należy preferować następujące przeznaczenia terenów, w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. W sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lasy, 2) Zieleń urządzona: parki, ogrody, zieleńce, arboreta, alpinaria, 3) Ogrody działkowe, 4) Rolnicza, w szczególności przeznaczane na uprawę ziół, kwiatów, owoców i warzyw 5) Usługowa – w zakresie: <ol style="list-style-type: none"> a) Opieki i zdrowia (zakłady opiekuńczo-lecznicze, obiekty i tereny zamieszkania zbiorowego dla osób starszych i niepełnosprawnych), b) Centrów zdrowia i urody (SPA, saunaria), c) Sportu i rekreacji (tereny boisk sportowych, sal sportowych, kąpielisk, basenów, kortów tenisowych, pól golfowych, stadniny koni, pól biwakowych i kempingowych, parków linowych, trasy i miejsca do jazdy 	<p>Rekomenduje się ponowną weryfikację zaproponowanych możliwych funkcji zagospodarowania w ramach jednostek ZI w celu wyeliminowania ryzyka przekształcenia istniejących zasobów lub ich degradacji.</p> <p>Uzupełnienie zapisów o zasadę, ograniczającą realizację obiektów kubaturowych w obrębie jednostek ZI wyłącznie do terenów obecnie zabudowanych.</p>	<p>Pomimo szczegółowo określonych w projekcie Planu WrOF zasad zagospodarowania dotyczących kształtowania struktur osadniczych oraz zasad realizacji usług sportowych i rekreacyjnych, rekomenduje się ponowną weryfikację zaproponowanych możliwych funkcji zagospodarowania w ramach jednostek ZI w celu wyeliminowania ryzyka przekształcenia istniejących zasobów lub ich degradacji. Ocenia się, że niektóre z proponowanych funkcji zagospodarowania mogą mieć niekorzystny wpływ na stabilność i zachowanie elementów tworzących system zielonej infrastruktury, jak choćby proponowany zakres funkcji usługowej, dopuszczającej m.in. Pola golfowe, kampusy szkół wyższych, usługi turystyki czy zabudowę mieszkaniową. Wskazuje się również, by dla wyeliminowania zagrożeń ograniczyć realizację obiektów kubaturowych wyłącznie do terenów obecnie zabudowanych.</p>

	<p>konnej, trasy rowerowe, trasy do narciarstwa biegowego, górki saneczkowe, parkury, miasteczka rowerowe, skateparki, lotniska i tory wyścigowe dla modelarzy, miejsca dla baloniarzy, motolotniarzy, przystanie, łowiska dla wędkarzy, stawy rybne, miejsca do grillowania),</p> <p>d) Turystyki,</p> <p>e) Naukowo-dydaktycznym (kampusy szkół wyższych, szkolnictwo zawodowe),</p> <p>f) Naukowo-badawczym (jednostki naukowo-badawcze, w szczególności związane z produkcją żywności i produktów naturalnych).</p> <p>6) Zabudowa letniskowa,</p> <p>7) Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna – w układzie wolnostojącym lub bliźniaczym.</p>		
--	--	--	--

11. STRESZCZENIE

Przedmiot i cel prognozy

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest oszacowanie przewidywanych skutków dla środowiska wynikających z realizacji zapisów projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Plan województwa składa się z tekstu Planu i załączników graficznych oraz dziewięciu rysunków Planu. Integralną częścią projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jest Plan zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF).

W Prognozie przedstawiono potencjalne skutki dla środowiska realizacji ustaleń projektu Planu. Szczegółowa ocena oddziaływania rozstrzygnięć przestrzennych dokonywana jest na etapie prognozy oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz oceny oddziaływania inwestycji na środowisko w raporcie oddziaływania na środowisko.

Tekst Planu składa się z czterech zasadniczych części:

1. Wizja i cele
2. Kierunki polityki przestrzennej
3. Plan zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Kierunki polityki przestrzennej, stanowiące zasadniczą część projektu Planu podporządkowane zostały realizacji celów głównych wynikających z wizji i uwarunkowań w podziale na:

- działania Samorządu Województwa Dolnośląskiego,
- ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz
- postulaty adresowane do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, samorządów gminnych oraz samorządów ościennych województw i krajów.

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa, tzn.: „*Jeden region, różne obszary, spójny rozwój, różne potencjały – Dolny Śląsk 2030*” ma być osiągnięta poprzez 4 główne cele polityki przestrzennej samorządu województwa, tj.:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

W osobnym rozdziale zawarty został wykaz wszystkich inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm, Radę Ministrów, właściwych ministrów lub Sejmik Województwa Dolnośląskiego. Jest to wykaz zawierający wyłącznie ustalenia dla gmin, obowiązujące przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ostatnią część Planu stanowią wytyczne jego realizacji, które określają w jaki sposób i przez kogo zapisy Planu będą wdrażane.

Integralną częścią projektu Planu województwa jest projekt Planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Plan WrOF), stanowiący plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego w rozumieniu art. 39 ust. 6 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Cel Planu WrOF brzmi następująco: „Wrocławski Obszar Funkcjonalny - przestrzeń konkurencyjna w Europie”. Dla tak postawionego celu sformułowano cztery główne kierunki, dla których określone zostały następnie działania.

Kierunki określone w Planie WrOF:

1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF
2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF
3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów
4. Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka

Uwarunkowania nie są częścią tekstu planu. Są osobnym opracowaniem „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, IRT, luty 2018 r.

Podstawy formalno-prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) do planu zagospodarowania przestrzennego województwa wynika z art. 46 ustawy z dnia 03 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa OOŚ). Zgodnie z art. 3 ust. 1. Ustawy OOŚ prognoza oddziaływania na środowisko, zwana dalej Prognozą stanowi jeden z elementów SOOŚ. Za sporządzenie Prognozy odpowiada organ opracowujący projekt dokumentu.

Prognoza do Planu województwa sporządzona została zgodnie z art.51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 Ustawy OOŚ. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Projekt Planu województwa wraz z jego nieodłączną częścią, tj. projektem Planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowi złożoną strukturę. PZPWD określa cele, kierunki i zasady rozwoju przestrzennego województwa, nie wskazuje przy tym docelowego przeznaczenia terenów ani nie określa dokładnych lokalizacji poszczególnych form zagospodarowania (za wyjątkiem lokalizacji regionalnych stref aktywności gospodarczej wyznaczonych na podstawie wielokryterialnych analiz). Stąd, przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano metodę, polegającą na ocenie skutków dla środowiska realizacji kierunków określonych w projekcie Planu (z uwzględnieniem najważniejszych działań), a w szczególności ocenie, czy kwestie środowiskowe zostały w nich ujęte w należyty sposób.

Prognoza oddziaływania na środowisko obejmuje ocenę kierunków i działań polityki przestrzennej województwa oraz miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego.

W Prognozie poddano analizie spójność celów i kierunków polityki przestrzennej województwa w odniesieniu do zidentyfikowanych zagrożeń stanu środowiska. Skoncentrowano się w szczególności na identyfikacji znaczących oddziaływań negatywnych - w celu ich zminimalizowania, ograniczenia lub wyeliminowania już na etapie podejmowania decyzji w ramach prowadzonej polityki przestrzennej w województwie. Odniesiono się również do oceny znaczących negatywnych oddziaływań na obszary NATURA 2000 oraz na obszary chronione i zasoby przyrodnicze.

W Prognozie przyjęto, że wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniać wymagania odnośnie standardów środowiskowych, przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technik BAT.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które ustalone zostały w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa muszą być uwzględnione w Planie województwa, co wynika z zobowiązań ustawowych. Z uwagi na fakt, że dla tychże inwestycji są sporządzane odrębnie opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w niniejszej Prognozie nie przeprowadzono oceny skutków realizacji inwestycji celu publicznego na środowisko, w celu nie powielania zapisów uwzględnionych w innych dokumentach środowiskowych. Natomiast wnioski wynikające z tych dokumentów zostały przeanalizowane i uwzględnione w trakcie prac nad Prognozą.

Powiązania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa z innymi dokumentami strategicznymi.

Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego pozostaje w spójności ze strategiami, planami, programami rozwoju i zamierzeniami inwestycyjnymi podmiotów publicznych w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego.

Zdecydowano w niniejszej Prognozie wskazać powiązania Planu województwa wyłącznie z dokumentami, z którymi posiada on powiązania bezpośrednie i znaczące. Na szczeblu krajowym jest to Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, a na szczeblu regionalnym - projekt Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, który obecnie podlega opiniowaniu i udziałowi społeczeństwa, zgodnie z procedurą SOOŚ. Z informacji o powiązaniach wyłączono dokumenty strategiczne szczebla międzynarodowego i wspólnotowego.

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz sposoby ich uwzględniania w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Analizę spójności zapisów projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego z celami ochrony środowiska wykonano w oparciu o dokumenty ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym. Analizę przeprowadzono dla 12 dokumentów międzynarodowych (w tym wspólnotowych) oraz dla 8 dokumentów krajowych, a cele w nich zawarte odniesiono odrębnie do kierunków określonych w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego oraz w projekcie Planu WrOF.

Analiza stanu środowiska

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem przyrodniczym i krajobrazowym, wyróżniającym go na tle kraju, występowaniem dużych zwartych obszarów leśnych zróżnicowanych pod względem typów siedliskowych oraz kompleksów gleb wysokiej jakości, o znacznym zróżnicowaniu typologicznym. Region cechują ponadto bogate zasoby różnorodnych kopalin użytecznych (o znaczeniu krajowym i regionalnym) oraz istotne w skali kraju złoża wód leczniczych i termalnych.

W wyniku przeprowadzonej analizy stanu środowiska, zdiagnozowane zostały trendy zmian i zasadnicze problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Najważniejsze wnioski z analizy stanu środowiska zostały przedstawione

w podziale na poszczególne komponenty i zagadnienia, tj.: obszary ochrony przyrody, zasoby kulturowe i krajobrazowe, wody, powietrze i klimat, gleba, lasy oraz kopaliny.

Najpoważniejszą przyczyną zagrożeń dla walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych jest rosnąca presja inwestycyjna w stosunku do najcenniejszych obszarów. Ocenia się, że polityka racjonalnego wykorzystywania zasobów środowiska i ich skutecznej ochrony powinna być jednym z priorytetów rozwoju województwa.

Analizując zagrożenia i problemy środowiskowe w województwie dostrzega się w szczególności:

- postępującą degradację różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej w związku z presją inwestycyjną,
- najmniejszy obszarowo udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem województwa w Polsce (nie dotyczy obszarów NATURA 2000),
- ograniczoną możliwość zagospodarowania części udokumentowanych złóż kopalin ze względu na ich występowanie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych lub terenach o innej funkcji lub zagospodarowaniu,
- pogorszoną jakość wód powierzchniowych,
- zagrożenia zjawiskami powodzi i suszy,
- ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, w tym stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń na obszarach uzdrowiskowych,
- degradacja klimatu akustycznego, szczególnie wzdłuż ważniejszych tras komunikacyjnych.

Przeprowadzona analiza sposobu uwzględnienia w projekcie Planu województwa zdiagnozowanych problemów i zagrożeń środowiska potwierdza, że w dokumencie odniesiono się do wszystkich zdiagnozowanych problemów i zagrożeń, oraz zaproponowane zostały możliwe rozwiązania, w ramach prowadzonej polityki przestrzennej.

W przypadku, gdy zdiagnozowane problemy i zagrożenia wykraczały poza zakres planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz kompetencje samorządu województwa, działania zapisano w formie postulatów, kierowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego do realizacji w ramach polityki przestrzennej gmin i kompetencji Rządu.

Ocena oddziaływania na środowisko kierunków polityki przestrzennej województwa

W niniejszej prognozie dokonano szczegółowych analiz pod kątem przewidywanego wpływu poszczególnych ustaleń i postulatów wynikających z projektu PZPWD na środowisko, z uwzględnieniem znaczących negatywnych oddziaływań na obszary NATURA 2000 oraz na obszary chronione i zasoby przyrodnicze.

Do proponowanych w projekcie PZPWD postulatów i działań o potencjalnie największym negatywnym oddziaływaniu na środowisko, w tym obszary NATURA 2000, należą działania związane z rozbudową infrastruktury – drogowej, kolejowej i wodnej oraz działania dla zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy.

Zostały one zdefiniowane w następujących kierunkach działań:

- 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
- 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez regionalne strefy aktywności gospodarczej.
- 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
- 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
- 1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego we WrOF (dot. projektu Planu WrOF)

Należy podkreślić, że wymienione kierunki działań, oprócz potencjalnie negatywnych oddziaływań na środowisko, będą miały szereg pozytywnych skutków (m.in. skrócenie czasu podróży, większa dostępność do usług i terenów rekreacyjnych, zmniejszenie hałasu i emisji zanieczyszczeń, podniesienie aktywności ruchowej, podniesienie zdrowotności, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i inne).

W prognozie zidentyfikowano również działania o zróżnicowanym charakterze oddziaływań. Należą do nich m.in.

- 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
- 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
- 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.

W przypadku ww. kierunków mamy do czynienia z działaniami, które mogą wywoływać skutki jednocześnie pozytywne i negatywne (np. ochrona przeciwpowodziowa, gdzie chroni się ludzi i substancję mieszkaniową, w tym zabytki a jednocześnie w wielu przypadkach obniża walory przyrodnicze dolin rzecznych). Podobnie jest w przypadku ochrony zasobów przyrodniczych, gdzie ochrona strategicznych złóż kopalin służy z jednej strony zachowaniu środowiska w nienaruszonym stanie, ale z drugiej - w przypadku decyzji o ich eksploatacji – spowoduje istotną ingerencję w środowisko. Rozwój działalności turystycznej w sposób niedostosowany do chłonności obszarów, również może wywoływać niepożądane negatywne skutki dla środowiska.

Działania o charakterze negatywnym i zróżnicowanym w odniesieniu do środowiska są równoważone w projekcie PZPWD działaniami o charakterze jednoznacznie pozytywnym. Należą do nich działania w ramach następujących kierunków:

- 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
- 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
- 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
- 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, hałas).
- 5.4.2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania, przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego WrOF (dot. projektu Planu WrOF).
- 5.4.3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów (dot. projektu Planu WrOF).
- 5.5.4. Kształtowanie struktury osadniczej WrOF w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka (dot. projektu Planu WrOF).

Analiza kierunków oraz postulatów i ustaleń zawartych w projekcie PZPWD pozwala na stwierdzenie, że wdrożenie projektu PZPWD przyczyni się do realizacji założonej wizji rozwoju województwa oraz do implementacji celów sformułowanych w krajowych i europejskich dokumentach strategicznych, w tym w celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

Realizowane działania powinny zapewnić utrzymanie równowagi pomiędzy pożądanym i oczekiwanym rozwojem gospodarczym regionu, wymagającym rozbudowy różnych rodzajów infrastruktury, usług czy turystyki a ochroną cennych zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym cennych siedlisk i ekosystemów o znaczeniu lokalnym i międzynarodowym, chronionych m.in. w ramach sieci NATURA 2000. Potencjalnie negatywne oddziaływania na środowisko, w tym cele ochrony systemu NATURA 2000 nie powinny mieć charakteru znaczącego, a ich skutki będą minimalizowane lub równoważone przez odpowiednie działania planistyczne, organizacyjne i techniczne na każdym etapie wdrażania planów i przedsięwzięć.

Ocena transgranicznego oddziaływania projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa na środowisko.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko, o którym mowa w art. 51 ust.2, pkt 1d) oraz art. 104 ust. 1, pkt. 2 Ustawy OOS oceniane jest w aspekcie granic międzynarodowych. Bezpośrednie sąsiedztwo granic państwowych powoduje, że planowane działania mogą potencjalnie generować ponadlokalne oddziaływania, wpływające na stan środowiska w krajach sąsiadujących.

W przypadku projektu PZPWD oceny potencjalnego transgranicznego oddziaływania na środowisko dokonuje się w odniesieniu do terytoriów krajów graniczących z województwem dolnośląskim: Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej.

W niniejszej prognozie poddano ocenie prawdopodobieństwo wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem założonych kryteriów, przyjmując jako bazową odległość (bufor) 20 km od granicy państwa. Analizie poddano wszystkie planowane i postulowane w projekcie PZPWD działalności, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które zostały określone w załączniku nr I Konwencji z Espoo z dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z dnia 03.12.1999, nr 96, poz. 1110), jako mogące spowodować szkodliwe znaczące oddziaływanie transgraniczne.

W konkluzji stwierdza się, iż zapisy zawarte w projekcie Planu Zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego nie spowodują znaczących negatywnych oddziaływań o charakterze transgranicznym, których charakter i zasięg wskazywałby na konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Poddane szczegółowej analizie zapisy kierunków i działań wynikających z projektu PZPWD, których skutki mogłyby potencjalnie mieć transgraniczny charakter, w większości wynikają z zawartych już porozumień i dokumentów o charakterze międzynarodowym – a więc podlegały, bądź będą podlegały, odrębnym procedurom transgranicznym.

Propozycje monitoringu skutków realizacji postanowień zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa

Monitoring skutków realizacji postanowień uchwalonego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego będzie odbywać się w ramach okresowej oceny, której wykonanie jest obowiązkiem określonym w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (zarząd województwa, co najmniej raz w czasie trwania kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym).

W ramach oceny procesów zachodzących w zagospodarowaniu przestrzennym województwa należy równocześnie przewidzieć stały monitoring polityki przestrzennej gmin, w tym stopień realizacji ustaleń studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także zasięg i rodzaj zmian w użytkowaniu terenów.

Do analiz zmian w środowisku proponuje się wykorzystanie wskaźników z zakresu zmian w powierzchni zajętej przez różne formy zagospodarowania, zmian w stanie fizyko-chemicznym środowiska, zmian w powierzchni i spójności systemu przyrodniczego oraz stopnia zaawansowania realizacji działań infrastrukturalnych i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Proponuje się przeprowadzanie monitoringu w cyklu rocznym.

Analiza zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa (wariant „zero”)

Kompetencje samorządu województwa w zakresie ochrony i wykorzystania zasobów środowiskowych i kulturowych są ograniczone, dlatego w większości przypadków, brak realizacji Planu województwa nie będzie stanowił zagrożenia dla stanu tych zasobów. Dotyczy to przede wszystkim takich zagadnień jak: transport, energetyka, gospodarka wodna, ochrona powietrza, gospodarka odpadami, ochrona przyrody, a także polityka miejska.

Przewidywane zmiany stanu środowiska, które mogą wystąpić w przypadku braku realizacji projektu Planu województwa zostały określone w oparciu o syntezę zidentyfikowanych problemów i zagrożeń w środowisku (rozdział 4 Prognozy), przy jednoczesnym uwzględnieniu obowiązujących przepisów prawnych, określających kompetencje marszałka oraz zakres obowiązywania Planu województwa.

Analizując treść projektu PZPWD należy podkreślić, że wzmocniona została terytorializacja polityki rozwoju, poprzez wyznaczenie w projekcie dokumentu granic obszarów funkcjonalnych i określenie zasad ich zagospodarowania. W przypadku braku realizacji projektu Planu województwa, zasady zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające specyfikę, problemy i zagrożenia obszarów funkcjonalnych oraz ich wewnętrzne zasoby i potencjały nie zostaną wprowadzone do polityki przestrzennej gmin.

Brak realizacji Planu województwa zmniejszy także szanse na wdrożenie idei systemu zielonej infrastruktury, zaplanowanej w obrębie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego. Koncepcja systemu zielonej infrastruktury traktowana jest jako ważne narzędzie, m.in. do ograniczenia rozlewania się zabudowy w obrębie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Negatywne konsekwencje braku realizacji Planu województwa mogą wystąpić w przypadku obszarów przyrodniczych, które nie są objęte żadnymi formami ochrony, a z uwagi na zasoby lub pełnione funkcje mają istotne znaczenie dla zachowania równowagi w funkcjonowaniu procesów przyrodniczych. Istnieje realne zagrożenie spowolnienia działań na rzecz ochrony takich obszarów oraz zagrożenie dla kształtowania spójnego systemu przyrodniczego województwa. Dla wyznaczonego obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo w projekcie Planu województwa sformułowano zasady ochrony oraz zagospodarowania poszczególnych jego elementów. Brak realizacji Planu województwa ograniczy możliwość ochrony najcenniejszych terenów wraz z ich powiązaniem ekologicznymi przed nadmiernym wykorzystaniem dla celów przemysłowych, mieszkaniowych, rekreacyjnych i turystycznych, a także przed nieuzasadnioną rozbudową systemów komunikacyjnych i wykorzystywaniem złóż kopalin.

Istotnym zagrożeniem dla użytków rolnych w województwie jest niewłaściwa gospodarka przestrzenna, prowadząca do nieuzasadnionego wyłączenia gruntów, szczególnie wysokiej jakości, z użytkowania rolniczego i przeznaczanie ich pod zabudowę. Realizacja Planu województwa nie ma bezpośredniego wpływu na politykę w zakresie wyłączenia gleb z użytkowania rolniczego, jednak, poprzez realizację zasad zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonych obszarów funkcjonalnych, Plan województwa może spełnić ważną rolę w ograniczaniu niekorzystnego zjawiska rozpraszania zabudowy, a w konsekwencji ochrony gruntów rolnych wysokiej jakości przed zmianą użytkowania.

Niekorzystne procesy suburbanizacji i rozpraszania zabudowy stanowią przyczynę wielu problemów i konfliktów przestrzennych i środowiskowych. Jest to również źródło postępującej degradacji krajobrazu. Narzędziem, które ma wzmacniać możliwości ochrony krajobrazu w województwie jest audyt krajobrazowy. Jego rezultaty, a w szczególności rekomendacje wynikające z audytu krajobrazowego mają być transponowane do Planu województwa i stanowić wsparcie dla ochrony, gospodarowania i zarządzania krajobrazem. Z uwagi na brak rozporządzenia wykonawczego do ustawy krajobrazowej, audyt krajobrazowy dla Dolnego Śląska nie został dotychczas opracowany, przez co w projekcie Planu nie znalazły się rekomendacje dla ochrony krajobrazu

województwa. Jest to niekorzystne zjawisko, gdyż opóźnia w czasie podjęcie wymiernych działań w celu ochrony krajobrazu i zapobieganiu postępującej jego degradacji.

Województwo dolnośląskie należy do obszarów o stosunkowo dużym zagrożeniu powodziowym, którego najgroźniejszy przebieg występuje w kilku rejonach zlewni Odry. Z uwagi na to, że plany zagospodarowania przestrzennego województw nie mają kompetencji ustawowej do prowadzenia polityki przeciwpowodziowej, nie istnieje zagrożenie dla wdrażania skutecznej ochrony przed powodzią w przypadku braku realizacji Planu województwa. W tym kontekście ważna jest implementacja zapisów projektu Planu dotyczących uwzględniania w lokalnej dokumentacji planistycznej granic i funkcji zbiorników retencyjnych.

Analiza możliwych rozwiązań minimalizujących, kompensujących i alternatywnych, rekomendacje i propozycje zmian zapisów w projekcie PZPWD

Zaproponowane w projekcie PZPWD cele i kierunki w większości przypadków nie przesądzą o lokalizacji konkretnych przedsięwzięć. Stąd, z uwagi na ogólny zakres projektu Planu województwa, zaproponowany zestaw mechanizmów minimalizujących niekorzystne oddziaływanie należy traktować jako podstawę do rozważania szczegółowych rozwiązań łagodzących negatywny wpływ, na późniejszym etapie planowania przedsięwzięć.

W przypadku działań, których realizacja może stwarzać prawdopodobieństwo występowania konfliktów przestrzennych, społecznych lub środowiskowych, konieczne jest wdrożenie rozwiązań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływanie, jeśli zmiana lub rezygnacja z danego działania nie jest rozpatrywana, z uwagi na jego istotne pozytywne znaczenie dla rozwoju społeczno – gospodarczego regionu.

Ograniczanie niekorzystnych oddziaływań w środowisku powinno następować poprzez odpowiednie lokalizowanie inwestycji, przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska, uwzględnianie zasady zrównoważonego rozwoju na każdym etapie realizacji inwestycji oraz poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) przy realizacji inwestycji. Projekt PZPWD odnosi się do zasady zrównoważonego rozwoju oraz zasady podejścia zróżnicowanego terytorialnie poprzez odrębne określenie działań dla obszarów funkcjonalnych. Projekt PZPWD nie odnosi się natomiast bezpośrednio do takich zasad jak: zasada gospodarki obiegu zamkniętego, zasada wykorzystania najlepszych dostępnych technologii czy zasada selektywności podejścia, co wynika z charakteru i zakresu dokumentu planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Nie zmienia to jednak faktu, że zasady te powinny być stosowane w celu zapewnienia ochrony środowiska, minimalizacji lub eliminacji negatywnych zmian w środowisku i zrównoważonego rozwoju regionu.

Przy wysokim stopniu ogólności dokumentu planu województwa nie jest możliwe wskazanie działań kompensacyjnych, zwłaszcza nie znając skali potencjalnych zagrożeń. Działania kompensacyjne mogą być natomiast wynikiem ocen szczegółowych na dalszych etapach planowania i wdrażania działań o charakterze przedsięwzięć, zwłaszcza na etapie ocen oddziaływania na środowisko, w przypadku wykazania konieczności zastosowania rozwiązań kompensacyjnych.

Planowane inwestycje w możliwie jak najwyższym stopniu powinny zapewniać ochronę zasobów przyrodniczych. Wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych dla realizacji danego przedsięwzięcia powinno następować wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne.

Rozwiązania alternatywne i rekomendacje

Z uwagi na zakres projektu dokumentu, w Prognozie nie są rozpatrywane rozwiązania alternatywne. Rozwiązania takie powinny być przeanalizowane na etapie wdrażania zapisów Planu województwa.

Szczegółowa analiza zapisów projektu Planu województwa pozwoliła natomiast na wyodrębnienie propozycji zapisów uzupełniających do zaproponowanych w projekcie PZPWD w celu silniejszego uwzględniania w planowanych działaniach kwestii środowiskowych i zrównoważonego rozwoju.

Proponowane zapisy stanowią rekomendacje autorów Prognozy do uwzględnienia w projekcie Planu województwa. Autorzy Prognozy nie sugerują jednak konieczności uwzględnienia wszystkich proponowanych zmian i uzupełnień, a jedynie potraktowanie ich jako wkład zwiększenia oddziaływań pozytywnych oraz wzmocnienia kwestii prośrodowiskowych w projekcie dokumentu.

12. LITERATURA

- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego, 2017, Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław.
- Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego, Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, <http://wroclaw.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody>.
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody GDOŚ, <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>
- Leśnictwo 2015, GUS Warszawa.
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu, <http://www.wroclaw.lasy.gov.pl/>.
- Ochrona środowiska 2015, GUS, Warszawa 2015.
- Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2014 r., 2015 r., WIOŚ Wrocław.
- Stan i zmiany właściwości gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2000-2005, UMWD, IUNIG Puławy, Puławy-Wrocław 2007.
- Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2015 roku. Obszary bezpośrednio zagrożone zanieczyszczeniami, WIOŚ we Wrocławiu, Wrocław, marzec 2016.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2013-2017, Uchwała Nr 5555/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 kwietnia 2014 r.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Wrocławia – aktualizacja, Wrocław 2013
- Główny Urząd Statystyczny, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL>.
- Wybór technologii termicznego przekształcania odpadów komunalnych, dr hab. inż. Grzegorz Wielgosiński, Politechnika Łódzka, Wydział Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska („Nowa Energia” – nr 1/2012)
- Wpływ instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych na jakość powietrza (PDF): https://www.researchgate.net/publication/278683567_Wplyw_instalacji_termicznego_przekształcania_odpadow_komunalnych_na_jakosc_powietrza [accessed May 23 2018].
- nowa-energia.com

13. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tab. 1. Kryteria oceny poszczególnych elementów środowiska w ramach przeprowadzanej oceny oddziaływania na środowisko	8
Tab. 2 Analiza spójności celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym z zapisami projektu PZPWD celów ochrony środowiska.....	15
Tab. 3 Ocena uwzględnienia w projekcie PZPWD istniejących problemów i zagrożeń środowiska	41
Tab. 4. Struktura celów i kierunków projektu PZPWD.....	62
Tab. 5 Ocena wpływu na środowisko działań wynikających z kierunków przedstawionych w projekcie PZPWD.	140
Tab. 6 Analiza potencjalnego transgranicznego oddziaływania planowanych działalności wynikających z projektu PZPWD.....	148

Tab. 7. Rekomendacje dot. zapisów projektu PZPWD.....	158
Rys. 1. System przyrodniczych obszarów chronionych województwa dolnośląskiego.....	27
Rys. 2. Sieć powiązań ekologicznych województwa dolnośląskiego	28
Rys. 3. Najcenniejsze turystycznie walory przyrodnicze i kulturowe województwa dolnośląskiego.....	30
Rys. 4. Powierzchnia i struktura planowanych wyłączeń gruntów z użytkowania rolniczego (stan na 2013 r.)	32
Rys. 5. Waloryzacja niezagospodarowanych złóż surowców skalnych w województwie dolnośląskim	34
Rys. 6. Zagrożenie powodziowe i retencja zbiornikowa w województwie dolnośląskim	35
Rys. 7. Zagrożenie występowania zjawiska suszy w gminach województwa dolnośląskiego	36
Rys. 8. Klasyfikacja elementów biologicznych i fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5) JCWP województwa za rok 2015	37
Rys. 9. Uwarunkowania związane z wprowadzeniem tzw. uchwały antysmogowej w województwie dolnośląskim	38